

Eesti ja
eestlusi
leedus

Eesti ja
eesti bend-
ruomenė
lietuvoje

EESTI JA EESTLUS LEEDUS
ESTIJA IR ESTŲ BENDRUOMENĖ LIETUVOJE
ESTONIA AND ESTONIAN COMMUNITY IN LITHUANIA

KOOSTAJA × SUDARYTOJA × COMPILED BY Merike Ivask

TÕLGE × VERTIMAS × TRANSLATED BY Anna Golubeva (inglise/anglų/English),
Pille Väljataga/Pillė Veljataga (leedu/lietuvių/Lithuanian)

KÜLJENDAJA × MAKETAVO × LAYOUT BY Tarmo Käärik

TRÜKK × SPAUDA × PRINT BY UAB BALTO print

RAAMATUS on kasutatud Eesti Ajalooarhiivi, Eesti Riigiarhiivi, Eesti Filmiarhiivi, Eesti suursaatkonna Vilniuses ja erakogudesse kuuluvaid fotosid. KNYGOJE panaudotos Estijos istorijos archyve, Estijos valstybės archyve, Estijos filmų archyve, Estijos ambasadoje Vilniuje ir privačiuose rinkiniuose saugomos fotografijos. THE BOOK uses photographs from the Historic Archives of Estonia, National Archives of Estonia, the Estonian Film Archives as well as photographs belonging to the Estonian Embassy in Vilnius and private collections.

© Leedu Eestlaste Selts × Lietuvos estų draugija, koostaja ja autorid. 2019
ISBN 978-609-96078-1-8 (trükis)
ISBN 978-609-96078-0-1 (pdf)

SISUKORD × TURINYS × CONTENTS

Vilno sōjakool — tulevase Eesti Vabariigi ohvitseride kasvulava	9
Vilniaus karo mokykla — būsimųjų Estijos Respublikos karininkų kalvė	9
Eesti saatkond Kaunases. Eellugu	22
Estijos pasiuntinybė Kaune. Įžanga	22
Vastastikune tunnustamine ja saatkond Kaunases	25
Tarpusavio pripažinimas ir pasiuntinybė Kaune	25
Vilno Military School — Nursery of Officers of the Future Republic of Estonia	41
Estonian Embassy in Kaunas. Background	46
Mutual Acknowledgement and Embassy in Kaunas	48
Leedu eestlaskond kahe sõja vahel	57
Tarpukario Lietuvos estų bendruomenė	57
Kaunase Eesti Selts	61
Kauno estų draugija	61
Seltsi üritused	65
Draugijos renginiai	65
Vabariigi aastapäevade tähistamised	69
Respublikos metinių paminėjimai	69
Välis-Eesti liikumine	74
Išėivijos estų sąjūdis	74
Kultuuri- ja sõprusuhteid	82
Kultūriniai ir draugystės ryšiai	82
The Estonian Community of Lithuania Between the Two Wars	91
Estonian Society of Kaunas	93
Society Events	96
Celebrations of the Republic Anniversary	98
Foreign-Estonia Movement	101
Culture and Friendly Relations	105
Baaside leping, rahutud ajad, juunipööre	110
Sutartis dėl karinių bazių, neramūs laikai, birželio perversmas	110
Sõpruslinnad	114
Miestų draugystė	114
Taasiseseisvumine ja Vilniuse saatkonna saamislugu	119
Nepriklausomybė ir ambasados Vilniuje įsteigimo istorija	119
Aukonsulid ja -konsulaadid	129
Garbės konsulai ir konsulatai	129
Euroopa Liit ja NATO, kuid mitte ainult	132
Europs sąjunga ir NATO, bet ne tik	132
Eesti keel ja kultuur Vilniuse ülikoolis	136
Estų kalba ir kultūra Vilniaus universitete	136
Soojad suhted riikide vahel	142
Šilti santykiai tarp valstybių	142
Kaubandus-tööstussuhted	146
Prekybos ir pramonės ryšiai	146

Balti riikide sõjalise koostöö kolm vaala	150
Baltijos valstybių karinio bendradarbiavimo „trys banginiai“	150
Poliitilised kemplused	156
Politiniai kivirčiai	156
Military Installations Agreement, Troubling Times, the June Insurrection	159
Twin Cities	162
Regaining of Independence and the History of Establishment of the Embassy in Vilnius	165
Honourary Consuls and Consulates	170
European Union and NATO, But Not Only	172
Estonian Language and Culture in the University of Vilnius	175
Warm Relations between the Countries	179
Commercial and Industrial Relations	182
Three Whales of the Military Cooperation of the Baltic States	185
Political Dissensions	188
Eesti ja Leedu kultuurisuhted	191
Kultūriniai ryšiai tarp Estijos ir Lietuvos	191
Viimased aastad	202
Pastarieji metai	202
Eesti kogukond Leedus	212
Estų bendruomenė Lietuvoje	212
Estonian and Lithuanian Cultural Relations	249
Recent Years	255
Estonian Community in Lithuania	259
Viited	277
Nuorodos	280
Notes	283

2018 / Liia Urmani erakogu

Ülkskõik, kus ma ka elaksin, jääb kõik eestlasena läbielatu ja praegu Eestis toimuv osakeseks minust, selle meenutamine ja mõnikord uuesti oma kogemusest mõeldes, taasloon end eestlasena. Minu eestlus ei lõppe, ei seisa paigal, elan selles edasi. Samavõrd kui Eestis toimuv ja Eesti riigi käekäik, läheb mulle korda Leedu riigi saatus. Teen oma väikeseid tegusid edasi, lootes, et need aitavad midagi parendada kummaski riigis.

Mari-Liis

Kur begyvenčiau, dalele manęs yra tapę visa, ką patyriau būdama este ir kas dabar vyksta Estijoje. Prisimindama, kartais naujai apmąstydamą savo patirtis, pasijuntu esanti estė. Mano estiškoji savastis nesibaigia, nesustoja vietoje, joje gyvenu toliau. Kaip ir įvykiai Estijoje bei Estijos valstybės sėkmė, man svarbi ir Lietuvos valstybės ateitis. Vis darau savo mažus darbus, vildamasi, kad jie padės ką nors pagerinti abejose valstybėse.

Mari-Liis

10.02.2006 / LES

Atminimo lentos Johanui Laidoneriui ant buvusio Vilniaus karo mokyklos pastato atidengimas

VILNO SÕJAKOOL — TULEVASE EESTI VABARIIGI OHVITSERIDE KASVULAVA

Rahvuslike ideede levimisel sai iga vähegi nutikama ja jõukama inimese sooviks vähemalt üks laps kooli saata ja temast teha *õppetud mees*. Paljud noormehed kasutasid tasuta hariduse saamise võimalust sõjakoolides, mis tuli hiljem kasuks noorele Eesti Vabariigile ja oli eelduseks oma vägede loomisel.

Rahvusväeosad ja Vabadussõja lahingute käigus esile tõusnud Eesti ohvitserkond ei tekkinud tühjale kohale. Oluliseks tähiseks ohvitserkonna kujunemisel olid Krimmi sõja järel, 1860. aastatel, toimunud sõjaväereformid. Sellega asutati ka junkrukoolid, kuhu astumisel võrreldes sõjakoolidega kehtis madalam hariduslik tsensus ning alates 1869. aastast võisid sinna astuda ka teenistuses silma paistnud sõdurid ja allohvitserid. Junkrukooli lõpetanu võis omandada kõrgemat sõjaväelist haridust. Kui 1914. aasta suvel moodustasid eesti rahvusest kaadriohvitserid ca 0,6% Vene ohvitserikorpusest, siis

VILNIAUS KARO MOKYKLA — BÜSIMŪJŪ ESTIJOS RESPUBLIKOS KARININKŪ KALVĖ

Tautiškumo idėjoms plintant kiekvienas praprusęs ir prasigyvenęs žmogus troško bent vieną iš sūnų pasiūsti mokytis kad taptų *išsilavinusiu*. Daugelis jaunuolių pasinaudodavo galimybe nemokamai gauti išsilavinimą karo mokyklose ir vėliau tai davė naudos jaunai Estijos Respublikai, steigusiai savo armiją.

Rusijos armijoje Pirmojo pasaulinio karo metu suformuotuose estų tautybės kariškių padaliniuose („*Rahvusväeosad*“) ir Estijos nepriklausomybės karo metu iškilusi karininkija neatsirado tuščioje vietoje. Esminis veiksnys, lėmęs karininkijos susiformavimą buvo karinių pajėgų reforma, įvykdyta 1860-siais, pasibaigus Krymo karui. Ją vykdant buvo įsteigtos ir junkerių mokyklos, į kurias stojantiems pakako žemesnio išsilavinimo cenzo negu kad stojantiems į karininkų mokyklas ir nuo 1869-jų į jas galėjo stoti tarnyboje pasižymėję kareiviai bei puskarininkiai.

Sõjavägede ülemjuhataja kindral Laidoner vestlemas vene valgete partisanide salga ülema polkovnik Buřak-Bařachowicziga Pihkva raudteejaama esisel

1919. Keri Akel / EFA.57.A-269-112

Estijos kariuomeniŗ vŗiausiasis vadas Johanas Laidoneris řnekuŗiuojasi su rusŗ baltagvardieŗiŗ partizanŗ bŗio vadu pulkininku Buřak-Bařachowicz'i umi prie Pihkva geleřinkelio stoties

Soomusrongi diviřioni ũlem kapten Karl Parts raporteerib pŗrast Pihkva vallutamist Eesti vŗgede poolt sŗjavŗgede ũlemjuhatajale kindralmajor Laidonerile. Paremalt 2. diviři ũlem polkovnik Viktor Puskar, kes samuti oli lŗpetanud Vilno sŗjakooli

1919 / EAA.2281.1.27.39p.224

Šarvuoto traukinio diviřijos vyresnysis kapitonas Karlas Partsas raportuoja Pihkvŗ ũŗemusios Estijos karuomenŗ vŗiausiajam vadui generolui majorui Johanui Laidoneriui. Deřinŗje II diviřijos pulkininkas Viktoras Puskaras, taip pat Vilniaus karo mokyklos auklŗtinis

Eesti ja Loodearmee juhid Pihkva vallutamise jŗrel. Eesti vŗgede ũlemjuhataja Johan Laidoner (X); polkovnik Karl Parts (XX); kindral Ernst Pŗdder; polkovnik Viktor Puskar (-); polkovnik, hilisem Loodearmee kindralmajor Stanisław Marian Buřak-Bařachowicz (=). Laidoner, Pŗdder ja Puskar olid Vilno kasvandikud

1919 / EAA.2281.1.27.40.228

Estijos ir carinŗ Rusijos řiaurŗ vakarŗ armijos vadai po Pihkva ũŗemimo. Estijos kariuomeniŗ vŗiausiasis vadas Johanas Laidoneris (X); pulkininkas Karlas Partsas (XX); generolas Ernstas Pŗdderis; pulkininkas Viktoras Puskaras (-); pulkininkas, carinŗ Rusijos řiaurŗ vakarŗ armijos generolas majoras Stanislovas Marianas Buřak-Bařachowiczius (=). Laidoneris, Pŗdderis ir Puskaras buvo Vilniaus karo mokyklos auklŗtiniai

Vabadussŗja juhid-diviřiŗlema. Vasakult paremale: Soomusrongide polkovnik Karl Parts; 3. diviři-kindralmajor Ernst Pŗdder; 1. diviři kindralmajor Aleksander Tŗnisson; 2. diviři-polkovnik Viktor Puskar. Viimased kolm olid lŗpetanud Vilno sŗjakooli

20. sajandi I pool, J. & P. Parikas Tallinnas / EAA.5166.1.137.11

Nepriklausomybŗs karo vadai — diviřiŗ vadai. Iř kairŗ j deřinŗ: Šarvuotŗ traukiniŗ diviřijos pulkininkas Karlas Partsas; III diviřijos — generolas majoras Ernstas Pŗdderis; I diviřijos generolas majoras Aleksandras Tŗnissonas; II diviřijos pulkininkas Viktoras Puskaras. Pastarieji trys baigŗ Vilniaus karo mokyklŗ

Vabadussõda. 3. diviisi tagavarapataljoni ja Pärnu garnisoni ülem kapten Oskar Raudvere koos abikaasaga diviisi pataljoni tööroodu hoovis

29.12.1919, Pärnus / EFA.51.A-266-121

Nepriklausomybės karas. III Divizijos atsarginio bataliono ir Pärnu garnizono vadas kapitonas Oskaras Raudvere su žmona divizijos bataliono darbo būrio kieme

Lennuvõistlused Lasnamäe lennuväljal. Vasakult 1. kaitseminister August Kerem, 2. riigivanem Karl Einbund, 4. Vilno sõjakooli lõpetanud õhukaitseülem kolonel Richard Tomberg, kes kindralitest ainsana jäi ellu Nõukogude vangilaagrites

1932 / EFA.77.A-11-79

Skraidymo varžybos Lasnamäe aerodrome. Iš kairės: 1. gynybos ministras Augustas Keremas 2. Estijos valstybės vadovas Karlas Einbundas. 4. Vilniaus karo mokyklą baigęs priešlėktuvinės gynybos vadas kolonelis Richardas Tombergas, kuris vienintelis iš Sovietų lageriuose kalėjusių generolų išliko gyvas

1. Eesti jalaväediviisi organiseerijaid: 1. suurtükibrigaadi ülem alampolkovnik Andres Larka, 2. brigaadiülem polkovnik Aleksander Tõnisson, 3. diviisi intendant polkovnik Rudolf Reimann, 4. diviisi staabiinspektor leitnant Ernst Assmann (Aastalu), 5. diviisi transportiülem leitnant August Nieländer, 6. diviisi staabikomando ülem leitnant August Schwartz, 7. diviisi staabi kantseleiülem sõjaväeametnik Bernhard Moik. Tõnisson ja Reimann olid Vilno viilistlased

1917, Pärnikas / EFA.114.0-50437

I Estijos pėstininkų divizijos organizatoriai: 1. artilerijos brigados vadas papulkininkis Andresas Larka, 2. brigados vadas pulkininkas Aleksandras Tõnissonas, 3. divizijos intendantas pulkininkas Rudolfas Reimannas, 4. Divizijos štabo inspektorius leitenantas Ernstas Assmannas (Aastalu), 5. divizijos transporto vadas leitenantas Augustas Nieländeris, 6. divizijos štabo komandos viršininkas leitenantas Augustas Schwartzas, 7. divizijos štabo kanceliarijos vadas kariuomenės tarnautojas Bernhardas Moikas. Tõnissonas ir Reimannas buvo Vilniaus karo mokyklos absolventai

Tallinna Garnisoni ülem kolonel Jaan Junkur annab seletusi ajakirjanikele

12.03.1936, Postimees / EAA.211.1.1.14789.1

Talino Garnizono vadas pulkininkas Jonas Junkuras kalbasi su žurnalistai

Sõjaminister kindralleitnant Paul Lill ministrina oma kabinetis

14.04.1939 / EFA.62.3-5019

Karo ministras generolas leitenantas Paulius Lillas savo kabinete

Sõjavägede staabiülem polkovnik Jaan Rink

1920, Aants Vilper / EFA.272.0-167275

Armijü štabo viršininkas pulkininkas Jonas Rinkas

2. diviisi staabiülem polkovnik Eduard Kubbo

1919, Jaan Nilius / EFA.114.3-3166

II divizijos štabo vadas pulkininkas Eduardas Kubbo

2. üksiku jalaväepataljoni ohvitserid, esireas keskel pataljoni ülem major Villem Saarsen

1920-1940, A. Lomp / EFA.113.0-40488

II pėstinikų bataliono karininkai, priešakinėje eilėje viduryje bataliono vadas Villemas Saarsenas

Koolivennad vabadussõja ajal Irboskas. 2. diviisi ülema abi polkovnik Eduard Kubbo (x) ja tema käsundusohvitser alamkapten Karl-Hans Ainson (Kubbo kõrval)

1919 / EFA.114.3-2570

Bendramoksliai Nepriklausomybės karo metais Irboskoje: II divizijos vado pavaduotojas pulkininkas Eduardas Kubbo (x) ir karininkas įpatingiems pavedimams kapitonas Karlas-Hansas Ainsonas (greta Kubbo)

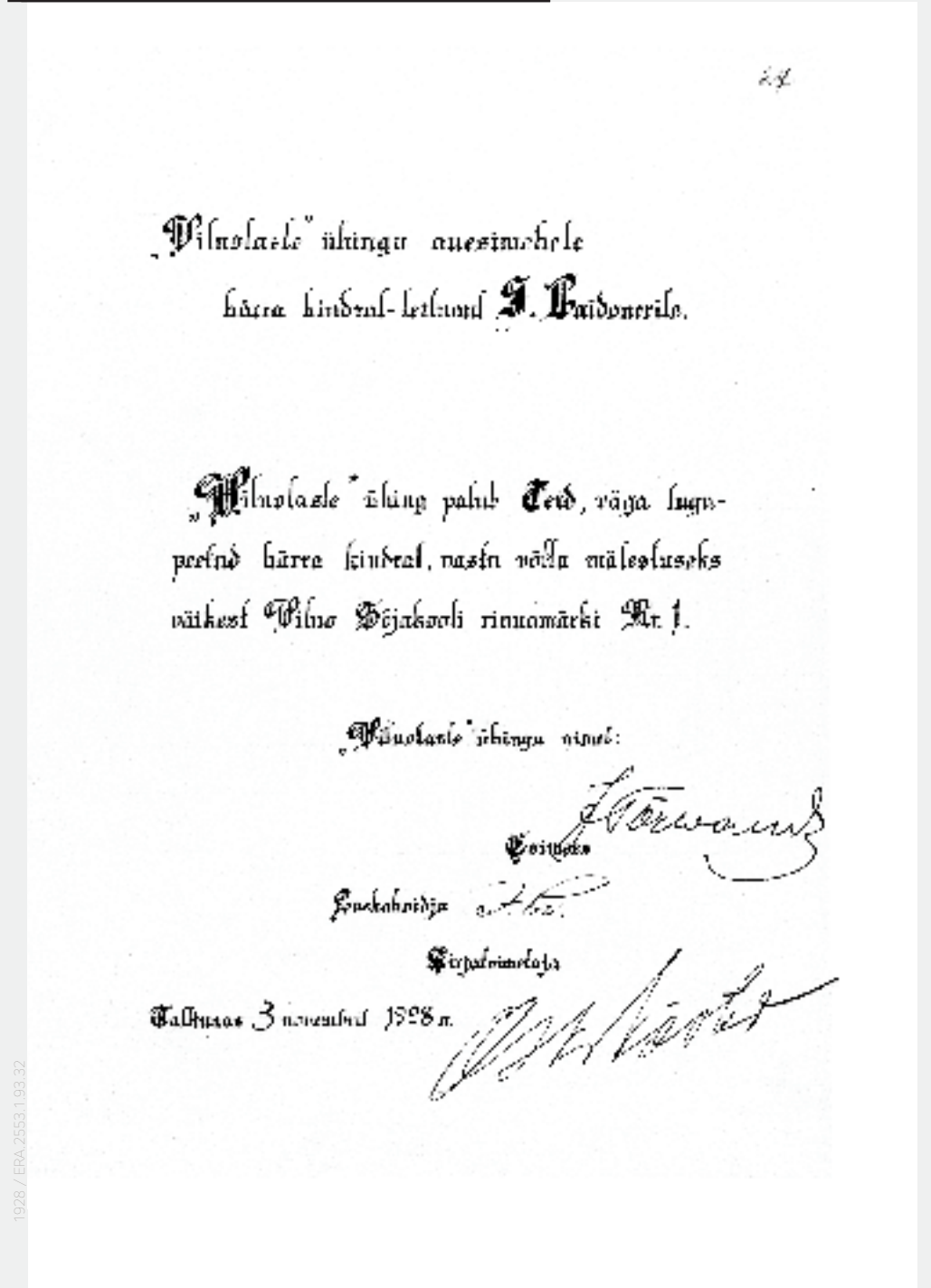
3. diviisi ja Tallinna garnisoni ülem kindralmajor Johan Unt hõbenaela lipuvardasse löömas

26.03.1929 / EFA.54.A-35-30

III divizijos ir Talino garnizono vadas generolas majoras Johanas Untas, įkalantis sidabrinę vinį į vėliavos stiebą

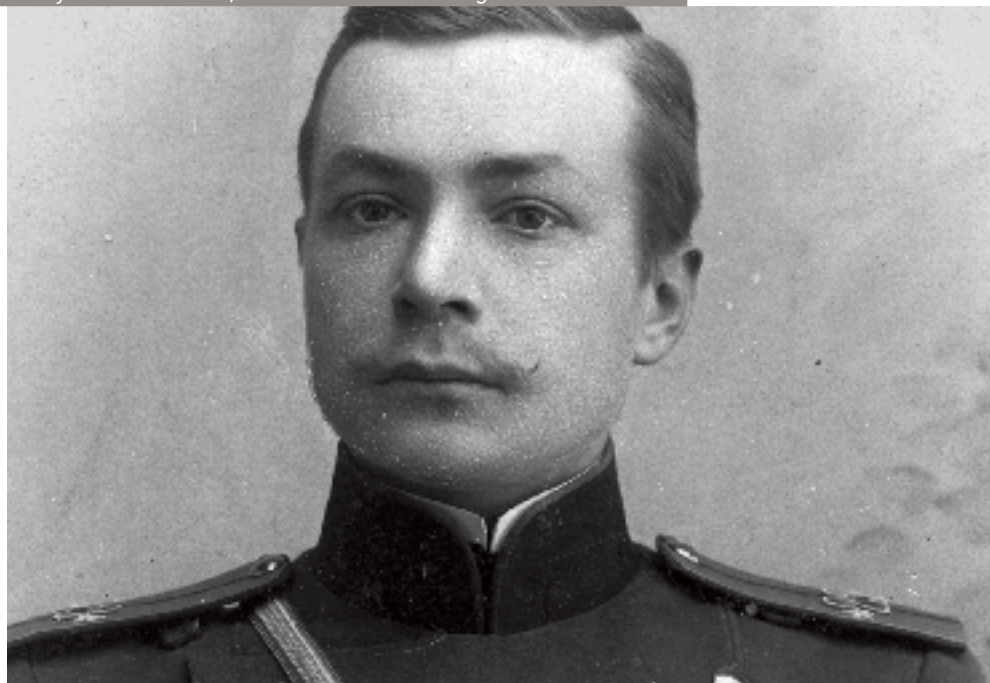
Vilnolaste ühingu rinnamärgi tunnistus Johan Laidonerile

1928 / ERA.2553.1.93.32

Vilniaus karo mokyklos absolventų ženklelio Johanui Laidoneriui pažyma

Andres Larka Miitavis (Jelgava), kes oli 1918. aastal Eesti Vabariigi sõjaminister; 1918–1919 Eesti sõjaväe peastaabi ülem; 1919–1925 Eesti Vabariigi sõjaministri abi; 1930–1933 Eesti Vabadussõjalaste Keskliidu juhatuse esimees; 1933–1934 Eesti Vabadussõjalaste Liidu juhatuse esimees; 1934 kandidaat Eesti riigivanema valimistel

1904 / ERA.4996.1.223.1.1

Andreas Larka, 1918 m. buvęs Estijos Respublikos karo ministru, Mintaujoje (Jelgavoje); Estijos kariuomenės Generalinio štabo viršininkas 1918–1919 m.; Estijos Respublikos karo ministro padėjėjas 1919–1925 m.; Estijos Nepriklausomybės karo dalyvių sąjungos valdybos pirmininkas 1930–1933 m.; Estijos Nepriklausomybės karo dalyvių sąjungos valdybos pirmininkas 1933–1934 m.; Kandidatas 1934 m. Estijos valstybės vadovo rinkimuose

Ohvitseride keskkogu juhatuse abiesimees, varustusvalitsuse ülem, kindralmajor Tõnis Rotberg

1930 / EFA.78.A-9-35

Karininkų bendruomenės valdybos pirminininko pavaduotojas, tiekimo padalinio viršininkas generolas majoras Tõnis Rotbergas

Kindralmajor Juhan Tõrvand

1920–1940; K. Avel / ERA.1131.1.144.5.2.1

Generolas majoras Juhanas Tõrvandas

Vilno sõjakooli oli lõpetanud ka Eesti sõjavägede ülemjuhataja kindralmajor Johan Laidoner

1919, Parikas / EFA.3.0-398.10

Vilniaus karo mokykloje pradinį karinį išsilavinimą įgijo ir Estijos kariuomenių vyriausiasis vadas generolas majoras Juhanas Laidoneris

1917. aasta sügisel ületas see juba 1% piiri. Võrdluseks, et 1897. aasta rahvaloenduse andmetel moodustasid eestlased 0,8% Venemaa elanikkonnast.

Vabadussõja aegsed kõrgemad juhid said sõjalise alamastme hariduse peamiselt Peterburi ja Vilno jalaväe junkrukoolides. Vilno kool loodi keiser Aleksander II käsul 29. oktoobril 1864 ning see hakkas tööle Aleksandri kadetikorpusse varasemates ruumides, mida vastavalt sõjakooli vajadustele laiendati. Esialgselt oli sõjakoolis 200 junkrukohta, kuid 1874. aastal suurendati õppekohtade arv 300-ni. 1901. aastal reorganiseeriti kool ümber kolmeastase õppeajaga kooliks ning koolilõpetajad said alamporutšiku auastme. Aastail 1904–1905 suurendati sõjakooli õppurite arvu 400-ni. Alates 1906. aastast said õppima astuda ka podporutšikud, praportšikud, kes olid ülenõudatud sellele auastmele isikliku vapruste eest sõjategevuses.

Pärast Esimese maailmasõja algust hakkasid koolis toimuma neljakuulised kiirendatud kursused ja kooli isikkoosseis suurendati 500-lt kuni 900 junkruni. Sõjategevuse käigus evakueeriti sõjakool 1915. aastal Poltaavasse ning ametlikult lõpetas kool tegevuse 2. jaanuaril 1918.

Mati Kröönstöm on Georgi kavaleride uurimustöös märkinud, et üllatavalt palju oli Georgi kavaleride hulgas Vilno sõjakooli kasvandikke. Ligemale pooled kaadriohvitseridest kavalerid olid lõpetanud selle sõjakooli. Samas moodustasid Vilno vilistlased eesti soost kaadriohvitseride üldarvust napp kolmandiku. Ühtekokku võttis maailmasõjast osa umbes 70 eestlast-Vilno vilistlast. Georgi kavalere oli nende seas 15. Kui võrrelda seda näitu Peterburi Vladimiri sõjakooliga, mis oli eestlastest lõpetajate arvu poolest Esimese maailmasõja eel Vilno järel teisel kohal (50 ohvitseri ja 6 kavaleri), siis on

Baigus junkerių mokyklą galima buvo įgyti aukštesnį karinį išsilavinimą. Jei 1914 metų vasarą estų tautybės kadriniai karininkai sudarė 0,6% Rusijos karininkijos korpuso, tai 1917 metų rudenį šis skaičius jau siekė 1% ribą. Palyginimui — 1897 metų gyventojų surašymo duomenimis estai sudarė 0,8% Rusijos gyventojų skaičiaus.

Estijos nepriklausomybės karo laikų aukščiausioji vadovybė pradinį karinį išsilavinimą daužiausiai būdavo įgijusi Peterburgo ir Vilniaus pėstininkų junkerių mokyklose. Vilniaus mokykla buvo įsteigta 1864 m. spalio 29 dieną caro Aleksandro II įsakymu ir pradėjo veiklą buvusiose Aleksandro kadetų korpuso patalpose, kurias praplėtė pritaikant karo mokyklos reikmėms. Pradžioje buvo ruošinama 200 junkerių, o nuo 1874 kursantų skaičius padidintas iki 300 junkerių. 1901-ais mokykla buvo reorganizuota į trijų metų trukmės mokyklą, kurią baigusieji

gaudavo jaunesniojo poručiko laipsnį. 1904–1905-iais mokykla buvo išplėsta iki 400 junkerių. Nuo 1906-ųjų galėjo įstoti ir tie podporučikai, praporščikai, kuriems šis laipsnis buvo suteiktas už narsą karo lauke. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokykloje buvo įsteigti keturių mėnesių trukmės pagreitinti kursai, besimokančiųjų skaičius buvo padidintas nuo 500 iki 900 junkerių.

Matis Kröönstōmas, tyrimo apie Georgijaus kryžiaus kavaliere autorius, pastebėjo, kad ypač daug Georgijaus kryžiaus kavaliere buvo tarp Vilniaus karo mokyklos absolventų. Tarp kadrinių karininkų apie pusę kavaliere buvo šios mokyklos auklėtiniai. Pasauliniame kare iš viso dalyvavo apie 70 estų — Vilniaus karo mokyklos absolventų. Tarp jų buvo 15 Georgijaus kryžiaus kavaliere. Palyginus šį rodiklį su Peterburgo Vladimiro karo mokykla, kuri pagal ją baigusiu estų skaičių buvo antra po Vilniaus karo

Vilno paremus ilmne. Vilno kasvandikud olid ka kaks sõjaaegset ohvitseri-Georgi kavaleri Artur Blaubrück ja Voldemar Pichelbaum. Viimane fakt on tähelepanuväärne selle poolest, et maailmasõja ajal õppis Vilnos suhteliselt vähe eestlasi, kuna kool oli evakueeritud Poltaavasse, aga lipnikukandidaadid suunati tavaliselt oma kodukoha lähistel asuvatesse koolidesse.

Vabadussõja juhte andis Vilno sõjakool 45, suur osa Eesti sõjaväe Vabadussõja aegsetest operatiivjuhtidest oli lõpetanud just selle kooli. Nende seas Sõjavägede ülemjuhataja, ülemjuhataja staabiülem, kindralstaabi valitsuse ülem, suurtükiväe valitsuse ülem, varustusvalitsuse ülem, tagavaravägede ülem, kõik kolm diviisiülemat, 2. diviisi staabiülem, kaks polguülemat jpt.

mokyklos (50 karininkų ir 6 kavaleriai), pastarosios pranašumas akivaizdus. Vilniaus karo mokyklos auklėtiniai buvo ir du karo metų karininkai — Georgijaus kryžiaus kavaleriai Arturas Blaubrückas ja Voldemaras Pichelbaumas. Didžioji dalis Estijos Nepriklausomybės karo vadų — iš viso 45 — buvo baigę Vilniaus karo mokyklą. Tarp jų — Kariuomenių vyriausiasis vadas, Vyriausiojo vado štabo vadas, Generalinio štabo valdovybės viršininkas, Artilerijos pajėgų vadovybės viršininkas, Tiekimo vadovybės viršininkas, Atsargos pajėgų vadas, visų trijų divizijų vadai. II Divizijos štabo viršininkas, du pulkų vadai ir t. t.

Eesti saatkondade lugu sai alguse juba pärast Eesti iseseisvuse manifesti välja kuulutamist 24. veebruaril 1918, millega kõrgeim võim Eestis läks Päästekomiteele. Nii nagu Eesti kasutasid ka Leedu rahvuslikud juhid ära 1917. aasta revolutsiooni, Venemaa sattumist kodusõja küüsi enamlaste võimuharamise järel ning Saksamaa lüüasaamist Esimeses maailmasõjas, mis võimaldas välja kuulutada iseseisva riigi 16. veebruaril 1918. Uute valitsuste ees seisis üüratu ülesanne ehitada algusest peale üles riik. Vähesed uskusid nende edu.

Eesti Päästekomitee moodustas iseseisvuse väljakuulutamise päeval Ajutise Valitsuse, mille välisministriks sai Jaan Poska. Välisministeerium alustas tööd alles novembris, kuna varem olid Saksa väed okupeerinud kogu Eesti.

Esimesed välisesindused asutati Eesti Maapäeva loodud Eesti välisdelegatsiooni poolt 1917. aasta lõpus ja 1918. aasta alguses. Välisdelegatsioonide eesmärgiks

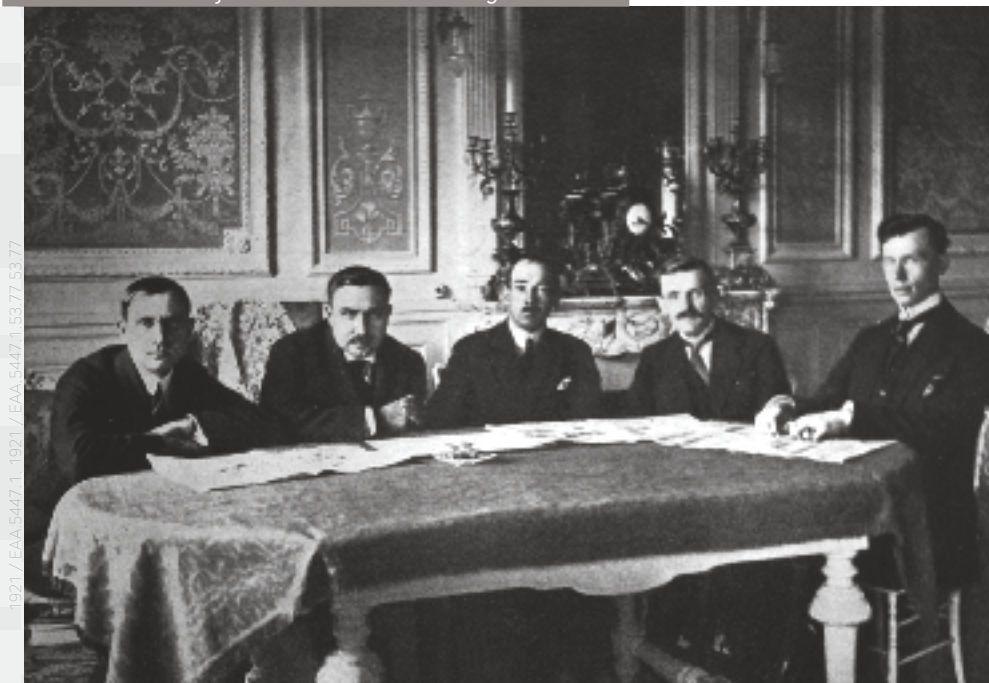
Pasakojimas apie Estijos pasiuntinybes prasideda po Estijos nepriklausomybės manifesto, paskelbimo 1918 m. vasario 24 dieną, kuriuo aukščiausioji valdžia atiteko Gelbėjimo komitetui. Kaip ir Estijos, Lietuvos tautinio sąjūdžio vadovai pasinaudojo 1917 m. revoliucija, Rusijos įsitraukimu į pilietinio karo verpetą bolševikams užėmus valdžią ir Vokietijos pralaimėjimu Pirmajame pasauliniame kare, kas sudarė sąlygas nepriklausomybės atkūrimui 1918 m. vasario 16 dieną.

Naujoms vyriausybėms iškilo užduotis pradėti statyti valstybę nuo pat pradžių. Mažai kas tikėjo jų sėkme. Estijos Gelbėjimo komitetas nepriklausomybės paskelbimo dieną suformavo Laikinąją vyriausybę, kurios užsienio reikalų ministru tapo Jonas Poska. Užsienio reikalų ministerija pradėjo veikti tik lapkričio mėnesį, nes iki tol vokiečių karinės pajėgos buvo okupavusios visą Estiją.

oli kontakti leidmine Inglise, Prantsuse, Saksa ja Skandinaavia riikide valitsustega, et saavutada Eesti iseseisvuse tunnustamine ja protestida Saksa okupatsiooni vastu Eestis, samuti taodelda Eesti toetamist, relvade ja varustuse saatmist ning sõjalist abi. Nende tegevus oli tulemuslik, sest saavutati Eesti *de facto* tunnustamine suurriikide poolt.

Juba 1918. aasta lõpul oli Saksamaal ja Lätis Eestis ajutised esindajad. 1919. aasta alguses lisandusid neile veel Leedu ja Poola esindajad. Pärast Eesti ametlikku tunnustamist nimetati ajutised esindajad täievolilisteks esindajateks. Selleks oli aluse annud Leedu välisministeeriumi ettepanek Eesti valitsusele diplomaatiliste suhete sisseseadmiseks alates 14. maist.

Eesti delegatsioon Rahvasteliidu 2. täiskogul 1921. aasta septembris-oktoobris. Ado Anderkopp, Ants Piip, Karl Robert Pusta, Jaan Lattik ja August Torma. Kaks viimast olid hiljem seotud Leedu esindusega Kaunases

Estijos delegacija Tautų Sąjungos visuotiniame susirinkime 1921 m. spalio–lapkričio mėnesiais. Ado Anderkoppas, Antsas Piipas, Karlas Robertas Pusta, Jonas Lattikas ja Augustas Torma. Pastarieji du vėliau buvo susiję su Lietuvos atstovybe Kaune

Pirmasias atstovybes užsienyje steigė Estų žemės taryba. 1917 m. pabaigoje — 1918 m. pradžioje siuntusi į užsienio šalis delegacijas. Jų uždavinys buvo užmegti kontaktus su Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos ir Skandinavijos valstybių vyriausybėmis siekiant kad būtų pripažinta Estijos nepriklausomybė ir išsakyti protestą prieš Vokietijos vykdomą Estijos okupaciją, taip pat prašyti paramos Estijai

ginklais bei provizija bei karinės pagalbos. Jų veikla davė rezultatų — buvo pasiekta, kad didžiosios valstybės pripažino Estijos Respubliką *de facto*.

Jau 1918 m. pabaigoje Vokietija ir Latvija turėjo laikinuosius atstovus Estijoje. 1919 m. pradžioje prisidėjo dar ir Lietuvos bei Lenkijos atstovai. Po oficialaus Estijos pripažinimo laikinieji atstovai tapo nuolatinais atstovais. Tam pradžia

Välisministeeriumi üheks olulisemaks ülesandeks oli Eesti-Vene rahulepingu ettevalmistamine ja allakirjutamine 2. veebruaril 1920. Tartu rahulepinguga tunnustas Venemaa, mille koosseisust Eesti oli eraldunud, Eestit *de jure*. See hõlbustas ka teiste riikide tunnustuse saavutamise. Pärast Vabadussõja lõppemist tunnustas Eestit *de jure* juba suurem hulk riike, mis võimaldas sisse seada diplomaatilised suhted, muuta senised esindused täieõiguslikeks saatkondadeks ja luua uusi saatkondi.

Välisministeeriumi põhiülesanneteks olid diplomaatilised suhted ja Eestile huvi pakuva informatsiooni hankimine, Eesti majanduslike huvide kaitsmine ja kaubanduslik-tööstuslike suhete korraldamine teistes riikides ja kodanike huvide kaitsmine.

davė Lietuvos užsienio reikalų ministerijos pasiūlymas Estijos vyriausybei dėl diplomatinių ryšių užmezgimo nuo gegužės 14 dienos.

Vienas svarbiausių Užsienio reikalų ministerijos uždavinių buvo Estijos — Rusijos taikos sutarties parengimas ir pasirašymas. 1920 m. vasario 2 dieną Tartu taikos sutartimi Rusija, iš kurios sudėties Estija pasitraukė, pripažino Estiją *de jure*. Tai padėjo sulaukti pripažinimo ir iš kitų valstybių. Pasibaigus Nepriklausomybės karui Estiją *de jure* pripažino didžioji dauguma valstybių ir tai leido užmegzti su jomis diplomatinis santykius, buvusias atstovybes paversti pilnateisėmis pasiuntinybėmis ir steigti naujas.

Užsienio reikalų ministerijos svarbiausias uždavinys buvo diplomatiniai ryšiai ir Estijai reikšmingos informacijos rinkimas, Estijos ekonominių reikmių gynimas, prekybos — pramonės ryšių tvarkymas kitose valstybėse, piliečių reikmių gynimas.

VASTASTIKUNE TUNNUSTAMINE JA SAATKOND KAUNASES

Eesti välisminister tegi Vabariigi valitsusele 17. veebruaril 1921 ettepaneku tunnustada Leedu Vabariiki *de jure*, mille kaks päeva hiljem ka Valitsus otsustas. Leedu tunnustas Eesti Vabariiki sama aasta 2. märtsil. Aasta lõpuks oli Eestil juba 10 välisesindust, nende seas ka esindus Leedu ajutises pealinnas Kaunases, mis asus Laisves-Alleja nr 60. Esimene Eesti Vabariigi esindaja Leedus oli August Torma^①.

Eesti saadikuteks Leedus olid Julius Seljamaa^② (1923–1925 asjur asukohaga Riias, 1925–1926 saadik), Oskar Öpik^③ (1927–1928 asjur, 1936–1938 saadik), Heinrich Laretei^④ (1928–1931), Johan Leppik^⑤ (1931–1936), Aleksander Varma^⑥ (1938–1939) ja Jaan Lattik^⑦ (1939–1940).

Leedus resideerivateks diplomaatideks olid juba eelpool mainitud konsul-asjur August Torma (1921–1923), asjur Aleksander Jürgenson^⑧ (1923), I sekretär-konsul Hans Lohk^⑨ (1923–1926), ametnik

TARPUSAVIO PRIPAŽINIMAS IR PASIUNTINYBĖ KAUNE

Estijos užsienio reikalų ministras 1921 m. vasario 17 d. įteikė Respublikos vyriausybei siūlymą pripažinti Lietuvos Respubliką *de jure*, kuris po dviejų dienų buvo patenkintas. Lietuva pripažino Estijos Respubliką tų pačių metų kovo 2 d. Metų pabaigoje Estija turėjo jau 10 užsienio atstovybių, tarp jų ir Lietuvos laikinojoje sostinėje Kaune, Laisvės alėja Nr. 60. Pirmasis Estijos Respublikos atstovas Lietuvoje buvo Augustas Torma^⑩.

Estijos pasiuntiniai Lietuvoje buvo Julius Seljamaa^⑪ (1923–1925 m. — reikalų patikėtinis, reziduojantis Rygoje, 1925–1926 m. — pasiuntinys), Oskaras Öpikas^⑫ (1927–1928 m. — reikalų patikėtinis, 1936–1938 m. — pasiuntinys), Heinrichas Laretei^⑬ (1928–1931 m.), Johanas Leppikas^⑭ (1931–1936 m.), Aleksandras Varma^⑮ (1938–1939 m.) ir Jonas Lattikas^⑯ (1939–1940 m.). Lietuvoje reziduojantys diplomatai buvo jau

ja atašee Jaan Mahlberg[®] (1925–1937), asjur Ants Oidermaa[®] (1926–1927) ning atašeed Karl Pärl[®] (1937–1938) ja Erich Lipstok[®] (1938–1940). Saatkonna ametnikena töötasid Mahlbergi kõrval kantseleiametnik Ernst Kukk (1923 sõjaministeeriumi alluvuses) ning ametnik ja tõlk-korrespondent Liina Sepp (1937–1940).

Esimeseks sõjaväeatašeeks määrati 1919. aastal Vilno sõjakooli lõpetanud ja Vilnos sideohvitserina teeninud kap-

ten Jaan Junkur, kuid viimane ei saanud kohapeal tegutseda, kuna Vilno oli Poola vägede poolt hõivatud.

Seejärel olid sõjaväeatašeedeks kapten August Torma (1919–1923), major Richard Maasing (1928–1930 asukohaga Riias), kolonelleitnant Vilhelm Richard Kohal (1930–1934 asukohaga Riias), kolonelleitnant Villem Leopold Saarsen (1934–1939 asukohaga Riias), kolonel Herbert Voldemar Raidna (1939), kolo-

nelleitnant Kurt Benno Aksel Mollin (1939–1940 asukohaga Riias) ja major Felix Brede (1940). 1930. aastate lõpus oli saatkonnas diplomaatilisel tööl saadik ja atašee, kellele lisandus tehnilise töötajana ametnik ja tõlk-korrespondent. Lisaks neile oli saatkonna palgal kaks teenijat ja autojuht, viimased olid leedulased.

Kaunase tollast elatustaset ja saatkonnatöötajate palku kirjeldavad hästi 1930. aasta Kaunase välisesinduse palga-

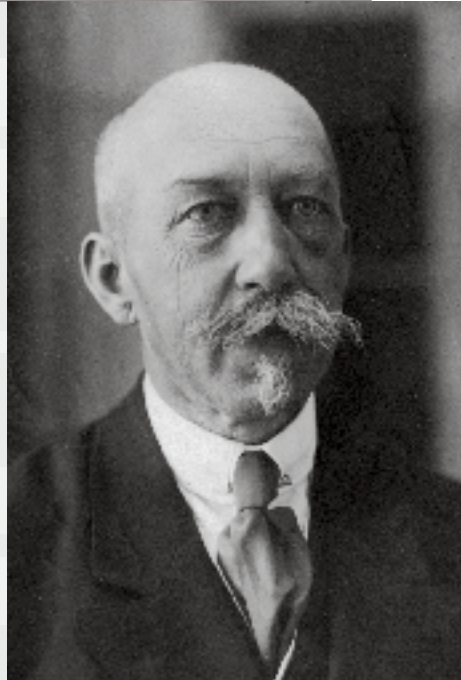
määrad kroonides: saadik (935), II sekretär-asekonsul (375, kui ametnik siis 300), teenija (55) ja koristaja (20), kojamees-käskjalg (10). Kaunase kortereid peeti tollal kallimaks kui Tallinna omi, kuid võrreldes teiste saatkondadega oli Leedus resideeriva saadiku palk siiski kõige väiksem. Diplomaatilise korpuse palku arvestati vastavalt elukallidusele, näiteks Londonis oli saadiku palk 1690 krooni.

August Torma, chargé d'affaires Leedus 1921–1923

Augustas Torma, chargé d'affaires Lietuvoje 1921–1923 m.

Dr. Hans Lohk, sekretär-konsul Leedus 1923–1926

Dr. Hansas Lohkas, sekretorius-konsulas Lietuvoje 1923–1926 m.

Julius Seljamaa, saadik Leedus 1925–1926

Julius Seljamaa, pasiuntinys Lietuvoje 1925–1926 m.

Jaan Mahlberg, ametnik (1925–1937) ja atašee (1936–1937), üks Eesti seltsi asutaja Kaunases ja selle kirjatoimetaja

Jonas Mahlbergas, tarnautojas (1925–1937m.) ir ataše (1936–1937m.), vienas iš Estų draugijos Kaune organizatorių ir jos raštvedys

aukščiau minėtas konsulas — reikalų patikėtinis Augustas Torma (1921–1923 m.), reikalų patikėtinis Aleksandras Jūrgensonas[®] (1923 m.), I sekretorius — konsulas Hansas Lohkas[®] (1923–1926 m.), tarnautojas ir ataše Jonas Mahlbergas[®] (1925–1937 m.), įgaliotasis atstovas Antsas Oidermaa[®] (1926–1927 m.) bei ataše Karlas Pärlas[®] (1937–1938 m.) ir Erichas Lipstokas[®] (1938–1940 m.).

Pasiuntinybės tarnautojai, greta minėto Mahlbergo, buvo raštinės tar-

nautojas Ernsas Kukkas (1923 m., pavalduš Karo ministerijai) ir tarnautoja bei vertėja — korespondentė Liina Sepp (1937–1940 m.).

Pirmuoju karo ataše buvo paskirtas 1919 m. Vilniaus karo mokyklą baigęs ir Vilniuje ryšių karininku tarnavęs Jonas Junkuras, kuris, Vilnių užėmus Lenkijos kariuomenei, nebegalėjo toliau ten dirbti. Vėliau karo ataše buvo kapitonas Augustas Torma (1919–1923 m.), majoras Richardas Maasingas (1928–1930 m., rezidavo

Rygoje), pulkininkas leitenantas Vilhelmas Richardas Kohalas (1930–1934 m., rezidavo Rygoje), pulkininkas leitenantas Villemas Leopoldas Saarsenas (1934–1939 m., rezidavo Rygoje), pulkininkas Herbertas Voldemaras Raidna (1939 m.), pulkininkas leitenantas Kurtas Benno Akselis Mollinas (1939–1940 m., rezidavo Rygoje) ir majoras Feliksas Brede (1940 m.).

Ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje pasiuntinybės diplomatinėje tarnyboje dirbo pasiuntinys ir ataše, turėjęs techninį

darbuotoją ir vertėją — korespondentą. Greta suminėtųjų pasiuntinybėje dar dirbo du tarnautojai ir vairuotojas, pastarieji buvo lietuviai.

Apie tuometinį apgyvendinimo Kaune lygį ir pasiuntinybės darbuotojų algas liudija pasiuntinybėje Kaune 1930 m. išmokėti atlyginimai: pasiuntinys (935), II sekretorius — pavaduojantis konsulas (375, o jei tarnautojas — 300), patarnautojas (55) ir valytoja (20), kiemsargis (10). Kaune butai buvo laikomi brangesniais už

Aastatel 1924–1927 asus Eesti Vabariigi saatkond aadressil Laisvės alēja 60, seejärel asuti paar aastat (1928–1930) aadressil Donelaičio tn 31a ja viimane kümnend aadressil Parodos tn 16 (kõik vanad aadressid). Leedu saatkonna viimane atašee Erich Lipstok meenutas viimast Näituse tänava saatkonda järgmiselt: „saatkond asus 4-korruselises üürimajas, millest kaks alumist korrust oli saatkonna kasutada. Esimesel korrusel oli saatkonna ruumid ja atašee suur elutuba, teisel kor-

rusel aga saadiku korter.“ Lipstok kirjeldas saadik Varmat, kui erudeeritud ja diplomaatilisse töösse sisse elanud inimest, kes harrastanud maalimist. Varma korteris olnud palju hinnalisi maale, teiste hulgas tuntud kunstniku Van Dyck maalid ja ka rohkesti Eesti kunstnike maale. Lisaks olnud saadikul gramofon ja rikkalik Taanist muretsetud klassikaliste plaatide kogu.

Tollane saatkonna suhtlus käis suuresti läbi kirjavahetuse, mis moodustas soliidse osa igapäevatööst. Aastas tuli sisse kesk-

miselt tuhatkond kirja, neist umbes 10% salajasi. Välja saadeti sama palju, kuid salajaste kirjade osakaal oli neist tunduvalt väiksem. Samuti saadeti telegramme ja peeti telefonivestlusi.

Kuna Kaunases konsulaat puudus, siis täitis peakonsuli ülesandeid saadik ning atašeed või sekretärid täitsid konsuli kohustusi. Konsulaartoimingud moodustasid suure osa tegevusest, sest anti välja ja pikendati passe ning viisasid, legaliseeriti dokumente, võeti vastu ja edastati

rahalisi saadeti, registreeriti perekonnaseisu muutusi ning anti ajutist abi Eestisse tagasirändajatele. Eesti ja Leedu vaheline kokkulepe läbikäimise hõlbustamise kohta 1924. aastast reguleeris viisarežiimi. Sellega lubati mõlema riigi saatkondadel ja konsulaarasutustel välispassi ettenäitamisel ilma keskasutusest järeleküsimata anda teise riigi kodanikele üheaastaseid viisasid ning maksuvabastust korduvreisideks. Samuti lubati teises riigis ilma erilise loata viibida 14 päeva, kauem viibijad

Ants Oidermaa, asjur Leedus 1926–1927

Antsas Oidermaa, reikalų patikėtinis Lietuvoje 1926–1927m.

Heinrich Laretei, saadik Leedus 1928–1931

Heinrichas Laretei, pasiuntinys Lietuvoje 1928–1931 m.

Johan Leppik, saadik Leedus 1931–1936

Johanas Leppikas, pasiuntinys Lietuvoje 1931–1936 m.

butus Taline, bet, gretinant su pasiuntinymbėmis kitose šalyse, Lietuvoje reziduojančio pasiuntinio alga vis gi buvo pati mažiausia. Diplomatinio korpuso algos būdavo skaičiuojamos atsižvelgiant į pragyvenimo kaštus, pavyzdžiui pasiuntinio Londone alga buvo 1690 kronų.

1924–1927 m. Estijos Respublikos pasiuntinys buvo įsikūrusi Laisvės al. 60, vėliau kelis metus (1928–1930 m.) Doneelaičio g. 31a ir paskutiniuosius dešimt metų Parodos g. 16 (visi adresai seni). Pas-

kutinysis pasiuntinys Lietuvoje atašee Erikas Lipstokas prisimena apie Parodos gatvėje buvusią pasiuntinystę: „pasiuntinystė buvo įsikūrusi nuomojamame keturių aukštų name, dviejuose apatinuose aukštuose. Pirmame buvo pasiuntinystės patalpos ir didelis atašee kambarys, antrame — pasiuntinio butas“. Lipstokas apibūdino pasiuntinį Varma kaip erudicija ir diplomatinio darbo išmanymu pasižymintį žmogų, mėgstantį tapybą. Varma bute buvo daug vertingų tapybos kūrinių,

tarp jų — garsiojo Van Dycko ir daug estų tapytojų drobių. Pasiuntinys turėjo ir gramofoną bei turtingą, iš Danijos gautą klasiškinės muzikos plokštelių kolekciją. Tais laikais pasiuntinystėje reikalai dažniausiai buvo tvarkomi raštais, jų rašymas sudarė solidžią kasdieninių darbų dalį. Per metus buvo gaunama apie tūkstantį raštų, iš jų apie 10% slaptų. Išsiunčiama tiek pat, bet slaptų raštų dalis ženkliai mažesnė. Taip pat būdavo siunčiamos telegramos ir kalbamasi telefonu.

Kaune nebuvo konsulato, taigi generalinio konsulo užduotis atlikdavo pasiuntinys, o atašee arba sekretoriai atlikdavo konsulo pareigas. Konsuliniai veiksmai sudarė didžiąją veiklos dalį, nes būdavo išduodami arba pratęsimi pasai bei vizos, legalizuojami dokumentai, priimamos ir toliau persiunčiamos pinigines perlaidos, registruojami šeimyninės padėties pokyčiai ir suteikiama laikina pagalba grįžtančiams į Estiją. Lietuvos ir Estijos tarpusavio susitarimus nuo 1924 m. reguliavo vizų

pidid endale muretsema tasulise peatusloa. Viimased pidid endale muretsema ka väljasõiduloa. Läbisõiduviiisid anti tasuta ning need võimaldasid riigis peatuda neli päeva. Raudteeametnikele anti viisid teenistustunnistustele. Vastastikune viisavabadus kehtestati 1937. aastal.

Eesti Vabariigi välisministeerium arutas ka erinevaid konsulaarvõrgu laiendamise kavasid. Juba 1925. aastal oli Eesti esindustega Leedus ja Riias aru peetud Klaipeda

aukonsuli asjus. Eesti aukonsuleid taheti määrata nii Klaipedasse ja Schavlisse (Šiauliai). 1927. aasta jaanuaris leidis minister, et oleks kasulik Klaipedas konsulaat avada, kuid ettepanud kandidaat ei oleks vist kohane, kuna tema nimetamise puhul võiks ettenäha vastuolusid kohaliku Saksa soost elanike ja kaupmeestega. Lisaks pandi ette: „Kuidas oleks aga praeguse Memeli Panga direktoriga — endise saadikuga Eestis?“, mille kohta taheti täiendavaid teateid.

Aleksander ja Marta Varma korter Kaunases

Aleksandro ir Martos Varma butas Kaune

režimas. Juo abiejų valstybių pasiuntinybėms ir konsulinėms įstaigoms buvo leidžiama išduoti metų laiko trukmės vizą pateikusiam užsienio pasą kitos valstybės piliečiui šiuo reikalu nesikreipiant į centrinę įstaigą. Taip pat atleisti nuo mokesčių dažnai važinėjančius. Būti kitoje valstybėje buvo galima be atskiro leidimo iki 14 parų, o norintiems būti ilgiau reikėdavo įsigyti mokamą leidimą. Jiems tekdavo pasirūpinti ir leidimu išvykti.

Tranzito vizos buvo nemokamos ir jos suteikdavo teisę apsistoti keturioms paroms. Geležinkelio darbuotojų vizos būdavo tarnybiniuose pažymėjimuose. Abipusė vizų laisvė galiojo iki 1937 m.

Estijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija svarstė ir įvairius konsulatų tinklo išplėtimo planus. Jau 1925 m., drauge su estų atstovybėmis Lietuvoje ir Rygoje, buvo keliamas klausimas ir dėl garbės konsulo Klaipėdoje. Estijos

Sama aasta novembris kirjutas juba järgmine saadik Oskar Öpik, et Leedus pole seni olnud ühtegi aukonsulaati. Meie arvates oleks soovitav aukonsulaat avada Memelis (Klaipedas)“. Arutelu pidi toimuma 14. detsember 1927 välisministee-riumis, kuid aukonsulaadid jäid loomata.

Saatkonnas tegeleti riikide vaheliste tööstus- ja kaubandussidemete arendamise ja vahendamise ning eestlaste töölubade ja erinevate konkursside abimaterjalide andmisega. Anti teavet Klaipėda sadamasse tulnud Eesti laevade kohta ning vajadusel anti laevadele välja ajutisi liputunnistusi.

Puututi kokku ka elu pahupoolega. Kurjamitega tegelemist hõlbustasid 1935. aasta Eesti-Läti-Leedu konventsioon tsiviilkohtu otsuste vastastikuse tunnustamise kohta ning konventsioon kriminaalkurjategijate väljaandmise ja jälitamise asjus. 1936. aasta aruandes kurjutatakse: „Viimasel ajal on jälle näha

garbės konsulus buvo ketinta paskirti į Klaipėdą ir Šiaulius. 1927 m. vasarį ministras svarstė, kad būtų naudinga turėti konsulatą Klaipėdoje, bet kandidatas į konsulus neturėtų būti iš vietinių, nes tai galėtų sukelti vokiečių kilmės gyventojų bei prekeivių nepasitenkinimą. Ir buvo pridurta: „O kaip dėl dabartinio Memelio banko direktoriaus — buvusio pasiuntinio Estijoje?“, apie kurį buvo pageidauta gauti daugiau duomenų.

Tų pačių metų lapkritį jau sekantis pasiuntinys Oskaras Öpikas rašė, kad Lietuvoje iki šiol nėra nei vieno garbės konsulato. „Manome, reikėtų įsteigti garbės konsulatą Memelyje (Klaipėdoje)“. Tai buvo svarstyta Užsienio reikalų ministerijoje 1927 m. gruodžio 14 dieną, bet garbės konsulatui liko neįsteigti. Pasiuntinybėje buvo užsiimama tarpvalstybinių pramonės ir prekybos ryšių plėtojimu ir užmezgimu, taip pat estams išduodami darbo leidimai bei dalyvavimo įvairuose

siin nn „ilmarändurite“ matkamised kas Leedus, või paremal juhusel Saksas ehk Poolas. Sarnaste juhusteotsijate väljasõitu kodumaalt peaks kuidagi takistama, sest need valmistavad aina sekeldusi kohalikkude võimudega ja heidavad varju Eesti heale nimele välismaal.“

Sõdadevahelisel ajal registreeriti Eesti kodanike surmajuhtumeid Leedus harva. Kaks omalaadset juhtumit leidis aset 1934. aastal, kus Leedus sai tagaajamisel surma üks Eesti vaejooksik ning romantilistel põhjustel uputas enese Nemunasse üks meesterahvas.

Saatkonna kaudu aeti ka rahaasju, näiteks 1930./31. aastal tagastati Eesti üliõpilaskonnale Leedu raudtee poolt pileтите eest rohkem sissenõutud raha ning eesti arhitektidele vahendati Leedu ohvitseride keskkasiino „Ramovė“ ehitusprojektide võistlusel saadud auhinnarahad.

Koos välisministeeriumiga valmistati ette Balti riikide konverentse, välisdelegat-

konkursuose sąlygos. Būdavo pranešama apie į Klaipėdos uostą atplaukusius Estijos laivus ir, reikalui esant, laivams išduodami lakini vėliavos pažymėjimai. Buvo susiduriama ir su tamsiaja gyvenimo puse. Nusikalstamumo reikalų tvarkymą palengvino 1935 m. Estijos–Latvijos–Lietuvos konvencija dėl kriminalinių nusikaltėlių išdavimo ir persekiojimo. 1936 m. ataskaitoje rašoma: „Pastaruoju metu vėl regime vadinamųjų „svieto perėjūnų“ keliones arba Lietuvoje arba, geriausia atveju, Lenkijoje, Vokietijoje. Šių patogios progos ieškotojų išvykimą iš tėvynės reikėtų kaip nors apriboti, nes dėl jų tenka aiškintis su vietine valdžia, jie vien teršia Estijos gerą vardą užsienyje.“

Tarpukaryje Estijos piliečių mirties atvejų užregistruota mažai. Du savotiški atvejai nutiko 1934 m.: persekiojimo metu Lietuvoje žuvo pabėgėlis iš Estijos kariuomenės ir iš romantinių paskatų Nemune nusiskandino vyriškis. Su atsto-

sioonide viibimisi kas asukoha- või kodumaal ning ka riikide vahelisi kokkuleppeid.

Lipstok meenutas, et poliitika oli Varma rida. Tema kirjutas käsitsi ettekan-deid, mis olid enamasti salajased. Varma ajal toimus Klaipėda okupeerimine, mille järel oli olukord väga ärev. Kuid saatkonna rahaasjad ja kirj vahetus nii Eesti kui ka Leedu välisministeeriumitega oli Lipstoki ajal saatkonna atašee käes.

Diplomaatide töö lahutamatuks osaks olid ka visiidid teistesse saatkondadesse, mis tuli saabumisel välisriiki teostada. Esimene visiit tehti kindlasti saadikukorpuse ülemale ja seejärel ülejäänud saatkonda-dele. Esimesena külastati saadikut, seejärel teisi saatkonnas töötavaid diplomaate. Lipstoki visiitide ajal toimunud väike insident Poola saatkonnaga, kus oldi solvunud, et neile alles viimasena visiit tehti. Asjaosaline olla seletanud asja sellega, et Poola saatkond on Leetu viimasena loodud. Seati ju Poola ja Leedu vahel diplo-

maatilised suhted sisse alles 1938. aastal, kui Poola olla selleks ultimaatumi esitanud. Saatkonna sisseseadmisega oli Leedu Vabariik sunnitud tunnustama Vilniuse okupeerimist Poola poolt.

Lisaks visiitidele toimusid vastuvõtud ja ametlikud ballid. Viimastel saadikud ei käinud, sinna saadeti atašeed või sekretärid, meenutas Lipstok. Ballid, mis kestsid varajaste hommikutundideni, olid vabamas õhkkonnas suhtlemine, kus oluline kohustus oli daamite tantsitamine. Varma olla Lipstoki õpetanud, et „tuleb palju rääkida, kuid mitte midagi ütelda.“ Samuti olla oluliseks peetud diplomaatide käitumist, kuna selle järgi otsustati terve riigi üle.

Kaunases asunud saatkondade ametlikud vastuvõtud olid piiratud 16 inimesega, sealhulgas kutsutute abikaasad. Kui Eesti Vabariigi saatkond korraldas vastuvõtte, siis olid need kindlasti kellegi auks. Atašee kohustuste hulka olevat kuulunud

vybės pagalba buvo tvarkomi ir piniginiai reikalai, pavyzdžiui 1930–31 m. Estijos studentų bendruomenei buvo sugrąžinta permoka už traukinio bilietus, kurios buvo pareikalavęs Lietuvos geležinkelis, Buvo tarpininkaujama perduodant premiją, kurią estų architektas laimėjo karininkų „Ramovės“ pastato projekto konkurse. Drauge su Užsienio reikalų ministerija buvo organizuojamos Baltijos valstybių konferencijos, užsienio delegacijų vykimai į buvimo vietą arba į tėvynę bei tarpvalstybiniai susitarimai.

Lipstokas užsiminė, kad politika buvo Varma pomėgis. Jis ranka rašydavo pranešimus, kurie dažniausiai būdavo slapti. Varmai būnant pasiuntiniu įvyko Klaipėdos okupacija, dėl kurios tuomet padėtis buvo labai įtempta. O Lipstoko laikais atstovybės piniginiais reikalais bei susirašinėjimu ir su Estijos ir su Lietuvos užsienio reikalų ministerijomis užsiimdavo pasiuntinybės atašė.

Neatsiejama diplomatinio darbo dalis buvo ir vizitai į kitas pasiuntinybes, kuriuos derėjo padaryti atvykus į šalį. Pirmasis vizitas — pas diplomatinio korpuso vadovą, vėlesni — į kitas pasiuntinybes. Pirmiausia būdavo svečiuojamasi pas pasiuntinį, paskui — pas kitus pasiuntinybėje dirbančius diplomatus. Lipstokui darant vizitus nutiko mažas incidentas su Lenkijos pasiuntinybe, kurioje buvo įsižeidusių, kad pas juos paskutinius atvyko su vizitu. Buvo rastas paaiškinimas, kad taip įvyko dėl to, kad Lenkijos pasiuntinybė Lietuvoje įsteigta vėliausiai. Diplomatiniai ryšiai tarp Lenkijos ir Lietuvos buvo užmegzti tik 1938 m., kai Lenkija to pareikalavo ultimatumo keliu. Įsteigdama Lenkijos pasiuntinybę, Lietuvos Respublikos valdžia buvo priversta pripažinti Vilniaus krašto okupaciją. Greta vizitų vykdavo ir priėmimai bei tarnautojų baliai. Kaip prisimena Lipstokas, pastaruosiuose pasiuntiniai nedalyvau-

lauplaani koostamine, mis oli suhteliselt keeruline, et keegi kutsututest ennast solvatuna ei tunneks. Lipstoki, kui noort diplomaati, aitas lauaplaani valmistamisel alati elukogenud saadik Varma isiklikult. Aukūlaline asus alati laua otsas ja tema vastas saadik ning seejärel vastavalt ametiastmele ülejäänud diplomaadid ning nende abikaasad. Aukūlalise kõrval istus alati saadiku ja saadiku kõrval aukūlalise abikaasa. Keerulisemaks läks siis, kui keegi tuli ilma abikaasata, kuid sellised juhtumid olid alati enne teada, sest kutsele oli kohustus vastata järgmisel päeval. Jaan Lattiku saabudes hakkas juba Lipstok iseseisvalt lauaplaane valmistama, sest „Lattik oli natuke villane ja kodune vanem härra, kes arvas, et tema kohta kõik etiketid ei kehti“. Kuigi talle olla meeldinud, kui tema poole pööruti „härra minister, Teie ekselents!“ Lipstok pidas üldse Lattiku määramist Leetu saadikuks natuke imelikuks, sest oli ju Lattik luteri kirikuõpetaja,

davo, į juos būdavo siunčiami atašė arba sekretoriai. Baliai, trunkantys iki paryčių — tai bendravimas laisvesnėje aplinkoje, ir čia pagrindinis įpareigojimas būdavo šokdinti damas. Varma pamokė Lipstoką, kad „reikia daug šnekėti, bet nieko nepasakyti“. Taip pat svarbiu dalyku laikytas diplomatiškas elgesys, pagal jį sprendavo apie valstybę apskritai.

Kaune vykdavę oficialūs priėmimai buvo ribojami 16 asmenų skaičiumi, įskaitant ir sutuoktines. Kai Estijos Respublikos pasiuntinybėje būdavo rengiamas priėmimas, jis vykdavo būtinai kieno nors garbei. Į atašė pareigas įėjo svečių susodinimo už stalo plano sudarymas, ir buvo sudėtinga sudaryti taip, kad nei vienas iš pakviestųjų nepasijustų įžeistas. Lipstokui, jaunam diplomatui, kartais susodinimo už stalo planą padėdavo parengti pats daug patirties turintis pasiuntinys Varma. Gerbės svečias visuomet sėdėdavo stalo gale, o priešingame gale pasiuntinys, iš kraštų

kes oli saadetud katoliku maale oma riiki esindama. Tema arvates võisid leedulased ennast sellest natuke solvununa tunda.

Lisaks ametlikule suhtlusele peeti soovitatavaks ka kohalike elanikega suhtlemist, mis oli üheks vahendiks Eesti tutvustamisel ning Eesti ja Leedu vahel heade suhete süvendamiseks. Noore mehena suhtles Lipstok aktiivselt ka üliõpilastega, mida Poola saatkond jällegi pahaks pani. Leedulased olid suhtunud Eestisse heatahtlikult ja vaadanud Eesti ja Läti poole alt-üles, kuna Eesti oli koos Lätiga Leedust paremal järjel, meenutas Lipstok. Leedulased olid väga emotsionaalselt suhtunud ka Vilniuse küsimusse ning poolakatesse suhtumine ei olnud väga heatahtlik. 1939. aasta baaside lepinguga loovutas Nõukogude Liit Vilniuse Leedule. Rongrongi järgi käidi seejärel Kaunasest Vilniuses, rongid puupüsti reisijaid täis. Toona arvati, et Vilnius saab kiiresti Leedu pealinnaks, kuid nii see ei läinud.

— diplomatai su žmonomis pagal diplomatinį rangą. Greta garbės svečio visuomet sėdėdavo pasiuntinio žmona, o greta pasiuntinio — garbės svečio žmona.

Sudėtingiau, kai kuris nors atvykdavo be žmonos, bet apie tai būdavo pranešama iš anksto, nes atsakymas į kvietimą turėjo būti išsiųstas sekančią dieną po gavimo. Jonui Latikui atvykus Lipstokas pats sudarydavo susodinimo už stalo planus, nes „Latikas buvo visas toks vilnonis ir naminis, manantis, kad jam jokie etiketai negalioja“. Kita vertus, jam patikdavę, kai į jį kreipdavosi „pone ministre, Jūsų ekselencija!“. Lipstokas apskritai laikė Latiko paskyrimą pasiuntiniu į Lietuvą keistoku dalyku, juk pastarasis buvo liuteronų pastorius, kurį atsiuntė į katalikišką šalį atstovauti valstybei. Jo nuomone, lietuviai dėl to galėjo ir truputį įsižeisti.

Greta tarnybinių santykių pageidautini buvo ir santykiai su vietos gyventojais, kaip viena iš priemonių reklamuoti Estiją

Saatkonna töömahtu mõjutasid ka kohalikud olud ja nende muutumine ning juba mainitud riikidevahelised kokkulepped. 1930. aastatel hakkas Leedu piirama kodanike lahkumist Leedust, mistõttu saatkond andis aru et „üldiselt peab tähendama, et Leedus on ühenduses majanduskriisiga kodanikkude väljasõitu tublisti kitsendatud, enne välispassi andmist selgitatakse põhjalikult kodaniku väljasõidu

vajadust. Ka on välispassi maksu tunduvalt tõstetud, et väljasõitu piirata.“ Majanduskriisi ajal püüdis Leedu valitsus samuti piirata välismaalaste arvu Leedus, sundides ettevõtjaid asendama „välismaalasi-eriteadlasi omamaa tööliste ja eriteadlastega“. Välismaalastele tehti kitsendusi elamise- ja töölubade nõutamisel, kusjuures töölubade eest suurendati tunduvalt maksu. Eriti takistati uusi või uuesti tulijaid.

Välisminister Julius Seljamaa Leedu välisminister Stasys Lozoraitisega (vasakul) Balti riikide konverentsil Tallinnas

Užsienio reikalų ministras Julius Seljamaa su užsienio reikalų ministru Stasiu Lozoraičiu (kairėje) valstybių konferencijoje Taline

ir stiprinti ryšius tarp Estijos ir Lietuvos. Lipstokas, jaunas vyriškis, palaiké ryšius su studentija, o Lenkijos pasiuntinybē tai laiké nepageidautinu dalyku. Kaip prisimena Lipstokas, Lietuviai į Estiją žvelgė geranoriškai, Estiją ir Latviją laiké pavyzdžiais, nes Estija ir Latvija geriau vertėsi. Lietuviai labai emociingai reaguodavo į Vilniaus klausimą, o lenkų požiūris nebuvo itin geranoriškas. 1939 m. sutartimi Sovietų Sąjunga

sugrąžino Vilnių Lietuvai. Pilni traukiniai veždavo keleivius iš Kauno į Vilnių. Tuomet buvo tikimasi, kad Vilnius greitai taps Lietuvos sostine, bet įvyko ne tai.

Į pasiuntinybės darbų apimtis patekdavo ir vietiniai reikalai, jų pokyčiai ir jau minėti tarpvalstybiniai susitarimai. Ketvirtajame dešimtmetyje Lietuva pradėjo riboti piliečių išvykimą iš Lietuvos, ir dėl to pasiuntinybei leido suprasti, kad

Riikide vaheline kokkulepe kauba päritolutunnistuste osas vähendas oluliselt saatkonna tööd, kuna leppe järgi polnud enam vajadust saatkonnas kaubapäritolu tunnistusi legaliseerida. 1934./35. aasta aruandest võime lugeda: „Kaunase saatkonna, kui ainukese Eesti esinduse kogu Leedu kohta, tegevus on õige mitmekesine, sest peale oma otsekoheste ülesannete tuleb vastata mitmesu-

gustes küsimustes Leedu ametiasutuste ja eraisikute järelepärimistele ning teha tõlkeid. Rohkem tööd on enesega kaastoonud Genfi 12. septembri 1934 lepingu Balti riikide vahel. Objektivselt võttes peab ütleva, et saatkond suurema osa oma tööjõust kulutab majanduslikul alal ja kaubandusvahetuse korraldamisel.

Ühenduses litsentside maksmapanekuga Leedus on saatkonnal sagedasti tul-

Raut välisministeeriumis

Vasakult: Itaalia saatkonna sekretär C. Ponti, Vene saadik A. Ustinov, pr. Dailidienė, Leedu saatkonna sekretär W. Ceceta, välisminister J. Seljamaa, pr. Lozoraitis, Läti välisministri abi V. Munters, saadik Kaunases J. Leppik, pr Seljamaa, Leedu välisminister S. Lozoraitis.

Priėmimas Užsienio reikalų ministerijoje
Iš kairės: Italijos pasiuntinybės sekretorius C.Ponti, Rusijos pasiuntinys A. Ustinovas, p. Dailidienė, Lietuvos pasiuntinybės sekretorius W. Ceceta, užsienio reikalų ministras J. Seljamaa, p. Lozoraitienė, Latvijos užsienio reikalų ministro pavaduotojas V. Muntersas, pasiuntinys Kaune J. Leppikas, p. Seljamaa, Lietuvos užsienio reikalų ministras S. Lozoraitis

„apskritai tai reikštų, kad Lietuvoje dėl ekonominės krizės piliečių išvykimas yra stipriai ribojamas, prieš išduodant užsienio pasą nuodugnai tiriama piliečio išvykimo būtinumas. Taip pat ženkliai pakeltas mokestis už užsienio pasą, tuo tikintis apriboti išvykimą“. Ekonominės krizės metais Lietuvos valdžia taip pat stengėsi riboti užsieniečių skaičių Lietuvoje, versdama verslininkus pakeisti „užsienio spe-

cialistus savos šalies specialistais ir darbininkais“. Užsieniečiams buvo taikomi suvaržymai dėl apsigyvenimo ir leidimų dirbti, leidimai dirbti ženkliai pabranginti. Ypač buvo apriboti naujokai bei atvykstantieji. Tarpvalstybinis susitarimas dėl prekių kilmės pažymų gerokai sumažino pasiuntinybės darbų apimtis, kadangi, susitarimui įsigaliojus, nebereikėjo legalizuoti prekių kilmės pažymos pasiunti-

nud pöörduda Leedu välisministeeriumi ja teiste ametiasutuste poole lubade nõutamiseks Eesti kaupade sisseveoks Leetu. Samuti on suurenenud Eesti töösturite ja ärimeeste pöördumised saatkonna poole turgude otsimisel oma toodetele.

On saagenud ka kohalikkude ärimeeste pöördumised saatkonna poole mitmesugustes ärilistes küsimustes. Leedu ametiasutustele on tulnud sagedasti anda informatsiooni mitmesuguste majanduslike, õiguslike ja sotsiaalsete küsimuste kohta ning valmistada töökeid paljudest meie seadustest. Saatkonna energilisel kaasabil on mitmed meie kodanikud saanud Leedus omale peatus- ja tööloa, eriti tuleb äramärkida raskusi meie väikelava artistide paigutamisel, kes möödunud talvel ja kevadel siin said hädasteenistust.

Kaubavahetus uute riikide vahel oli esimesel kümnendil suhteliselt keeruline, sest Eestil ja Leedul puudus tollikokku-

lepe, alles 1926. aastal kehtestas Leedu uued tollitariifid. Kaubavahetuse kohta toome näiteks 1931. aasta Leedu statistika. Eestist Leetu veeti sellel aastal toidukaupu (heeringat, kala, piimapulbrit), tooraineid ja poolfabrikaate (põlevkivisaaduseid, tsementi, lubjakivi ja lubjatooteid, toorpuuvilla, lina ja kanepit, puuvillavatti, töötlemata karusnahku, jõhvi ja harjaseid, metalle, seemneid, määrdõlisisid). Valmissaadustest (puuvillaniiti ja -lõnga ning -riiet, paberit, masinaid ja nende osi, instrumetne ja aparate, raua-, pleki- ja malmkaupu, aurukatlad, elektrimasinaid, õmblus ja kudumismasinaid, mootoreid, keemiakaupu ning puudust ja kummist tooteid üle 3,4 miljoni liti väärtuses. Samal aastal viidi Leedust Eestisse üks hobune, ristikehinaseemet ja muid seemneid, lamba-, hobuse- ja sarvloomanahtku, väetisi ja töötlemata puitu ning valmissaadustest raudkruvisid, raud- ja teraskaupu ühtekokku 200 400 liti väärtuses.

nybėje. 1934–35 m. ataskaitoje rašoma: „Kauno pasiuntinybės, kaip vienintelės Estijos pasiuntinybės Lietuvoje, veikla yra labai įvairiapusė, nes be tiesioginių uždavinių tenka duoti atsakymus į įvairius Lietuvos įstaigų ir privačių asmenų paklausimus, atlikti vertimus. Daugiau darbo atsirado ir dėl Baltijos valstybių sutarties 1934 m. rugsėjo 12 dieną Ženevoje. Objektiviai žvelgiant reikia sakyti, kad didesnė dalis darbo jėgų skiriama ekonominių ir prekybinių santykių tvarkymui. Drauge su licenzijų apmokėjimu Lietuvoje pasiuntinybei dažnai tekdavo kreiptis į Lietuvos Užsienio reikalų ministeriją ir kitas įstaigas prašant leidimų Estijos prekių įvežimui į Lietuvą. Taip pat pagausėjo verslininkų ir pramonininkų kreipimasis ieškant rinkų savo gaminiams. Padažnėjo ir vietinių verslininkų kreipimusi į pasiuntinybę dėl įvairių verslo klausimų. Dažnai tekdavo suteikti Lietuvos įstaigoms informaciją apie įvairius ekonominius, teisinius ir socialinius klausimus ir

daryti daugelio mūsų įstatymų vertimus. Pasiuntinybei energingai padedant eilė mūsų piliečių gavo leidimus apsigyventi ir darbti Lietuvoje, ypač reikia atkreipti dėmesį į sunkumus apgyvendinant mūsų mažosios scenos artistus, kurie praėjusią žiemą ir pavasarį čia gerai užsidirbdavo“.

Prekybiniai ryšiai tarp jaunų valstybių pirmajame dešimtmetyje buvo sudėtingi, nes Estija ir Lietuva neturėjo maitut sutarties, tik 1926 m. Lietuva patvirtino naujus maitut tarifus. Pateiksime prekių apyvartos pavyzdį iš 1931m. Lietuvos statistikos. Iš Estijos į Lietuvą tais metais buvo atvežta maisto prekių (silkė, žuvis, pieno milteliai), žaliavų ir pusfabrikačių (skalūnas, cementas, kalkakmenis ir jo gaminiai, neapdirbta medvilnė, linas ir kanapės, medvilnės vata, neapdirbtos lokenos, metalas, tepalai, alyva, sėklos), gatavi gaminiai (medvilniniai siūlai ir verpalai, audiniai, popierius, mašinos ir jų dalys, instrumentai ir aparatai, geležies, skardos gaminiai, garo katilai, elektros

Paar aastat hiljem hakati takistama Leedust ka valuuta väljavedu. Majanduskriis vähendas „välismaalaste-eriteadlaste“ arvu, asendades neid oma kodanikega. Nii olid Leedust sunnitud lahkuma Eestist pärit piiritusemeistrid, meierid, meistrid jt. Kuna palgaolud Leedus olid paremad, siis oli mitmetel Eesti kodanikel kaasa viia väiksemaid rahasummasid, mis üksikjuhtudel oli ulatunud mõne tuhande kroonini. Raha riigist väljaviimisel pidi appi tulema saatkond, kuna kehtisid valuuta väljaveo kitsendused ja selleks pidi saama vastavad loa.

Valuuta väljaveokeeldu mainitakse 1937. aastal seoses turismiga: „Varasematel aastatel, kui Leedu välispassid odavamad olid ja ei olnud valuutakitsendusi, oli siit kaunis rohkesti suvitajaid Eestisse. Suuremat muudatust ei ole siin loota ka viisumite kaotamisest Eesti ja Leedu vahel, mis pandi kehtima tänavu 24. maist, sest Leedu kodanikkude väljasõidud Eestisse

varikliai, siuvimo ir mezgimo mašinos, varikliai, chemijos prekės, gaminiai iš gumos ir medienos, viso už 3,4 milijono litų). Tais pačiais metais iš Lietuvos į Estiją nugabenta vienas arklys, doobilų ir kitokios sėklos, avių, arklių, galvijų odos, neapdirbta mediena, varžtai, geležies ir plieno gaminiai viso už 200 400 litų. Keliais metais vėliau pradėta drausti iš Lietuvos išvežti valiutą. Ekonominė krizė sumažino „specialistų užsieniečių“ skaičių, pakeisdami juos savo piliečiais. Tad Lietuvą palikti buvo priversti iš Estijos kilę spirito gamybos specialistai, pienininkai, meistrai. Kadangi algos Lietuvoje buvo aukštesnės, daugelis Estijos piliečių išsivaždavo nedideles pinigų sumas, retkarčiais siekdavusias kelis tūkstančius kronų. Išsivežant pinigus reikėjo pasiuntinybės pagalbos, nes galiojo valiutos išvežimo apribojimai, buvo reikalingas leidimas.

Valiutos išvežimo draudimas minimas 1937 m. ryšium su turizmu: „Ankstesniais metais, kai Lietuvos užsienio pasas buvo

jäävad ikkagi kõrgete passimaksude ja valuutakitsenduste tõttu väga piiratuks.“

Saatkond andis informatsiooni Leedu ametiasutustele Eesti majanduslike, õiguslike ja sotsiaalsete küsimuste kohta ning tõlkis vajadusel terve rea Eesti seadusi. Leedu poolt muutus eriti elavaks informatsiooni nõutamine Vabariigi aastapäevade eel ning saatkonna kaasabil ilmus Leedu ajakirjanduses kirjutisi Eestist majandus-poliitilisel ja kultuurilisel alal.

Ka Eesti seaduste ja asjaajamise korra muutumine tõi saatkonnale lisatööd. Näiteks 1937. aastal märgitakse: „Palju tööd on juurde tulnud ka perekonnaseisu raamatute korraldamine Eestis, milleks saatkonna kaudu Leedust nõutud perekonnaseisu dokumente, kusjuures neid on tulnud tõlkida ja legaliseerida“ või 1938. aastal: „Rohkearvuliselt tuli aruande aasta lõpul välja anda uusi välispassse, kuna siseministeeriumi poolt tehti ettekirjutus

pigesnis ir nebuvo suvaržymų dėl valiutos, iš čia gana daug vasarotojų vykdavo į Estiją. Didesnių pokyčių nereikia tikėtis ir dėl nuo šių metų gegužės 24 d. įsigaliojusio vizų tarp Estijos ir Lietuvos atšaukimo, nes Lietuvos piliečių išvykimą į Estiją apriboja aukšta paso kaina ir suvaržymai dėl valiutos.“

Atstovybė suteikdavo informacijos Lietuvos įstaigoms apie Estijos ekonominius ir socialinius klausimus ir, kai prirėikė, išvertė Estijos įstatyus. Iš Lietuvos pusės informacijos poreikis pagyvėdavo Respublikos metinių minėjimo progomis ir su pasiuntinybės pagalba Lietuvos spaudoje pasirodė rašinių Estijos ekonominio, politinio ir kultūrinio gyvenimo temomis.

Pasiuntinybei atsirado papildomo darbo ir dėl Estijos įstatymų bei raštvedybos tvarkos pokyčių. Pavyzdžiui, 1937 m. pastebima: „Daug papildomo darbo atsirado dėl to, kad pakito šeimyninės padėties aktų įrašų tvarka Estijoje ir iš pasiun-

seniste vanavormiliste passide asemel välja anda uuevormilised välispassid.“

1938. ja 1939. aasta ärevad ajad kajastuvad ka saatkonna aruannetes, nimelt vähenes viisatoimingute arv lisaks Eesti-Leedu viisavabadusele veel selle tõttu, et „mulluste poliitiliste sündmustega on tehtud kitsendusi passide viseerimiseks mitmete riikide kodanikele.“ Või „aasta jooksul on Leedust lahkunud rida Eesti kodanikke kas ärasõidu või surma tõttu.“ Sõja puhkemisel konsulaartegevus elavnes, sest Leedusse voolasid põgenikud Poolast, kes Eesti kaudu siirdusid Lääne-Euroopa maadesse ja kelle passe oli vaja viseerida. Samuti lahkusid Leedust mõningad eestlaste pered ja Eesti kodanikud.

tinybės Lietuvoje buvo pareikalauta dokumentų apie šeimyninę padėtį, kuriuos teko išversti į estų kalbą ir teisiškai patvirtinti“. Arba 1938 metais: „Kadangi Vidaus reikalų ministerija priėmė nutarimą seno pavyzdžio užsienio pasus pakeisti naujais užsienio pasais, ataskaitinių metų pabaigoje gavome daug prašymų išduoti naujus pasus.“

Neramūs laikai 1938-ais bei 1939-ais atsispindi ir pasiuntinybės atsakaitose. Išduotų vizų skaičius sumažėjo ir dėl Estijos — Lietuvos vizų išdavimo apribojimų, ir dėl to, kad „dėl pernykščių politinių įvykių eilės šalių piliečių pasų vizavimui yra daromi apribojimai“. Arba: „per metus Lietuvą paliko daug Estijos piliečių, — išvyko arba mirė.“ Kilus karui konsulinė veikla pagyvėjo, nes į Lietuvą plūdo pabėgėliai iš Lenkijos, kurie per Estiją vyko į Vakarų Europos šalis ir kurių pasus reikėjo vizuoti. Taip pat Lietuvą paliko kai kurios estų šeimos bei Estijos piliečiai.

Aleksander ja Marta Varma korter Kaunases

1938–1939 / ERA.4962.1.50.3

Aleksandro ir Martos Varma butas Kaune

VILNO MILITARY SCHOOL — NURSERY OF OFFICERS OF THE FUTURE REPUBLIC OF ESTONIA

At the time of spreading of national ideas, every at the least clever and wealthy person had a wish to send at least one child to school and make him *a learned man*. A lot of young men used the opportunity to receive free of charge education in military schools, which later became to an advantage of the young Republic of Estonia and was the precondition to formation of its own troops.

Units of the national army and the Estonian officerhood that stood out during battles of the Liberation War had not appeared out of nothing. An important milestone in formation of the officerhood was the military reforms that were adopted after the Crimean War, in the 1860s. As a part of the reforms there were established cadets' schools. In comparison to military schools, these schools had less strict educational requirements, and beginning from the year 1869 soldiers and subofficers who had been distinguished in service could also enter cadets' schools. A graduate of the cadets' school could receive military higher education. If in the summer of 1914 regular officers of the Estonian nationality made up around 0.6 % of the Russian officer cadre, then in the autumn of 1917 their number already exceeded the 1 % threshold. As a comparison, according to the population census of 1897, Estonians made up 0.8 % of the population of Russia.

Chief commanders of the period of the Liberation War received their basic military education primarily at Petersburg and Vilno infantry cadets' schools. Vilno School was established at the order of Emperor Aleksander II on 29 October 1864. It started its work in the former rooms of Aleksander's cadet corps, which were widened in compliance with the military school's needs. Initially the military school was planned for 200 cadets, but in 1874 the number of student places was increased up to 300. In 1901 the school was reorganized into a three-year study programme school and the school teachers were given the sub-lieutenant rank.

Establishment of the memorial plate to Johan Laidoner at Vilno Military School

During the years of 1904–1905 the number of student places of the school was increased up to 400. Beginning from 1906 sub-lieutenants and warrants who were granted the rank for personal bravery in the military action also had the right to enter the school.

After the breakout of World War I the school started to deliver four-month accelerated courses and the school community was increased from 500 up to 900 cadets. During the military action the school was evacuated to Poltava in 1915, and it officially ceased activity on 2 January 1918.

In his research on holders of the Order of Saint George Mati Kröönstöm points out that the number of Vilno military school alumni among holders of the order is surprisingly high. Almost half of the order holders among regular officers were graduates of this military school. At the same time Estonian origin graduates of Vilno barely made up a third of the total number of the regular officers. In total, around 70 Estonians who had finished Vilno military school participated in the world war. Among them there were 15 holders of the Order of Saint George. If this indicator is compared with Vladimir military school in Petersburg, which before World War I was second after Vilno by the number of graduates of the Estonian origin (50 officers and 6 order holders), then Vilno's vantage is evident. Vilno students also included the two war-period officers who were holders of the Order of Saint George – Artur Blaubrück and Voldemar Pichelbaum. The last fact is noteworthy because during the world war years the number of Estonians studying in Vilno was relatively small: the school was evacuated to Poltava, and the warrant candidates were usually directed to schools located in the vicinity of the place of their residence.

Vilno military school trained 45 chief commanders of the Liberation War; the majority of the operation commanders of the Estonian army during the Lib-

eration War were graduates of namely this school. Among them there were the Commander-in-Chief of the Army, the commander of the Commander-in-Chief headquarters, commander of the general headquarters, commander of the artillery arm, chief of the supply management, all the three division commanders, commander of the 2nd division headquarters, two regiment commanders, etc.

Commanders of the Estonian and North-Western armies after conquering of Pskov. Commander-in-Chief of the Estonian army Johan Laidoner (X); Colonel Karl Parts (XX); General Ernst Põdder; Colonel Viktor Puskar (—); Colonel, later the General of the North-Western Army Stanisław Marian Bułak-Bałachowicz (=). Laidoner, Põdder and Puskar were Vilno students

Commander-in-Chief of the Estonian army talking to the commander of the unit of whiteguard Russian partisans Colonel Bułak-Bałachowicz in front of Pskov railway station

Liberation War. Captain Oskar Raudvere, the Commander of the reserve battalion of the 3rd Division and Pärnu Garrison, together with his wife on the sledge in the yard of the labour company of the division battalion

Commander of Tallinn Garrison Colonel Jaan Junkur is making a statement to journalists

Commander of the Armoured Train Division Captain Karl Parts is reporting to the Commander-in-Chief General Laidoner after Pskov was conquered by the Estonian troops. On the right there is the Commander of the 2nd Division Colonel Viktor Puskar, who is also a graduate of Vilno Military School

Air force competitions at Lasnamäe airfield. From the left 1. Minister of Defence August Kerem, 2. Minister-President Karl Einbund, 4. a graduate of Vilno Military School, the Commander of Air Defence Colonel Richard Tomberg, who was the only General to survive in Soviet prison camp

Chiefs-Commanders of Divisions during the Liberation War. From left to the right: Armoured Trains Colonel Karl Parts; General of the 3rd Division Ernst Põdder; General of the 1st Division Aleksander Tõnisson; Colonel of the 2nd Division Viktor Puskar. The last three were graduates of Vilno Military School

Classmates in Izborsk during the Liberation War. Assistant of the Commander of the 2nd Division Colonel Eduard Kubbo (x) and his reporting officer Captain Karl-Hans Ainson (next to Kubbo)

War minister General-Lieutenant Paul Lill in his office during his time as the minister

Officers of the 2nd separate infantry battalion, in the centre of the front row there is the Commander of the battalion Major Villem Saarsen

Andres Larka in Miiitav (Jelgava), who was the war minister of the Republic of Estonia in 1918; 1918–1919 Chief of the main headquarters of the Estonian army; 1919–1925 assistant of the war minister of the Republic of Estonia; 1930–1933 Chair of the Board of the Association of the Veterans of the Estonian War of Independence; 1933–1934 Chair of the Board of the Association of the Veterans of the Estonian War of Independence; 1934 candidate at the presidential election of Estonia

Commander of the 3rd Division and Tallinn Garrison General-Major Johan Unt hammering a silver nail into the flagpole

Commander of the army headquarters Colonel Jaan Rink

Assistant Chairman of the Board of the Officers' Central Assembly, chief of the supply management General Tõnis Rotberg

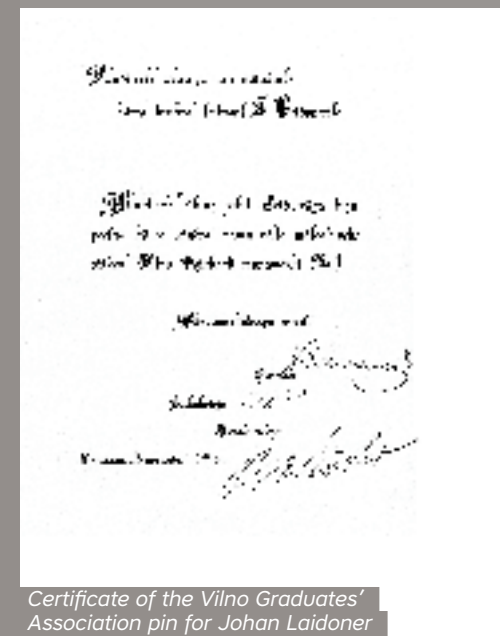
General Juhan Tõrvand

1. Establishers of the Estonian Infantry Division: commander of the 1st Artillery Brigade Lieutenant-Colonel Andres Larka; commander of the 2nd Brigade Colonel Aleksander Tõnisson; Intendant Colonel of the 3rd Division Rudolf Reimann; headquarters inspector of the 4th Division Lieutenant Ernst Assmann (Aastalu); transport commander of the 5th Division Lieutenant August Nieländer; Chief of the command headquarters of the 6th Division Lieutenant August Schwartz; head of the administrative office of the headquarters of the 7th Division military official Bernhard Moik. Tõnisson and Reimann were Vilno graduates

Chief of the headquarters of the 2nd Division Colonel 2 Eduard Kubbo

Certificate of the Vilno Graduates' Association pin for Johan Laidoner

Among graduates of Vilno Military School there was also the Commander-in-Chief of the Estonian Army General Johan Laidoner

The story of Estonian embassies began already after the manifesto for the independence of Estonia was issued on 24 February 1918. With the launching of the manifesto the supreme authority in Estonia was transmitted to the Salvation Committee. In the same manner as Estonia, the national leaders of Lithuania took advantage of the Revolution of 1917, Russia's being dragged into the civil war after the Bolsheviks seized power, and Germany's being defeated in World War I, which enabled Estonia to proclaim the independent state on 16 February 1918.

The new governments were faced with an enormous task to build the state from scratch. Few believed in their success.

On the day of independence proclamation, the Estonian Salvation Committee formed the Provisional Government, in which Jaan Poska became the Minister of Foreign Affairs. The Ministry of Foreign Affairs began its work only in November as prior to that the German Army had occupied the whole of Estonia.

The first representations abroad were established by the Estonian foreign delegation, which was formed by the Estonian Diet, in the late 1917 and early 1918. The aim of foreign delegations was to establish contacts with governments of Great Britain, France, Germany, and Scandinavian states in order to achieve acknowl-

Estonian Delegation at the 2nd Assembly of the League of Nations in September-October of 1921. Ado Anderkopp, Ants Piip, Karl Robert Pusta, Jaan Lattik, and August Torma. The last two were later connected with the Lithuanian representation in Kaunas

edgement of Estonia's independence, to protest against the German occupation of Estonia, as well as to seek support for Estonia, supply with guns and equipment and military assistance. The activity of the foreign delegations was efficient as they achieved the de facto acknowledgement of Estonia by great powers.

Already in the late 1918 Germany and Latvia had provisional representations in Estonia. In the early 1919 they were joined by representations of Lithuania and Poland. After the official acknowledgement of Estonia, the provisional representatives were appointed as full-fledged representatives. The basis for that was the proposal of the Lithuanian Ministry of Foreign Affairs to the Government of Estonia for establishment of diplomatic relations beginning from 14 May.

One of the most important tasks of the Ministry of Foreign Affairs was preparation and signing of the Estonian-Russian Peace Treaty on 2 February 1920. With the Tartu Peace Treaty, Russia, from which Estonia had seceded, acknowledged Estonia *de jure*. It facilitated achievement of acknowledgement from other countries. After the end of the Liberation War, Estonia was acknowledged *de jure* already by a bigger number of states, which allowed to establish diplomatic relations, to change the existing representations to full-fledged embassies, and to open new embassies.

The main tasks of the Ministry of Foreign Affairs were diplomatic relations and obtaining information that was attractive for Estonia; protection of economic interests of Estonia and establishment of trading-industrial relations in other countries, as well as protection of citizens' interests.

MUTUAL ACKNOWLEDGEMENT AND EMBASSY IN KAUNAS

On 17 February 1921 the Estonian Minister of Foreign Affairs made a proposal to the Government of the Republic to acknowledge the Republic of Lithuania *de jure*, and the Government made a corresponding decision two days later. Lithuania acknowledged the Republic of Estonia on 2 March of the same year. By the end of the year, Estonia had already had 10 representations abroad, including the representation in Kaunas, the provisional capital of Lithuania, which was located in Laisves-Alleja no. 60. The first representative of the Republic of Estonia in Lithuania was August Torma²⁷.

The Estonian ambassadors in Lithuania were Julius Seljamaa²⁸ (1923–1925 charge d'affaires with location in Riga, 1925–1926 ambassador), Oskar Öpik²⁹ (1927–1928 charge d'affaires, 1936–1938 ambassador), Heinrich Laretei³⁰ (1928–1931), Johan Leppik³¹ (1931–1936), Aleksander Varma³² (1938–1939) and Jaan Lattik³³ (1939–1940).

The diplomats residing in Lithuania were the above-mentioned consul-charge d'affaires August Torma (1921–1923), charge d'affaires Aleksander Jürge-son³⁴ (1923), I secretary-consul Hans Lohk³⁵ (1923–1926), official and attaché

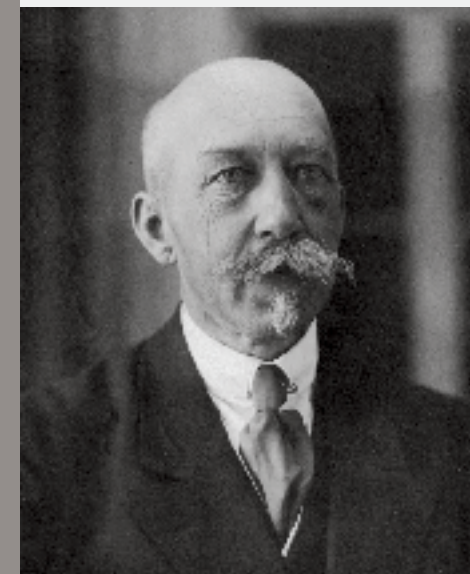

August Torma,
chargé d'affaires in Lithuania 1921–1923

Jaan Mahlberg³⁶ (1925–1937), charge d'affaires Ants Oidermaa³⁷ (1926–1927), as well as attaches Karl Päril³⁸ (1937–1938) and Erich Lipstok³⁹ (1938–1940). The embassy officials working with Mahlberg were the chancellery official Ernst Kukk (1923 under the jurisdiction of the War Ministry) as well as the official and translator-correspondent Liina Sepp (1937–1940).

The first army attaché was Captain Jaan Junkur, a graduate of Vilno Military School and a captain who had served in Vilno as liaison officer, appointed in 1919. However, he was not able to work on the location, as Vilno was occupied by Polish troops. Afterwards army attaches were Captain August Torma (1919–1923), Major Richard Maasing (1928–1930 with location in Riga), Colonel-Lieutenant Vilhelm Richard Kohal (1930–1934 with location in Riga), Colonel-Lieutenant Villem Leopold Saarsen (1934–1939 with location in Riga), Colonel Herbert Voldemar Raidna (1939), Colonel-Lieutenant Kurt Benno Aksel Mollin (1939–1940 with location in Riga), and Major Felix Brede (1940).

In the late 1930s the diplomatic staff of the embassy consisted of the ambassador and the attaché, other personnel included

Dr Hans Lohk,
secretary-consul in Lithuania 1923–1926

an official as a support staff member and a translator-correspondent. In addition to them the embassy also employed two servants and a driver, who were Lithuanians. The then existing standards of living and salaries of embassy employees are described well by the salary scales (in kroons) at Kaunas representation abroad in 1930: ambassador (935), II secretary-vice-consul (375, if official, then 300), servant (55), and cleaner (20), yard keeper-errand person (10). At that time apartments in Kaunas were considered more expensive than in Tallinn, although in comparison to other embassies, the salary of the ambassador residing in Lithuania was still the lowest. Salaries of the diplomatic corps were calculated in accordance with the cost of living, for instance, in London the ambassador's salary was 1690 kroons.

During the period of 1924–1927 the Embassy of the Republic of Estonia was located at the address Laisvės alēja 60, then during a couple of years (1928–1930) at the address Donelaičio Str. 31a, and during the last decade at the address Parodos Str. 16 (all are old addresses). The last attaché of the embassy in Lithuania Erich Lipstok has the following memoirs of the

Julius Seljamaa,
ambassador in Lithuania 1925–1926

last embassy in Exhibition Street, “the embassy was located in a 4-storey rented house, where the two lower floors were at the embassy’s disposal. On the ground floor there were embassy rooms and the attaché’s large living room, on the first floor there was the ambassador’s apartment”. Lipstok described Ambassador Varma as an erudite person, who was settled into diplomatic work, with painting as his hobby. In Varma’s apartment there were a lot of precious paintings, including those by famous artist Van Dyck as well as numerous paintings by Estonian artists. Besides that, the ambassador had a gramophone and a rich collection of classic records purchased in Denmark.

At that time the majority of embassy communication was conducted through correspondence, which made up a considerable part of everyday work. On average, a thousand letters arrived per year, and around 10% of them did so in secret. Around the same number of letters was sent, although the share of classified information in the sent mail was significantly smaller. The embassy also sent telegrams and held telephone conversations.

As there was no consulate in Kaunas, then the duties of the consul general were

fulfilled by the ambassador, and attaches or secretaries did consul’s duties. Consular procedures made up a large part of the activity, as the embassy issued and renewed passports and visas, legalized documents, accepted and forwarded money transfers, registered changes in the marital status, as well as provided temporary support to remigrants to Estonia. The visa regime was regulated by Estonia and Lithuania’s mutual agreement on facilitation of communication, dated by 1924. The agreement allowed embassies and consular institutions of the both countries to give citizens of the other country one-year visas and tax exemption for multiple entries without having to make enquiries to the central institution, provided that the citizen had the foreign passport to show. Citizens of one country were also allowed to stay in the other without a special permit for 14 days, those who wanted to stay for longer had to purchase a paid staying permit. The latter also had to purchase an exit permit. Transit visas were issued free of charge and they allowed to stay in the country for four days. Railway officials had visas marked on their service certificate. The mutual visa-free regime was implemented in 1937.

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Estonia also discussed different plans for extending of the consular network. Already in 1925 the issues of Klaipeda honorary consul were discussed with Estonian representations in Lithuania and Riga. There were plans to appoint honorary consuls of Estonia both in Klaipeda and Schavli (Šiauliai). In the January of 1927 the minister thought that it would be beneficial to open a consulate in Klaipeda. However, the suggested candidate apparently was not suitable, as in the case he had been appointed, there could have been contradictions between the local population of the German origin and merchants. Additionally, there was the following suggestion, “How about the current director of Memeli Bank – the former ambassador in Estonia”, which required additional information.

In November of the same year already the next ambassador Oskar Õpik wrote that so far there had not been a single honorary consulate in Lithuania. “We think it would be advisable to open a consulate in Memeli (Klaipeda)”. The negotiations were meant to take place in the Ministry of Foreign Affairs on 14 December 1927, but the honorary consulate remained unfounded.

The embassy dealt with development and exchange of industrial and trade connections between the countries, as well as issuing Estonians work permits and supplying them with support materials for different competitions. It also provided information about Estonian ships that arrived at Klaipeda harbor and if necessary also issued the ship temporary flag state certificates.

The embassy would also come in contact with the wrong side of life. Dealing with scoundrels was facilitated by the Estonian-Latvian-Lithuanian convention on the mutual acknowledgement of civil law court decisions of 1935 and the Estonian-Latvian-Lithuanian convention on the issues of criminal extradition and prosecution. Reports of 1936 say, “Lately we have again seen the so-called ‘globetrotters’ hiking either in Lithuania, or, in the best scenario in Germany and Poland. Such chance seekers should somehow be hampered in departing from their homeland because they are only up for troubles with local authorities and cast a shadow on the good name of Estonia abroad”.

During the period between the wars deaths of Estonian citizens were seldom registered in Lithuania. Two of such cases

Jaan Mahlberg, official (1925–1937) and attaché (1936–1937), one of the founders of the Estonian Society in Kaunas and its correspondence editor.

August Torma, chargé d'affaires in Lithuania 1921–1923

Heinrich Laretei, ambassador in Lithuania 1928–1931

Johan Leppik, ambassador in Lithuania 1931–1936

happened in 1934, when one Estonian defector died while being chased after, and another man drowned himself in the Nemun due to romantic reasons.

Monetary issues were also dealt with via the embassy. For instance, in the year 1930/31 the Estonian student body was reimbursed the excessive amount of

Aleksander and Marta Varma's Apartment in Kaunas

money collected by the Lithuanian railway, and Estonian architects were mediated the award money they had won at the construction designs competition for the "Ramovė" central casino of Lithuanian officers.

In cooperation with the Ministry of Foreign Affairs the embassy also organized conferences of the Baltic States, foreign delegations' stays either at the location or in the homeland, as well as agreements between the countries.

Lipstok recalls that politics was Varma's thing. He wrote presentations by hand, most of them being secret. During Varma's time Klaipėda was occupied, and after that the situation was very tense. However, during Lipstok's time, the embassy's financial issues and correspondence with ministries of foreign affairs of both Estonia and Lithuania were in the hands of the embassy attaché.

An inseparable part of diplomats' work was constituted by visits to other embassies, which had to be done upon arrival in a foreign country. The first visit was certainly made to the chief of the ambassador's corps and then to the rest of the

embassies. The ambassador was visited first, followed by visits to other diplomats working in the embassy. A small incident with the Polish Embassy happened during the time of Lipstok's visits, when the embassy was insulted, as they were the last to have been visited. The person involved was believed to have explained

*Reception at the Ministry of Foreign Affairs
From the left: Italian Embassy secretary C. Ponti, Russian Ambassador A. Ustinov, Ms Dailide, Lithuanian Embassy secretary W. Ceceta, Minister of Foreign Affairs J. Seljamaa, Ms. Lozoraitis, assistant of the Latvian Minister of Foreign Affairs V. Munters, Ambassador in Kaunas J. Leppik, Ms Seljamaa, Lithuanian Minister of Foreign Affairs S. Lozoraitis.*

the situation with the fact that the Polish Embassy was the last embassy founded in Lithuania, as the diplomatic relations between Poland and Lithuania were established only in 1938, when Poland had issued the corresponding ultimatum. By founding of the embassy the Republic of Lithuania was forced to acknowledge the occupation of Vilnius by Poland.

In addition to visits, the embassy also organized receptions and official balls. Ambassadors did not attend the latter, attaches and secretaries were sent there, as Lipstok recalls. Balls, which lasted till the early hours of the morning, were communication in a more relaxed atmosphere, where dancing with ladies was an important duty. Varma had taught Lipstok that, "you have to talk a lot, but say nothing". Another important aspect was diplomatic behavior, as the whole of the country was judged by it.

The official receptions held by embassies located in Kaunas were limited to 16 participants, including the spouses of the invited guests. When the Republic of Estonia organized receptions, they were certainly in somebody's honour. Attaché's duties are believed to have included composing of the guest seating plan, which was rather difficult to make in the way that would not offend any of the invitees. Lipstok, as a young diplomat, was assisted in making of the guest seating plan by experienced Ambassador Varma in person. The honorary guest would always seat at the head of the table, and the ambassador would sit opposite; then the rest of diplomats and their spouses would sit according to the rank. The ambassador's spouse would always sit next to the honorary guest, and the honorary guest's spouse would always sit next to the ambassador. The situation turned more complicated if anybody would arrive without the spouse. However, such cases were always known beforehand, as the invitation had to be responded to the following day. By the arrival of Jaan Lattik Lipstok had already begun to compose guest seating plans independently, as "Lattik was slightly rustic and domestic older gentleman who thought was no etiquette was relevant to him". However, he appeared to have liked being addressed as "Sir Minister, Your Excellence!" On the whole, Lipstok considered Lattik's being appointed as the ambassador in Lithuania slightly strange, as Lattik was a Lutheran pastor who was sent to a Catholic country to represent his country. Lipstok thought that this could make Lithuanians feel a little insulted.

In addition to official communication it was considered recommendable to communicate also with the local population, which was a means to advertise Estonia and to enhance the good relations between Estonia and Lithuania. Being a young man Lipstok actively communicated also with students, which the Polish Embassy disapproved of again. Lithuanians had been treating Estonia in a friendly

way and had regarded Estonia and Latvia with admiration, as Estonia and Latvia had been doing better compared to Lithuania, as Lipstok recalled. Lithuanians were also very emotional about the Vilnius issue and the attitude of Polish was not very friendly. With the bases contract of 1939 the Soviet Union assigned Vilnius to Lith-

Minister of Foreign Affairs Julius Seljamaa together with the Minister of Foreign Affairs of Lithuania Stasys Lozoraitis (on the left) at the Baltic States Conference in Tallinn

uania. After that numerous trains full of passengers went from Kaunas to Vilnius. At the time people thought that Vilnius would quickly become the capital of Lithuania, but it did not happen that way.

The volume of work of the Embassy was also influenced by local living conditions and changes in them, as well as by above-mentioned agreements between the states. In the 1930s Lithuania began to set limits to citizens' departure from Lithuania, for what reason the embassy reported that "in general it should mean that due to the economic crisis Lithuania has considerably limited citizens' departure, before a person is issued a foreign passport, his/her need to receive the document is profoundly investigated. The foreign passport fee has also been increased considerably in order to limit the departure from the country." During the time of the economic crisis the Lithuanian government also attempted to limit the number of foreigners in Lithuania, forcing entrepreneurs to replace "foreign specialists with workers and specialists of their

own country". Foreigners were restricted in requesting for living and working permits, while the working permit fee was raised considerably. New or return comers were especially constrained.

The agreement between the countries on the issue of certification of the goods origin decreased the amount of the embassy's work to a great extent, because according to the agreement there was no longer the need to legalize certificates of the goods origin in the embassy. As it can be read in the report of the year 1934/35, "the activity of the embassy in Kaunas, as the only Estonian agency in the whole of Lithuania, is rather diverse, because in addition to its direct duties the embassy had to respond to inquiries about all kinds of issues from official institutions and private persons of Lithuania as well as to make translations. The Treaty of Good Understanding and Cooperation between the Baltic States that was signed in Geneva on 12 September 1934 brought about more work for the embassy. If considered objectively it should be said that the embassy used the majority of its workforce in the economic area and on establishment of trading relations. In relation to introduction of the license fee in Lithuania, the embassy often had to contact the Foreign Ministry of Lithuania and other institutions to require permission for import of Estonian goods to Lithuania. At the same time the embassy was facing an increase in the number of requests from Estonian industrialists and businessmen who were looking for markets for their products. Local businessmen also contacted the embassy more frequently about various business-related issues. Official institutions of Lithuania often had to provide information about different economic, legal, and social questions as well as to make translations of a lot of our laws. With the efficient contribution of the embassy numerous our citizens in Lithuania received staying and working

permits, especially noteworthy are the difficulties with locating our small stage actors, who made good money here last winter and spring."

The exchange of goods between the new states was rather complicated during the first decade, because there was no customs agreement between Estonia and Lithuania; Lithuania introduced new customs duties only in 1926. Lithuanian statistics of 1931 offers an insight into the exchange of goods. That year the total cost of the goods imported from Estonia to Lithuania was over 3.4 million LTL with the goods including: food products (herring, fish, milk powder); raw material and semi-manufactured products (oil shale production materials, concrete, limestone and limestone products, raw cotton, linen and hemp, cotton wadding, unprocessed fur, hair fiber and bristle; metals; seeds, lubricating oils), finished products (cotton thread, yarn and fabric; paper, machines and their parts; instruments and equipment; iron, tin and cast iron goods); steam boilers, electric machines, sewing and knitting machines; engines, chemical goods; and goods from wood and rubber. The same year items imported from Lithuania to Estonia included: one horse; clover seeds and seeds of other plants; lamb, horse and horned cattle skins; fertilizers and unprocessed wood as well as finished products (iron screws, iron and steel goods). The total cost of these items was 200 400 LTL.

A couple years later Lithuania also started to restrict currency export from the country. The economic crisis decreased the number of "foreign specialists", replacing them with Lithuanian citizens. Thus, Estonian-born winemakers, dairymen, craftsmen, etc. were forced to leave Lithuania. As the situation with salaries was better in Lithuania, Estonian citizens carried smaller amounts of money, which in some cases reached several thousands kroons. The embassy had to assist with taking the

money out of the country, as there were restrictions in currency exporting, which required corresponding permits.

The ban of the currency export is mentioned in relation to tourism in 1937, "In the earlier years, when Lithuanian foreign passports were cheap and there were no limitations on currency, there were quite a lot of holidaymakers travelling to Estonia. There is no hope for significant change in cancellation of the visa regime that was established on 24 May this year: Lithuanian citizens' trips to Estonia still remain very limited in number due to high passport fees and limitations on currency".

The Embassy provided official institutions of Lithuania with information on issues of Estonian economics, legislation, and social sphere. When it was necessary, the Embassy also translated a great number of Estonian laws. The Lithuanian side became especially active in information inquiries on the eve of Republic anniversaries. With the help of the Embassy Lithuanian press published articles about the economic-political and cultural spheres of Estonia.

Changes in the order of Estonian legislation and paperwork management also loaded the Embassy additional work. For instance, in 1937 there was the following observation, "A lot of work has been caused by establishment of the marital status books in Estonia, for this purpose marital status documents were inquired from Lithuania via the Embassy. Moreover, these documents had to be translated and legalized". The observation of 1938 said, "At the end of the reporting year we had to issue a large number of new passports, as the Minister of the Interior required the new foreign passports of the new format to be issued instead of the existing passports of the old format".

The troubling times of 1938 and 1939 are also reflected in Embassy reports, in particular, there was a decrease in

the number of visa procedures not only because of the visa-free regime between Estonia and Lithuania, but also due to the fact that "because of the yester-year political events there have been established limitations on authorization of passports of citizens of several countries" Or "during the year a number of Estonian citizens left Lithuania due to emigration or death." Upon the outbreak of the war the activity of the Embassy enlivened because numerous refugees from Poland who arrived in first in Lithuania, and then via Estonia headed for the countries of Western Europe needed to have their passports authorized. Some Estonian families and Estonian citizens also left Lithuania.

1926 / ERA.1622.1.698.5

Juliaus Seljamaa vaikai Jurgis ir Evi

LEEDU EESTLASKOND KAHE SÕJA VAHEL

Enam-vähem kõik Leedus elanud eestlased olid kindlas teenistuses, mistõttu ei olnud saatkonnal nendega erilisi probleeme. Eestlaste arv Leedus ei olnud suur ja enamus oli Leetu elama asunud peale iseseisva Leedu Vabariigi loomist. Leedus puudusid suuremad tööstused või ettevõteted, mis oleksid siia väljastpoolt inimesi meelitanud. 1929. aasta seisuga oli Leedus umbes 80 Eesti kodanikku, neile lisandus veel umbes 30 eestlannat, kes abiellumise tõttu muulastega olid kaotanud Eesti kodakondsuse.

Leedus oli välismaalaste tööleasumine seadustega üsnagi piiratud, vaatamata sellele leidsid siin teenistust eestlastest äri- mehed, meierid, raamatupidajad, kontori- ametnikud, viinapõletajad jne. 1920. aastate lõpus olid eriti hinnatud Eesti päritolu osavad piiritusmeistrid ja meierid, kellest nii mõnedki koos perekondadega Leetu elama asusid. Kaunase suuremas tapamajas oli eestlasest peekonmeister,

TARPUKARIO LIETUVOS ESTŲ BENDRUOMENĖ

Beveik visi Lietuvoje gyvenę estai turęjo daugiau ar mažiau pastovius darbus, todėl pasiuntinybei dėl jų ypatingų problemų nekildavo. Estų skaičius Lietuvoje nebuvo didelis ir dauguma apsigyveno Lietuvoje po Lietuvos Respublikos įkūrimo. Lietuvoje nebuvo didesnių gamyklų ar verslų, kurie būtų privilegioję žmones iš užsienio. 1929 m. duomenimis Lietuvoje buvo apie 80 Estijos piliečių, prie jų galėtume priskaičiuoti dar apie trisdešimt esčių, kurios ištekėjusios prarado Estijos pilietybę.

Lietuvoje užsieniečių įsidarbinimas buvo pakankamai suvaržytas įstatymu, bet, nepaisant to, čia darbo rado buhalteriai, raštvedžiai, verslininkai, spirito gamybos, pienininkystės specialistai ir pan. Trečiojo dešimtmečio pabaigoje buvo itin vertinami spirito gamybos ir pienininkystės specialistai, iš jų keli atsikėlė gyventi į Lietuvą su šeimomis. Didžiausioje Kauno skerdykloje

elektrijaamas aga mehaanik. 1921. aastal kutsus Leedu Punane Rist siia tööle Eesti kodanikust arst-ortopedisti. Hinnatud olid ka eestlastest kabareeartistid, kes siin hooajaliselt etendusi andsid.

Majanduskriisi süvenedes hakati välismaalaste teenistusse võtmist piirama ja erialaspetsialiste omamaistega asendama. Suure tööpuuduse tõttu tegid ka kohalikud ajalehed välismaalastevastast propagandat. Erilisi kõikumisi eestlaste arvus ei olnud, see püsis aastaid umbes 100 ümber.

1932. aastaks oli eestlaste arv Leedus natuke tõusnud, siin viibis kodanikest 90 täiskasvanut ja 23 last. Peale nende oli umbes 20 eestlast, kes kuulusid Leedu kodakondsusesse, peaaesjalikult abielus naised. Kõige rohkem oli sellel ajal piiritusmeistreid (15), lisaks meierid, raamatupidajad, ärimehed, insenerid, arstid, luksepad. Leedu võimude poolt aga hakati järjest enam tegema välismaalastele töötajatele piiranguid, eelkõige piirates nende sissesõitu. Kehtestatud olid sunduslikud

tööload ning raskendati elamis- ja tööloade andmist. Tööloade mittevõtmisel määrati rahaträhv kuni 1000 litti (375 krooni). Üldiselt elasid Leedus asuvad eestlased majanduslikult võrdlemisi heades oludes, sest palgad olid siin paremad kui Eestis ja majanduskriis polnud veel selleks ajaks eriliselt tunda andnud. Elukallidus sarnanes Eestile, vaid Kaunase korteriüürid on tunduvalt kõrgemad kui Eestis.

Perekondlikult käisid eestlased omavahel harva läbi, sest 2/3 elasid üle Leedu

laiali aga Kaunases elavad eestlased olid igauks oma teenistusega seotud, mistõttu ei leidnud aega teistega läbikäimiseks.

1933. aastal jagunesid Eesti kodanikud elukutsete järgi järgmiselt: tehnikud ja mehaanikud (12), ärimehed (8), piiritusmeistrid (5), meierid (5), põllumehed (4), kontoriametnikud (4), muusikud (3), raamatupidajad (3), majateenijad (3), tekstiilitöölised (2), kodukooliõpetajad (2), insenerid (2), arst (1), mitmesugustel erialadel (6), abielunaised ja ilma elukutseta (31).

Seljamaa pere Riias

Seljamaa šeima Rygoje

Leedu eksportvõi. Mitmed eestlased olid Leedus ka meieriteks

Iš Lietuvos eksportuojamas sviestas. Eilė estų dirbo Lietuvoje pienininkais

buvo estas skerdienos apdorotojas, elektrinėje — mechanikas. 1921 m. Lietuvos Raudonasis Kryžius pasikvietė dirbti Estijos pilietį gydytoją ortopedą. Vertinami buvo ir estai kabareto artistai, čia dirbdavę sezoniškai. Gilėjant ekonominei krizei imtasi suvaržyti kitataučių įdarbinimą ir įvairių sričių užsieniečiai specialistai buvo keičiami vietiniais. Dėl didelės bedarbystės spaudoje būta prieš užsieniečius nukreiptos propagandos. Ženklesnio estų skaičiaus pokyčių neįvyko, jis liko apie 100.

1932 m. estų skaičius buvo kiek išaugęs: Lietuvoje gyveno 90 suaugusių Estijos piliečių ir 23 vaikai. Ir dar apie 20 Lietuvos pilietybę turinčių estų, daugiausia moterų, įgijusių ją po vedybų. Daugiausia buvo spirito gamybos specialistų (15), taip pat pienininkų, buhalterių, raštvedžių, verslininkų, inžinierių, gydytojų, šaltkalvių. Lietuvos valdžia ėmė daryti vis didesnius suvaržymus darbo ieškantiems užsieniečiams, visų pirma apribotas įvažiavimas. Buvo panaikintas privalomųjų leidimų

dirbti galiojimas, suvaržytas leidimų apsigyvenimui ir darbui išdavimas. Neįsigijusiems leidimo dirbti skirdavo piniginę baudą iki 1000 litų (375 kronų). Apskritai Lietuvoje gyvenę estai ekonominiu požiūriu laikėsi gana neprastai, nes algos buvo didesnės negu Estijoje ir ekonominė krizė tuo metu dar nebuvo itin juntama. Pragyvenimo brangumas panašus kaip Estijoje, bet butų nuomos kaina Kaune gerokai aukštesnė negu Taline. Estai retai susiedavo šeimomis, nes 2/3 gyveno išsibarstę

po visą Lietuvą, o Kaune gyvenę estai buvo užsiėmę kiekvienas savo tarnyba, bendravimui laiko nerasdavo.

1933 m. Estijos piliečiai pagal profesijas buvo pasidalinę taip: technikai ir mehanikai (12), verslininkai (8), spirito gamybos specialistai (5), pienininkai (5), žemdirbiai (4), raštvedžiai (4), muzikantai (3), buhalteriai (3), namų tvarkytojai (3), tekstilės gamybos darbininkai (2), namuose dirbantys mokytojai (2), inžinieriai (2), gydytojas (1), kitos profesijos (6),

Kokku 91 inimest. Nagu näha oli aastaga piiritusmeistrite arv 2/3 võrra vähenenud.

Kolm aastat hiljem, 1936. aastal, kõlas Leedu eestlaste ülevaade küllaltki pessimistlikult. Leedu eestlaste arv kahanes iga aastaga. Kui läinud aasta algul oli kogu Leedus Eesti kodanikke veel 72, siis 1936. aasta alguseks, oli neid jäänud veel ainult 64. Kui aastate eest olid Leedus piimaasjanduse ja viinapõletamise juhtivad jõud ainult eestlased, kes olid ka Eesti välisliikumise vastu huvi tundnud ja sellest andumusega osa võtnud, siis 1936. aastaks ei olnud Leedus enam ühtki eesti meierit ega viinapõletajat, kuna need amatialad oli asendatud haritud Leedu noorsooga. Ka Kaunase lähedal asunud rootslaste paberivabriku Türiilt pärit 16 töölisperest oli tööle jäänud vaid mõni üksik eestlane. Juurde olid tulnud mõned noored eestlased, kes olid abiellunud muulastega.

KAUNASE EESTI SELTS

Eesti seltsi asutamise mõte tekkis 1920. aastate keskpaigas. Mõtte algatajaks ja õhutamaks oli Kaunases aktsiaseltsi direktori ametit pidav Johann Holsmann, kes oli ka Eestis elavalt seltskonnategevusest osa võtnud. Eestlaste vähese arvu tõttu lükati kavatsus ikka edasi, alles 1928. aasta alguses oli Kaunasesse kogunenud arvestatav hulk eestlasi, et mõte teoks teha. Johann Holsmann koos saatkonna ametniku Jaan Mahlbergiga töötasid välja seltsi põhikirja, mille sihiks oli Leedus viibivate eestlaste koondamine, rahvustunde alalhoidmine ja kultuuriliste sidemete loomine kodumaaga. Hiljem kutsuti kokku asutav toimikond, kuhu kuulusid härrad A. Jaanson, P. Reitel, M. Kesper ja J. Bergmann, kes ka väljatöötatud põhikirja heaks kiitsid. 10. aprillil 1923 kirjutati põhikiri asutava toimikonna poolt alla ning 26. aprillil kinnitati see Kaunase linna ja maakonna ülema poolt ning kanti seltside ja ühingute registrisse nr 1068 all.

ištekėjusios moterys ir žmonės be profesijos (31). Viso 91 žmogus. Matosi, kad spirito gamybos specialistų skaičius per metus sumažėjo maždaug 2/3.

Trimis metais vėliau, 1936 m. Lietuvos estų apžvalga atrodė gana pesimistiška. Lietuvos estų skaičius kasmet retėjo. Jei praėjusių pabaigoje Lietuvoje dar buvo 72 Estijos piliečiai, tai 1936 m. pradžioje liko tik 64. Jei iki tol Lietuvos spirito gamyboje ir pienininkystėje lyderiaujančios pajėgos buvo estai, skyrę dėmesį ir ištikimai dalyvavę estų išėivijos veikloje, tai 1936 m. nebeliko nei vieno spirito gamybos bei pienininkystės specialisto, nes šiose tarnybose juos pakeitė jauni specialistai lietuviai. Taip pat ir netoli Kauno esančiame švedų popieriaus fabrike, kur iki tol dirbo 16 iš Tūri miesto atvykusių šeimų, beliko vienas kitas estas. Estų skaičius pasipildė tik vienu kitu jaunu estu, atsikėlusiu į Lietuvą dėka vedybų.

KAUNO ESTŲ DRAUGIJA

Sumanymas įsteigti estų draugiją kilo trečiojo dešimtmečio viduryje. Sumanymo autorius ir skeleidėjas buvo akcininkų bendrovės Kaune direktoriaus pareigas ėjęs Johannas Holsmannas, kuris, gyvendamas Estijoje, dalyvavo draugijų veikloje. Dėl to kad estų buvo mažai, ketinimas steigti draugiją vis būdavo nukeliamas, o 1928 m. pradžioje Kaune jau susirinko toks būrys estų, kad sumanymą galima buvo įgyvendinti. Johannas Holsmannas drauge su pasiuntinybės tarnautoju Jonu Mahlbergu parengė įstatus, kuriuose draugijos tikslu buvo laikomas Lietuvoje esančių estų subūrimas, tautiškumo išsaugojimas ir kultūrinių ryšių užmergimas su tėvyne. Vėliau buvo sukviestas steigiamasis komitetas, susidedantis iš ponų A. Jaansono, P. Reitelio, M. Kespero ja J. Bergmanno, kurie pritarė paruoštiems įstatams. 1923 m. balandžio 10 d. steigiamasis komitetas pasirašė įstatus, kuriuos 26 d. Kauno

Kaunase Eesti seltsi juurde koondus umbes pool Leedus asuvatest eestlastest. Kaunases asuvatel liikmetel oli liikmemaks 15 litti (5,60 krooni) ja provintsis 10 litti (3,75 krooni) aastas. 1929./30. aastail oli seltsil liikmeid 44, hiljem mitmed seltsi liikmed lahkusid Leedust või osad jätsid liikmemaksu tasumata ning selle tõttu langesid automaatselt seltsi liikmete hulgast välja. 1931. aastal oli seltsil 31 liiget. 1936. aasta seltsi korralisel koosolekul määrati, et seltsi senist tegevust tuleb pidada

kõigiti kordaläinuks. Seda nii tegevuse kui ka kassa ülejäägi poolest, mis 1. jaanuariks oli 1034,58 litti, millest läinud aasta tegevuse puhast ülejääki oli 160,58 litti. Kuna liikmemaks oli seltsi ainuke sissetulekuallikas, siis ei olnud võimalik seltsile ruume üürida ja koosviibimised korraldati saatkonna ruumides või kohvikutes.

Seltsil olid ka auliikmed. Näiteks seltsi erakorralisel peakoosolekul 4. oktoobril 1931 valiti Vabariigi saadik dr Leppik ühel häälrel seltsi auliikmeks. Auliikme

Kaunase Eesti Seltsi juhatus alates asutamisest kuni 1937. aastani
Istuvad paremalt esimees Johann Holsmann, esimehe abi Pauline Sinberg-Sniečkus,
Il rida paremalt sekretär Jaan Mahlberg, laekahoidja Lydia Michelson-Kumetis

Kauno estų draugijos valdyba nuo draugijos įsteigimo iki 1937 metų
iš dešinės: sėdi pirmininkas Johannas Holsmannas, pirmininko pavaduotoja Paulina
Sinberg-Sniečkus, antroje eilėje sekretorius Jonas Mahlbergas, išdininkė Lydia Michelson-Kumetis

miesto ir apskrities viršininkas patvirtino ir įtraukė į draugijų ir susivienijimų registrą, eilės numeriu 1068.

Prie Kaune įsteigtos Estų draugijos prisijungė maždaug pusė Lietuvoje buvusių estų. Kaune gyvenę draugijos nariai mokėjo metinį 15 litų (5,60 kronų), provincijoje — 10 litų (3,75 kronų) nario mokesť. 1929–30 m. draugijoje buvo 44 nariai, vėliau keliatas draugijos narių išvyko iš Lie-

tuvos, dalis nustojo mokėti nario mokesť ir savaime iškrito iš draugijos narių sąrašo. 1931 m. draugijoje buvo 31 narys.

1936 metų eiliniame susirinkime buvo pažymėta, kad draugijos veiklą reikia vertinti kaip visapusiškai sėkmingą. Tai pasakytina ir apie veiklą ir apie likutį kasoje, kuris sausio 1 dieną buvo 1034,58 litų, iš kurių praėjusių metų veiklos likutis — 160,58 litų.

staatusega kaasnes see, et hiljem toimusid enamus eestlaskonna kogunemisi härra saadiku juurdes. Sarnast saadikute auliikme traditsiooni jätkati ka hiljem, nt 22. novembril 1936 valiti auliikmeiks hr ja pr Öpik.

Seltsi juhatusse kuulusid seltsi asutamisest kuni 1930. aastate lõpuni: Johann Holsmann — esimees, dr Pauline Sinberg-Sniečkus — abiesinaine, saatkonna ametnik Jaan Mahlberg — kirjatoimetaja, pr Lydia (Liidia) Kumetis — laekahoidja. Juhatusse järjepidevus katkes, kui 1937. aastal selle kirjatoimetaja lähetati Moskva saatkonna ametnikuks ning järgmisel aastal suri ka seltsi kauaaegne esimees Johan Holsmann, kes oli olnud ka Välis-Eesti ühingu usaldusesindaja. Tähelepanuväärne isik oli ka Pauline Sinberg-Sniečkus. Krimmis sündinud Pauline õppis Tartu ülikoolis veterinaariat, seal kohtus ta oma tulevase abikaasaga. 1928 abiellusid ning asusid elama Leetu,

Kadangi vieninteles draugijos pajamas sudarė nario mokesčiai, buvo neįmanoma išsinuomoti patalpų ir draugijos susibūrimai vykdavo arba pasiuntinybėje arba kavinėse.

Draugija turėjo ir garbės narių. Pavyzdžiui, 1931 m. spalio 4 d. neeiliniame susirinkime Respublikos pasiuntinys dr. Leppikas buvo vienbalsiai išrinktas garbės nariu. Su garbės nario statusu siejosi tai, kad vėliau dauguma estų bendruomenės susibūrimų vykdavo pas poną pasiuntinį ir tai paliko gerą įspūdį juose dalyvavusiems. Panašią pasiuntinio išrinkimo garbės nariu tradiciją draugija tęsė, pavyzdžiui 1936 m. lapkričio 2 d. garbės nariais tapo ponas ir ponija Öpikai.

Nuo įsteigimo iki trečio dešimtmečio pabaigos draugijos valdybą sudarė: Johannas Holsmannas — pirmininkas, dr. Paulina Sinberg-Sniečkus — pirmininko pavaduotoja, pasiuntinybės tarnautojas Jonas Mahlbergas — sekretorius, p. Lydia

kus Paulinest sai Leedu veterinaarbakteorologija instituudi nakkavate haiguste osakonna juhataja. Teise maailmasõja ajal põgenes ta Saksamaale, kust hiljem mindi edasi Kanadasse. Seal sooritas ta eksami, et töötada edasi oma armastatud erialal. Lydia Kumetis aga oli lõpetanud Peterburi halastajaõe kursused ning Esimese maailmasõja ajal töötanud Punase Risti halastajaõena. Abilellus 1918. aastal ning alates 1921. aastast elas Leedus.

1939. aastal kuulusid seltsi juhatusse: esimees Ernst Kirsch, abiesimees Erich Lipstok, sekretär pr Liina Sepp ja laekur pr Hilda Bugaila, neist kaks, Erich Lipstok ja Liina Sepp, olid saatkonna töötajad.

Kuna Leedu asus Eestile võrdlemisi lähedal, siis sõitsid siinsed eestlased tihti kodumaale ja jälgisid järjekindlalt kodumaa ajakirjandust, seetõttu ei olnud seltsil vaja täita ülesandeid, mis olid esmatahtsad kaugemate maade Välis-Eesti seltsidel ehk siis Eestis toimuva tutvustamine.

(Liidia) Kumetis — išdininkė. Minėtas valdybos narių sąstatas iširo tik 1937 m., kai sekretorius buvo paskirtas tarnautoju pasiuntinybėje Maskvoje ir kai mirė ilgametis draugijos pirmininkas Johannas Holsmannas, kuris buvo ir atstovas — patikėtinis Išėivijos estų susivienijime. Dėmesio vertas asmuo — Paulina Sinberg-Sniečkus. Kryme gimusi Paulina Tartu universitete studijavo veterinariją, ten susitiko su savo būsimu sutuoktiniu. 1928 m. jie susituokė ir apsigyveno Lietuvoje, kur Paulina tapo Lietuvos veterinarijos ir bakteriologijos instituto užkrečiamų ligų skyriaus vedėja. Antrojo pasaulinio karo metu pasitraukė į Vokietiją, iš ten — į Kanadą. Ten išlaikė egzaminus, kad galėtų dirbti pagal mėgstamą specialybę. Lydia Kumetis buvo baigusi Peterburgo gailėstingųjų sesetų kursų ir Pirmojo pasaulinio karo metu dirbo Raudojojo Kryžiaus gailėstingąja seserimi. Ištekėjo 1918 m. ir nuo 1921 m. gyveno Lietuvoje.

Segaperekondade lastele eesti keele õpetamiseks taheti 1930. aastal Kaunases ellu kutsuda pühapäevakool, kuid sellest ei tulnud laste vähesuse tõttu midagi välja.

Üheks seltsi eesmärgiks oli ka eestikeelse raamatukogu soetamine, kuid ka selleks puudus aineeline jõud. Leedus polnud rikkaid eestlasi, kes oleksid võinud aidata selle mõtte teostamisel. Raamatukogule siiski algus pandi ja raamatuid koguti annetuste kaudu. Lisaks telliti mitmesuguseid ajakirju.

Seltsi esimees aga kurtis, et „1936. aasta alguseks oli eestlasi jäänud veel ainult 64. Sellest arvust on 38 nn „surnud hinged“, st isikud, kes oma loiduse või koguni rahvustunde puuduse tõttu välis-eesti liikumisest üldse osa ei võta. Võib arvata, et nendest ka kodumaal rahvusliikumisele mingit kasu poleks olnud. Mõni eestlane siin hoiab teistest ja ka seltsitegevusest

eemale ka seepärast, et eelistab vaid selliseid koosviibimisi, kus ei puuduks viin ja õlu, ja kus löödaks tantsu.“

1939 metais darugijos valdybą sudarė: pirmininkas Ernstas Kirschas, pirmininko pavaduotojas Erikas Lipstokas, sekretorė Liina Sepp, išdininkė Hilda Bugaila. Du iš jų, Erikas Lipstokas ir Liina Sepp buvo pasiuntinybės darbuotojai. Kadangi Estija buvo santykinai arti Lietuvos, čionykščiai estai dažnai važiuodavo į tėvynę, pastoviai skaitė Estijos spaudą, todėl draugijai nereikėjo atlikti uždavinio, kuris iškildavo tolimesnių šalių išeivijos estų draugijoms — supažindinti su įvykiais Estijoje. Mišrių šeimų vaikų estų kalbos mokymui buvo ketinta 1930 m. Kaune įsteigti sekmadieninę mokyklą, bet to padaryti nepavyko, nes vaikų buvo per mažai.

Vienas iš draugijos tikslų buvo ir estiškų knygų bibliotekos sukaupimas, bet tam trūko materialinių galimybių. Lietuvoje nebuvo turtingų estų, galinčių padėti tą sumanymą įgyvendinti. Bibliotekos kaupimas vis gi buvo pradėtas, knygos būdavo padovanojamos. Draugija

prenumeravo įvairius laikraščius. Tačiau draugijos pirmininkas aimanuodavo, kad „1936 metų pradžioje estų liko tik 64. Iš šio skaičiaus 38 yra vadinamosios „mirusios sielos“, t. y. asmenys, kurie dėl tingumo ar net tautiškumo stokos apskritai nedalyvauja išeivijos estų veikloje. Reikia manyti, kad iš jų ir tėvynėje tautiniam sąjūdžiui jokios naudos nebūtų. Vienas kitas estas yra atitolęs nuo čia esančių estų ir draugijos veiklos ir dėl to, kad mėgsta tik tokius susibūrimus, kur netrūksta degtinės, alaus ir šokių“.

SELTSI ÜRITUSED

Tähtsamateks koosviibimisteks olid Eesti Vabariigi aastapäevade ja seltsi aastapäevade (10. mail) pühitsemised ning jõulupuud vastastikuste kingitustega. Lisaks lisandusid Välis-Eesti päevade tähistamised ja mardilõunad. Korraldati ka loenguid Eesti ajaloost ning tehti väljasõite loodusesse. Neljapäeviti käidi koos kohvikus, kuhu saatkonna poolt muretseti Eesti ajalehti. 1934. aasta talvest alates korraldasid seltsi naised neljapäeviti kodudes käsitöö-õhtuid, kus tassi tee juures tehti käsitööd ja vesteldi või loeti ette midagi Eesti uuemast kirjandusest. Tunti huvi Eesti naisliikumise vastu ning otsiti ja telliti vastavat kirjandust.

Omavahelistel koosviibimistel kanti ette ka näitemänge. Arhiivimaterjalidest ei selgu, kes oli näitemänguharrastuse eestvedaja, kuid Välis-Eesti tegelaste elulugude järgi võime arvata, et see oli Artur Jaanson, kes olevat olnud Eesti heategeva seltsi näitejuht ka Peterburis. 1909. aastal

DRAUGIJOS RENGINIAI

Svarbiausi susibūrimai vykdavo Estijos Respublikos metinių ir draugijos metinių (gegužės 10 dieną) progomis bei per Kalėdas, kai būdavo keičiamasi dovanomis. Dar vykdavo Išeivijos estų dienų paminėjimas ir šv. Martyno dienos pietūs. Buvo rengiami Estijos istorijos skaitymai ir išvykos į gamtą. Ketvirtadieniais drauge einama į kavinę, kur laukdavo pasiuntinybės parūpinti laikraščiai. Nuo 1934 metų žiemos draugijos moterys ketvirtadieniais namuose rengdavo rankdarbių vakarus, kurių metu prie arbatos užsiimdavo rankdarbiais, balsu skaitydavo ką nors iš naujos estų literatūros. Buvo domimasi moterų judėjimu Estijoje, susieškoma ar užprenumeruojama literatūros apie tai.

Draugijos susibūrimų metu rengiami ir spektakliai. Archyvinė medžiaga nesuteikia žinių, kas buvo spektaklių iniciatorius, bet Išeivijos estų susivienijimo narių biografijos leidžia manyti, kad tai

abiellus ta leedulannaga ja 1920. aastast elas Leedus. Hariduselt apteekriõpilane hakkas pärast sõjaväeteenistust raamatu-pidajaks, millega olevat teeninud elatist nii Peterburis, Moskvast, Siberis kui ka Leedus. Teda mainitakse ka kirjas proua Pauline Sinberg-Sniečkusele 1931. aasta aprillis: „Näitemängu proovid on täies hoos. Peab ütleva, et hra Jaanson on suurepärane onu osas, tal on ka andi selleks. Helene osa tuleb siiski Teil mängida,

armuline proua, sest teist väljapääsu ei ole“. Kirjaga kaasa saadeti ka näitemäng „Laenatud naine“. Näitemäng aga lavale ei jõudnud, sest 1932. aasta seltsi tegevuse aruandes kirjutati: „7. mail korraldati omavaheline koosviibimine seltsi 4-aasta juubeli puhul, kus esimest korda esines ka seltsi näitetrupp, kandes ette A. Trilljärve nalja „Kangekaelne onu“. Juba eelmisel aastal tehti katset näitemänguga esineda, kuid siis ei tulnud sellest midagi välja,

sest peaküsimuseks on jõudude puudus.“ Aasta hiljem kanti seltsi aastapäeval ette näitemäng „Naiste jonn“.

1933. aasta maikuul tähistas Selts oma 5. juubelit, Vabariigi saatkonna ruumidesse kogunes õige rohkearvuline pere. Senise tegevuse jooksul oli selts korraldanud rohkesti omavahelisi koosviibimisi, loenguid, paar näitemängu, ilulugemisi, väljasõite rohelisse, neist 22 pidulikku koosviibimist, 5 loengut, 9 peakoosole-

kut, 5 revisjoni komisjoni koosolekut ja 45 juhatuses koosolekut. Silmas pidades, et selts alustas tegevust täiesti tühja kassaga ning ainukeseks sissetulekuallikaks olid liikmemaksud, siis peeti senist seltsi tegevust edukaks.

1939. aastaks oli seltsi juhatus vahetunud, uus juhatus leidis, et aasta oli elav ja aktiivne, hoolimata sellest, et „seltsi liikmeskonnast on eriti viimastel aastail lahkunud väga palju aktiivseid liikmeid

Kaunase Eesti Seltsi liikmed jõulupühi pidamas

Kauno estų draugijos nariai švenčia Kalėdas

Eesti Seltsi 5. aastapäeva tähistamine Kaunases

Estų draugijos penktųjų metinių minėjimas Kaune

— Arturas Jaansonas, kuris buvo ir Estų labdaros draugijos Peterburge spektaklių organizatorius. 1909 metais jis vedė lietuvaite ir nuo 1920 metų gyveno Lietuvoje. Pagal išsilavinimą vaistininko padėjėjas, pabaigęs karinę tarnybą tapo buhalteriu, šia profesija vertėsi Peterburge, Maskvoje, Sibire ir Lietuvoje. Apie jį užsimenama ir 1931 metų gegužę rašytame laiške poniai Paulinai Sinberg-Sniečkus: „Pjesės repertavimas įsibėgėjo. Reikia pastebėti, kad

ponas Jaansonas puikiai atlieka dėdės vaidmenį, turi tam talento. Helenos vaidmuo vis gi teks Jums, gerbiamoji ponija, kitos išeities neturime“. Drauge su laišku buvo išsiųsta ir pjesė „Paskolinta žmona“. Pjesė nebuvo pastatyta, 1932 metų draugijos veiklos ataskaitoje rašoma: „gegužės 7 d. įvyko susibūrimas draugijos 4-jų metinių proga, pirmą kartą pasirodė draugijos teatro trupė, pastačiusi A. Trilljärve's komediją „Užsispyrėlis dėdė“. Jau praeitais

metais buvo bandyta pastatyti spektaklį, bet tai nepavyko dėl pajėgų stokos.“ Sekančiais metais draugijos metinių proga buvo suvaidinta pjesė „Moterų kaprizai“.

1933 metų gegužės mėnesį draugija paminėjo penkerių metų sukaktį. Respublikos pasiuntinybės patalpose susirinko gausi šeimyna. Iki tol draugija buvo surengusi daug susibūrimų, paskaitų, kelis spektaklius, literatūros kūrinių skaitymus, išvykų į gamtą, tarp jų — 22 šventinius

pobūvius, 5 paskaitas, 9 visuotinius susirinkimus, 5 revizijos komisijos posėdžius ir 45 valdybos posėdžius. Turint omenyje, kad draugija pradėjo veiklą su visai tuščiu išdu ir vienintelės pajamos buvo nario mokestis, draugijos veikla buvo įvertinta kaip sėkminga.

1939-ais draugijos valdyba buvo pasikeitusi, nauja valdyba nusprendė, kad metai buvo gyvi, aktyvūs ir „nors draugija, ypač pastaraisiais metais, neteko daug

surma ja Leedust ärasõidu tõttu, on selts suutnud siiski teostada mitmesuguseid üritusi, mis senini kõik on eranditult hästi õnnestunud.“ Korraldati üks peakoosolek ja üheksa juhatuse koosolekut. Pidulikest koosviibimistest meenutati 5. jaanuaril toimunud jõulupuud seltsiliikmeile ja nende perekondadele. 23. veebruaril korraldas saadik Jaan Lattik piduliku vastuvõtu eestlaskonnale. 25. novembril, Välis-Eesti päeva puhul, korraldas saadik Leedus elavatele eestlastele kellaviie-tee. Samuti korraldati 4. juunil ühine väljasõit Kaunase lähemasse ümbrusse Kulautovasse. Vihmasest ilmast hoolimata oli väljasõidul 14 inimest, kes lõunatasid ühiselt ning peale lõunasööki veedeti aeg jalutamise ja seltskondlike mängude tähe all. Jätkusid ka kohtumised kohvikus Konrado.

aktyvių narių jiems mirus ir išvykus iš Lietuvos, vis gi įgyvendino įvairius renginius, iki šiol gerai pavykdavusius.“ Įvyko vienas visuotinis susirinkimas ir devyni valdybos posėdžiai. Iš šventinių renginių paminėti sausio 5 dieną įvykęs Kalėdinis pobūvis draugijos nariams su šeimomis. Vasario 23 dieną pasiuntinys Jonas Lattikas surengė šventinį priėmimą estų bendruomenei. Lapkričio 25-ją, minint Išeivijos estų dieną, pasiuntinys surengė Lietuvoje gyvenantiems estams penktos valandos arbatėlę. Birželio 4 dieną — išvyka į greta Kauno esančią Kulautuvą. Nepaisant lietingo oro dalyvavo 14 žmonių, kurie drauge papietavo, užsiėmė pasivaikščiavimu bei žaidimais. Taip pat tęsėsi susitikimai Konrado kavinėje.

VABARIIGI AASTAPÄEVADE TÄHISTAMISED

Seltsi tähtsamateks ja pidulikumateks üritusteks olid Vabariigi aastapäevade tähistamised, millest võtsid osa nii seltsi liikmed, kuid sinna kutsuti ka teised Leedus viibivad eestlased. „24. veebruaril 1929, Eesti Vabariigi XI aastapäeva puhul, korraldas selts piduliku aktuse, millest eestlaskond rohkearvuliselt osa võttis. Aktuse avas seltsi esimees Holsmann, kes avaldas kindlat lootust meie kodumaa parema tuleviku peale. Ühtlasi tuletas ta meelde meie vabaduse eest langenuid. Härra minister Laretei esines päevakohase kõnega, tuletades meelde Eesti Vabariigi tekkimist. Sekretär Mahlberg kandis ette ajaloolise ülevaate „enne-Rootsi-ajast kuni viimase ajani“. Lisaks olid deklamatsoon, laulud ja muusikalised ettekanded. Hiljem korraldati proua Laretei poolt koosviibijatele ühine teelaud.“

1935. aasta aktuse aukülalised olid põlutööminister Talts ja Tallinna linnaape abi Uesson. Eelmisel aastal oli Eestis toimunud

RESPUBLIKOS METINIŲ PAMINĖJIMAI

Svarbiausi ir šventiškausi draugijos renginiai buvo Respublikos metinių paminėjimai, kuriuose dalyvaudavo draugijos nariai ir būdavo kviečiami kiti Lietuvoje esantys estai. „1929 vasario 24, Estijos Respublikos XI metinių proga, draugija surengė iškilmingą minėjimą, kuriame gausiai dalyvavo estų bendruomenė. Minėjimą pradėjo draugijos pirmininkas Holsmannas, kuris, išsakė tvirtą viltį dėl mūsų tėvynės geresnės ateities. Taip pat prisiminė žuvusius už mūsų laisvę. Ponas ministras Laretei pasakė tai progai tinkamą kalbą, primindamas mums Estijos Respublikos įkūrimą. Sekretorius Mahlbergas padarė istorinę apžvalgą „nuo laikų prieš Švedų valdymą iki mūsų dienų“. Dar vyko deklamavimai, dainavimas ir muzikiniai pasirodymai. Vėliau ponia Laretei surengė dalyvaujantiems arbatėlę.“

1935 m. vykusio minėjimo garbės svečiai buvo žemės ūkio ministras Taltsas

riigipööre, mille mõju oli tuntav aktuse kõnedes. Seltsi esimees tervitas riigivanimat, vägede ülemjuhatajat ja Vabariigi Valitsust ning „kriipsutas alla, et Leedus asuvad eestlased, nagu kõik väliseestlased, jälgivad suurima huviga kodumaa sündmusi ning tervitavad kõiki samme, mida Vabariigi Valitsus astub maa ja rahva tuleviku kindlustamiseks.“ Vabariigi saadik Leppik pööras oma kõnes tähelepanu saavutustele, „mida meie Vabariik, maa ja rahvas on oma vabadusaastatel saavutanud, mainides eriti viimaseid saavutusi“. Põllutöominister Talts aga „valgustas Valitsuse praeguseid töötulemusi ja töösuunda“. Kõnedele järgnesid Eesti ja Leedu hümnid ning lõppsõnas tuletas seltsi esimees meelde langenuid, mis puhul mängiti „Ligemal, Jumal sull!“ Seejärel kanti ette Eesti muusikat, millega aktus lõppes.

1936. aastal tähistati aastapäeva väga suurejooneliselt. „22. veebruari pealõunal esines Leedu riigiooperi solist pr

Grigaitienė ringhäälingus eesti lauludega, millele järgnesid dr Matusase loeng Eesti ajaloost ja husaarirügemendi orkestri kontsert Eesti helitöödest. Õhtul oli teine pikem loeng Eesti kultuurilistest ja majanduslikest saavutustest. 23. veebruaril kell 12 korraldas Kaunase Eesti Selts Vabariigi saatkonnas piduliku kontsert-aktuse, kus kõnedega esinesid saadik ja seltsi esimees. Kontsert-osas olid eesti helitööd, kusjuures klaveril esines solistina prl J. Kippasto. Samal päeval kell 16.30 korraldati ülikooli aulas suur pidulik kontsert-aktus, mille avas rektor prof M. Römeris. Kõnedega esines Leedu-Eesti ühingu esimees J. Vileišis, prof K. Žalkauskas, saadik Leppik jt. Ülikooli koori poolt kanti ette mõlema riigi hümnid ja eesti helitööd. Solistidena esinesid „Estonia“ teatri solist pr J. Aav-Loo ja Leedu riigiooperi primadonna pr Grigaitienė. Kõik korporatsioonid ja seltsid olid esitatud lippudega. Õhtul kanti riigiteatris ette leedukeelses

ir Talino mero padėjėjas Uessonas. Praėjusiais metais Estijoje buvo įvykęs perversmas ir jo poveikį galima buvo pajusti minėjimo kalbose. Draugijos pirmininkas sveikino valstybės vadovą, ginkluotųjų pajėgų vadą ir Respublikos Vyriausybę ir „pabrėžė, kad Lietuvoje esantys estai, kaip visi išeivijos estai, su didžiausiu dėmesiu seka įvykius tėvynėje ir sveikina visus žingsnius, kuriuos Respublikos Vyriausybė žengia šalies ir tautos ateities įtvirtinimui.“ Žemės ūkio ministras Taltsas „nušvietė dabartinius Vyriausybės veiklos rezultatus ir veiklos gaires“. Kalboms pasibaigus nuskambėjo Estijos ir Lietuvos himnai, o uždarymo žodyje draugijos pirmininkas priminė apie žuvusiuosius, jie buvo pagerbti sugrojant „Arčiau tavęs, Dieve“. Minėjimas pasibaigė estiškos muzikos atlikimu.

1936-iais metinių minėjimas buvo labai iškilmingas. „Vasario 22 dienos popietę Lietuvos valstybinės operos

solistė p. Grigaitienė per radiją atliko estų dainas, paskui — dr. Matuso paskaita iš Estijos istorijos ir husarų pulko orkestro atliekamų estų kompozitorių kūrinių koncertas. Vakare buvo dar viena ilgesnė paskaita apie Estijos istoriją ir ekonominius pasiekimus. Vasario 23 dieną, 12 valandą Kauno estų draugija Estijos Respublikos pasiuntinybės patalpose surengė šventinį minėjimą — koncertą, kuriame kalbas sakė pasiuntinys ir draugijos pirmininkas. Koncerte buvo klausomasi estų kompozitorių kūrinių, pianinu skambino J. Kippasto. Tą pačią dieną, 16.30 val. Universiteto auloje buvo surengtas iškilmingas minėjimas — koncertas, kurį atidarė rektorius, prof. M. Römeris. Kalbas sakė Lietuvos-Estijos draugijos pirmininkas J. Vileišis, prof. K. Žalkauskas, pasiuntinys Leppikas ir kt. Universiteto choras atliko abiejų respublikų himnus ir estų kompozitorių kūrinius. Dainavo „Estonia“ teatro solistė p. J. Aav-Loo ir Lietuvos valstybės

tölkes Ed. Wilde „Pisuhänd“. Kell 21 esinesid riigi ringhäälingus meie solistid pr Aav-Loo ja prl Kippasto. 24. veebruaril kell 6.40 saabus Eesti delegatsioon minister N. Kannuga eesotsas. Peale ametlike visiitide oli delegatsioon eraaudientsil Vabariigi presidendi juures. Minister Kannule anti üle Gediminase ordu suurpael. Kell 16–18 oli riigiteatris Leedu-Eesti ühingu poolt korraldatud pidulik kontsert-aktus, kus kõnedega esinesid ühingu esimees Vileišis, välisminister Lozoraitis, haridusminister Kann, saadik Leppik ja „Eta“ dir Kornel. Aktusest võtsid osa valitsuse liikmed peaminister J. Tübelisega eesotsas. Kontsert-osas kanti ette eesti ja leedu helitööd, kusjuures solistidena esinesid Leedu ooperi artistid ja prl Kippasto, samuti ka Leedu kaitseliidu koor Martinonise juhatusel. Teater oli tulvil. Kell 19.30 oli pidulik ooperietendus „Rigoletto“, kus külalisena esines suure eduga pr Aav-Loo. Kell 23 oli ohvitseride kasiinos raut,

operos primadona p. Grigaitienė. Visos korporacijos ir draugijos turėjo savo vėliavas. Vakare valstybės teatre buvo rodomas į lietuvių kalbą išverstas Ed. Wilde „Kaukas“. 21 valandą per valstybinį radiją dainavo mūsų solistai p. Aav-Loo ir p. Kippasto. Vasario 24 dieną 6.40 atvyko Estijos delegacija, kuriai vadovavo ministras N. Kannas. Po oficialių vizitų delegacija buvo audiencijoje pas Respublikos prezidentą. Ministrui Kannui buvo perduotas Gedimino ordino kaspinas. Tarp 16 ir 18 val. Valstybės teatre vyko Lietuvių — estų draugijos organizuotas iškilmingas minėjimas — koncertas, kurio metu kalbas sakė draugijos pirmininkas J. Vileišis, užsienio reikalų ministras Lozoraitis, švietimo ministras Kannas, pasiuntinys Leppikas ir „Eta“ direktorius Kornelis. Minėjime dalyvavo vyriausybės nariai su ministru pirmininku J. Tūbeliu priešakyje. Koncerto metu buvo atliekami estų ir lietuvių kompozitorių kūriniai, dainavo lietuvių operos

millest ka valitsuse liikmed peaminister Tübelisega eesotsas osa võtsid. Raut mõõdus ülevas ja väga sõbralikus meeleolus, kestes kella 5-ni hommikul. Koos oli 220 inimest. Klaipėdas korraldati 24. veebruaril Vytautas Suure nimelise gümnaasiumi saalis pidulik aktus, kus kõnedega esinesid Klaipėdamaa kuberner Kurkauskas, kaubandusinstituudi rektor E. Galvanauskas (end peaminister), Läti peakonsul Klaipėdas Seskis ja teised. Ka teistes provintsi-linnades korraldati pidulikke aktusi vastavate kõnedega Eesti üle, milleks saatkonna poolt rohkesti materjali laiali saadeti. Nii Kaunases kui provintsilinnades lehvitsid 24. veebruaril Eesti ja Leedu rahvuslipud. Ajakirjandus avaldas rohkearvulisi pikke kirjutisi ja palju ülesvõtteid Eestist. Leedu Invaliidide Liit andis välja luksuspaberil illustreeritud erinumbri rohkearvuliste artiklite ja piltidega Eesti elust ja tegelastest“ kirjutati Välis-Eesti almanaki 1936. aasta 3. numbris.

artistai ir p. Kippasto, taip pat Lietuvos savanorių choras, vadovaujamas Martinonio. Teatras buvo pilnas. 19.30 val. prasidėjo opera „Rigoletas“, kurioje svečio teisėmis sėkmingai pasirodė p. Aav-Loo. 23 val. prasiėjo pobūvis Karininkų ramovėje, kuriame dalyvavo ir ministras pirmininkas J. Tūbelis bei vyriausybės nariai. Viso buvo 220 dalyvių. Klaipėdoje vasario 24 dieną Vydauto Didžiojo gimnazijos salėje buvo surengtas iškilmingas minėjimas, kuriame kalbėjo Klaipėdos krašto gubernatorius Kurkauskas, prekybos instituto rektorius E. Galvanauskas (buvęs ministras pirmininkas), Latvijos konsulas Klaipėdoje Seskis ir kiti. Ir kituose provincijos miestuose buvo surengti iškilmingi Estijos paminėjimai ir šiam įvykiui skirtos kalbos, pasiuntinybė išsiuntinėjo daug tam reikalingos medžiagos. Ir Kaune, ir provincijos miestuose plėvesavo Estijos ir Lietuvos valstybinės vėliavos. Spaudoje buvo daug ilgų rašinių ir daug fotografijų

Pikem kirjeldus on ka 1939. aastast, kui tähistati Vabariigi 21. aastapäeva. Pidustused algasid 23. veebruaril. „Saadik Aleksander Varma oli seks päevaks Eesti koloonia kutsunud enda poole. Pidades päevakohase kõne, märkis saadik ühtlasi, et sel päeval Vabariigi president Konstantin Päts sai 65-aastaseks. Loetle õnnesoovitegramm, mis saadiku ja Kaunase Eesti Seltsi poolt sel puhul läkitati Vabariigi presidendile, soovides talle tervist ja viljarikkaid aastaid riigi juhti-

misel ning hüüti tema auks kolmekordne „elagu!“ ja mängiti riigi hümn. Märkides asumist Leedu pinnal hüüti kolmekordne „elagu!“ ka Leedu presidendi auks ja mängiti Leedu riigi hümn. Sellele järgnes tujuküllane koosviibimine, mis kestis mitmeid tunde. Järgmisel päeval oli Leedu-Eesti Ühingu poolt korraldatud pidulik aktus Tööstus-, Kaubandus- ja Käsitöökoja ruumides. Aktuse avas ühingu esimees J. Vileišis tervituskõnega. Sellele järgnesid kõned Leedu välisminister J. Urbšyselt,

Sotsiaalminister Oskar Kask pärjapanekul Leedu langenud sõdurite hauale Eesti Vabariigi 19. aastapäeva puhul Kaunases

Socialinių reikalų ministras Oskaras Kaskas Estijos Respublikos 19-ju metų minėjimo proga deda vainiką ant Nežinomo kareivio kapo Kaune

iš Estijos. Lietuvos invalidų sąjunga išleido išskirtinį, ant puikaus popieriaus atspausdintą numerį, kuriame buvo daug straipsnių ir fotografijų apie Estijos gyvenimą ir veikėjus“ — buvo rašoma Išeivijos estų susivienijimo almanacho 1936 metų Nr. 3.

Turime ilgesnį aprašymā ir apie 1939 metais vykusį Respublikos 21-jū metinių minėjimą. Šventiniai renginiai prasidėjo vasario 23 dieną. „Pasiuntinys Aleksandras Varma tą dieną pakvietė pas save estų kolonijā. Sakydamas proginę kalbā, be kitā

ko paminėjo, kad šią dieną Respublikos prezidentui Konstantinui Pätsui sukanka 65-eri. Buvo perskaityta Respublikos prezidentui nuo pasiuntinio ir Kauno estų draugijos ta proga siunčiama sveikinimo telegrama, kurioje palinkėta sveikatos ir vaisingų metų vadovaujant valstybei, buvo tris kart sušukta „tegyvuoja“ ir atliktas valstybės himnas. Pažymint tai, kad dalyviai yra Lietuvoje, Lietuvos prezidentui buvo skirti trys „tegyvuoja“ ir sugrotas Lietuvos himnas.

Eesti saadikult A. Varmalt, Eesti-Leedu Ühingu esimehelt A. Uessonilt ja Leedu ajakirjanikult Paleckiselt. Viimane kõneles Eesti kultuurilistest saavutustest ja tema kõne oli kantud eriti sügavaist sõpruse- ja sümpaatiatundeist Eesti ja eestlaste vastu. Järgnes kontsertosa, kus esinesid Leedu ooperi solistid A. Staškeviūtē ja A. Kucingis. Leedu ringhääling transleeris piduliku aktuse ja kontserdi „Estoniast“, andis edasi raadioreportaaži Tallinnast ja Eesti muusika kontserdi Kaunase Politsei Klubi puhkpilliorkestrilt. Pühapäeval, 26. veebruaril oli Leedu üliõpilaste poolt eesotsas korp! „Fraternitas Baltiensis“ ja „Virgines Baltiensisega“ korraldatud ülikooli aulas pidulik aktus. Kõnedega esinesid korporatsiooni esimees Šeibelis, Leedu-Eesti Ühingu esimees J. Vileišis, saadik A. Varma, Eesti-Leedu Ühingu esimees A. Uesson ja prof Pakštas. Pidulikkude meeleolu ja elevust aitasid veel enam tõsta muusikalised palad Staškeviūtēlt

Paskui vyko nuotaikingas pasibuvimas, trukęs kelias valandas. Sekančią dieną įvyko Lietuvių-Estų draugijos surengtas iškilmingas minėjimas Pramonės, prekybos ir amatų rūmuose. Minėjimas prasidėjo draugijos pirmininko J. Vileišio sveikinimo žodžiu. Paskui kalbas sakė Lietuvos užsienio reiklaų ministras J. Urbšys, Estijos pasiuntinys A. Varma, Estų-Lietuvių draugijos pirmininkas A. Uessonas ir lietuvių žurnalistas Paleckis. Pastarasis kalbėjo apie Estijos kultūrinius pasiekimus ir jo kalba buvo persmelta ypač giliu draugiškumo ir simpatijos Estijai bei estams jausmu. Vėliau — koncertas, kuriame dalyvavo Lietuvos operos solistai A. Staškeviūtė ir A. Kucingis. Lietuvos radijas transliavo iškilmingą minėjimą ir koncertą iš „Estonijos“, retransliavo radijo reportažą iš Talino ir Kauno policijos klubo pučiamųjų orkestro atliekamą estų muzikos koncertą. Sekmadienį, vasario 26 d. lietuvių studentija, visų pirma korpo-

ja Gutauskaselt. Vėjaspool Kaunast korraldati 24. veebruaril aktusi koolides üle kogu maa. Leedu lehed töid tervitusi eestikeelsete pealkirjadega, avaldasid artikleid Eesti elu mitmesugustelt aladelt ja töid palju pildimaterjali Eesti üle“ kirjutati 1939. aasta Välis-Eesti almanaki 3. numbris.

racijos „Fraternitas Baltiensis“ ir „Virgines Baltiensis“ surengė iškilmingą minėjimą universiteto auloje. Kalbas sakė korporacijos pirmininkas Šeibelis, Lietuvių-Estų draugijos pirmininkas J. Vileišis, pasiuntinys A. Varma, Estų-Lietuvių draugijos pirmininkas A. Uessonas ir prof. Pakštas. Šventišką nuotaiką ir gyvumą dar labiau pakylėjo Staškeviūtės ir Gutausko atliekami muzikos kūriniai. Neskaitant Kauno, vasario 24 dieną daugelyje vietų mokyklose įvyko minėjimai. Lietuvos laikraščiai sveikinimus išsakė rašydami antraštes estų kalba, publikavo straipsnius apie įvairias Estijos gyvenimo sritis, idėjo daug nuotraukų“ — buvo rašoma Išeivijos estų susivienijimo almanacho 1939 metų Nr. 3.

Elavam väliseestlaste organiseerimine algas Eesti iseseiva riigi loomise järel. Aastatel 1925–1927 muutus eestlaste väljäreanne taas massiliseks. 1928. aasta kevadel tekkis väliseestlastest huvitatud ühiskonnategelastel Eestis mõte, kutsuda ellu organisatsioon, mis tegeleks ainult Välis-Eesti teemaga ja püüaks väliseestlaste keskust moodustada. 18. aprillil 1928 tuligi kokku asutav koosolek, mis asutas Välis-Eesti Ühingu. Ühingu eesmärgiks oli „ühendada ja rakendada Välis-Eesti ja Kodu-Eesti ühisele rahvuskultuurilisele ja majanduslikule ülesehitavale tööle kodumaa kasuks“. Oma 12-aastase tegevusega saavutas ühing tunnustuse sidepidamises väliseestlaste ja kodumaa vahel, korraldas kolm Välis-Eesti Kongressi. Välis-Eesti Ühing suleti 1940. aastal okupatsioonivõimu poolt.

Välis-Eesti Kongressist võtsid osa ka Leedus elavad eestlased, näiteks 1937. aastal saabus Tallinnasse Kaunase 14 eestlast, eesotsas Kaunase Eesti

Seltsi esimehe Holsmanniga. Välis-Eesti Ühingu kutsus väliseestlasi üles: „Saatke teateid suguvendade ja oma elust, aidake luua üleilmlist sidet!“ Ka Kaunase Eesti Selts võttis Välis-Eesti ühingu tööst osa, eelkõige just seltsi juhatus, kes kõik olid esindatud ka 1939. aastal ilmunud raamatus „Välis-Eesti tegelased“. Kaunase Eesti Selts tutvustas jõudu mööda Välis-Eesti ühingu oma liikmetele kui ka teistele Leedus elavatele eestlastele. Kuna Välis-Eesti seltsid toetasid almanaki väljaandmist, siis saadi selle eest ajakirja numbriteid, mida saadeti tasuta Leedus asuvatele eestlastele. Samuti saadeti informatsiooni kodumaa ajakirjandusele seltsi elust ja tegevusest ning üldse Leedu oludest.

Välis-Eesti ühingu poolt organiseeriti välisriikides loenguid nii Eesti ajaloost, Välis-Eesti liikumisest ja Fenno-Ugria küsimustest. Kaunases viibis mõnelgi korral keeleteadlane ja karskusliikumise edendaja Villem Ernits.

Seoses Välis-Eesti liikumisega hakati ka Leedus tähistama Välis-Eesti päevi. Alljärgnevalt anname kolme ürituse kirjeldused, mis on oma olemuselt küllaltki sarnased, kuid siiski igaüks omanäoline.

1934. aasta ürituse kohta teatab Välis-Eesti almanak „Laupäeval, 24. novembril korraldas Kaunase Eesti Selts Vabariigi saatkonna ruumides Välis-Eesti päeva, millest peale seltsi liigete ühes perekondadega olid osa võtma palutud ka teised Leedus elavad eestlased-mitteliikmed. Siin on huvitav märkida, et koosviibijate hulgas oli peale Eesti kodanikkude ka Leedu, Inglise, Šveitsi ja Ameerika kodakondsuses eestlasi-abielunaisi, kes hoolimata aastaid kestnud eemalolekust Eestist, tunnevad elavat huvi oma vana kodumaa vastu ja valdavad hästi oma emakeelt. Seltsi esimees Holsmann kriiputas avakõnes alla selle päeva tähtsust väliseestlastele, soovides ettevõtte korradaminekut, kus loodakse uusi sidemeid

IŠEIVIJOS ESTŲ SAJŪDIS

Gyvesnis išeivijos estų organizavimas prasidėjo po nepriklausomos Estijos valstybės sukūrimo. 1925–1927 m. estų emigracija vėl tapo masine. 1928 m. pavasarį Estijos visuomenės veikėjams, susirūpinusiems išeivija, kilo mintis įsteigti organizaciją, kuri rūpintųsi vien estų išeivijos tema ir pabandytų įkurti išeivijoje gyvenenčių estų bendruomenę. 1928 m. balandžio 18 d. įvyko Išeivijos estų susivienijimo steigiamasis susirinkimas. Susivienijimo tikslas buvo „suvienyti ir pradėti vykdyti estų išeivijoje ir estų tėvynėje bendrą tautinę-kultūrinę ir ekonominę veiklą tėvynės labui.“ Per 12 veiklos metų susivienijimas pasiekė pripažinimo už ryšio tarp estų išeivijoje ir tėvynėje palaikymą, surengė tris Išeivijos estų kongresus. Išeivijos estų susivienijimą 1940 m. uždarė okupacinė valdžia.

Išeivijos estų kongresuose dalyvavo ir Lietuvoje gyvenantys estai, pavyz-

džiui, 1937 m. iš Kauno į Taliną atvyko 14 estų, kuriems vadovavo Kauno estų draugijos pirmininkas Holsmannas. Išeivijos estų susivienijimas kreipėsi į išeivijoje gyvenančius: „Siųskite žinias apie savo ir artimųjų gyvenimą, padėkite sukurti pasaulį aprėpiantį ryšį!“. Kauno estų draugija, visų pirma draugijos valdyba, dalyvavo susivienijimo veikloje, 1939 m. išleistoje knygoje „Išeivijos estų veikėjai“ buvo pristatyti visi valdybos nariai. Kauno estų draugija kiek įstengdama supažindindavo savo narius bei kitus Lietuvoje gyvenusius estus su Išeivijos estų susivienijimu. Kadangi išeivijos estų draugijos paremdavo almanacho leidybą, už tai gaudavo šio žurnalo numerius, juos nemokamai siūsdavo ir estams Lietuvoje. Informacija apie draugijos veiklą ir apskritai apie Lietuvą buvo siunčiama tėvynės spaudai.

Išeivijos estų susivienijimo veiklos dalis užsienyje buvo paskaitų apie Estijos istoriją, Išeivijos estų sąjūdį ir Ugrofinų

klausimus organizavimas. Kelis kartus į Kauną buvo atvykęs kalbininkas ir blai-vybės sąjūdžio atstovas Vilemas Ernitsas.

Išeivijos estų sąjūdžio paveikta draugija ėmė minėti Išeivijos estų dienas. Toliau pateiksime trijų gana panašių, bet ir skurtumų turinčių renginių aprašymus.

Apie 1934 m. renginį Išeivijos estų almanache pranešama: „Šeštadienį lapkričio 24 d. Kauno estų draugija Respublikos pasiuntinybės patalpose surengė Išeivijos estų dieną, į kurią, be draugijos narių su šeimomis, buvo pakviesti Lietuvoje gyvenantys, draugijai nepriklausantys estai. Reikėtų pažymėti, kad tarp susirinkusiųjų be Estijos piliečių buvo Lietuvos, Anglijos, Šveicarijos ir Amerikos pilietybes po vedybų įgijusių esčių moterų, kurios, nepaisant ilgalaikio atotrūkio nuo Estijos, gyvai domisi savo senąja tėvyne ir gerai moka kalbą. Draugijos pirmininkas Holsmannas atidarymo žodyje pabrėžė šios dienos svarbą išeivijoje gyvenantiems

väliseestlaste ja kodumaa vahel. Vabariigi saadik dr Leppik, olles ametiasjus Eestis, oli saatnud tervitustelegrammi. Ülevaatliku kõnega väliseestlaste liikumisest ja Välis-Eesti ühingust esines seltsi juhatuse liige pr dr Sinberg-Sniečkus. Peale selle olid kavas eesti helitööd, kirjanduslikud ettekanded ja 1-vaatuslik näitemäng. Välis-Eesti päeva pühitsemine lõppes ühise teelauaga, kus omavahelises jutuaajamises aeg möödus lõbusasti. Korraldatud

väliseestlaste päev jättis igapidi hea mulje kokkutulnuile ja andis seltsi juhatusele hea võimaluse äratada Leedus elavates eestlastes veel elavat huvi kodumaa vastu, jäädes alati ja igalpool eestlasteks.“

Ka järgmise aasta 30. novembril peeti saatkonnas Välis-Eesti päeva aktus. Kohale olid tulnud peaaegu kõik Kaunases asuvad eestlased, ka need, kes muidu Välis-Eesti liikumisest olid eemale jäänud. Avasõna ütles kauaaegne ning agar seltsi

esimees Holsmann ning kõnega esines Eesti saadik dr Leppik, millele järgnesid muusikalised ettekanded ja seltsi liikmete poolt lavastatud näitemäng. Samuti saadeti tervitustelegramm Eesti Riigivalemale. Seltsi naisliikmed korraldasid tulusrikka loterii seltsi raamatukogu täiendamiseks, millele lisandus saadik Leppiku annetus raamatuaasta puhul. Koosviibimisele ilmusid ka eesti sportlased, kes olid Kaunases Balti poksiturniiril Eesti värve

võidukalt kaitsnud. Päev jätkus teelauaga, kus viibiti hilisõhtuni.

28. novembril 1936 olid „Leedus elavad eestlased hr saadik Öpiku ja tema abikaasa lahel kutsel kogunenud saatkonda pidulikule koosviibimisele. Härra saadik esines pikema kõnega Välis-Eesti liikumisest, tähendades muuseas, et meil tuleb eriti hoolt kanda selle eest, et ümberrahvustamise teel meie rahvaliikmed ei läheks kaduma. Meie, eestlased,

Välis-Eesti päeva tähistamine Kaunases

Išėivijos estų dienos minėjimas Kaune

Välis-Eesti päeva tähistamine Kaunases
Keskul istuvad Eesti Vabariigi saadik Leedus Oskar Öpik abikaasaga
ja Kaunase Eesti Seltsi esimees Johann Holsmann

Išėivijos estų dienos minėjimas Kaune
Viduryje sėdi Estijos respublikos pasiuntinys Lietuvoje Oskaras Öpikas su žmona ir Kauno estų draugijos pirmininkas Johannas Holsmannas

estams, palinkėdamas kad renginys pasitarnautų naujų ryšių tarp išėivijos estų ir tėvynės užmezgimui. Respublikos pasiuntiniui Leppikui, tuo metu tarnybos reikalais išvykusiam į Estiją, buvo nusiųsta sveikinimo telegrama. Draugijos valdybos narė ponija dr. Sinberg-Sniečkus savo kalboje apžvelgė išėivijoje gyvenenčių estų sąjūdį ir Išėivijos estų susivienijimą. Vėliau programoje buvo estų kompozitorių kūriniai, literatūriniai pasirodymai ir vienaveiksmė

pjesė. Išėivijos estų dienos paminėjimas baigėsi arbatėle, kurios metu tarpusavyje šnekučiuodamiesi dalyviai linksmai leido laiką. Šis išėivijos estų dienos paminėjimo renginys susirinkusiems paliko gerą įspūdį ir suteikė draugijos valdybai gerą galimybę sužadinti Lietuvoje gyvenantiems estams dar gyvesnį susidomėjimą tėvyne, kad jie visur ir visuomet jaustųsi esą estais.“ Ir sekančių metų lapkričio 30 d. pasiuntinybėje buvo surengtas Išėivijos estų dienos

minėjimas. Į jį atvyko beveik visi Kaune gyvenentys estai, net ir tie, kurie šiaip jau buvo nuo Išėivijos estų sąjūdžio nuošalyje likę. Atidarymo žodį tarė ilgametis ir uolus draugijos pirmininkas Holsmannas, kalbą sakė Estijos pasiuntinys dr. Leppikas, vėliau vyko muzikiniai pasirodymai ir draugijos narių pastatytos pjesės vaidinimas. Taip pat buvo nusiųsta telegrama Estijos valstybės vadovui. Draugijos narės surengė pelningą loteriją, skirtą papildyti

draugijos biblioteką, knygos metų proga bibliotekos reikmėms paaukojo pasiuntinys Leppikas. Į susibūrimą atvyko ir estų sportininkai, kurie sėkmingai gynė Estijos vėliavos spalvas Baltijos bokso turnyre Kaune. Diena baigėsi arbatėle, trukusia iki vėlumos.

1936 m. lapkričio 28 d. „pasiuntinys p. Öpikas su žmona maloniai pakvietė Lietuvoje gyvenančius estus į šventinį susibūrimą. Ponas pasiuntinys pasakė

peame uhked olema, et hoolimata oma väikesest rahvaarvust, oleme osanud ja suutnud omale riiki luua. Tänu meie riigijuhtidele, kes rasketel silmapilkudel on üles näidanud riigitarkuse kõrval tõelist isamaarmastust, astudes julgelt ja otsustavalt välja siis, kui paljudel teistel ei olnud muud muret, kui oma isiklikkude huvide eest hoolitsemine, oleme meie nüüd üle saanud oma sisepoliitilisest kriisist ja majanduskriisist. Meie, väliseestlased, jälgime osavõtuga seda rasket tööd, mida

teeb härra riigivanem koos vägede ülemjuhataja kindral Laidoneri ja Vabariigi valitsusega meie riigikorra kindlustamiseks. Vaikse püstitõusmisega austati neid, kes kodumaa vabaduse ja parema tuleviku eest võideldes ohverdanud isamaale oma kõige kallima — oma elu. Eesti Seltsi esimees hr Holsmann tänas hr saadikut kõikide nimel huvitava ettekande eest, paludes tervitada härra riigivanemat, kaitsevägede ülemjuhatajat kindral Laidoneri ja Vabariigi valitsust /.../ Proua Öpiku

Leedus elavate eestlaste kokkutulek

Lietuvoje gyvenančių estų susijimas

ilgesnę kalbą apie Išeivijos estų sąjūdį, be kita ko pažymėdamas, jog ypač turėtume rūpintis, kad dėl nutautėjimo neprarastume savo tautiečių. Mes, estai, turime didžiulis, kad, nepaisant mūsų tautos mažumo, mokėjome ir pajėgėme sukurti savo valstybę. Dėka mūsų valstybės vadovų, kurie sunkiomis akimirkomis greta išmintingo valstybės valdymo parodė tikrą patriotizmą, pasireikšdami drąsiai ir atsakingai tuomet, kai daugelis kitų rūpinosi vien savo asmeniniais reika-

lais, dabar jau esame įveikę politinę ir ekonominę krizę. Mes, išėivijos estai, dėmesingai stebime tą sunkų tvarkos valstybėje sustiprinimo darbą, kurį atlieka ponas valstybės vadovas drauge su vyriausiuoju kariuomenės vadu generolu Laidoneriu ir Respublikos vyriausybe. Tylos minute buvo pagerbti tie, kurie kurie kovodami už tėvynės laisvę ir geresnę ateitį paaukojo tėvynei brangiausia — savo gyvybę. Estų draugijos pirmininkas p. Holsmannas visų vardu padėkojo p. pasiuntiniui už įdomų

poolt oli kaetud laud, kus omavahelises jutuajamises aeg möödus kiiresti. Siin ei saa allakriipsutamata jätta seda lahket suhtumist, mis kohalikkudele eestlastele lühikese aja jooksul juba osaks saanud hr ja proua Öpiku poolt.“

Välis-Eesti ühingu korraldusel toimusid ka kolme Balti sõprusühingu kongressid, alljärgnevalt kirjeldus Kaunas 1936. aastal toimunud kongressist. „Möödunud laupäeval korraldasid Välis-Eesti ühing ja Eesti-Leedu ning Eesti-Läti sõprusühingud ekskursiooni Kaunasesse, kus peeti kolme Balti sõprusühingu kongress. Eesti delegatsiooni olid Balti jaamas saatmas Leedu kohalik saadik B. Dailidė ja Välis-Eesti ühingu tegelased eesotsas ühingu esimehega notar J. Kristelsteiniga. Kolme riigi raudteevalitsused olid võimaldanud ekskursioonile õige suure hinnaalanduse, mille tõttu sõit oli äärmiselt odav. Kaunase jaama jõuti pühapäeva hommikul, kus meie delegatsiooni tervi-

tasid Kaunase Eesti saatkonna sekretär Mahlberg, Kaunase Eesti Seltsi esimees Holsmann, seltsi juhatusliikmed, Leedu ja Läti delegatsiooni liikmed ja Leedu seltskondlikud organisatsioonid. Kaunase Eesti Seltsi juhatause korraldusel pakuti saabunud külalistele jaama paraad-ruumides hommikueinet. Siis asuti ühes leedulaste ja lätlastega autobussi ning tehti ringsõit Niemeni kallastel, mägedes ja linnas. See sõit kujunes õige huvitavaks, sest ilus sügispäev pakkus silmale meeldivat loodusilu. Ka jättis Kaunase uuslinn laiade asfalttänavatega ning moodsate ehitustega kauni ja puhta mulje. Peab eriti rõhutama leedulaste külalislahkust ning sõbralikku hoolitsemist. Pühapäeval kell 3 p.l. oli kongressi avamine, kus tervitasid Eesti-Leedu ja Eesti-Läti ühingu nimel prof A. Piip, Eesti Kirjanikkude Liidu nimel Ed. Hubel, Välis-Eesti ühingu nimel A. Aulik ja ühistegeliste organisatsioonide nimel A. Kask. Kongressi juhataja,

pranešimą ir paprašė pasveikinti poną valstybės vadovą, vyriausiąjį kariuomenės vadą generolą Laidonerį ir Respublikos vyriausybę /.../ Ponia Öpik paruošė vaišių stalą, už kurio sėdint ir šnekučiuojantis laikas neprailgo. Ir negalima nepabrėžti pono ir ponios Öpikų malonaus bendravimo su vietiniais estais, kurių dalimi jie tapo dar visai nesenai.“

Išeivijos estų susivienijimas surengė ir trijų Baltijos draugystės draugijų kongresą, žemiau esantis aprašymas — apie 1936 m. įvykusį kongresą. „Praėjusį šeštadienį įvyko Išeivijos estų susivienijimo surengta Estijos-Lietuvos ir Estijos-Latvijos draugystės draugijų ekskursiją į Kauną, kur įvyko trijų Baltijos draugystės draugijų kongresas. Estijos delegaciją iš Balti geležinkelio stoties išlydėjo Lietuvos pasiuntinys B. Dailidė ir Išeivijos estų susivienijimo veikėjai priešakyje su susivienijimo pirmininku notaru J. Kristelsteinu. Trijų valstybių geležinkelių

valdytojai padarė ekskursijos dalyviams labai didelę nuolaidą ir dėl to kelionė buvo itin pigi. Į Kauno stotį delegacija atvyko sekmadienio rytą, ją pasveikino pasiuntinybės Kaune sekretorius Mahlbergas, Kauno estų draugijos pirmininkas Holsmannas, draugijos valdybos nariai, Lietuvos ir Latvijos delegacijų nariai ir lietuvių visuomeninės organizacijos. Kauno estų draugija suorganizavo pusryčius, kurie buvo patiekti stoties svečių salėje. Vėliau visi, drauge su latviais ir lietuviais autobusu važiavo apžiūrėti Nemuno pakrantes, kalvas ir miestą. Ši kelionė buvo labai įdomi, gražią rudens dieną akį džiugino gamta. Ir Kauno naujamiestis su plačiomis asfaltuotomis gatvėmis, madin-gais pastatais atrodo švarus ir ištaigingas. Ypač reikėtų pabrėžti lietuvių svetingumą ir draugišką rūpestingumą. Kongreso atidarymas įvyko sekmadienį 3 val. po pietų, sveikinimo žodį Estijos-Lietuvos ir Lietuvos-Estijos draugijų vardu tarė prof.

Kaunase ülemlinnapea Merkys luges ette meie välisministri telegrammi, mis tekitas suuri kiiduavaldusi. Siis siirduti tundmata sõduri hauale, kus kongressi nimel prof Piip asetaskolme rahvuslipuga pärja. Eesti delegatsiooni nimel asetasid pärja kindral Lossmann ja A. Kask. Kaunase Eesti Selts oli delegatsioonile korraldanud „Pažanga“ ruumides kella-5-tee. See teelaud kujunes väga meeleolurikkaks koosviibimiseks, vastastikuste tervituskõnedega ning eesti rahvalauludega. Sooje tervitussõnu Kaunase eestlaste poolt ütles Kaunase Eesti Seltsi esimees Holmann, millele vastasid prof Piip ja Aulik. Kõnedes kriipsutati eriti alla väliseestlaste ja nende järeltulijate truuskäimise vajadust oma kodumaale ja eesti rahvuslikule kultuurile. Seal mindi sõprusühingute poolt korraldatud banketile, kus sõlmiti ja uuendati tutvusi kokkutulnud sõprusriikide esindajate vahel. Esmaspäeval jätkus kongress prof Tarveli referaadiga „Kolme Balti riigi kul-

tuur-poliitilisi orientatsioone“ ning teiste esindajate referaatidega. Kongressi lõpuks võeti vastu resolutsioon, milles konstateeriti kolme Balti sõprusriigi maa arenenud koostööd ning otsustati seda läbikäimist ka tulevikus täie innuga arendada, õhtul võttis delegatsiooni vastu kohalik Läti saadik ning järgmisel päeval alustati tagasisõitu. Ei saa siin jätta märkimata seda suurt tähelepanu ja hoolt, mida osutasid eriti Kaunase eestlased kodumaalt saabunuile ning seda tähtsust, mis peitub külaskäikudes väliseestlastele, äratades kirjeldamata võimsusega nende rahvuslikke tundeid ja ühtekuuluvuse teadmist.“

A. Piipas, Estijos rašytojų sąjungos vardu — E. Hubelis, Išeivijos estų susivienijimo vardu — A. Aulikas ir visuomeninių organizacijų vardu A. Kaskas. Kongreso vadovas, Kauno burmistras Merkys perskaitė mūsų užsienio reiklaų ministro telegramą, kuri sulaukė daug pagyrimų. Tuomet buvo apsilankyta prie paminko nežinomam kareiviui, prie kurio kongreso dalyvio vardu prof. Piipas padėjo vainiką su trijų valstybių vėliavomis. Estijos delegacijos vardu vainiką padėjo generolas Lossmannas ir A. Kaskas. Kauno estų draugija surengė delegacijai penktos valandos arbatėlę „Pažangos“ patalpose. Ši arbatėlė virto labai nuotaikingu pasibendravimu su sveikinimo kalbomis ir estų liaudies dainų dainavimu.

Šiltus Kauno estų draugijos sveikinimo žodžius tarė draugijos pirmininkas Holmannas, atsakomuosius — prof. Piipas ir Aulikas. Kalbose buvo itin pabrėžtas išeivijos estų ir jų palikuonių ištikimybės

savo tėvynei ir tautinei kultūrai būtinumas. Vėliau delegacija nuėjo į draugystės draugijų surengtą banketą, kurio metu buvo stiprinami ir užmezgami ryšiai tarp draugiškų valstybių atstovų. Pirmadienį kongresas tęsė darbą, buvo perskaitytas prof. Tarvelo referatas „Trijų Baltijos valstybių kultūrinės — politinės orientacijos“ bei kitų dalyvių referatai. Kongreso pabaigoje buvo priimta rezoliucija, kurioje konstatuotas trijų draugiškų Baltijos valstybių bendradarbiavimo išsiplėtojimas ir nuspręsta šios santykius ir ateityje su užsidedimu plėtoti, vakare delegaciją priėmė vietinis Latvijos pasiuntinys, o sekančią dieną prasidėjo išvykimas. Negalima būtų nepažymėti didelio dėmesio ir rūpinimosi, kurį atvykusiems iš tėvynės išreiškė Kauno estai, bei svarbos, kurią išeivijos estams turi svečiavimasis, neapsakomai stipriai sužadinantį jų tautinius jausmus ir vienybės suvokimą.“

Väliseestlase märk

Väliseestlaste ühendamiseks loodi ka väliseestlase märk, selle kirjelduses öeldi: „Igal rahval on oma märk, mille ta rinda kinnitab, kui läheb võõra rahva keskele. /.../ Ka eestlastel on olemas sarnane märk, mida nähes rinnas teine suguvend teda võib julgesti eesti keeles kõnetada. Selleks märgiks on sümbolse tähendusega vana „viikingite laev.“ /.../ See puri, mis ehib viikingi laeva, oli meie esiisadele kaitsjaks ja õnnetoojaks. Olgu ta seda ka meile, kõikidele eestlastele, keda saatus laia maailma pisanud. /.../“

Išeivijos esto ženklelis

Išeivijos estų sutelkimui buvo sukurtas ir išeivijos esto ženklas, jo apraše sakoma: „Kiekviena tauta turį ženklą, kurį prie krūtinės segamės, kai būname kitos tautos žmonių apsuptyje. /.../ Ir estai turi tokį ženklą, kurį pamatęs tautietis gali jį drąsiai užkalbinti estiškai. Šis ženklas — tai simbolinę reikšmę turintis senovinis „viikingų laivas“.../ Burė, kuri puošia Vikingų laivą, buvo mūsų protėvių gynė ir jiems laimę nešė. Tebūnie taip ir mums, visiems estams, likimo po platų pasaulį išbarstytiems./.../“

Paljud erinevad organisatsioonid tegelesid omavahel Leedu ja Eesti vaheliste suhete tugevdamisega, olgu see siis kunstis, muusikas, spordis või mõnel muul alal. Tihti toimus vastav tegevus üheskoos Eesti, Läti ja Leedu vastavate organisatsioonidega. Alljärgnevalt mõnigi pidepunkte, mis annavad ülevaate suhete amplituudist.

Nagu Eestis oli Eesti-Leedu ühing, nii tegutses Kaunases ka Leedu-Eesti ühing, mille peaesmärgiks oli kahe riigi suhete tugevdamine ja Eesti tutvustamine Leedus. Leedu-Eesti ühing korraldas 1935. aastal Eesti raamatuaasta kontsert-aktuse. Holsmann kirjutas: „Meie selts Kaunases kavatses korraldada raamatuaasta puhul vastava õhtu. Kuid teada saades, et selle korraldab Leedu-Eesti ühing, loobusime meie sellest. 6. oktoobril peeti siis ka Kaunase raekoja saalis Leedu-Eesti ühingu korraldusel raamatuaasta kontsert-aktus. Avasõnad ütles

ühingu esimees hr Vileišius. Pidukõne pidas meie kirjanik Visnapuu, kes selleks Tallinnast siia sõitis. Leedu kirjanik Gira, kes raamatu-aasta pidustustest Tallinnas osa võttis, rääkis Tallinna pidustustest ja oma muljetest kõige soojemates sõnades. Kontsertosas esinesid üliõpilaste segakoor ja Leedu ooperijõud, kandes ette Eesti ja Leedu helitööd. Rahvast oli rohkesti ja õhtu jättis hea mulje.“

Lisaks arendati Eesti ja Leedu vahel mitmekülgseid kultuurisidemeid, avati näitusi ja korraldati kontserte. „Eesti tuntuim, 85-liikmeline segakoor „Raudam“ oli 5.–10. septembrini jälle oma järjekordsel kontsertreisil naaberriikides, seekord Lätis ja Leedus. Koori esinemised leidsid naabrite juures tormilise poolehoidu. „Raudami“ kontserte levitati ka Läti ning Leedu ringhäälinguis. Selliste külustusretkete

Vaade Leedu ohvitseride kasiino saali Leedu-Eesti sõprusühingu poolt korraldatud piduliku kontsertaktuse ajal. Esireas vasakult: Leedu kaitseminister kolonel Giedraitis, Leedu teedeminister Vileišis, Eesti saadik Leppik, Leedu välisminister Zaunius, Läti esindaja Sieverts, Kaunase ülikooli rektor professor Römeris ja endine rektor professor Čepinskis.

Karinkų ramovės salės vaizdas Lietuvos-Estijos draugystės draugijos surengto iškilmingo minėjimo-koncerto metu. Priešakinėje eilėje iš dešinės: Lietuvos krašto apsaugos ministras pulkininkas Giedraitis, Lietuvos susisiekimo ministras Vileišis, Estijos pasiuntinys Leppikas, Lietuvos užsienio reikalų ministras Zaunius, Latvijos pasiuntinys Sieverts, Kauno universiteto rektorius profesorius Römeris ir buvęs rektorius profesorius Čepinskis

puu, tuo tikslu atvykęs iš Talino. Lietuvių rašytojas Gira, kuris dalyvavo knygos metų minėjimo renginiuose Taline, savo ispūdžius pasakojo kuo šilčiausiais žodžiais. Koncertavo studentų mišrus choras ir lietuvių operos atlikėjai, skambėjo estų ir lietuvių kompozitorių kūriniai. Dalyvavo daug žmonių, vakaras paliko gerą ispūdį.“

Buvo plėtojami įvairūs kultūriniai ryšiai — vykdavo parodos ir koncertai. „Žinomiausias, 85 dainininkus turintis Estijos mišrus choras „Raudam“ spalio 5–10 d. vėl buvo išvykęs koncertuoti į kaimynines šalis, šį kartą į Latviją ir Lietuvą. Choro pasirodymai sulaukė audringos kaimynų simpatijos. „Raudam“ koncertas

KULTŪRINIAI IR DRAUGYSTĖS RYŠIAI

Daug įvairių organizacijų užsiėmė Lietuvos ir Estijos tarpusavio ryšių stiprinimu meno, muzikos, sporto bei kitose srityse. Dažnai bendradarbiaudavo atitinkamos Estijos, Latvijos ir Lietuvos organizacijos. Pateiksime kelis atspirties taškus šių ryšių apžvalgai.

Kaip kad Estijoje buvo Estijos-Lietuvos draugija, taip ir Kaune veikė Lietuvos-Estijos draugija, kurios uždavinys buvo ryšių tarp valstybių stiprinimas ir supažindinimas su Estija. Lietuvos-Estijos draugija 1935 m. surengė Estiškos knygos metų minėjimą — koncertą. Holsmannas rašė: „Mūsų draugija Kaune ketino estų knygos metų proga organizuoti renginį. Bet, sužinoję kad estiškos knygos paminėjimą rengia Lietuvos-Estijos draugija, atsisakėme. Spalio 6 dieną Kauno rotušės salėje įvyko Estiškos knygos metų minėjimas — koncertas. Įžangos žodį tarė p. Vileišis. Kalbas sakė mūsų rašytojas Visna-

Eesti Vabariigi 16. aastapäevale pühendatud pidulik koosolek Kaunases. Ettekandega esineb Leedu Vabariigi välisminister D. Zaunius. Istuvad Eesti-Leedu Ühingu juhatuse esindajad

1934 / EPA 465 0-158955

Estijos Respublikos 16-ioms metinēms skirtas iškilmīngas susirinkīmas Kaune. Pranešīmā skaito Lietuvos Respublikos užsienio reiklaų ministras D. Zaunius. Sēdi – Lietuvos-Estijos draugījos nariai

Leedu Vabariigi 19. aastapäeva pühitsemine Tallinnas. Kaunase Leedu-Eesti sõprusühingu esindajate saabumine Tallinna. Vasakult esireas sõprusühingu sekretär Andruļytē, Leedu saadik Dailidē, ühingu esimees riiginõunik Vileišis, abiesimees notar Brosaitis. Tagapool (vasakult) Tallinna abilinnapea ja Eesti-Leedu ühingu esimees Uesson, Leedu saatkonna atašee Ceceta, Eesti-Leedu ühingu peasekretär Smetanin, juhatuse liige Tammiste

15.02.1937. A. Kaim / EPA 2.0-27353

Lietuvos Respublikos 19-ju metinų minėjimas Taline. Lietuvos-Estijos draugystės draugijos Kaune atstovų atvykimas į Taliną. Priešakinėje eilėje iš kairės: draugijos sekretorė Andruļytė, Lietuvos pasiuntinys Dailidė, Lietuvos-Estijos draugijos pirmininkas, valstybės tarnautojas Vileišis, pirmininko pavaduotojas notaras Brosaitis. Galinėje eilėje: Talino mero padėjėjas, Estijos-Lietuvos draugijos pirmininkas Uessonas, Lietuvos pasiuntinybės atašee Ceceta, Estijos-Lietuvos draugijos sekretorius Smetaninas, valdybos narys Tammiste.

Eesti kunstinaütuse avamine Kaunases Kõneleb Leedu haridusminister Tonkunas, temast paremal Eesti saadik Öpik

04.09.1937. Artur Kaim / EPA 2.0-27591

Estų dailės parodos atidarymas Kaune Kalba Lietuvos švietimo ministras Tonkunas, dešinėje — Estijos pasiuntinys Öpikas

Soome-Eesti-Läti-Leedu üliõpilaskondade keskbüroo koosolekust osavõtjad Tartus

25.11.1935 / EAA 2111.1.13730.1

Suomijos-Estijos-Latvijos-Lietuvos studentų susivienijimo valdybos nariai posėdyje Tartu

Hetk Eesti ja Leedu vahelisest jalgpallimatšist

1920-1940 / EAA.2111.1.15079.1

Estijos ir Lietuvos futbolo rungtynių akimirka

Eesti kaitseliitlased Leedu Laskurite Liidu komandöri kabinetis Kaunases
Leedu Laskurite Liidu 20. aastapäeva pidustuste ajal

1939 / EFA.465.0-158963

Estijos ginkluotųjų pajėgų atstovai Lietuvos šaulių sąjungos vado kabinete
Kaune Lietuvos šaulių sąjungos 20-ųjų metinių minėjimo metu

Leedu Laskurite Liidu 20. aastapäeva pidustustel osalenud Eesti kaitseliitlaste
delegatsiooni ärasaاتمینه Kaunases. Eesti Kaitseliidu pealik Orasmaa
jätub hüvasti Leedu Laskurite Liidu pealiku Saladžiusega

1939 / EFA.465.0-158968

Lietuvos šaulių sąjungos 20-ųjų metinių minėjime dalyvavusios Estijos gynybos pajėgų
delegacijos išlydėjimas Kaune. Estijos gynybos pajėgų vadas Orasmaa
atsisveikina su Lietuvos šaulių sąjungos vadu Saladžiumi

Leedu Laskurite Liidu 20. aastapäeva pidustustel osalenud
Eesti kaitseliitlaste delegatsiooni ärasaاتمینه Kaunases

1939 / EFA.465.0-158971

Lietuvos šaulių sąjungos 20-ųjų metinių minėjime dalyvavusios
Estijos gynybos pajėgų delegacijos išlydėjimas Kaune

tähtsus seisab mitte üksnes heanaaberlike suhete süvendamises lätlaste ja leedulastega, vaid, nagu oli ilmnenud nimelt sellel „Raudami“ reisil, — nad osutuvad tarviliuks ning naudinguliseks külakostiks ka väliseestlastele teistes Balti riikides.“

Üks agaramaid Eesti sportlaste toetajaid Kaunases oli Johan Holsmann. Toimusid nii Balti riikide maavõistlused kui ka üliõpilaste SELLi mängud. Võisteldi nii jalgpallis, poksis, males kui ka kergejõustikus. Kuna võistlusi ja spordialast koostööd oli hulgaliselt, siis allpool vaid üksikud näited.

Erilist huvi pakkusid jalgpalliturniirid. 1937. aasta Balti jalgpalliturniir peeti Kaunases. Leedu kaotas Lätile 5:1 ja Eestile 3:0, kuna Eesti-Läti mängisid viiki 1:1, siis toimus turniiri võitja kindlaks määramiseks uus võitlus Läti ja Eesti vahel, kus võitjaks ja ühtlasi terve turniiri võitjaks tuli Läti tagajärjega 2:0. 12. juunil 1938 Kaunases toimunud Eesti-Leedu jalgpalli-

võistlus lõppes Eesti võiduga 2:0. Sama aasta Balti jalgpalliturniir toimus 3.–5. septembrini Tallinnas. Algul, võistluste esimesel päeval võitis Eesti Leedut 3:1, teisel päeval Läti ja Leedu mängisid viiki 1:1, ja kolmandal päeval järgnes Eesti ja Läti vahel samuti viik 1:1. Kuna aga punktide vahekord seega kujunes turniiril järgmiseks: Eesti 3, Läti 2, Leedu 1, tuli Eesti üle hulga aja Balti meistriks jalgpallis ja võitis Balti karika. Turniir, mis iga kolme aasta järel toimub Tallinnas, äratas erakordset tähelepanu, eriti viimane võistlus Eesti-Läti vahel. Rahvast oli staadionil rekordiline arv — 12 000, neist kaks tuhat Riias saabunud läti pealtvaatajat. Võistlus toimus võimsa ergutuskaasat. Kui selgus, et Eesti on võitnud Balti karika, puhkes määratu vaimustustorm ja rahvahulk hakkas laulma hümmi, millele peaminister K. Eenpalu, haaratuna üldisest vaimustusest, hakkas valitsuse loosist jalutuskepiga takti lööma.

buvo transliuojamas per Latvijos ir Lietuvos radiją. Tokių gastrolių svarba glūdi ne vien gerų kaimyniškų santykių su latviais ir lietuviais stiprinime, bet, kaip išryškėjo šiose „Raudam“ gastrolese, jos tapo reikalingomis ir maloniomis lauktuvėmis estų išeivijai Baltijos šalyse.“

Estų sportininkus Kaune aktyviai palaikė Johanas Holsmannas. Buvo rengiamos varžybos tarp Baltijos valstybių regionų, taip pat ir studentų SELL žaidynės. Varžytasi futbole, bokse, lengvojoje atletikoje, šachmatuose. Kadangi sporto srityje bendradarbiauta daug, pateiksime tik kelis pavyzdžius. Ypatingo susidomėjimo sulaukdavo futbolo turnyrai. 1937 metų Baltijos futbolo turnyras vyko Kaune. Lietuvos rinktinė pralošė Latvijos rinktinei 5:1 ir Estijos rinktinei 3:0. Kadangi Estija — Latvija sužaidė lygiosiomis 1:1, turnyro nugalėtojai išaiškinti įvyko naujos rungtynės tarp Latvijos ir Estijos, kurias laimėjo latvių komanda santykiu 2:0 ir ji tapo čempionato nugalėtoja. 1938 metų

birželio 12 dieną Kaune įvykusios Estijos–Lietuvos futbolo rungrynės pasibaigė estų pergale 2:0. Tais pačiais metais rugsėjo 3–5 dienomis Taline vyko Baltijos futbolo turnyras. Pirmą turnyro dieną estai nugalėjo lietuvius santykiu 3:1, sekančią dieną latviai ir lietuviai sužaidė lygiosiomis 1:1, trečiąją dieną estai ir latviai taip pat lygiosiomis 1:1. Taškų santykis susiklostė taip: Estija 3, Latvija 2, Lietuva 1. Estija po ilgoko laiko tapo Baltijos šalių futbolo nugalėtoja, laimėjo Baltijos taurę. Turnyras, kas tris metus vykstantis Taline, kėlė ypatingą susidomėjimą, ypač paskutinės varžybos tarp Estijos ir Latvijos. Stadione susirinko rekordinis žmonių skaičius — apie 12 000, tarp jų du tūkstančiai latvių. Rungtynės lydėjo garsūs sirgalių riksmi. Paaškęjus, kad Estijos komanda laimėjo Baltijos taurę, kilo galinga susižavėjimo audra ir dalis žiūrovų giedojo himną, o vyriausybės ložėje sėdėjęs ministras pirmininkas K. Eenpalu, apimtas bendro susižavėjimo, ėmė diriguoti lazda.

1.–3. detsembrini 1935 toimus Kaunases ka Balti poksiturniir, kus Eesti meeskond ei saanud ühtegi kaotust ja tuli esikohale 28 punktiga. Läti sai 14 ja Leedu 6 punkti. Sama võidukas meeskond osales hiljem ka juba eelnevalt kirjaldatud eestlaste kokkusaamisel. Eesti-Leedu teine maavõistlus kergejõustikus 11. augustil 1938 Kaunases lõppes Eesti suure võiduga 106:63, kusjuures püstitati kolm uut Eesti rekordit. Ka järgmise aasta kergejõustiku maavõistlused lõunanaabritega võitis Eesti, tagajärjedega: Leedut 121,5:58,5, Lätit 92:67.

Ka males oldi võidukad, 1939. aasta veebruari lõpus toimusid Eesti-Läti ja Eesti-Leedu malemaavõistlused Riias ja Kaunases, millised mõlemad võitis Eesti.

Lisaks spordile sõlmiti sõprusidemeid mitmetel erialadel, sealhulgas käisid Eesti kaitseliitlased külas Leedu Laskurite Liidul.

1935 metų gruodžio 1–3 dienomis Kaune vyko ir Baltijos bokso turnyras, kuriame Estijos komanda nepatyrė nei vieno pralaimėjimo ir surinko 28 taškus. Latviai — 14, lietuviai — 6 taškus. Ta pati laimėtojų komanda vėliau dalyvavo aukščiau aprašytame estų susitikime.

Antrosios Estijos ir Lietuvos lengvosios atletikos rungtynės, vykusios Kaune 1938 metų rugpjūčio 11 dieną, baigėsi ženklią estų pergalę 106:63, buvo pasiekti trys nauji Estijos rekordai. Taip pat ir sekančiais metais trijų valstybių lengvosios atletikos rungtynės su kaimynėmis laimėjo estai: prieš lietuvius santykiu 121,5:58,5, prieš latvius 92:67. Laimėta ir šachmatuose: 1939 metų pabaigoje įvyko šachmatų turnyrai Rygoje ir Kaune, abiejuose laimėjo estai.

Neskaitant sporto, draugystės ryšiai buvo mezgami įvairošė srityse, taip pat ir tarp ginkluotųjų pajėgų — estai svečiavosi Lietuvos šaulių sąjungoje.

THE ESTONIAN COMMUNITY OF LITHUANIA BETWEEN THE TWO WARS

The Estonians living in Lithuania had more or less secure positions, this is why the embassy did not have any particular problems with them.

The number of Estonians in Lithuania was not big, and the majority of them settled in Lithuania after the independent Republic of Lithuania was established. Lithuania did not have large industries or enterprises that could have attracted here people from outside of the country. As of 1929, there were around 80 Estonian citizens in Lithuania plus around 30 Estonian women who had lost their Estonian citizenship due to having got married to a non-Estonian.

In Lithuania legislation had set quite a lot of limitations for foreigners' employment, however, Estonia-born accountants, clerks, businessmen, distillers, butter-manufacturers found work here. In the late 1920s skilled distillers and butter-manufacturers of the Estonian origin, some of whom had immigrated to Lithuania with their families, were especially valued. The biggest slaughterhouse in Kaunas had an Estonia-born bacon maker, and Kaunas electric power station employed a mechanic of the Estonian nationality. In 1921 the Red Cross of Lithuania invited a doctor-orthoped of the Estonian citizenship to work in the country. Estonia-born cabaret performers were also valued; they worked in Lithuania seasonally.

As the economic crisis was deepening, hiring of foreigners became restricted and specialists in different areas were replaced with locals. Due to high unemployment local newspapers became engaged also in anti-foreigners propaganda. There were no significant fluctuations in the number of Estonians, it had stayed around 100 for years.

By the year 1932 the number of Estonians in Lithuania had increased slightly, 90 adults and 23 children of the Estonian citizenship were living here at the time. Besides them, there were around 20 Estonians who had Lithuanian citizenship, most of them were married women.

Julius Seljamaa's Children Jüri and Evi

The Seljamaas Family in Riga

Among Estonians living in Lithuania at the time the majority were distillers (15); in addition to them there were butter-manufacturers, accountants, businessmen, engineers, doctors, and keysmiths. However, Lithuanian authorities began to impose numerous restrictions on job seekers of foreign origin, first and foremost restricting their in-move to the country. The authorities imposed compulsory work permits and made obtaining of living and work permits more complicated. People who did not obtain work

Lithuanian Export Butter. A lot of Estonians were Butter-Manufacturers in Lithuania

permits were fined up to 1000 litas (375 kroons). In general, Estonians who were located in Lithuania lived in relatively good economic conditions as salaries here were higher than salaries in Estonia, and the economic crisis had not made itself evident yet by the time. The cost of living was similar to that in Estonia, but apartment rents in Kaunas were significantly higher than Estonia.

Estonian families rarely communicated with one another as 2/3 of them lived all across Lithuania, and the Estonians living in Kaunas were busy with their work, which is why they did not have time to keep contact with one another.

In 1933 the Estonian citizens included representatives of the following professions: technicians and mechanics (12), businessmen (8), distillers (5), butter-manufacturers (5), farmers (4), clerks (4), musicians (3), accountants (3), house servants (3), textile workers (2), home school teachers (2), engineers (2), doctor (1), miscellaneous professions (6), married women and without profession (31). 91 people in total. As it can be seen, the number of distillers had decreased by 2/3 with years.

Three years later, in 1936, the overview of Estonians in Lithuania looked rather pessimistic. The number of Estonians living in Lithuania decreased every year. If the last year the total number of Estonian citizens in Estonia was still 72, then by the beginning of 1936 only 64 of them had remained. If during numerous years the driving force of the Lithuanian dairy industry and distillery had been only Estonians, who were also interested in the Estonian anti-foreign movement and devotedly participated in it, then by 1936 no Estonian distiller or butter-manufacturer had been left in Lithuania any longer, as the people in these positions were replaced by educated Lithuanian youth. Similarly, at the Swedish paper factory located in the vicinity of Kaunas, where 16 families of workers from Türi used to be employed, only few Estonians remained. Some young Estonians who were married to non-Estonians added to the number of Estonian citizens living in Lithuania.

ESTONIAN SOCIETY OF KAUNAS

The idea of establishment of the Estonian Society emerged in the mid-1920s. The author and inciter of the idea was Johann Holsmann, who at the time was occupying the position of Kaunas joint-stock company director and used to participate in society activities when living in Estonia. Due to the small number of Estonians, the initiative kept being postponed, and only by the beginning of 1928, a sufficiently significant number of Estonians for the idea to be realized had

The Board of the Estonian Society of Kaunas since its establishment until 1937. Sitting from the right Chair Johann Holsmann, Vice-Chair Pauline Sinberg-Sniečkus, Row II from the right secretary Jaan Mahlberg, cashier Lydia Michelson-Kumetis

moved to Kaunas. Johann Holsmann together with Embassy official Jaan Mahlberg composed the society statute, which aimed at centralization of Estonians living in Lithuania, maintenance of the national spirit and establishment of cultural connections with the motherland. Afterwards the establishment committee was formed. The committee consisted of Mr. A. Jaanson, P. Reitel, M. Kesper, and J. Bergmann, who also approved of the composed statute. On 10 April 1923 the statute was signed by the establishment committee, and on 26 April it was ratified by the authorities of the city of Kaunas and the county and entered into the societies and associations register under no. 1068.

The Estonian Society of Kaunas united around half of the Estonians living in Lithuania. The annual membership fee for

the members located in Kaunas was 15 litas (5.60 kroons), and for the members living in the province it was 10 litas (3.75 kroons). In the years 1929/30 the society had 44 members, afterwards a lot of the society members left Lithuania or did not pay their membership fee and thus automatically had their membership annulled. In 1931 the society had 31 members.

In 1936 the participants of the regular society meeting pointed out that the society had been doing well in all aspects, both in activity and the in the cash balance. By 1 January the latter was 1034.58 litas, where the cleared balance from the previous year activity was 160.58 litas.

As the membership fee was the only source of society's income, the society was not able to rent rooms and its meetings were conducted on the premises of the embassy or in cafes.

The society also had its honorary members, for instance, the participants of the society all-member extraordinary meeting on 4 October 1931 unanimously elected The Republic Ambassador dr Leppik the society honorary member. The honorary member status meant that afterwards the majority of the society meetings were held at the Ambassador's home, which also gave better impression to their participants. The similar honorary membership tradition was also continued afterwards, for instance, on 22 November 1936 Mr. and Mrs. Õpik were elected the society honorary members.

The following members belonged to the Board of the society from its establishment until the late 1930s: Johann Holsmann — Chair, dr Pauline Sinberg-Sniečkus — Vice-Chair, embassy official Jaan Mahlberg — correspondence editor, Mrs. Lydia (Liidia) Kumetis — cashier. The board consistency got interrupted when in 1937 the correspondence editor was appointed an official at the embassy in Moscow, and in the following year the long-term chair of the society Johan Holsmann passed away. Holsmann was also the bona fide representative of

the Foreign-Estonia Association. Another person that deserved attention was Pauline Sinberg-Sniečkus. Crimea-born Pauline studied veterinary at the University of Tartu where she met her future husband. They got married in 1928 and moved to Lithuania, where Pauline became the head of the department of infectious diseases at Lithuanian Institute of Veterinary Bacteriology. During the Second World War she escaped to Germany and afterwards from Germany to Canada. There she passed an examination to be able to continue working at the field of her beloved veterinary. Lydia Kumetis completed the nurse training in Petersbrug, and during the First World War she worked as a Red Cross nurse. She got married in 1918 and immigrated to Lithuania in 1921.

In 1939 the society board consisted of: Chair Ernst Kirsch, Vice-Chair Erich Lipstok, secretary Ms. Liina Sepp and cashier Mrs Hilda Bugaila. Two of the members, Erich Lipstok and Liina Sepp, worked at the embassy.

As Lithuania was located relatively close to Estonia, the Estonians living in Lithuania often visited their motherland and consistently kept an eye on the Estonian press. This is the reason why the society did not have to fulfill the tasks that were priority for farther located Foreign-Estonia associations, i.e. introducing events happening in Estonia.

In 1930 there was an attempt to open a Sunday school so that children from mixed families could study the Estonian language. However, due to the small number of children the implementation of the plan failed.

One of the aims of the society was establishment of the Estonian-language library, but there were no material resources to achieve the aim. In Lithuania there were no rich Estonians who could have helped to realize the idea. However, the library was still established, and books were collected through donations. In addition the society ordered various magazines.

At the same time the Chair of the society was concerned that “by the beginning of 1936 only 64 Estonians had remained in the society. 38 of them were the so-called “dead souls”, i.e. the people who due to their inactivity or lack of the national feeling did not take any part in the foreign-Estonian movement. It can be suggested that they would be no use even for the national movement in their motherland. Some Estonians avoid others and the society activities because they prefer only the meetings with vodka and wine on the table and dancing as a part of the meeting”.

Meetings of special importance were celebrations of the anniversaries of the Republic of Estonia and the establishment of the society (10 May) as well as Christmas parties where the members gave one another presents. In addition the members celebrated Foreign-Estonia days and organized Mart's lunches. The society also conducted lectures on the history of Estonia and organized trips in the country. On Thursdays society members used to go to the café where to the embassy

Members of the Estonian Society of Kaunas
Celebrating Christmas

ordered Estonian newspapers. Beginning from the winter of 1934 society women would organized handicraft evenings at homes, where they would have a cup of tea while making some handicraft or having a small talk or reading something from the latest Estonian literature. The women were interested in the Estonian women's movement and ordered corresponding literature.

At society gatherings its members also enacted dramatizations. Archives materials do not reveal clearly who was the leader of the dramatization hobby, but on the basis of the biographies of the Foreign-Estonia figures we can assume that it was Artur Jaanson. He is believed to have also been the director of the Estonian charity society in Petersburg. In 1909 he married a Lithuanian woman and lived in Lithuania beginning from 1920. Being a pharmacy student by education, after the

military service Jaanson started to work as an accountant, which he is believed to have done for a living both in Petersburg, Moscow, Siberia, and Lithuania. He is also mentioned in a letter to Mrs. Pauline Sinberg-Sniečkus in April of 1931, "Dramatization rehearsals are well underway. I have to say that Mr. Jaanson is great playing the uncle part, he also has talent in acting. You, gracious lady, will have to play Helene's part, you are not escaping that." The attachment to the letter was the play "Laenatud naine [Borrowed Wife]". But the dramatization never made it to the stage as the society activity report of 1932 stated, "On 7 May there was a society gathering dedicated to the 4th anniversary of the society. It was also the first performance of the society drama group, which enacted A. Trilljärve's joke "Kangekaelne onu [Stubborn Uncle]". Already in the previous year the group made an attempt to perform with dramatization but it was not successful as the main issue is the lack of human resources". A year later, the group performed with the dramatization "Naiste jonn [Women's Caprice]" at the society's anniversary celebration.

In May of 1933 the society celebrated its 5th anniversary. On the occasion the whole of the numerous family of society members gathered in the rooms of the Embassy of the Republic of Estonia. During its 5 years of activity the society had organized a lot of gatherings for its members, lectures, a couple of dramatizations, literature readings, trips to the countryside, including 22 festive meetings, 5 lectures, 9 all-members meetings, 5 meetings of the audit committee, and 45 board meetings. Considering the fact that the society began its activity with no financing at all and the only income source was membership fee, the existing activity was found successful.

By 1939 the members of the society board had been replaced, the new board concluded that the year had been quick and active, despite that fact that, "especially during the recent years a lot of

active members have left the society due to leaving Lithuania or passing away, the society still has been able to conduct various events, all of which have been very successful with no exceptions". Within the year one all-members meeting and nine board meetings had been conducted. Among the festive gatherings the board recollected the Christmas party for society members and their families that was held on 5 January. On 23 February Ambassador Jaan Lattik organized a reception for the Estonian community. On 25 November, in honour of the Foreign-Estonia Day, the Ambassador organized a 5-o'clock tea party for Estonians living in Lithuania. On 4 June the society organized an all-members trip to Kulautov located in the vicinity of Kaunas. Despite the rainy weather, 14 society members took part in the trip. They had lunch together and afterwards spent time walking and playing social games. Meetings at Konrado café also continued.

More important and festive events of the society were celebrations of the Republic anniversaries. Both society members and other Estonians living in Lithuania were invited to participate in the events.

“On 24 February 1929, the society organized a festive assembly dedicated to XI anniversary of the Republic of Estonia. The Estonian community actively participated in the gathering. The society Chair Holsmann opened assembly with a speech in which he assuredly expressed a hope for the better future of our motherland. At the same time he also honoured the memory of those fallen for the sake of our freedom. Mister minister Laretei made a speech on the topic of the day, reminding the audience about the history of establishment of the Republic of Estonia. Secretary Mahlberg presented a historic overview “from the pre-Swedish time until the recent times”. In addition, the event programme included declamation, songs, and musical performances. Aftwards Mrs. Laretei organized a tea party for all the participants of the event.”

The honorary guests of the assembly of 1935 were the Minister of Agriculture Talts and the Vice-Mayor of Tallinn Uesson. The previous year there was an insurrection in Estonia, whose influence could be sensed in the speeches made at the assembly. The society chair welcomed the president, the Commander-in-Chief, and the Republic government and “pointed out that the Estonians living in Lithuania, as well as all foreign Estonians, interestedly follow the events happening at their motherland and welcome all steps the Republic Government is taking in order to ensure the future of the state and the people”.

The Republic Ambassador Leppik dedicated his speech to the achievements “that our Republic, state, and people have made during the years of freedom, paying special attention to the latest achievements”. On the other hand, the Minister of Agriculture Talts “shed the light on the results of current work and work

direction of the Government”. Speeches were followed by the national anthems of Estonia and Lithuania. In the closing speech the society chair honoured the memory of the fallen, accompanied by the song “Ligemal, Jumal sull”. Afterwards the Estonian music played, which was the end of the assembly.

In 1936 the anniversary was celebrated on a grand scale. “In the afternoon of 22 February the soloist of the Lithuanian state opera Mrs. Grigaitienė performed Estonian songs at the national broadcast, followed by Dr. Matusase’s lecture on Estonian history and the concert of Estonian music performed by the hussar regiment orchestra. In the evening there was another longer lecture on Estonia’s achievements in the fields of culture and economy.

At 12 o’clock on 23 February the Estonian Society of Kaunas organized a festive concert-assembly at the Republic Embassy, where the Ambassador and the society chair delivered speeches. The concert part of the event consisted of Estonian music, whereat the piano soloist was Ms. J. Kippasto. At 16.30 on the same day there was a large festive concert-assembly in the university assembly hall. The assembly was opened by the university rector Prof. M. Römers. The guests who delivered speeches included the chair of the Lithuanian-Estonian Association J. Vileišis, Prof. K. Žalkauskas, Ambassador Leppik, etc. The university choir sang the national anthems of the both countries and Estonian songs. The soloist performance was delivered by “Estonia” theatre soloist Mrs. J. Aav-Loo and the prima donna of the Lithuanian National Opera Mrs. Grigaitienė. All corporations and societies were represented by their flags. In the evening the National Theatre offered spectators the translated Lithuanian-language version of Ed. Wilde’s “Pisuhänd [House Spirit]”. At 21 o’clock our soloists Mrs. Aav-Loo and Ms. Kippasto performed at the national broadcast. The Estonian delegation with Minister N. Kann in the lead arrived at

6.40 on 24 February. After the official visits, the delegation was at a private audience with the President of the Republic. Minister Kann was handed over the grand riband of Gediminas Order. At 16–18 o’clock the National Theatre held a festive concert-assembly that was organized by the Lithuanian-Estonian Association. Speeches were delivered by the Association Chair Vileišis, Minister of Foreign Affairs Lozoraitis, Minister of Education

Minister of Social Affairs Oskar Kask laying a wreath on the fallen soldiers tomb in Kaunas on the occasion of the 19th anniversary of the Republic of Estonia

Kann, Ambassador Leppik, and “Eta” dir Kornel. Members of the government with Prime Minister J. Tubelis in the lead took part in the assembly. The programme of the concert part of the evening included Estonian and Lithuanian music, with soloist performance delivered by performing artists of the Lithuanian Opera and Ms. Kippasto. The choir of the Lithuanian Defence League conducted by Martinonis also performed at the event. The theatre was overcrowded. At 19.30 was a special opera performance of “Rigoletto”, where the performance by Mrs. Aav-Loo was a large success. At 23 o’clock there was a reception at the Officers’ Casino, in which members of the government with Prime Minister J. Tubelis in the lead also took part. The atmosphere of the reception was festive and very friendly; the event lasted till 5 a.m. 220 people in total attended the reception.

On 24 February a festive assembly was organized in the assembly hall of Vytautas Suur Upper-Secondary School in Klaipeda. The participants who delivered speeches included the governor of Klaipeda County Kurkauskas, the rector of the Institute of Trade E. Galvanauskas (former Prime Minister), the Consul General of Latvia in Klaipeda Seskis, and others. The festive assemblies with corresponding speeches about Estonia were organized in other provincial towns as well. The embassy had provided and sent numerous materials for the preparation of the speeches. The national flags of Estonia and Lithuania were flown both in Kaunas and provincial towns. The press published numerous long articles and lots of photographs about Estonia. The Lithuanian Union of Disabled “published a special issue with numerous articles and photographs about the life and people in Estonia. The issue was printed on luxury paper”, the Foreign-Estonia almanac wrote in its 3rd issue of 1936.

A longer description goes back to 1939 as well, when the 21st Republic anniversary was celebrated. Celebrations began on 23 February. “Ambassador Aleksander Varma had invited the Estonian community to his house on the occasion. When delivering the speech on the topic of the day, he also pointed out that on the same day the Republic President Konstantin Päts celebrated his 65th birthday.

Then the participants were read the birthday wishes telegram that had been sent to the Republic President on behalf of the ambassador and the Estonian Society of Kaunas with wishes of health and fruitful years of work leading the country. The participants shouted “hooray” three times in the honour of the president, and then the national anthem of Estonia was played. In order to emphasize being on the territory of Lithuania, the participants shouted “hooray” three times in the honour of the President of Lithuania as well, and then the national anthem of Lithuania

was played. Afterwards the cheerful gathering lasted for several hours.

On the next day the Lithuanian-Estonian Association held a festive assembly on the premises of the Workshop of Industry, Trade and Handicraft. The Association Chair J. Vileišis opened the assembly with a welcome speech, which was followed by speech delivered by the Lithuanian Minister of Foreign Affairs J. Urbšys, Estonian Ambassador A. Varma, Chair of the Estonian-Lithuanian Society A. Uesson, and Lithuanian journalist Paleckis. The journalist spoke about Estonia’s achievement in the field of culture, and his speech was delivered with especially deep feelings of friendliness and sympathy towards Estonia and Estonians. The speeches were followed by a concert with performance by soloists of the Lithuanian opera A. Staškevičiute and A. Kucingis. The national broadcast of Lithuania aired the festive assembly and concert from “Estonia” and broadcast the running commentary about Tallinn and the concert of Estonian music conducted by the brass band of Kaunas Police Club. On Sunday, 26 February, Lithuanian students led by corporations “Fraternitas Baltiensis” and “Virgines Baltiensisega” organized a festive assembly in the university assembly hall. The guests delivering speeches included the corporation Chair Šeibelis, the Chair of the Lithuanian-Estonian Association J. Vileišis, Ambassador A. Varma, the Chair of the Lithuanian-Estonian Association A. Uesson, and Prof. Pakštas. Musical performances by Staškevičiute and Gutauskase helped to further raise the cheerful atmosphere and excitement. On 24 February assemblies were organized at schools in different places outside Kaunas. Lithuanian newspapers published greetings with titles in the Estonian language, numerous articles about various aspects of life in Estonia, as well as a lot of photographs of Estonia”, the Foreign-Estonia almanac wrote in its 3rd issue of 1939.

More lively organizing of foreign Estonians began after establishment of the independent state of Estonia. During the years of 1925–1927 immigration of Estonians became massive again. In the spring of 1928 public figures who were interested in foreign Estonians suggested the idea to establish an organization which would deal only with the topic of Foreign-Estonia and would make an attempt to create the foreign Estonians’ centre. The establishing meeting that founded the Foreign-Estonia Association was held on 18 April 1928. The aim of the association was to “unite and implement Foreign-Estonia and Domestic-Estonia for the benefit of the jointly built national cultural and economic work”. During its 12 years of activity the association achieved recognition for establishment of foreign Estonians’ connections with their motherland, as well as organized three Foreign-Estonia congresses. The Foreign-Estonia Association was closed down by occupation authorities in 1940.

Celebration of the Foreign-Estonia Day in Kaunas. Ambassador of the Republic of Estonia in Lithuania Oskar Öpik with his spouse and the Chair of the Estonian Society of Kaunas Johann Holsmann are sitting in the centre

Estonians living in Lithuania also participated in the Foreign-Estonia Congress, for instance, in 1937, 14 Estonians led by the chair of the Estonian Society of Kaunas Holsmann arrived in Tallinn from Kaunas. The Foreign-Estonian Association addressed foreign Estonians, “Send messages to fellow Estonians and tell about

Iševījos estu dienas minējimas Kaune

your life, help to establish the around the world connection!" The Estonian Society of Kaunas also participated in activity of the Foreign-Estonia Association; primary participants were the members of the Society Board, all of whom were also represented in the book "Figures of Foreign-Estonia", which was published in 1939. The Estonian Society of Kaunas introduced, to the best of their ability, the Foreign-Estonia Association to society members and also to other Estonians living in Lithuania. As Foreign-Estonia societies supported publishing of the almanac, in return they were given issues of the magazine, which were sent free of charge to Estonians living in Lithuania. Estonians in Lithuania also received information about the life of the journalists' society of Estonia and general information about life in Lithuania.

The Foreign-Estonia Association organized lectures about the history of Estonia, the Foreign-Estonia movement, and Finno-Ugric issues in foreign countries. A linguist and the leader of temperance movement Villem Ernits also visited Kaunas on several occasions. The tradition of celebration of Foreign-Estonia days in Lithuania was also established in connection with the Foreign-Estonia movement. The three events described below had rather similar results, while still being quite distinct, each in its own way.

The Foreign-Estonia almanac described the event of the year 1934 as follows, "On Saturday, 24 November, the Estonian Society of Kaunas organized the Foreign-Estonia day on the premises of the Embassy of the Republic. In addition to the

society members and their families, the invitees to the event included other Estonians living in Lithuania, who did not belong to the society. It is interesting to mention here that among the guests with Estonian citizenship, there were also Estonian married women with Lithuanian, English, Swiss, or American citizenship. Despite the years they have spent outside Estonia, they have interest towards their old motherland and speak their mother tongue well. In his welcome speech the Society Chair Holsmann emphasized the importance of this day for foreign Estonians, wishing the best to the initiative that established new connections between foreign Estonians and their motherland. The Republic Ambassador Dr. Leppik, who happened to be in Estonia on business, had sent a welcome telegramme. A member of the society board Mrs. Dr. Sinberg-Snieckus presented an overview of the foreign Estonians movement and the Foreign-Estonia Association. Afterwards the programme of the event continued with Estonian music, presentations about literature, and 1-act performance. The celebration of the Foreign-Estonia day finished with a tea party where the guests spent time participating in friendly conversations. The conducted foreign Estonians' day made a good impression on the participants of the event and provided the board of the society with a good opportunity to make Estonians living in Lithuania feel even more interested in their motherland, remaining Estonians forever and everywhere."

The Embassy held an assembly dedicated to the Foreign-Estonia day also on 30 November of the following year. Almost all of the Estonians living in Kaunas participated in the event, including the people who had usually stayed away from the Foreign-Estonia movement. The long-term and dedicated Society Chair Holsmann delivered a welcome speech, which was followed by a speech by Estonian Ambassador Dr. Leppik. Afterwards there were musical performances and the performance of the dramatization staged by society members. The participants also

sent a greeting telegramme to the President of Estonia. Female members of the society organized a profitable lottery for expanding the society library, which was added to by Ambassador Leppik's donation on the occasion of the book year. The gathering was also visited by Estonian sportsmen who happened to be in Kaunas, successfully defending the colours of Estonia at the boxing tournament. The event continued with the tea party that lasted till late evening.

On 28 November 1936 "Estonians living in Lithuania were kindly invited to a festive gathering at the Embassy by Mr. Ambassador Öpik and his spouse. Mister Ambassador delivered a long speech about the Foreign-Estonia movement, also emphasizing that we had to be especially careful in order not to let representatives of our nation disappear due to assimilation. We, Estonians, should be proud of the fact that despite the small size of our population we have been able to establish our own state. Now we have overcome the internal political crisis and the economic crisis owing to the leaders of our country, who, at the moments of hardship, demonstrated not only the state wisdom, but also true love towards their motherland. They acted bravely and decisively at the times when many others worried about nothing else but their personal interests. We, foreign Estonians, involingly watch this hard work that the President of the country is doing to together with Commander-in-Chief General Laidoner and the Government of the Republic in order to ensure the state order. The participants silently rose in memory of those who sacrificed the most precious thing they had — their lives when fighting for the freedom and better future of their country. The Chair of the Estonian Society Mr. Holsmann thanked Mr. Ambassador for the interesting presentation on behalf of everybody who was present and asked him to greet Mister President of the country, the Commander-in-Chief General Laidoner, and the Government of the Republic. /.../ Mrs. Öpik had laid the table;

Gathering of Estonians Living in Lithuania

the time flew as the guests were engaged in conversations at the table: Here it is impossible not to emphasise Mr. and Mrs. Öpik's kind treatment that within short time has become a part of communication with them for local Estonians"

The Foreign-Estonian Association also organized congresses of the three Baltic countries friendship association; below is the description of the congress held in Kaunas in 1936. "Last Saturday the Foreign-Estonia Association as well as Estonian-Lithuanian and Estonian-Latvian friendship associations organized an excursion to Kaunas where the congress of the three Baltic countries friendship association was taking place. At the Baltic Station the Estonian delegation was seen off by the Lithuanian Ambassador in Estonia B. Dailde and representatives of the Foreign-Estonia Association led by the Association Chair notary officer J. Kristelstein. The railway authorities of the three countries had provided large discounts for the excursion participants, so the trip was extremely cheap. The participants arrived at Kaunas station on Sunday morning, where our delegation was welcomed by secretary of the Estonian Embassy in Kaunas Mahlberg, The Chair of the Estonian Society of Kaunas Holsmann, members of the Society Board, members of the Lithuanian and Latvian delegations, and representatives of community organizations of Lithuania. On direction of the Board of the Estonian Society of Kaunas the guests were offered breakfast in the ceremonial rooms of the station. Then the Estonian participants

Foreign Estonians Badge

In order to unite foreign Estonians, there was also created a badge, whose description said, "Each nation has its own badge that they attach to their chest when they go to the community of a different nation. /.../

Estonians also have a similar badge, seeing which a fellow Estonian can address them in Estonian with no fear. This badge is and old "Vikings' ship" that has a symbolic meaning. /.../ The sail that the ship is decorated with was the protector and token of luck for our ancestors. Let it be the same also for us, all Estonians who destiny has scattered to the four winds of heaven. /.../"

got on the bus with Lithuanians and Latvians and had a buss ride along the banks of the Niemen, in the mountains, and around the city. This trip turned out to be quite interesting as the nice autumn day allowed the guets to enjoy the spectacular nature. The new city of Kaunas, with its wide paved streets and modern building gave the impression of a beautiful and clean place. Lithuanians' hiospitality and friendly carefulness should be especially emphasized. At 3 p.m. on Sunday the congress was opened. At the opening ceremony the participants were greeted by Prof. A. Piip on behalf of the Estonian-Lithuaniand and Estonian-Latvian Association, Ed. Hubel on behalf of the Association of Estonian Writers, A. Aulik on behalf of the Foreign-Estonia Association as well as by A. Kask on behalf of community organizations. The Congress Chair, Kongressi juhataja, the Mayor-in-Chief of Kaunas, Merkys read aloud the telegramme from our Minister of Foreign

Affairs that caused expressions of huge approval. Then the participants headed to the tomb of the unknown solider where Prof. Piip laid the wreath with the three national flag on behalf of the congress. General Lossmann and A. Kask laid the wreath on behalf of the Estonian delegation. The Estonian Society of Kaunas organized the 5 o'clock tea for the delegation on the premises of "Pažanga". This tea party turned out to be a very cheerful and friendly gathering, with mutual welcome speeches and Estonian folk songs. The Chair of the Estonian Society of Kaunas Holsmann warlmyly greeted the guests of behalf of Estonians living in Kaunas, Prof. Piip and Aulik greeted him and local Estonians in return. The speeches especially emphasized the necessity of foreign Estonians and their descendants to remain true to their motherland and the national culture of Estonia. After the tea party the guests went to the reception organised by the friendship assocociations, where the representatives of the friendly states established and renewed new contacts. On Monday the congress continued with Prof. Tarvel's presentation "Cultural Political Orientations of the Three Baltic States" and with presentations from other participants. By the end of the congress the participants adopted the resolution in which the three friendly Baltic States stated their developed cooperation and decided to continue its dedicated development in the future as well. In the evening the delegation was invited to the meeting with the Ambassador of Latvia in Lithuania. The following day the delegation started the trip home. Here we cannot help mentioning this great attention and care that Estonians of Kaunas provided the guests from homeland with. Such visits are extremely important for foreign Estonians as they wake up their national feelings and the knowledge of belonging to an indescribable extent."

CULTURE AND FRIENDLY RELATIONS

Numerous different organizations were engaged in enhancement of relations between Lithuania and Estonia, be it in the sphere of art, music, sport or any other sphere. The corresponding activity was often carried out together with comparable organizations of Estonia, Latvia, and Lithuania. Below are some anchor points that give an overview of the specialty of these relations.

View of the hall of the Lithuanian officer's casino at the time of the festive concert-assembly organized by the Lithuanian-Estonian Friendship Association.

In the front row from the left:

Lithuanian Minister of Defence Colonel Giedraitis, Lithuanian Minister of Railway Transport Vileišis, Estonian Ambassador Leppik, Lithuanian Minister of Foreign Affairs Zaunius, a representative of Latvia Sieverts, Rector of Kaunas University Prof. Römeris, and the former rector Professor Čepinskis.

In the same way as there was the Estonian-Lithuanian Association in Estonia, there also was the Lithuanian-Estonian Association in Kaunas, whose main aim was enhancement of relations between the two counties and introduction of Estonia in Lithuania. In 1935 the Lithuanian-Estonian Association organized the concert-assembly of the Estonian Book Year. Holsmann wrote, "Our society in Kaunas was planning to organize an evening event dedicated to the Book Year. But, having got to know that it would be organized by the Lithuanian-Estonian Association, we dropped the idea. So, on 6 October the Lithuanian-Estonian Association organized the concert-assembly of the Book Year at the assembly hall of Kau-

Festive meeting in Kaunas dedicated to the 16th anniversary of the Republic of Estonia. Lithuanian Minister of Foreign Affairs Zaunius is making a presentation. Representatives of the Estonian-Lithuanian Association are sitting

nas Town Hall. The opening speech was delivered by the Chair of the Association Mr. Vileišius. Our writer Visnapuu, who had arrived in Kaunas from Tallinn for the occasion, made a celebratory speech. Lithuanian writer Gira, who participated in celebrations of the Book Year in Tallinn, wholeheartedly spoke about festive events in Tallinn and his impressions. During the concert part there were performances by the students' mixed choir and Lithuanian opera singers who executed Estonian and Lithuanian musical compositions. There were a lot of participants, and the event left good impression”.

Opening of the Estonian Art Exhibition in Kaunas. Lithuanian Minister of Education Tonkunas is delivering a speech, to the right of him there is Estonian Ambassador Öpik.

In addition, various cultural connections between Estonia and Lithuania were established and enhanced, exhibitions

were opened and concerts were organized. Thus, “on 5–10 September, Estonia’s most famous, 85-member mixed choir ‘Raudam’ again visited the neighbouring countries, this time Latvia and Lithuania, within the frames of yet another concert tour. Choir performances gained the deep affections of neighbours. ‘Raudam’ concerts were broadcast nationally both in Latvia and Lithuania. The importance of such visits is not only in enhancement of good neighbourhood relations with Latvians and Lithuanians. As it became apparent during this ‘Raudam’ tour, these visits become a necessary and enjoyable gift also to foreign Estonians in other Baltic countries”.

Celebration of the 19th Anniversary of the Republic of Lithuania in Tallinn. Representatives of the Lithuanian-Estonian Friendship Association of Kaunas are arriving in Tallinn. In the front row from the left there are the secretary of the friendship association Andrulytė, Lithuanian Ambassador Dailidė, the Chair of the Association state councilor Vileišis, Vice-Chair notary officer Brosaitis. In the background (from the left) there are Vice-Mayor of Tallinn and the Chair of the Estonian-Lithuanian Association Uesson, attaché of the Lithuanian Embassy Ceceta, the chief secretary of the Estonian-Lithuanian Association Smetanin, member of the Board Tammiste

Football tournaments were especially interesting. The Baltic Football Tournament of 1937 was held in Kaunas. Lithuania lost to Latvia 5:1 and to Estonia 3:0. As Estonia-Latvia game ended in a tie 1:1, Latvia and Estonia had to compete again to determine the tournament winner. Latvia became the winner of the game and the whole tournament with the game score 2:0.

Participants of the Meeting of the Central Bureau of Finnish-Estonian-Latvian-Lithuanian Students' Communities are in Tartu

On 12 June 1938 the Estonian-Lithuanian football tournament in Kaunas ended with Estonia’s victory with the score 2:0.

The Baltic Football Tournament of the same year was held in Tallinn on 3–5 September. At the beginning, on the first tournament day, Estonia beat Lithuania with the score 3:1. On the second day the Latvian-Lithuanian game ended in a tie 1:1, and on the third day the game between Estonia and Latvia also was a tie 1:1. As the distribution of points at the tournament turned out to be as follows: Estonia 3, Latvia 2, Lithuania 1, for the

A Moment of the Football Game between Estonia and Lithuania

first time in a long period Estonia became the football champion in the Baltics and won the Baltic Cup. The tournament, which is held once in every three years in Tallinn, attracted extraordinary attention, especially the last game between Estonia and Latvia. There was a record number of spectators at the stadium — 12 000, and two thousand of them were Latvian spec-

tators who had arrived in Tallinn from Riga. The spectators cheered on during the whole game. When it was announced that Estonia won the Baltic Cup, there was a wave of inspiration and the people started signing the national anthem, and Prime Minister K. Eenpalu, who was at the government box, being overtaken by the common enthusiasm, began to beat out time with the walking stick.

Representatives of the Estonian Defence League in Kaunas, in the office of the commander of the Lithuanian Shooters' Union during celebration of the 20th anniversary of the Lithuanian Shooters' Union

The Baltic Boxing Tournament was also held in Kaunas on 1–3 December. The Estonian team did not lose in any of the matches and won the first place with the score of 28 points. Latvia had 14 and Lithuania 6 points. Afterwards the same victorious team participated in the previously described gathering of Estonians.

The second Estonian-Lithuanian competition in field and track athletics in Kaunas on 11 August 1938 finished with the overwhelming victory of Estonia 106:63, whereat three new records of Estonia were established. The following year Estonia again won the field and track athletics competition with the southern neighbours, with the score against Lithuania 121.5:58.5, and against Latvia 92:67.

Seeing-off of the Estonian Defence League delegation after their participation in celebration of the 20th anniversary of the Lithuanian Shooters' Union in Kaunas. The Chief of the Estonian Defence League Orasmaa is saying goodbye to the Chief of the Lithuanian Shooters' Union Saladžius

Estonia was victorious in chess as well. At the end of February of 1939 Estonian-Latvian and Estonian-Lithuanian tournaments were held in Riga and Kaunas, and Estonia won the both of them.

Seeing-off of the Estonian Defence League delegation after their participation in celebration of the 20th anniversary of the Lithuanian Shooters' Union in Kaunas

1939. aasta ärevatest sündmustest andis ülevaate Välis-Eesti almanak järgmiselt: „Läbirääkimised lõppesid 28. septembril vastastikuse abistamispakti ja kaubanduskokkuleppe sõlmimisega Eesti ja Nõukogude Vene valitsuse vahel. Abistamispakt näeb ette mõlema lepinguosalise igasuguse vastastikuse abi otsese kallale tungi või selle ähvarduse korral mõne Euroopa suurriigi poolt lepinguosalistele Balti mere piirkonnas. Paktiga Eesti ühtlasi kindlustas Nõukogude Liidule õiguse omada Eesti saartel Saaremaal ja Hiiumaal ja Paldiski linnas baase sõjalaevastikule ja teatava arvu lennuvälju lennuväele /.../

Eesti järele sõlmisid analoogilised lepped, Nõukogude Venega ka Läti ja Leedu, kusjuures Läti andis Nõukogude Venele Liibavi ja Vindavi linnad sõjalaevastiku baasideks ja 10 km pikkuse rannariba Irbeni väina ääres rannakahurväe baasideks, Leedu sai aga oma kontsessioonide vastutasuks venelastelt tagasi

Išeivijos estų almanache nerimą keliančių 1939 metų įvykių apžvalgoje rašoma: „Derybos baigėsi rugsėjo 28 dieną savitarpio pagalbos ir prekybos sutarčių tarp Estijos ir Tarybų Rusijos vyriausybių pasirašymu. Savitarpio pagalbos paktas numato abipusę visokeriopą pagalbą tiesioginio užpuolimo arba užpuolimo grėsmės, keliamos kurios nors iš didžiųjų Europos valstybių, atveju, sutarties dalyviams Baltijos regione. Pagal paktą Estija užtikrino Tarybų Sąjungai teisę turėti karinio jūrų laivyno bazes, tam tikrą skaičių aerodromų Estijos salose Saaremaa ir Hiiumaa ir Paldiski mieste. /.../

Vēlāu analogiškā sutartis su Tarybų Rusija pasirašē ir Latvija bei Lietuva, Latvija pagal jā leido Tarybų Rusijai įkurti laivyno bazes Liibava ir Vindava miestuose ir 10 km ilgio pakrantės ruože prie Irbeni sąsiaurio įrengti artilerijos pajėgų bazę, Lietuva už savo koncesijas mainais

vahemikus Poolale kuulunud Vilno linna ühes vastava maa-alaga. Nii teostus Leedu kauaaegne unistus ja püüd.“

Vaatamata baaside lepingule leidis järjekordne 10. Balti riikide välisministrite konverents 7.–9. detsembris (1939) Tallinnas, kus kolme Balti riigi esindajad leidsid, et senine neutraliteedi-poliitika on osutunud tulemusrikkaks ning seda jätkatakse usaldavas koostöö vaimus ja kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega. Otsustati asuda elustama vastastikust kaubavahetust ja püüda ühiselt kaitsta oma õigusi kaubavahetuses kolmandate riikidega ja kooskõlastada oma kaubanduspoliitikat.

Rõõmsalt kajastati ka 1940. aasta Vabariigi aastapäeva tähistamist: „24. veebruari märgiti rahvuspühana ka Lätis ja Leedus, kus majad nii Riias kui Kaunasel olid lipuehtes ja mõlemas pealinnas toimus ka mitmeid pidustusi päeva puhul. Läti president käis Eesti saatkonnas isiklikult õnne soovimas, Leedus tervitasid

Eestit kogu valitsus ja sõjavägede ülemjuhataja, ning Moskvas „Izvestija“ pühendas 24. veebruaril Eesti Vabariigile, sõbrale, juhtkirja, milles märkis, et Nõukogude Liidu rahvas avaldab Eesti Vabariigile oma sõbralikud tervitused.“

Repatrieerinud sakslaste majapidamiste ülevõtmisega tekkis tööjõuprobleem. Eesti komisjon saabus Vilniusse, et palgata Eesti talude jaoks 5000 põllutöölist. Leedu lehed kirjutasid, et enamus palgatavatest töölistest olevat põgenikud, kes Vilniusse on sattunud sõja keerises. Eestisse saabusid nad hooajaliste töölistena ning enamus olevat töötingimustega rahule jäänud.

1940. aasta mais hakkasid Nõukogude Liidu võimud Leedu valitsust süüdistama punaväelaste kadumises, mistõttu nõuti piiride avamist. Juuni keskel tulid punaväe väeosad üle Leedu piiri. President Smetona põgenes Leedust. Eesti diplomaat Lipstok meenutas, et punaarmee saabus

atgavo kurį laiką Lenkijai priklausiusį Vilniaus miestą ir kraštą. Taip išsipildė ilgametė Lietuvos svajonė ir siekis.“

Nepaisant sutarties dėl karinių bazių, eilinėje Baltijos valstybių užsienio reikalų ministrų konferencijoje 1939 m. gruodžio 7–9 dienomis Taline trijų Baltijos valstybių atstovai priėjo išvados, kad lig šiol neutraliteto politika pasirodė esanti efektyvi, ji tęsiama pasitikėjimo ir bendradarbiavimo dvasioje bei daroje su tarptautiniais šipareigojimais. Buvo nuspręsta imtis įgyvendinti tarpusavio prekybos santykius, stengtis drauge ginti savo teises prekiauti su trečiosiomis šalimis bei suderinti prekybos politiką. Džiugiai buvo nušviestas ir Respublikos metinių minėjimas 1940-ais: „Vasario 24-ji buvo paminėta ir Latvijoje bei Lietuvoje, Rygoje ir Kaune namai pasipuošė vėliavomis ir abiejose sostinėse vyko šventiniai renginiai. Latvijos prezidentas asmeniškai atvyko į Estijos pasiuntinybę su sveikinimais ir linkėjimais, Lietuvoje

Estiją pasveikino vyriausybė ir karinių pajėgų vadas, Maskvoje „Izvestijose“ Estijos Respublikai, draugiškai valstybei, buvo skirtas vedamasis, kuriame rašoma, kad Tarybų Sąjungos liaudis siunčia draugiškus sveikinimus Estijos Respublikai.“

Perėmus repatrijavusių vokiečių ūkius, kilo darbo jėgos problema. Komisija iš Estijos atvyko į Vilnių tam kad pasamdytų 5000 žemės ūkio darbininkų. Lietuvos spaudoje buvo rašoma, kad dauguma pasamdytųjų buvo pabėgėliai, karo sukuryje atsidūrę Vilniuje. Jie išvyko į Estiją kaip sezoniniai darbininkai ir dauguma buvo patenkinti pasiūlytomis darbo sąlygomis.

1940 metų gegužės mėnesį Tarybų Sąjungos valdžia pradėjo kaltinti Lietuvą Raudonosios armijos karių dingimu ir buvo pareikalauta atverti sienas. Birželio viduryje Raudonosios armijos daliniai peržengė Lietuvos valstybinę sieną. Prezidentas Smetona pabėgo iš Lietuvos. Estijos

Kaunasesse kolmest küljest ja valitsenud masendav meeleolu. Uudist kuuldes olevat saadik Lattik ajutiselt segadusse sattunud, seejärel käskinud Eestisse saata šifreeritud telegrammi aga samas haaranud telefoni, et helistada Eestisse.

Eestis toimus juunipööre. Pärast juunipööret kutsus Välisministeerium kõik Eesti diplomaadid kodumaale tagasi, kuid saadikud ja enamus diplomaatidest ei pöördunud okupeeritud Eestisse.

1940. aasta augustis vahetas välisminister Nigol Andresen välja Leedu saadiku ning Kaunasesse lähetati Jaan Lattiku asemel vandeadvokaat Richard Käsper, kes polnud varem välisestusega seotud. Lipstok meenutas, et Käsper pigem saadikut ei meenutanud, käis pigem igal pool temaga kaasas ja korraldas huvimatku.

Nõukogude Liidu poolt okupeeritud Leedus suleti Kaunases asunud Eesti saatkond. Eesti saatkonna atašee viimaseks

Välisministeeriumi Endiste Ametnike Koondise liikmed
Aleksander Varma, Hans Rebane, Jaan Lattik ja Heinrich Laretei Stockholmis

Buvusių Užsienio reikalų ministerijos tarnautojų susivienijimo nariai
Aleksandras Varma, Hansas Rebane, Jonas Lattikas ir Heinrichas Laretei Stokholme

diplomat Lipstokas prisimena, kad Raudonoji armija įžengė į Kauną iš trijų pusių ir kad tvyrojo prislėgta nuotaika. Pasiuntinys Lattikas, išgirdęs naujieną, pasidavė sąmyšiui, liepė nusiųsti į Estiją šifruotą telegramą ir tuo pat metu čiupo telefono ragelį ketindamas į Estiją skambinti.

Estijoje įvyko birželio perversmas. Po birželio perversmo Užsienio reikalų ministerija pakvietė visus diplomatus sugrįžti į

tėvynę, bet pasiuntiniai ir dauguma diplomatų negrįžo į okupuotą Estiją. 1940 metų rugpjūtį užsienio reikalų ministras Nigolis Andresenas iki tol pasiuntiniu Lietuvoje buvusį Joną Lattiką pakeitė prisiekusuoju advokatu Richardu Kasperu, kuris iki tol nebuvo dirbęs tarnybose užsienyje. Kaip prisimena Lipstokas, Kasperas buvo nepašūsus į diplomatą, vis taikėsi su juo drauge vaikščioti ir rengė pragazines išvykas.

ūlesandeks jai saatkonna vallasvara ūleandmine Nõukogude Liidu saatkonnale. Seega jai saatkonna elueaks vähem kui 20 aastat.

Leedus resideerunud diplomaadid ei naasnud enamuses okupeeritud Eestisse vaid jäid elama teistesse riikidesse. Näiteks August Torma oli kuni oma surmani 1971. aastal Suurbritannias Eesti Vabariigi saadikuks aga Aleksander Varma, Johan Leppik ja Heinrich Laretei elasid sõja järel Rootsis. Juunipöörde järel pöördus Jaan Lattik küll Eestisse, kuid seejärel põgenes Rootsi. Kurvem saatus ootas ees juunipöörde ajal Eestis viibinuid, nii Hans Lohk kui ka Ants Oidermaa arreteeriti. Esimene suri vangilaagris, teine mõisteteti surma. Erich Lipstok aga küüditati 14. juunil 1941, kuid temal õnnestus eluga Eestisse naasta.

Tarybų Sąjungai okupavus Lietuvą, Estijos pasiuntinybė Kaune buvo uždaryta. Estijos pasiuntinybės atašee paskutinis uždavinys buvo perduoti pasiuntinybės turtą Tarybų Sąjungos pasiuntinybei. Taigi, pasiuntinybė gyvavo mažiau nei 20 metų. Lietuvoje rezidavę diplomatai negrįžo į okupuotą Estiją, apsigyveno kitose valstybėse. Pavyzdžiui Augustas Torma iki mirties 1971-iais buvo Estijos pasiuntinys Didžiojoje Britanijoje, o Aleksandras Varma, Johanas Leppikas ir Heinrichas Laretei po karo gyveno Švedijoje. Jonas Lattikas po birželio perversmo buvo grįžęs į Estiją, bet pabėgo į Švediją.

Liūdnesnis likimas laukė birželio perversmo metu Estijoje buvusių: Hansas Lohkas ir Antsas Oidermaa buvo suimti. Pirmasis mirė įkalintas lageryje, antrajam buvo įvykdyta mirties bausmė. Erichas Lipstokas buvo ištremtas 1941 metų birželio 14 dieną, bet jam pavyko gyvam grįžti į Estiją.

Siseministeeriumi 26. augusti 1940 otsusega peatati ka Kaunase Eesti Seltsi tegevus paljudeks aastakümneteks. See aga ei tähendanud, et eestlased Leedus omavahel ei suhelnud. Käidi ikka läbi perekonniti ja iga uustulnuk võeti kohe kohalike eestlaste tutvusringi. Seejärel oli juba oma asi, kellega lähemalt läbi käia, kellele lihtsalt „tere“ öelda.

Vidaus reikalų ministerijos 1940 m. rugpjūčio 26 d. sprendimu Kauno estų draugijos veikla buvo sustabdyta ilgiems dešimtmečiams. Tai nereiškė, kad estai Lietuvoje tarpusavyje nebendravo. Šeimos bendraudavo tarpusavyje, būdavo įtraukiami atvykusieji. O vėliau žmonės patys nusprendavo, su kuo bendrauti, su kuo tik pasilabinti.

Nõukogudeaegne sõprussidemete sõlmimine sai alguse 1950. aastatel. Linnadevahelise suhtlemise eesmärgiks seati „laiade rahvahulkade kaasamine, et kindlustada rahu ja süvendada rahvaste sõprust“. Kontakte loodi erinevate tegevusalade ja ühiskondlike organisatsioonide vahel. Üheks vormiks olid kahe linna sarnaste asutuste vahelised sotsialistliku töö võistlused. Viimane pidi aitama plaani täita ja innustama töötajaid parematele töövõitudele.

Riikide taasiseseisvumise järel on aga sõlmitud rida koostöölepinguid erinevate linnade vahel, mille eesmärgiks on olnud kultuurialane koostöö. Enamasti käiakse oma kultuuriprogrammiga sõpruslinnade linna aastapäevadel, kuid aktiivsemad linnad tegelevad ka sisulise kultuurialase koostööga ning osaletakse ühiselt erinevates projektides. Tähelepanu väärivad ka mõned kolme Balti riigi linnade koostöölepnigud nagu Tallinn–Riia–Vilnius või Pärnu–Jelgava–Šiaulai.

MIESTŪ DRAUGYSTĒ

MiestŪ draugystĒ soviетiniais laikais prasidĕjo 1950-ais. RyšijŪ tarp miestŪ tikslu buvo laikomas „plačijŪ liaudies masŪ susijungimas tam kad būtų ūztikrinama taika ir gilinama tautŪ draugystĕ“. Buvo ūzmezgami kontaktai tarp įvairiŪ veiklos rŪšiŪ ir visuomeniniŪ organizacijŪ. Viena iš formŪ — socialistinio darbo lenktynĕs tarp dviejŪ miestŪ giminingŪ įmoniŪ. Tai turĕjo padĕti įvykdyti planus ir įkvĕpti dirbančiuosius darbo pergalĕms.

Valstybĕms tapus nepriklausomomis buvo sudaryta daug partnerystĕs sutarčijŪ tarp miestŪ, kuriŪ tikslas — bendradarbiavimas kultŪros srityje. Dažniausia su savo kultŪrine programa apsilankoma mieste, su kuriuo draugaujama, to miesto minĕtinŪ datŪ proga, o aktyvesni miestai

užsiima tokia bendradarbiavimo forma kaip bendras dalyvavimas įvairiuose projektuose. Pažymĕtini ir trijų Baltijos valstybiŪ miestŪ bendradarbia-

Tartu on Kaunase sõpruslinn alates 1957. aastast. 1960. aastal kirjutati ajalehes Rahva Hää! „1957. aastal sõlmiti esmakordselt sotsialistliku võistluse leping Tartu ja Kaunase töötajate vahel. Kahe linna töötajate võistlus kestab nüüd juba neljandat aastat. Kes on olnud siiani võidukam? 1957. ja 1958. aastal olid tartlaste töötulemused paremad, mullu võitsid kaunaslased. Kasu said aga kindlasti mõlemad pooled, võistlusest võitis ju meie rahvamajandus tervikuna. [...] Paljudel töölistel, meistritel ja inseneridel on Kaunase sôsarkäitistes isiklikke tuttavaid. Sadu tartlasi ja kaunaslasi seovad ühise töö pinnal võrsunud isiklikud sõpruse sidemed. See on midagi, mis pole küll käega katsutav, kuid millel on oma väärtus. [...] Kontakt ei ole piirdunud ainult tootmise valdkonnaga. Vastastikku on ūksteist külastanud mitmete ettevõtete isetegevuslased ja sportlased. Udo Väljaots lavastas Kaunases „Rummu Jüri“.

vimo susitarimai, kaip kad Talinas-Ryga-Vilnius arba Pärnu-Jelgava-Šiaulai. Tartu draugauja su Kaunu nuo 1957 metų. 1960 metais laikraštje „Rahva Hää!“ rašoma: „1957 m. sudryta socialistinio lenktyniavimo sutartis tarp Tartu ir Kauno dirbančijŪ. Jau ketverius metus tęsiasi dviejŪ miestŪ dirbančijŪ lenktyniavimas. Kas iki šiol laimĕjo? 1957 m. ir 1958 m. geresni buvo Tartu darbo rodikliai, kitur laimĕjo kauniečiai. Naudos gavo, be abejo, abi pusĕs, juk varžybas laimĕjo mŪsŪ liaudies ūkis. [...] Daugelis darbininkŪ meistriŪ ir inžinieriŪ yra Kauno giminingose įmonĕse ūzmezgę asmenines pažintis. Šimtus Tartu ir Kauno gyventojŪ, dĕl bendro darbo ĕmĕ sieti asmeninĕ draugystĕ. Tai nĕra kažkas ranka apčiuopiamo, bet yra vertinga[...]. Ryšiai neapsiriboja vien gamybos sfera. Vieni pas kitus lankĕsi daugelio įmoniŪ saviveiklininkai bei sportininkai. Udo Väljaotsas Kaune pastatĕ spektaklį „Rummu Jüri“. Kauno studentŪ

Kaunase ūliŪpilasansamblid on külastanud Tartut ja vastupidi. Muidugi, sidemed võistluspartnerite vahel võiksid paljudel elualadel olla veelgi tihedamad. Aga need tihenevadki aastast aastasse. Nõukogudema kahe vennaliku linna töötajate seltsimehelik koostöö ja sõprus aitavad lahendada seitseaastaku ūlesandeid ja kiiresti edasi minna kõigil elualadel.“

Kuraditosin aastat hiljem pajatab ajaleht Edasi: „Suhtlevad Tartu ja Kaunase sôsarettevŵtted, kõrgemad koolid, koolid, kommunistlikud noored, kunsti- ja kirjarahvas, taidlejad. Mŵistagi on külaliste vastuvŵtt sŪdamlik. Kuid kõige rohkem hakkab hinge sõprusavalduš väljaspool kindlaksmääratud raame ja ruume. See teeb sind rikkamaks mitme tundevarjundi võrra.“

1962. aastal avati Kaunases kohvik „Tartu“, mille interjŵoris oleva pannoo lŵi Kaunases elanud eesti kunstnik Tiiu Ene Vaivadienĕ.

ansamblis svečiaivosi Tartu ir priešingai. Be abejo lenktyniaujančijŪ ryšiai galĕtŪ būti dar glaudesni. Bet metai po metų tai ir vyksta. TarybŪ šalies dviejŪ broliškŪ miestŪ dirbančijŪ draugiškąs bendradarbiavimas ir bičijulystĕ padeda sprĕsti septynmečio ūžduotis ir sparčiai judĕti pirmyn visose gyvenimo srityse.“

Po trylikos metų laikraštje „Edasi“ pasakojama: „Ryšius palaiko giminingos įmonĕs, aukštosios mokyklos, mokyklos, komjaunuoliai, menininkai ir rašytojai, saviveiklininkai. Suprantama, svečiai pasitinkami širdingai. Bet labiausiai sujauđinana draugystĕ, peržengianti nubrĕžtus rĕmus. Tai praturtina įvairiais jausmŪ atpalviais“. 1962 m. Kaune atidaryta kavinĕ „Tartu“, kurios interjetui pano sukŪrĕ Kaune gyvenanti estĕ dailinikĕ Tiju Enĕ Vaivadienĕ.

SovietŪ sąjungai iširus ilgai trukę draugystĕs ryšiai nenunyko, 1993 m. gegužĕs 4 dieną Kaune buvo pasirašytas gerŪ planŪ

Alates 2009. aastast on Joniškis Võru ametlik sõpruslinn. Joniškise rajoon kutsub ennast Põhja-Leedu südameks. Sarnaselt Võrule on Joniškise tõmbekeskus ehk koht, kuhu minnakse näiteks lennuki peale Läti pealinn Riia. Silma paistavad nad noortevahetustega ja laagritega, mille eestvedajaks on olnud Joniškise Noortekeskus. Noortelaagrites on osalenud kõigi Joniškise linna sõpruslinnade noored Eestist, Lätist ja Poolast.

Keila on aga sõprusuhtes Leedu kuuortlinna Birštonasega. Paide ja Mažeikiai koostöö sai alguse 1993. aastal, kui Järva maavanem ja Järva Maavolikogu esimees allkirjastasid vastavasisulise lepingu Mažeikiaiga. Selle lepingu võttis hiljem üle Paide linn. Alates sõpruslepingu ülevõtmisest on aktiivset koostööd tehtud eelkõige kultuuri, täpsemalt muusika valdkonnas. Näiteks Paide puhkpilliorkester on oselenud Mažeikiais rahvusvahelisel puhkpilliorkestrite festivalil ning

tütarlaskokoor „Sirjelind“ on Leedus andnud kontserdi.

Kultuuri ja kogemuste vahetamine on seega linnade sõprussidemete aluseks, kus linna aastapäevade küllastamine ja seal sõpruslinna kultuuri tutvustamine on olulisel kohal. Kuid nii mõnedki linnad oskavad osavalt kasutada sõprussidemeid erinevate kultuuri- ja noortevahetusprojektide läbiviimisel, mis rikastavad mõlema linna kultuurielu.

kaip Võru miestui, Joniškiui traukos centras — pavyzdžiui, vieta, iš kurios skrendama lėktuvu — yra Latvijos sostinė Ryga. Šie rajonai patraukia dėmesį jaunimo organizacijų veikla, kurios iniciatorius yra Joniškiio jaunimo organizacija. Jaunimo stovyklose dalyvavo draugystė užmezgusių miestų jaunimo organizacijos iš Estijos, Latvijos ir Lenkijos.

Keila miestas draugauja su Birštonu. Paide ir Mažeikiai draugystės ryšius užmezgė 1993 metais, kai buvo pasitrašyta Järva ir Mažeikių rajonų savivaldybių sutartis. Šią sutartį vėliau perėmė Paide miestas. Perėmus bendradarbiavimo sutartį aktyviai ryšius palaikė muzikos kolektyvai. Pavyzdžiui, Paide pučiamųjų orkestras dalyvavo Mažeikiuose vykstančiame pučiamųjų instrumentų orkestrų festivalyje, Lietuvoje koncertavo merginų choras „Sirjelind.“

Taigi miestų draugystė grindžiama kultūriniais ryšiais bei keitimusi patirtimi

ir daugiausia dėmesio skiriama kultūros pristatymui mieste su kuriuo draugaujama svečiuojantis jame miestų dienų metu. Be to, yra miestų, sumaniai gebančių įgyvendinti įvairius kultūros mainų, jaunimo veiklos projektus, praturtinančius draugaujančių miestų kultūrinį gyvenimą.

TAASISEISESVUMINE JA VILNIUSE SAATKONNA SAAMISLUGU

Nii nagu enne sõda nii oli ka taasiseseisvumise järel Eesti ja eestluse lugu Leedus suuresti seotud Eesti saatkonna looga.

Mart Tarmak meenutab: „Leedu kuulutas iseseisvuse taastatuks 11. märtsil 1990 ja seejärel lepiti Eestiga kokku vastastikusel diplomaatiliste esinduste avamises. Olin Rahvarinde ja Sõjüdisel Balti Nõukogu liige ning leedu keele oskajana olin nõus Vilniusse minema. Nõupidamisel valitsusjuhi Edgar Savisaare ja välisministri Lennart Meriga oli praktiliste küsimuste kõrval arutlusel ka esinduse nimi ja selle juhi tiitel. Ei mäleta kumb vestluskaaslastest ütles, et mõisteid „saatkond“ ja „suursaadik“ kasutada ei saa, kuna Eestil pole rahvusvahelist tunnustust. Mu vaheküsimus, et kuidas saab olla „peaminister“ ja „välisminister“ lõpetas arutelu ning loodud sai „alaline esindus“.

Leetu sõitsin mai alguses ja taskus dokument, kus seisis „Eesti NSV Valitsuse alaline esindaja Leedu Vabariigis“.

NEPRIKLAUSOMYBĖ IR AMBASADOS VILNIUJE ĮSTEIGIMO ISTORIJA

Kaip ir prieš karą, taip ir paskelbus nepriklausomybę, estiškios savasties ir estų istorija Lietuvoje, neabejotinai, susijusi su Estijos ambasados istorija.

Martas Tarmakas prisimena: „Lietuva paskelbė apie nepriklausomybės atkūrimą 1990 m. kovo 11 dieną ir po to buvo susitarta su Estija dėl diplomatinių atstovybių abiejose šalyse įsteigimo. Buvau Liaudies fronto ir Sąjūdžio Baltijos tarybos narys ir, mokėdamas lietuvių kalbą, sutikau vykti į Vilnių. Pasitarime su vyriausybės vadovu Edgaru Savisaaru ir užsienio reikalų ministru Lennartu Meri, greta praktinių klausimų, svarstėme ir atstovybės pavadinimą bei jos vadovo titulą. Nepamenu, kuris iš pašnekovų pasakė, kad sąvokų „ambasada“ ir „ambasadorius“ vartoti negalime, nes Estija neturi tarptautinio pripažinimo. Mano replika — o kaip tuomet galime turėti „Ministrą pirmininką“ ir „užsienio reikalų ministrą“ — svarstymas

Kuna presidendi instutisooni polnud ei Eestis ega Leedus (Arnold Rüütel ja Vytautas Landsbergis olid Ülemnõukogu Presiidiumi esimehed), siis oli volikirjale alla kirjutanud Edgar Savisaar ja esitama pidin selle Leedu peaministrile Kazimiera Prunskienėle. Ta oli aga parajasti riigist ära ja kuna vajadus oli kiiresti tegevusega alustada, võttis volikirja 4. mail vastu asepeaminister Romualdas Ozolas.

Päev varem aga sai esinduse esimese üritusena teoks külaskäik Kaunasesse,

kus Leedu kunagise välisministri Juozas Urbšys (1896–1991) kodus toimus tema kohtumine Eesti saatkonna Leedus diplomaadi Erich Lipstokiga (1913–2010). Viimati olid nad kohtunud rohkem kui viiskümmend aastat tagasi. Juozas Urbšys oli Leedu viimane välisminister enne okupatsioone ja just temale anti Moskvast üle ultimaatum vastastikuse abistamise lepingu sõlmimiseks, millele ta pärast Kaunasega konsulteerimist koos Vjatšeslav Molotoviga 10. oktoobril 1939 alla kir-

jutas. Erich Lipstok oli aastail 1938–1940 atašee Eesti saatkonnas, mis asus tollases Leedu ajutises pealinnas Kaunases.

Eesti NSV esindaja sain olla vaid lühikest aega, sest 8. mail võttis Ülemnõukogu Toompeal vastu seaduse Eesti sümbolikaast ja sain uue dokumendi, mille number ja kehtivusaeg olid samad, kuid NSV asemel Vabariik.“

Saatkonna esimesi aastaid ja oma saatkonna maja lugu meenutas Valvi Strikaitienė, kes oli Eesti suursaadik Lee-

dus (1992–1996) ja enne seda nõunik (1990–1992): „Me saime /1990. aastal/ oma käsutusse maja Leedu valitsuse endises puhketsoonis Turniškises. Maja asus küll Vilniuse kesklinnast 15 km kaugusel, aga see-eest kaunis männimetsas.

Peab ütleva, et diplomaatilisele esindusele esitatavatest nõuetest oli see kõik väga kaugel, sidevahendeist rääkimata. Faksiside puudus, arvutisidest polnud juttugi, esimese arvutigi saime alles aasta pärast.

Tõendid nr 229. Mart Tarmak. Eesti NSV Valitsuse alaline esindaja Leedu Vabariigis ja Eesti Vabariigi Valitsuse alaline esindaja Leedu Vabariigis

Pažymėjimai Nr. 229. Martas Tarmakas. Estijos TSR Vyriausybės laikinasis atstovas Lietuvos Respublikoje ir Estijos Respublikos laikinasis atstovas Lietuvos Respublikoje

Juozas Urbšysise ja Erich Lipstoki kohtumine Kaunases

Juozo Urbšio ir Ericho Lipstoko susitikimas Kaune

baigėsi ir buvo sukurta „laikinoji atstovybė.“ Į Lietuvą atvykau gegužės pradžioje turėdamas kišenėje dokumentą, kuriame parašyta „Estijos TSR Vyriausybės laikinasis atstovas Lietuvos Respublikoje“. Kadangi prezidento institucijos nebuvo nei Estijoje nei Lietuvoje, (Arnoldas Rüütelis ir Vytautas Landsbergis buvo Aukščiausios tarybos prezidiumo pirmininkai), įgaliojimą pasirašė Edgaras Savisaaras ir jį įteikti turėjau Lietuvos ministrei pirmininkei Kazimierai Prunskienei. Ji tuo metu

buvo išvykusi iš respublikos ir, kadangi buvo būtina skubiai pradėti veiklą, gegužės 4 d. įgaliojimą priėmė ministro pirmininko pavaduotojas Romualdas Ozolas.

Viena diena anksčiau įvyko pirmas atstovybės renginys — apsilankymas Kaune, kur buvusio Lietuvos užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio (1896–1991) namuose įvyko jo ir buvusio Estijos pasiuntinybės Kaune diplomato Ericho Lipstoko (1913–2010) susitikimas. Paskutinį kartą jie buvo susitikę prieš penkias-

dešimt metų. Juozas Urbšys buvo paskutinis, iki okupacijos, Lietuvos ministras pirmininkas, ir būtent jam Maskvoje buvo įteiktas ultimatumas dėl tarpusavio pagalbos sutarties, kurį, pasikonsultavęs su Kaunu, 1939 m. spalio 10 d. pasirašė jis ir Viačeslavas Molotovas. Erichas Lipstokas 1938–1940 m. buvo atašė Estijos pasiuntinybėje tuometinėje Lietuvos sostinėje Kaune. Estijos TSR atstovu buvau trumpai, nes gegužės 8 d. Aukščiausioji taryba Toompea priėmė įstatymą dėl Estijos sim-

bolikos ir gavau naują dokumentą, kurio numeris ir galiojimo laikas išliko tokie pat, tik vietoj TSR parašyta Respublika.“

Pirmuosius atstovybės veiklos metus ir atstovybės savojo būsto atsiradimo istoriją prisiminė Valvi Strikaitienė, kuri 1992–1996 m. buvo Estijos ambasadorė Lietuvoje, o iki tol, 1990–1992 m., patarėja: „1990 m. savo reikmėms gavome pastatą Turniškėse, dabartinėje Lietuvos vyriausybės poilsiavietėje. Ji yra net apie 15 km. nuo miesto centro, bet gražiame pušyne.

1990 / Mart Tarmaku eraokogu

1990 / Aralehe Sira arhiv

Olukord muutus tunduvalt pärast viisarežiimi kehtestamist 1991. Viisataotlejaid Valgevenest, Kaliningradi oblastist ja mujalt oli palju, meid metsast leida oli väga raske. Viisataotlejatele lisandusid veel Euroopasse sõita soovijad. Leedu valitsuse korraldusel nõuti Leedu-Poola piiri ületamiseks piiripunktides piiriületajatel asutuste ametlikke lube juhul kui oli tegemist ametnike, sportlaste või kultuuritegelastega. Piiriületuslube, mida Eesti ametiasutused väljastada ei suutnud,

väljastas toona Eesti esindus. Nii lisandus piiripunktides üldisele järjekorrale veel lubadega sõitjate järjekord. Meid aga „rännati“ nii öösel kui päeval, inimesed tulid erinevate probleemidega sisse uksest, vahel ka aknast...

1991. aasta augustis algas taasisesevõnnud Balti riikide tunnustamine. Eesti esindus korraldati Eesti Vabariigi välisministri käskkirjaga 1. juulist 1992 ümber Eesti Vabariigi Suursaatkonnaks Leedus ja allakirjutanu määrati sama käskkirjaga EV

Valvi Strikaitienė 70. juubeli tähistamine saatkonnas

Valvi Strikaitienės 70-mečio jubiliejaus minėjimas ambasadoje

Reikia pastebėti, kad tai toli gražu neatitiko diplomatinei atstovybei keliamų reikalavimų, jau nekalbant apie ryšių priemonės. Fakso neturėjome, apie kompiuterius nei kalbos nebuvo, pirmą kompiuterį gavome po metų.

Padėtis ženkliai pasikeitė 1991 m., kai buvo įvestas vizų režimas. Prašančių vizos žmonių iš Baltarusijos, Kaliningrado srities ar dar iš kur kitur buvo daug, mus miške surasti buvo sunku. Prašymus vizai gauti pateikdavo ir vykstantieji į Europą. Lietu-

vos valdžios potvarkiu Lietuvos–Lenkijos pasienio užkardose sieną kertantys valstybės tarnautojai, sportininkai, kultūros darbuotojai turėjo pateikti įstaigų, kurioms priklausė, išduotus leidimus. Leidimus kirsti sieną, kurių neįstengdavo išduoti Estijos įstaigos, išduodavo atstovybė. Taip pasienio užkardose greta bendros eilės atsirasdavo dar ir išvykstančių su leidimais eilė. O mus „puldavo“ dieną ir naktį, įvairių problemų turintys žmonės vidun patekdavo ir per duris, o kartais ir per langą...

erakorralliseks ja täievoliliseks suursaadi-kuks Leedus. Peatselt ilmusid Vilniusesse teiste riikide diplomaatilised esindajad. Raskusi ruumidega oli esialgu kõikidel. Suuremad ja rikkamad riigid leidsid endale peagi ajutised ja üsna kiiresti ka alalised saatkonnaruumid, kuigi mitmete riikide esindused asusid ikka samas Turniškeses.

Ka Eesti Vabariigi saatkond hakkas Leedu Välisministeeriumi toel intensiivselt mugavamaid ja logistiliselt sobivamaid ruume otsima. Praegu tundub, et iga teine maja Vilniuses, mis vähegi sobis, sai üle vaadatud. Võeti isegi vastu otsuseid konkreetse maja rentimiseks või ostmiseks. Tagantjärele dokumente sirvides leiab mitmeid Vilniuse linnapeade otsuseid nii mõnegi meile pakutud maja kohta. Enamuses olid need renoveerimata hooned, millest üksikud ootavad veel praegugi korda tegemist. Korras hoonetel olid aga „peremehed“ olemas. Ei tulnud ju kõne allagi, et võtta maja lastehaiglalt,

1991 m. rugpjūtį prasidėjo nepriklausomomis tapusių Baltijos valstybių pripažinimas. Estijos atstovybė Estijos Respublikos užsienio reikalų ministro 1992 m. liepos 1 d. įsakymu tapo Estijos ambasada Lietuvoje o šių eilučių autorė tuo pačiu įsakymu buvo paskirta ypatingąja ir įgaliojama Estijos Respublikos ambasadore Lietuvoje. Greitai Vilniuje atsirado kitų valstybių diplomatiniai atstovai. Visų valstybių atstovybėms buvo nelengva dėl patalpų. Didesnės ir turtingesnės valstybės greitai susirado laikinas o neužilgo ir nuolatinės patalpas ambasadoms, bet daugelio valstybių atstovybės vis dar buvo Turniškesė.

Ir Estijos Respublikos ambasada su Lietuvos užsienio reikalų ministerijos parama, pradėjo intensyviai ieškoti patogesnių ir logistikos atžvilgiu tinkamesnių patalpų. Dabar atrodo, kad buvo apžiūrėtas kas antras bent kiek tinkamas Vilniaus namas. Net buvo priimti sprendimai dėl konkrečių pastatų nuomos ar pirkimo. Vartant

kunstigaleriilt, Avatud Leedu Fondilt või tollal väga populaarselt teatrifestivalilt „LIFE“. Mingid ruumid, pealegi üsna hubased, olid meil olemas, saatkonna töö oli jõudumööda siiski tehtud, Eesti, eestlased ja Eesti saatkond olid Leedus väga populaarsed ning meie ebamugavusi ei pandud eriti tähele. President Lennart Meri küsis küll igakordsel kohtumisel: „Kas olete ikka veel metsas?“

Ajad muutusid, Balti riigid „riigistusid“ järjest enam ja peagi hakati meilt „metsamajakese“ eest ka renti nõudma, mis aga polnud sugugi väike.

1994. aasta sügystalvel leidsime ruumid Vilniuse kesklinnas Tilto tänaval. Rendiraha ei olnud väga suur ja kuna need olid mõeldud ajutiste ruumidena, jäi ka välisministeerium meie valikuga rahule. Pärast remonti muutusid ruumid üsna hubaseks, ent nii maja välimus kui turvanõuded jätsid soovi, ruumid ei vastanud protokollilistele ega muudele nõudmistele.

tuometinius dokumentus galima rasti kelis Vilniaus merų sprendimus dėl vieno ar kito mums pasiūlyto namo. Daugiausia buvo siūlomi renovuoti pastatai, vienas kitas iš jų iki šiol stovi nesutvarkyti. O tvarkingi pastatai turėjo „šeimininkus“. Nei nebuvo kalbos, kad paimti vaikų ligoninės, Dailės galerijos, Atviros Lietuvos fondo ar tuomet labai populiarus teatro festivalio „LIFE“ pastatus. Šiaip ar taip, patalpas, ir net gana jaukias, turėjome, ambasados veikla, kiek pajėgėme, buvo vykdoma, Estija, estai ir Estijos ambasada buvo Lietuvoje labai populiarūs ir mūsų nepatogumus mažai kas tepastebėdavo. Prezidentas Lennartas Meri susitikimų metu kaskart paklausdavo: „Vis dar miške esat?“

Laikai keitėsi, Baltijos valstybės vis labiau „suvalstybėjo“ ir iš mūsų paprašė nuomos mokesčio, beje, nemažo.

1994 m. rudenį radome patalpas Vilniaus centre Tilto gatvėje. Nuomos mokeskis nebuvo labai didelis ir, kadangi kalbėta

Suursaadikuna olin muutunud „tüütavaks kärbses“ nii Leedus kui Eestis. Meie ruumide probleemile pöörati üha enam tähelepanu ka Eesti välisministeeriumis, kuigi sarnaste muredega pöördusid teisedki taas avatud saatkonnad ministeeriumi poole. Siiski järjest rohkem külastasid meid peamaja spetsialistid ning ühel järjekordsel ruumide otsingul leidsid, et ehitamine ei ole Leedus väga kallis ning oleks otstarbekam ehitada täiesti uus saatkonnahoone.

Algasid uued otsingud — nüüd juba sobiva ehituskruundi leidmiseks. Eesti ja Leedu vahel sõlmiti kokkulepe, et pariteetsetel alustel üüritakse mõlemale saatkonnale tasuta krunt 99 aastaks. Leedu välisministeeriumi esindaja hr Semeškevičiusega käisime läbi kõik vähegi sobivad kohad Vilniuses. Kord osutus pakutav krunt liiga väikeseks, kord liiga suureks, vahel oli välja valitud krunt juba müüdnud...

Saatkond Tilto tänaval

Ambasada Tilto gatvėje

apie laikinas patalpas, užsienio reikalų ministerija mūsų pasirinkimui pritarė. Po remonto patalpos tapo gana jaukios, bet namo išorė ir reikalavimai apsaugai toli gražu neatitiko protokolo. Kaip ambasadorė, tapau „įkyria muse“ ir Lietuvoje ir Estijoje. Mūsų patalpų problemai užsienio reikalų ministerija ėmė skirti vis daugiau dėmesio, bet su tais pačiais rūpesčiais į ją kreipėsi ir kitos nesenai įkurtos ambasados. Vis dažniau susilaukdavome specia-

listų apsilankymo ir vienos eilinės patalpų paieškos metu jie pagalvojo, kad statyba Lietuvoje nėra labai brangi ir būtų tikslinga pastatyti visai naują ambasados pastatą.

Prasidėjo naujos paieškos — dabar jau tinkamo sklypo. Buvo sudarytas susitarimas tarp Estijos ir Lietuvos, kad paritetu pagrindais abiem ambasadoms bus nemokami išnuomoti sklypai 99 metams. Su Lietuvos užsienio reikalų ministerijos atstovu p. Semaškevičiumi apžiūrėjome

Tuli hakata omal initsiatyvil tegutsema — linna arhitektuuriosakonna töötajate ja peaarhitekti abiga leidsimegi sobiva krundi Nerise jõe paremal kaldal, mitte kaugel Leedu parlamendihoonest. Pärast kõike näis koht olevat lausa ideaalne ja seda kinnitavad kahtlemata ka Eesti Vabariigi suursaatkonnas töötavad diplomaadid.

14. septembril 1995 kirjutasime tolle-aegse Vilniuse linnapea hr Alis Vidūna-sega alla tasuta rendilepingule 99 aastaks. Tookordne Eesti Vabariigi peaminister Tiit Vähi kirjutas alla valitsuse korraldusele, millega saime loa saatkonna ehitamiseks.

Eesti välisministeerium kuulutas välja arhitektuurikonkursi. Oli see ju esimene uus saatkonnahoone, mille taasiseseisvunud Eesti riik kavatses ehitada. Konkursi vastu oli Eestis suur huvi, esitati 35 projekti. Leedust kuulusid žüriisse akadeemik Vytautas Edmundas Čekanauskas ja üks Leedu tuntumaid urbanistikaspetsialiste, arhitekt Augis Gučas. Mõlema žüriiliik-

mega käisime mitu korda Tallinnas, tutvumaks konkursile esitatud projektidega. Leedulastele tegi muret, kas ehitatav hoone sobib Vilniuse arhitektuurilisse linnapilti. Konkursile oli esitatud väga palju huvitavaid projekte ja pärast konkursi teist vooru valiti kuue poolthäälega (vastu oli 5 žüriiliiget) konkursi võitjaks arhitektuuribüroo Kolm Pluss Üks OÜ (arhitektid Andres Ojari, Markus Kaasik, Ilmar Valdur ja Inga Raukas) koostatud projekt. Vilniuse arhitektuuripilti sobimisest ei teinud soliidseid ja pädevad Leedu spetsialistid enam juttu ...

Siis algas uus etapp — projekti kinnitamine kõikides vajalikes asutustes. Kuigi 1996. aasta oktoobris asus Vilniuses tööle uus suursaadik Alar Olljum, jäi projektide kooskõlastamine veel minu ülesandeks. Kõik, kes ehitamise ja projektide kooskõlastamisega on tegelenud, teavad, millist aja- ja närvikulu see võtab. Kuid lõpuks sai kõik korda ja praeguse saatkonnahoone

visus bent kiek tinkamus sklypus. Pasirodė esą ar per maži, ar per dideli, pasitaikė, kad pasirinktas sklypas jau parduotas....

Teko pradėti veikti savo iniciatyva — su miesto architektūros skyriaus darbuotoju ir vyriausiojo architekto pagalba radome tinkamą sklypą dešiniajame Neries krante, netoli Seimo rūmų. Vėliau paaiškėjo, kad vieta tiesiog ideali ir tą nedvejodami patvirtina Estijos Respublikos ambasadoje dirbantys diplomatai.

1995 m. rugsėjo 14 d. pasirašėme su tuometiniu Vilniaus meru p. Aliu Vidūnu sklypo nuomos 99 metams sutartį. Tuometinis Estijos Respublikos Ministras Pirmininkas Tiitas Vähi pasirašė potvarkį, kuriuo buvo leidžiama pradėti ambasados statybą.

Estijos užsienio reikalų ministerija paskelbė konkursą architektūriniam projektui. Juk tai buvo pirmasis naujas ambasados pastatas, kurį nepriklausoma Estija ketino statyti. Konkursas Estijoje sukėlė didelį susidomėjimą, buvo pateikti

35 projektai. Žiuri komisijos nariai iš Lietuvos buvo akademikas Vytautas Edmundas Čekanauskas ir vienas žinomiausių Lietuvos urbanistikos specialistų architektas Augis Gučas. Su abiem žiuri nariais kelis kartus vykome į Taliną susipažinti su konkursui pateiktais projektais. Lietuviai nerimavo, ar pastatas derės prie miesto architektūrinio vaizdo. Konkursui buvo pateikta labai daug įdomių projektų ir po antrojo konkurso etapo šešiais balsais (prieš — penki) konkursą laimėjo AB „Trys plius vienas“ (arhitektai Andresas Ojari, Markus Kaasikas, Ilmaras Valduras ir Inga Raukas) parengtas projektas. Apie derėjimą prie miestovaizdžio solidūs ir kompetentingi lietuvių specialistai daugiau nebešnekėjo...

Tuomet prasidėjo naujas etapas — projekto tvirtinimas visose instancijose. Nors 1996 m. spalio mėnesį pareigas eiti pradėjo naujas ambasadorius Alaras Olljumas, projekto suderinimas liko mano

ehitamine algas 1997. aastal. President Lennart Meri pani hoone nurgakivi paika 20. augustil. Mälestustahvel asub terrassil saatkonna sisehoovis. Eesti ehitusettevõtte „Merko Ehitus“ mehed ehitasid kiiresti ning Eesti Vabariigi Iseseisvuspäeva күn-nisel, 23. veebruaril 1998 õnnistas uue hoone sisse pastor Villu Jürjo. Samal päeval toimunud saatkonna avamisel osalesid Eesti parlamendi — Riigikogu — spiiker Toomas Savi ja Leedu president Valdas Adamkus.

Nüüd asub Vilniuses, A. Mickevičiuse tänaval 4A, Eesti Vabariigi suursaatkond, mis oma paekivist fassaadi ning klaasist tagaküljega on üks kaasaegsemaid hooneid Vilniuses. Hoone on oma modernsuse, arhitektuurilise lahenduse ja huvitava sisekujunduse tõttu leidnud tunnustamist mitmetes maailma arhitektuuriajakirjades.“

Kakskümmend aastat on saatkonna-hoone juurest teinud oma töö, seetõttu kirjutas 2017. aasta suvel praegune suur-

saadik Jana Vanaveski (Eesti suursaadik Leedus alates 2016): „olen tänaseks olnud Leedus pisut üle aasta. Veel enne saabumist Vilniusesse teadsin, et minu esimeseks suuremaks väljakutseks saab olema saatkonna kauaoodatud remont. Suvise kuumuse ja talvekülmaga olid kõik selle maja senised töötajad kokku puutunud ning puudulikust ventilatsioonist räägiti suisa legende. Ligi neli kuud jagasime maja ehitusmeestega, kohanesime müra ja tolmuga ning kohati tundus, et see ei

löpe kunagi. Remondijärgne suurpuhastus ja saatkonna erinevate süsteemide kaasajastamine võttis veel oma aja ega ole tänasekski veelgi päris valmis. Kuid pingutus on end kuhjaga ära tasunud ja maja sisekliima on nüüdseks normaliseerunud. Tänavu, uskumatu küll, juba 20 aastaseks saanud hoone aga üllatab endiselt külalisi oma modernsuse ja eripäraga.“

See kaunis ja moodne saatkonnahoone Vilniuses on saanud kaasajal eestluse keskpunktiks Leedus. Siia leiavad tee nii kul-

Saatkonnale nurgakivi panemine

Ambasados kertinio akmens padėjimas

Saatkonnahoone fassaad

Ambasados pastato fasadas

uždaviny. Visi, kam teko užsiimti statybos projekto derinimu, žino, kiek laiko ir nervų tam prireikia. Bet galiausiai viskas buvo sutvarkyta ir 1997 m. rudenį prasidėjo ambasados statyba. Rugsjūčio 20 dieną prezidentas Lennartas Meri padėjo pastato kertinį akmenį. Įvykio atminimo lenta yra ambasados pastato vidiniame kieme, terasoje. Estijos statybos įmonės „Merko statyba“ vyrai darbavosi sparčiai ir 1998 m. Estijos nepriklausomybės dienos, vasario 23-sios, išvakarėse pastorius Villu Jürjo pašventino naują pastatą. Tą pačią

dieną įvykusiame ambasados atidaryme dalyvavo Estijos parlamento — Riigikogu — pirmininkas Toomas Savi ir Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus.

Dabar Vilniuje, A. Mickevičiaus gatvėje Nr. 4 A stovi Estijos Respublikos ambasada, — nuo dolomitinio fasado iki stiklinės sienos vidinėje pastato pusėje vienas šiuolaikiškiausių pastatų Vilniuje. Dėl modernumo, architektūrinio sprendimo, įdomaus interjero pastatas pelnė pripažinimą keliuose pasauliniuose architektūros žurnaluose.“

Dvidešimt pastato gyvavimo metų paliko pėdsakus ir apie tai 2017 m. vasarą dabartinė ambasadorė Jana Vanaveski (Estijos ambasadorė Lietuvoje nuo 2016) rašė: „Lietuvoje esu jau kiek ilgiau nei metus. Dar prieš atvykdamą į Vilnių žinojau, kad pirmas didesnis iššūkis bus ilgai lauktas remontas ambasadoje. Visiems šio pastato darbuotojams teko patirti karštį vasaromis ir šaltį žiemomis, apie ventilacijos trūkumą tiesiog sklandė legendos. Apie keturis mėnesius pastatą dalinomės su statybininkais, pripratome prie triukšmo

ir dulkių, ir kartais atrodydavo, kad tai niekuomet nesibaigs. Dideliam tvarkymuisi po remonto ir įvairių ambasados sistemų išdėstymui prireikė dar kažkiek laiko ir dar dabar ne viskas iki galo pabaigta. Bet pastangos su kaupu atsipirko ir pastato mikroklimatas dabar normalus. Šiandien, net stebėtina, prieš dvidešimt metų statytas pastatas vis dar stulbina jame apsilykusius modernumu ir savitumu“.

Šis gražus ir modernus ambasados pastatas Vilniuje šiais laikais yra tapęs estų Lietuvoje centru. Į jį kelią randa kultūros

tuuriinimesed, teadlased kui ka ärimed. Nagu Toomas Kukkk (suursaadik Leedus 2012–2016) on kirjutanud: „Eesti saatkonna hoone Vilniuses oli kahtlemata kõigi toimunud arengute ja sündmuste tunnis-tajaks, olles jätkuvalt sagedaseks kohtu-mispaigaks Eesti ja Leedu poliitikutele, ametnikele, ärimeestele jt elualade esinda-jatele. Minu saadikuks oleku aastatest on eriti meeldiv meenutada mitmeid toredaid üritusi, mida saatkonnas sai korraldatud koostöös kohaliku Eesti kogukonnaga.“

Saatkonna raudvaraks on aga saatkonna finantsassistent Anne Jagminienė, kes poole oma elust Leedus on seotud olnud saatkonnatöoga. Endised ja praegused saatkonnatöötajad meenutavad teda ikka sooja sõnaga.

Rahvusvaheline heategevuslik jõululaat välisriikide saatkondade osalusel Vilniuse raekojas. Paremalt Anne Jagminienė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys ja Merle Paats

Tarptautinė labdaros mugė Vilniaus rotušėje. Iš dešinės Anne Jagminienė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys ir Merle Paats

žmonės, mokslininkai ir verslininkai. Kaip rašė Toomas Kukkas (ambasadorius Lietuvoje 2012–2016): „Visų įvykių ir renginių liudininkas be abejo buvo Estijos ambasados Vilniuje pastatas, buvęs pakankamai dažna Estijos ir Lietuvos politikų, tarnautojų, verslininkų ir kitų profesijų žmonių susitikimų vieta. Man būnant ambasadoriumi itin maloniai įsiminė keli puikūs renginiai, kurie buvo suorganizuoti ambasadoje bendradarbiaujant su vietine estų bendruomene“.

Ambasados atraminio akmenis vaidmuo atitenka, čia referente-finansininke dirbusiai Annei Jagminienei, kuri pusę Lietuvoje pragyvento gyvenimo yra susijusi su ambasada. Buvę ir esantys ambasados darbuotojai ją mini tik šiltu žodžiu“.

AUKONSULID JA -KONSULAADID

Kui enne sõda aukonsulaatide avamiseni Leedus ei jõutud, siis tänaseks on Leedus kolm aukonsulit, kellest ülevaate annab Siim Krispin (Eesti diplomaat Leedus alates 2016. aastast).

Aukonsul Klaipėdas Virginijus Biskys on sündinud 19. märtsil 1946. Hariduselt on hr Biskys arst nagu ka tema abikaasa ja lapsed, kõrghariduse omandas ta Kaunase meditsiiniinstituudis. Hr Biskysel on suured teened meditsiiniteenuste arendamisel oma kodupiirkonnas — tema juhatusel on välja arendatud rehabilitatsioonihaiгла kompleks Palangas. Hr Biskysel on olnud tihedad suhted Hiiuuga — tema poolt tollal juhitud haiglas said koolitust mitmed Hiiuuga haigla töötajad ja tema abiga on toimunud Leedus paljud Hiiuuga kunstnike näitused. 2004. aastal pälvis Biskys Eesti Valgetähe IV klassi teenetemärgi, 2013. aastal Hiiuuga teeneteplaadi nr 15. Aukonsulaadi Klaipėdas avas Eesti suursaadik Andres Tropp

GARBĖS KONSULAI IR KONSULATAI

Prieškaryje Lietuvoje nesuspėta įsteigti konsulatų, o dabar čia yra trys garbės konsulai, su kuriais supažindina Siimas Krispinas (Estijos diplomatas, ambasados darbuotojas Lietuvoje nuo 2016 metų).

Garbės konsulas Klaipėdoje Virginijus Biskys gimė 1946 m. kovo 19 d. Ponas Biskys yra baigęs Kauno medicinos institutą, turi gydytojo išsilavinimą, kaip ir jo žmona bei vaikai. Ponas Biskys turi daug nuopelnų regiono gydymo įstaigų plėtrai — jam vadovaujant buvo rekonstruotas reabilitacinės ligoninės kompleksas Palangoje. V. Biskys palaikė glaudžius ryšius su Hiiuuga — jo vadovaujamoje ligoninėje Palangoje stažavosi Hiiuuga ligoninės darbuotojai, jis prisidėjo Lietuvoje surengiant Hiiuuga menininkų parodas. 2004 m. Biskys apdovanotas Estijos Respublikos pasižymėjimo ženklu — IV klasės Baltąja žvaigžde, 2013 m. — Hiiu-

2008. aasta mais. Aukonsulaat katab lisaks Klaipėda maakonnale veel ka Telšiai ja Tauragė maakondi.

Aukonsul Kaunases Žaneta Simanavičienė on sündinud 25. juulil 1967. Lapseeas elas tulevane aukonsul Eestis, õppis Tallinnas ja Tartus. Tema isa töötas Tallinnas Estonia ja Tartus Vanemuise teatris ning ka ema töötas mõlemas linnas muusikakoolides. Pr Simanavičienė omandas Kaunase polütehnilises insti-

tuudis (nüüd Kaunase tehnikaülikool) majandusinseneri kvalifikatsiooni ja kait- ses Moskva riiklikus (Lomonosovi nime- lises) ülikoolis majandusteaduste doktori- kraadi. Tööalaselt on ta pikalt tegutsenud akadeemilises valdkonnas, algul teaduri ja hiljem õppejõuna Kaunase tehnikaüli- koolis (sh 10 aastat ettevõtetmajanduse professorina), Vilniuse ülikooli Kaunases asuvas humanitaarteaduskonnas ja Vil- niuse Mykolas Romerise ülikooli Kaunase

Klaipėda aukonsul Virginijus Biskys Palangas Eesti kuuske ehtimas

Klaipėdos garbės konsulas Virginijus Biskys Palangoje puošia estų bendruomenės eglutę

maa garbės raštu. Garbės konsulatą Klai- pėdoje 2008 m. gegužės mėnesį atidarė Estijos ambasadorius Andreas Troppas. Neskaitant Klaipėdos, Garbės konsulatas aptarnauja taip pat ir Telšių bei Taura- gės apskritis.

Garbės konsulė Kaune Žaneta Sima- navičienė gimė 1961 m. balandžio 27 d. Būsimoji konsulė vaikystėje gyveno Estijoje, mokėsi Taline ir Tartu. Jos tėvas dirbo Taline, teatre Estonia ir Tartu, tea-

tre Vanemuine, motina dirbo muzikos mokytoja abiejuose miestuose. P. Sima- navičienė Kauno politechnikos institute (dabar — Kauno technologijos universi- tetas) įgijo ekonomikos inžinerijos spe- cialybę ir apgynė ekonomikos daktaro disertaciją Maskvos M. Lomonosovo universitete. Ilgą laiką dirbo akademinį darbą. Pradžioje — mokslo darbuotoja, vėliau — dėstytoja, (apie 10 metų įmonių ekonomikos profesore) Vilniaus univer-

harus. Lisaks on pr Simanavičienė tööta- nud Kaunase linnavalitsuse majandusosa- konnas ning tegutsenud ettevõtluse alal. Aukonsul on olnud Leedu majandus- teadlaste ühenduse asepresident ja Kau- nase naisteühenduse juhatus president. Aukonsulaat Kaunases tegutseb alates 2014. aasta augustist, ametlikult avas selle välisminister Keit Pentus-Rosimannus 2015. aasta jaanuaris. Aukonsulaat katab lisaks Kaunase maakonnale veel ka Mari- jampolė ja Alytuse maakondi.

Aukonsul Šiauliais Gintaras Sluckus on sündinud 27. aprillil 1961. Kõrghari- duse sai hr Sluckus Šiauliai ülikoolist, kus omandas füüsikaõpetaja kvalifikatsiooni. Praeguseks on ta üle 20 aasta olnud tegev ettevõtluses ja töötab 2002. aastast alates Šiauliais Rootsi ettevõtte Bigso (toodab kontoritarbeid) Leedu haru tegevdirek- torina. Hr Sluckus lööb aktiivselt kaasa ettevõtlusalaste ühenduste tegevuses, ta

siteto Kauno humanitariniame fakultete, vėliau Mykolo Riomerio universiteto Kauno skyriuje. Be to p. Simanavičienė dirbo Kauno savivaldybės ekonomikos skyriuje, užsiėmė verslo klausimais. Gar- bės konsulė buvo Lietuvos ekonomistų asociacijos pirmininko padėjėja ir Kauno moterų draugijos pirmininkė. Garbės konsulatas Kaune veikia nuo 2014 m. rugpjūčio, o oficialiai jį atidarė užsienio reikalų ministrė Keit Pentus-Rosimannus 2015 m. sausį. Neskaitant Kauno apskrities, Garbės konsulatas aptarnauja ir Marijampolės bei Alytaus apskritis.

Gintaras Sluckus, garbės konsulas Šiauliuose, gimė 1961 m. balandžio 27 d. P. Sluckus studijavo Šiaulių universitete, kuriame įgijo fizikos mokytojo kvalifika- ciją. Virš 20 metų užsiima verslu, nuo

2002 m. — Švedijos įmonės Bigso (gamina biurų reikmenis) Lietuvos sky- riaus vykdomasis direktorius. P. Sluckus

on nii Leedu töösturite ühenduse, Šiauliai Rotary klubi kui ka Šiauliai kaubandus-, tööstus- ja käsitöökoja liige. Aukonsulaat Šiauliais tegutseb alates 2016. aasta juulist, ametlikult avas välisministeeriumi kants- ler Rainer Saks selle 2017. aasta märtsis. Lisaks Šiauliai maakonnale katab aukon- sulaat ka Panevėžyze ja Utena maakondi.

aktyviai bendradarbiauja verslininkų susivienijimo veikloje, jis yra Lietuvos pramonininkų sąjungos, Šiaulių Rotary klubo bei Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmų narys. Garbės konsulatas Šiauliuose veikia nuo 2016 m. liepos, oficialiai jį atidarė užsienio reikalų minis- terijos kancleris Raineris Saksas 2017 m. kovo mėn. Neskaitant Šiaulių apskrities, garbės konsulatas aptarnauja ir Panevėžio bei Utenos apskritis.

Sajandivahetuse peaesmärgiks sai nii Eestile kui ka Leedule Euroopa Liitu ja NATOsse pürgimine. Alar Olljum, Eesti suursaadik Leedus aastatel 1996–2000, meenutab: „Minu neli Leedus veedetud aastat olid küllaltki sündmusterohked. Mul oli au olla Eesti suursaadik Leedus ajal, mil kahe riigi koostöö mitmes valdkonnas (Euroopa Liitu ja NATOsse pürgimine, majanduse- ja kaitsevaldkonnad jne) tegi hüppelisi edasiminekuid. Just sel ajal leidsid aset mitmed „esimesed“ sündmused: 1997. aasta aprillis toimus sõjajärgse Eesti välisministri esimene ametlik visiit, sama aasta augustis leidis aset Eesti presidendi ajaloo esimene riigivisiit Leetu, mille käigus president Lennart Meri pani uuele saatkonnahoonele nurgakivi ning juba kuus kuud hiljem, Eesti Vabariigi 80. aastapäeval, avas Riigikogu esimees Toomas Savi Vilniuses sõjajärgse Eesti esimese uue saatkonnahoone (mille klaasist hoovisein oli Baltimaades esimene selle-

laadne rajatis). Eesti-Leedu kaubavahetus kasvas kiiresti: ainuüksi 1997. aastal 1,7 korda, ühtlasi oli Eesti sama aastal Leetu tehtud välisinvesteeringute mahult USA järel teisel kohal.

Olla 1990. aastate lõpus Leedus Eesti suursaadik ei olnud paraku vaid piima lüpsmine ja mee lakkumine. Aeg-ajalt tuli ette ka teatud häired kahe riigi vahelistes suhetes: ülalmainitud Eesti välisministri Toomas Hendrik Ilvese ametliku visiidi

algul tekkis ootamatult terav olukord siis, kui Eesti välisminister süüdistas oma Leedu kolleegi Eesti mainet kahjustava narratiivi kasutamises, kiirendamaks Eesti kulul Leedu teed NATOsse. Teiseks tekitas Leedu poliitikute seas meelehäarmi Euroopa Liidu otsus kutsuda Eestit liitumisläbirääkimistele enne Leedut. Eesti majandushuvide järsu kasvuga Leedus kaasnesid ka mõningaid raskused, näiteks võib tuua AS Levicomi tollase kava olu-

Eesti presidendi ajaloo esimene riigivisiit Leetu

Pirmasis Estijos prezidento institucijos istorijoje valstybinis vizitas

Amžią sandūroje pagrindiniu ir Estijos ir Lietuvos tikslu tapo įstojimas į Europos Sąjungą ir į NATO. Alaras Olljumas, Estijos ambasadorius Lietuvoje 1996–2000 metais, prisimena: „Ketveri metai, kuriuos praleidau Lietuvoje, buvo pakankamai gausūs įvykių. Man teko garbė būti Estijos ambasadoriumi Lietuvoje tuo laiku, kai abiejų valstybių bendradarbiavimas keliose srityse (įstojimo į Europos Sąjungą ir į NATO, ekonomikos ir gynybos srityse ir pan.) vyko tiesiog šuoliais. Būtent tuo metu nutiko kai kurie „pirmieji“ įvykiai: 1997 m. balandį įvyko pokarinio Estijos užsienio reikalų ministro pirmasis oficialus vizitas, tą pačių metų rugpjūtį — Estijos prezidento institucijos istorijoje pirmasis valstybinis vizitas į Lietuvą, kurio metu prezidentas Lennartas Meri padėjo kertinį naujos ambasados pastato akmenį ir jau po šešių mėnesių, Estijos Respublikos 80-ųjų metinių dieną, parlamento pirmininkas Toomas Savi atidarė pirmą

naują pokarinės Estijos ambasados pastatą (kurio stiklinė galinė siena buvo pirmasis Baltijos šalyse tokio pobūdžio architektūrinis sprendimas). Estijos — Lietuvos prekių mainai sparčiai augo: vien 1997 metais 1,7 karto, visumoje užsienio investicijų apimties požiūriu Estijos investicijos Lietuvoje buvo antroje vietoje po investicijų JAV.

1990-ųjų pabaigoje būti ambasadoriumi Lietuvoje — ne vien pieną melžti ir medų laižyti. Kartas nuo karto tarp valstybių kildavo įtampų: minėtojo Estijos užsienio reikalų ministro Tomo Hendriko

Ilveso oficialaus vizito pradžioje netikėtai susidarė aštri padėtis, kai Estijos užsienio reikalų ministras apkaltino savo kolegą Lietuvos ministrą, tuo, kad vartoja Estijos paminėjimui kenkiantį naratyvą spartindamas Lietuvos kelią į NATO Estijos sąskaita. Antra, lietuvių politikams susikrimitimą kėlė Europos Sąjungos sprendimas įstojimo į ES deryboms pakviesti Estiją anksčiau negu Lietuvą. Estijos ekonominių interesų Lietuvoje staigų išaugimą lydėjo ir tam tikri sunkumai, pavyzdžiui, tuometinis AB Levicom ketinimas iš

liselt suurendada investeringud Leedu sideteenuste arengusse, mida aga algselt blokeeriti Leedu riikliku firma monopoli kaitseks.

Õnneks olid aga minu Vilniuse lähete lõpuks nii Eesti kui Leedu (muidugi ka Läti) kutsutud liituma nii EL-i kui ka NATOga ja ka Balti kaitsekoostöö oli jõuliselt edenenud: siinjuureks võiks meenutada selliseid akronüüme nagu BALTBAT (Baltic Peacekeeping Battalion / Balti rahuvalve bataljon), BALTNET (Baltic Air Surveillance Network / Balti õhuseire koostöövõrk), BALTDEFCOL (Baltic Defence College/ Balti kaitsekolledž) — kõik need projektid said teoks just sellel ajal. Peale Eesti Vabariigi Presidendi riigivisiidi ja uue saatkonna hoone piduliku avamist Eesti Vabariigi 80. aastapäeval mäletan ka 1997. aasta suvel toimunud esimesi suuremaid ühisõppuseid „Baltic Challenge“, kus sain uhkusega üle vaadata ka Eesti sõdurid, kes olid Klaipėdas USA

ja Leedu ja teiste sõbralikke riikide sõdurite kõrval üles rivistatud.“

Rein Oidekivi, Eesti suursaadik Leedus aastatel 2000–2004 jätkas: „Vilniuses veetsin aastad 2000–2004. Rahvusvahelises suhtlemises oli sel perioodil Eesti põhiline päevakord seotud läbirääkimiste ja ettevalmistustega liitumiseks Euroopa Liidu ja NATOga. Ega ole vast vajadust lisada, et Leedu aktuaalsused diplomaatias olid samad. Dialoogis Euroopa Liiduga sai selgeks, et vaatamata ühe rühma riikide varasemale stardile läbirääkimistel — ka Eesti kuulus nende hulka — laieneb ühendus uute riikidega ikkagi nn suure pauguga — korraga 10 riiki, sealhulgas kõik Baltimaad — Eesti, Läti, Leedu. Ka NATO laienemise puhul ei hakatud Balti riike eristama — Balti õdesid hinnati ventalikult võrdselt ja liikmeks saadi samaaegselt. Ühisest eesmärgist tulenevalt oli igapäevane suhtlemine ja infovahetus tihe. Nii saatkonna igapäevase tööna, aga

esimes padidinti investicijas į Lietuvos ryšių tarnybų plėtrą pradžioje buvo blokuojamas ginant Lietuvos valstybines firmos monopolį.

Laimei, iki mano kadencijos Vilniuje pabaigos ir Estija ir Lietuva (žinoma, ir Latvija) buvo pakviestos įstoti į ES ir į NATO ir Baltijos gynybinis bendradarbiavimas buvo ženkliai pasistūmėjęs: čia reikėtų prisiminti tokius akronimus kaip kad BALTBAT (Baltic Peacekeeping Battalion/ Baltijos taikos palaikymo batalionas), BALTNET (Baltic Air Surveillance Network / Baltijos oro apsaugos bendradarbiavimo tinklas), BALTDEFCOL (Baltic Defence College/ Baltijos gynybos koledžas) — visi šie projektai buvo įgyvendinti būtent tuomet. Greta Estijos Respublikos Prezidento valstybinio vizito ir naujo ambasados pastato iškilmingo atidarymo Estijos Respublikos 80-jo jubiliejaus metu prisimenu ir 1997 metų vasarą įvykusias pirmas didesnes bendras karines pratybas „Baltic Challenge“, kurių

metu galėjau su pasididžiavimu žvelgti ir į Estijos karių, išsirikiavusių Klaipėdoje drauge su JAV ir Lietuvos bei kitų draugiškų valstybių kariais.“

Reinas Oidekivi, Estijos ambasadorius Lietuvoje 2000–2004 metais, tęsė: „Vilniuje praleidau 2000–2004-ius metus. Tarptautinių santykių srityje šio laikotarpio Estijos darbotvarkėje pagrindiniai reikalai buvo susiję su derybomis ir pasiruošimu įstoti į Europos Sąjungą ir NATO. Turbūt nereikia pridurti, kad Lietuvos diplomatinis aktualijos buvo tos pat.

Dialogo su Europos Sąjunga metu paaiškėjo, kad, nepaisant jog viena valstybių grupė anksčiau startavo derybose — ir Estija jai priklausė — naujų valstybių įsijungimas įvyks, kaip sakoma, vienu šūviu — 10 valstybių vienu kartu, tarp jų visos Baltijos šalys — Estija, Latvija, Lietuva. Ir NATO plėtra vyko neišskiriant kurios nors iš Baltijos valstybių — Baltijos sesių įvertinimas buvo broliška vienodas ir narėmis jos tapo vienu metu. To paties

ka riigipeade, parlamentide ja valitsuse tasanditel. Ei olnud palju neid nädalaid, mil saatkond poleks saanud mõnda Eesti võimuesindajat võõrustada. Emotsionaalselt tihedad sidemed Balti riikide ja eraldi Eesti ning Leedu vahel püsisid ja rikastusid, hooga lisandus praktilist koostööd väljaspool Balti formaati. Baltimaade koostoimetaminegi sai uue mahu ja kvaliteedi. Ja siis lõpuks, 2004. aasta kevadel, jagus ka ühiseid tähistamisi Euroopa Liidu ja NATO liikmeteks saamisel.

Minult uuriti siis ja on küsitud ka tagantjärele: kuivõrd esines omavaheliste hõõrumisteni viinud konkurents? Võin kinnitada: Eesti ja Leedu vahelises suhtluses suured põhimõttelised lahkavumused puudusid. Üksikud nõ taktikalised erimeelsused lahendati dialoogis ega jäetud pikalt vinduma. Tõelist pinget Leedu vs Eesti tundsin vaid kord, Kaunases, kui korvpalli-Kalev oli Žalgirisega mõõtu võttes pärast esimest veerandaega suhteli-

tikslu siekimas nulėmė dažnus kasdieninius ryšius ir apsikeitimą informacija. Taip buvo ir kasdienėje ambasados veikloje, o taip pat ir valstybių vadovų, parlamentų bei vyriausybių lygmenyje. Nepasitaikė daug tokių savaičių, kuomet ambasada būtų išvengusi kokio nors Estijos valdžios atstovo. Emociškai glaudūs ryšiai tarp Baltijos valstybių, ypač tarp Estijos ir Lietuvos tęsėsi ir tvirtėjo, greitai įsibėgėjo praktinis bendradarbiavimas už Baltijos šalių formato ribų. O ir Baltijos valstybių bendra veikla įgavo naują mastelį bei kokybę. Ir pagaliau, 2004 m. pavasarį, dalintasi bendra švente tapus Europos Sąjungos ir NATO narėmis.

Iš manęs ir tuomet stengdavosi išgauti, ir vėliau klausdavo: kiek būta konkurencijos, vedusios link tarpusavio trinties? Galiu patikinti: santykiuose tarp Estijos ir Lietuvos nebuvo didelių, principinių nesutarimų. Pavieniai, t. y., taktiniai požiūrių skirtumai buvo sprendžiami dialogu, nepaliekami ilgam rusenti. Tikrą įtampą Lietuva

selt ootamatult eduseisus. Pārast olukord lahenes (paraku!) nagu nendel aastatel tavaks — Leedu superklubi võttis lõpuks kindlalt oma.

Populaarses Leedu TV satiirišous Jalgrattaudised oli eestlasest poliitikuportreel kohalike poliitpersonide kõrval teinekord tähelepanuväärne roll. Tabav, läbi eneseiroonia suunatud sõbralik viide on tunnustus lähedastele ja elutervetele suhetele naabrite ja sõprade vahel. Jalgrattaudiste poolt mulle annetatud pilkupüüdev auhind seisab mul kodus riivil. Mine tea, ehk on kusagil Vilniuses talle ka meie samaväärselt muhe vastukingitus...

Ja asi, mille üle kunagi filoloogi hariduse omandanuna erilist heameelt tundsin: Vilniuse ülikoolis asus pidevalt tööle eesti keele lektor ja eesti ettevõtjate toel remonditi ning sisustati õppetöök vajalik kabinet.“

versus Estija pajutau tik kartą, Kaune, kai Kalevo krepšininkai, bandydami jėgas su Žalgiriu, po pirmo ketvirčio netikėtai ėmė pirmauti. Paskui padėtis klostėsi (deja!) kaip tais laikais įprasta — Lietuvos superklubas užtikrintai pasiekė savo. Populiariame Lietuvos TV satyriniame šou „Dviračio žynios“ esto politiniam portretui greta vietinių politikos personų kartais tekdavo įsidėmėtinus vaidmuo.

Taikli, autoironijos nestokojanti draugiška užuomina patvirtina, kad santykiai tarp kaimynų ir draugų yra artimi ir gyvybingi. „Dviračio žynių“ man įteiktas akį patraukiantis apdovanojimas stovi namuose lentynoje. Ką gali žinoti, gal kur Vilniuje yra tokia pat maloni mūsų atsakomoji dovana... Ir dalykas, dėl kurio man, kaip turinčiam filologinį išsilavinimą, ypač džiugu būdavo: Vilniaus universitete pastoviai pradėjo dirbti estų kalbos dėstytoja ir su estų verslininkų pagalba buvo suremontuotas bei įrengtas studijoms reikalingas kabinetas.“

Eesti keelt ja kultuuri on Eestist läheta- tud lektori käe all olnud Vilniuse ülikoolis võimalik õppida juba alates 1991. aastast, kui kahe aasta vältel õpetas seda lektor Annika Hussar. Varem õpetas Vilniuses eesti keelt seda suurepäraselt valdav Vilniuse ülikooli leedu keele kateedri õppe- jõud Dalia Barauskaitė, kes 1991. aastal suundus omakorda vahetuslektoriks Tartu ülikooli. Eesti keele kursus kuulus siis valikainete hulka. Üliõpilasi jagus toonaste ärevate aegade tõttu paarikümne jagu.

Kui 2000. aastast hakati ette valmis- tama eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programmi, mille eesmärk oli toetada Eesti-huviliste tudengite eesti keele ja kultuuri õpet välismaa kõrgkoo- lides, siis oli just Vilniuse ülikool esimesi õppekeskusi, kuhu lähetati Eesti riigi rahastusel eesti keele ja kultuuri lektor.

2002. aastal hakkas eesti keelt ja kul- tuuri Vilniuse ülikoolis õpetama Tiina Kattel. 2004. aastani oli eesti keel valik- ja

Lankyti estų kalbos ir kultūros pas- kaitas, kurias skaitė iš Estijos į Vilniaus universitetą atvykusi dėstytoja Annika Hussar, buvo galima nuo 1991 m., Annika Hussar jas skaitė dvejus metus. Iki tol estų kalbą dėstė puikiai ją mokėjusi Vilniaus universiteto filologijos katedros dėstytoja Dalia Barauskaitė, kuri nuo 1991 m. pagal apsikeitimo dėstytojais programą išvyko į Tartu universitetą. Estų kalbos kursas buvo pasirenkamasis. Turint omenyje tuometinius neramius laikus, keliasdešimt studentų buvo pakankama.

Nuo 2000-jų pradėjus rengti akade- minę estų kalbos ir kultūros programą užsienio aukštosioms mokykloms, kurios tikslas buvo paremti Estija besidominčių studentų estų kalbos ir kultūros studijas, būtent Vilniaus universitetas buvo vienas pirmųjų mokslo centrų, į kurį buvo atsiųs- tas Estijos valstybės lėšomis apmokamas estų kalbos ir kultūros dėstytojas.

vabaaine. Eesti keele õppimine osutus enam kui populaarseks. Liiterialal „Leedu filoloogia ja eesti keel“ alustas 2004/05. õppeaastal õppimist 16 tudengit, kellest 2008. aastal jõudis lõpusirgele 13, vii- mastest viis asusid õppima Tartu ülikooli magistriõppesse. Pärast seda sai eesti keelt Vilniuse ülikoolis õppida kahe aasta jooksul valikainena. Õpetaja oli Vilniuses elav hea eesti keele oskusega leedulanna.

Aastatel 2010–2014 oli Vilniuse üli- koolis eesti keele ja kultuuri lektoriks

Elvira Kūūn. Taas avati leedu filoloogia ja eesti keele integreeritud õppekava ning vastavaid õppeaineid asus nelja-aastase bakalaureuseõppe tasemel õppima 12 üliõpilast. 2011. aastal avati paralleelselt eesti keelt valikainena õppivate üliõpilaste rühm, mis andis võimaluse õppida eesti keelt ka teiste erialade tudengitel, mitte ainult filoloogidel.

Põhjused, miks õppida eesti keelt, maatundmist, kultuuriajalugu ning lisaks ka vanemat ja uuemat eesti kirjandust

Eesti keele õppijad saatkonnas suursaadik Andres Troppi ja õppejõu Tiina Katteliga

Studijuojantieji estų kalbą ambasadoje su ambasadoriumi Andresu Troppu ir dėstytoja Tiina Kattel

2002 m. estų kalbą ir kultūrą Vilniaus universitete ėmė dėstyti Tiina Kattel. Iki 2004 m. estų kalba buvo pasirenkamasis dalykas. Mokyti estų kalbos tapo daugiau nei populiariu. Studijų programą „Lietuvių filologija ir estų kalba“ 2004–05 metais pradėjo 16 studentų, iš jų finišą 2008 m. pasiekė 13, o iš pastarųjų penki įstojo į magistrantūrą Tartu universitete. Vėliau Vilniaus universitete buvo galima išklau- syti dviejų metų trukmės pasirenkamąjį estų kalbos kursą. Dėstytoja buvo Vilniuje gyvenanti lietuvė, gerai mokanti estų kalbą.

2010–2014-ais estų kalbos ir kultūros lektorė Vilniaus universitete buvo Elvira Kūūn. Tuo metu atsirado integruota lietu- vių filologijos ir estų kalbos keturių metų trukmės bakalauro studijų programa, ją studijuoti pradėjo 12 studentų. 2011 m. greta minėtos programos imta dėstyti estų kalbą ir kaip pasirenkamąjį kursą ir tai sudarė galimybę jos mokytis ne vien filo- logijos, bet ir kitų fakultetų studentams.

Priežastys, skatinusios mokytis estų kalbos, šalies pažinimo, kultūros istorijos ir gilintis į senąją ar naująją literatūrą,

süvitsi, oli erinevad. Kuigi majanduslike huvide ja muude sarnaste põhjuste seas rõhutasid üliõpilased ka keele- ja kultuurihuvi — kaht viimast võis märgata ka lõputööde teemadest —, nentis siiski enamik kui ühest suust, et eesti keele õpe ja võimalik seotus tulevikus Eestiga ongi neile ilmselt juba saatusest määratud.

Külalisõppejõude on käinud nii Tartu, Tallinna kui ka Helsingi ülikoolist. Samuti on Vilniuse ülikoolis loenguid pidanud Eesti kultuuritegelased, nt kirjandusfilosoofia loenguid luges Jaan Kaplinski ning arhitektuuri kokkupuutepunktides Leedu ja kitsamalt Eesti linnade ja Vilniuse linnaplaneeringuga andis ajaloolisest vaatevinklist lähtudes ülevaate Mart Kalm. Julgeolekuteemadel pidas loengukursuse Eesti suursaatkonna Vilniuses suursaadik Toomas Kukk.

Lisaks eesti keelega seotud õppeainetele õppisid tudengid eraldi Eesti kultuuriajalugu ning kahe semestri jooksul

ka eesti vanemat ja uuemat kirjandust. Aeg-ajalt pakkusid õppureile äratundmisrõõmu Eesti ja Leedu ajaloo, eriti lähiajaloo kokkupuutepunktid. Lisaks on aastate jooksul korraldatud Eesti filmiklassika ja uuemate Eesti filmide vaatamise õhtuid, pakutud maitsta Eesti rahvustoite, laulude valik on ulatunud regilauludest popmuusikani. Eesti kultuuri tutvustavad üritused on teoks saanud suuresti tänu Emakeele Seltsile. Tartu ülikooli keelekeskuse initsiatiivil on peetud eesti, läti ja leedu keelt õppivate üliõpilaste Balti riikide tudengipäevi Eestis, Lätis ja Leedus.

2014. aasta sügisest oli võimalik Vilniuse ülikoolis eesti keelt õppida valikainena, õppejõuks on Sigita Komarovskytė. Järgmise aasta sügisel taasavati leedu filoloogia ja eesti keele liiteriala. Rahvaarvu pidev langustendents ja märkimisväärsed nihked demograafilises tööturu surves peegelduvad ka Balti riikide sh Leedu haridusmaastikul. Eriala asus omandama

buvo skirtingos. Vis gi greta susidomėjimo ekonomika ir panašių priešasčių studentai pabrėždavo susidomėjimą kalba ir kultūra — tai galima buvo matyti baigiamųjų darbų temų pasirinkime, — ir dauguma vienbalsiai konstatavo, kad išmokti estų kalbą ir ateityje greičiausiai turėti ryšių su Estija jiems turbūt buvo likimo lemta.

Kviestiniai dėstytojai buvo iš Tartu, Talino, taip pat ir Helsinkio universiteto. Vilniaus universitete paskaitas skaitė Estijos kultūros veikėjai, pvz. literatūros filosofijos paskaitas skaitė Jonas Kaplinski, o sąlyčio taškus su Lietuva architektūroje, o tiksliau — Estijos miestų ir Vilniaus miesto planavime, istoriniu rakursu apžvelgė Martas Kalmas. Paskaitų kursą saugumo temomis skaitė Estijos ambasados Vilniuje ambasadorius Toomas Kukkas.

Neskaitant estų kalbos, dar buvo skaitomi Estijos kultūros istorijos kursas ir dviejų semestrų trukmės senosios ir naujosios estų literatūros kursas. Kartas

nuo karto besimokantiesiems atradimo džiaugsmą suteikdavo Estijos ir Lietuvos istorijos, ypač netolimos, sąlyčio taškai. Be viso to ilgą laiką buvo rengiami estų kino klasikos ir naujesnių estų kino filmų vakarai, siūloma ragauti estų nacionalinių patiekalų, o dainų pasirinkimas — nuo aliteracinių liaudies dainų iki popmuzikos. Už renginių, supažindinančių su estų kultūra, pravedimą padėkos nusipelno Gimtosios kalbos draugija. Tartu Universiteto pasaulio kalbų ir kultūrų koledžo iniciatyva buvo surengtos estų, latvių ir lietuvių kalbas studijuojančių studentų Baltijos valstybių studentų dienos, įvykusios Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje.

Nuo 2014 metų rudens Vilniaus universitete galima studijuoti estų kalbą kaip pasirenkamąjį dalyką, jį dėsto Sigita Komarovskytė. Sekančių metų rudenį buvo įvesta bendra lietuvių filologijos ir estų kalbos programa. Pastovi gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija ir

vaid kaks üliõpilast, kellega teisel õppeaastal liitus ka üks leedu filoloog. Eesti keele ja kultuuri lektorina asus tööle Tartu ülikooli keelekeskuse kauaaegne eesti keele lektor ja lektoraadi juhataja Eve Raeste, kelle varasem õpetamiskogemus hõlmab eesti keele ja kultuuri õpet M. V. Lomonosovi nimelises Moskva Riiklikus Ülikoolis (2008–2010).

Eesti keele õppekava sisaldab lisaks praktilise keele õppele arvukalt eriala-aineid nagu Eesti keele struktuur (I ja II),

Eesti kirjakeel, Eesti maatumine, Eesti ajalugu, Eesti kirjandus ja Tänapäeva Eesti kultuur, mis kõik aitavad mõista Eesti ajaloo, kultuuripärandi ja eesti keele osa eesti identiteedi kujunemises. Enamus erialaloenguid on katnud EINST-i ja Archimedeese toel kutsutud külalislektorid (Tiina Kattel, Loone Ots, Sirje Rammo, Küllike Habicht, Mart Velsker).

Õppeprotsessi lahutamatu osa on elav keelekeskkond, mida on pakkunud üliõpilastele osalemine Tartu ülikooli suvekur-

Eesti keele õppijad koos Eve Raestega kohvikus

Studijuojantieji estų kalbą su Eve Raeste kavinėje

dėl demografinio spaudimo vykstantys darbo rinkos pokyčiai atsispindi ir Baltijos valstybių bei Lietuvos švietimo sferoje. Į minėtą specialybę stojo tik du studentai, prie kurių antrais studijų metais prisijungė vienas lietuvių filologijos studentas. Estų kalbos ir kultūros lektore pradėjo dirbti Tartu Universiteto pasaulio kalbų ir kultūrų koledžo ilgametė estų kalbos lektorė ir katedros vedėja Eve Raeste, kurios ankstesnė patirtis šioje srityje — estų kalbos ir kultūros dėstyimas M. V. Lomo-

nosovo vardo Maskvos valstybiniame Universitete (2008–2010 m.).

Minėtoje studijų programoje, neskaitant praktinio estų kalbos mokymosi, yra nemažai specialių kursų, tokių kaip estų kalbos struktūra (I ir II), estų literatūrinė kalba, Estijos krašto pažinimas, Estijos istorija, Estijos literatūra ir Šiuolaikinė Estijos kultūra, kurie padeda suprasti Estijos istorijos, kultūros paveldo ir estų kalbos vaidmenį estiškiosios tapatybės formavimesi. Dauguma specialių kursų

sustel ja keelepraktikal (1–2 nädalat III–V semester) Tartu ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi juures. Lisaks eesti filoloogidele on saanud eesti keelt õppida või täiendada kõik huvilised ülikooli teistest teaduskondadest, samuti ka Vilniusest. Eesti huvi ja Tartu ülikooli kõrge rahvusvaheline maine on toonud kaks selle rühma üliõpilast õppima Tartu ülikooli psühholoogia ja majanduse erialale.

Eraldi väärib märkimist eesti keele ja kultuuri lektori Eestit tutvustav roll. Ta on ühenduslülil koostöös ülikooli[de], Eesti suursaatkonna ja Leedu Eestlaste Seltsiga. 27. aprillil 2016 tähistati Vilniuse ülikoolis Tartu ülikooli päeva, mis lähendas ülikoolide valdkondade teadlasi ja populariseeris väikeste keelte õpetamist. Tartu ülikooli esindas 20 liikmeline delegatsioon eesotsas rektori prof. Volli Kalmuga. 3.–27. aprill 2017 toimusid Vilniuses Eesti kultuuripäevad. Näitus, loengud, ettekanded, kontsert,

teadusteater ja eesti köök ning korvipunumise töötuba — kõik see teenib huve hoida eestlust, tuues Eesti lähemale Leedule.

21. oktoobril 2017 toimunud keelepäeval pakkus Emakeele Selts harivaid ettekandeid eesti keele muutustendentsidest, eesti keele kasutajaskonnast ja tänapäeva kirjandusmaastikust.

Vilniuse ülikool elab reformide tuultes. Ülikooli finantsiline jätkusuutlikkus dikteerib paraku ka akadeemilise õppe planeerimise, mille regulatsioonimehanism ei ole väikeste keelte sõbralik — sestap on täna raske ennustada eesti keele eriala kestlikkust.

2017. õ/a uut vastuvõttu eesti keele erialale soovijate vähesuse tõttu ei toimunud (soovijaid oli 5, mis väikeste keelte kontekstis olnuks piisav hulk rühma avamiseks, kuid Leedu haridus- ja teadusministeerium otsustas teisiti, kuivõrd tegemist on liiterialaga).

skaitė su Estijos instituto ir Archimedus programos parama atvykę lektoriai (Tiina Kattel, Loone Ots, Sirje Rammo, Küllike Habicht, Martas Velskeris).

Neatsiejama studijų proceso dalis yra gyva kalbinė terpė, kurią studentams suteikė dalyvavimas Tartu universiteto vasaros kursuose ir kalbos praktikoje (1–2 savaitės III–V semestras) Tartu universiteto estų kalbos ir bendrosios kalbotyros institute. Neskaitant estų filologijos studentų, estų kalbos galėjo mokytis arba žinias papildyti visi besidomintieji iš kitų universiteto fakultetų, taip pat ir iš Vilniaus. Domėjimasis Estija ir aukštas tarptautinis Tartu universiteto pripažinimas du iš šių studentų būrio atvedė į Tartu universiteto psichologijos ir ekonomikos specialybės studijas. Atskirai verta pažymėti estų kalbos ir kultūros lektoriaus, supažindinančio su Estija, vaidmenį. Lektorius yra bendradarbiavimo tarp universiteto [tų], Estijos ambasados ir Lietuvos estų draugijos jungiančioji

grandis. 2016 m. balandžio 27 d. Vilniaus universitete buvo paminėta Tartu universiteto diena, kuri suartino universitetų mokslininkus ir populiarino mažųjų kalbų dėstymą. Tartu universitetą atstovavo 20-ies narių delegacija, kuriai vadovavo rektorius, prof. Vollis Kalmas. 2017 m. balandžio 3–27 dienomis Vilniuje vyko Estijos kultūros dienos. Paroda, paskaitos, pranešimai, koncertai, mokslo teatras ir estų patiekalai bei krepšių pynimo dirbtuvės — visa tai pelnė dėmesį estams, priartino Estiją prie Lietuvos.

2017 m. spalio 21 d. įvykusioje kalbos dienoje Gimtosios kalbos draugija pasiūlė išklausti turiningus pranešimus apie estų kalbos pokyčių tendencijas, estų kalbos vartojimą tarp Estijos gyventojų, nūdienos literatūros panoramą.

Vilniaus universitete pučia reformų vėjai. Universiteto sugebėjimas finansiskai išsilaikyti diktuoja, deja, ir akademinų studijų planavimą, kurio veikimo mechanizmas nėra draugiškas mažosioms kal-

Vastuvõttu ei toimunud ka 2018. õ/a., seevastu täitusid vastu ootusi õhtused rühmad, kuhu oli end registreerinud 30 inimest. Ülikool avas kaks rühma algõpet. Sihtrühmaks on vaba ja/või valikaine valitud üliõpilased, ERASMUS-e tudengid ja elukestva õppe raames õppijad, kellest enamus jätkab õpinguid ka järgmisel A2 tasemel. 2019. aasta kevadel lõpetavad 2015. aastal alustanud filoloogid, samas toimub ka vastuvõtt leedu ja eesti filoloogia liiterialale. Nii kinnitas teaduskonna uus juhtkond.

boms — todėl šiandien sunku numatyti estų kalbos specialybės tęstinumą. 2017 mokslo metų rudenį priėmimas į estų kalbą neįvyko dėl per mažo norinčių skaičiaus (norinčių buvo 5 ir, turint omenyje mažąsias kalbas, tiek studentų būtų pakakę grupei suformuoti, bet Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerija nusprendė kitaip, nes lietuvių filologija ir estų kalba yra pagrindinė studijų programa).

Priėmimas vyko ir 2018 mokslo metais ir netikėtai buvo norinčiųjų į vakarines grupes skaičius — užsiregistravo 30 žmonių. Universitete pradėjo veikti dvi pradedančiųjų lygio grupės. Tikslinę grupę sudaro studentai, kuriems estų kalba yra laisvasis arba nekreditinis dalykas, studijuojantys pagal ERASMUS programą ir praktikuojantys mokymąsi visą gyvenimą, daugelis kurių tęsia studijas A 2 lygiu. 2019 m. studijas baigs 2015 m. jas pradėję filologai, vyks naujas priėmimas į lietuvių filologijos ir estų kalbos studijų programą. Tai patvirtino nauja fakulteto vadovybė.

Sajandivahetuse suured poliitilised eesmärgid olid saavutatud ja ees ootas igapäevane majandus ja sõjalise koostöö arendamine. Andres Tropp, Eesti suursaadik Leedus aastatel 2004–2008 meenutab President Rütli riigivisiiti Leetu: „Minu Vilniuse perioodi kõige kaalukamaks kahepoolseks sündmuseks oli kahtlemata president Rütli riigivisiit Leetu, mis toimus 4.–6. oktoobrini 2004. Visiidi suurepärasele õnnestumisele aitasid kaasa mõlema riigi kahe suure välispoliitilise eesmärgi, liitumine NATO ja Euroopa Liiduga, hiljutine täitumine, ilus ilm ja Arnold Rütli väga soojad suhted Leedu peaministri ja presidendiga. Nii mööduski visiit suuresti probleemidest vabas ja meeleolukas õhkkonnas, kus lisaks Vilniuses tavapäraselt riigivisiidi programmi kuuluvatele üritustele külastati veel Zokniai lennuväljal asuvaid NATO hävitajaid ja Druskininkai kuurortide piirkonda. Visiidi hingeks oli Leedu suursaadik Tallinnas

President Rütli riigivisiidil Leedus

Prezidento Arnoldo Rütelio valstybinis vizitas Lietuvoje

Amžių sandūros laikų didieji politiniai tikslai buvo pasiekti ir ateityje laukė kasdienis ekonomikos ir karinio bendradarbiavimo plėtojimas. Andresas Troppas, Estijos ambasadorius Lietuvoje 2004–2008 m. prisimena prezidento Rütlio valstybinį vizitą į Lietuvą: „Mano buvimo Vilniuje laikotarpiu svariausias dvišalis įvykis be abejonės buvo prezidento Rütelio valstybinis vizitas į Lietuvą, kuris įvyko 2004 m. spalio 4–6 dienomis. Tam, kad vizitas pavyko puikiai, turėjo įtakos abiejų valstybių didžiųjų politinių tikslų, įstojimo į NATO ir Europos Sąjungą, nesenai įvykęs įgyvendinimas, puikus oras ir Arnoldo Rütelio labai šilti santykiai su Lietuvos Ministru Pirmininku ir Prezidentu. Tad vizitas praėjo per daug problemomis neapkrautoje ir nuotaikingoje atmosferoje, kurioje, neskaitant įprastai Vilniuje valstybinio vizito programą sudarančių renginių, apsilankyta Zoknių aerodrome, kur

buvo NATO naikintuvai ir Druskininkų rajono kurortuose. Vizito siela buvo Lietuvos ambasadorius Taline Antanas Vinkus, vizito metu įgijęs didelį populiarumą, nes nesibaigiančiais pasakojimais palaikė gausaus vizito dalyvių būrio gerą nuotaiką. Prezidento Rütelio santykiai ir ryšiai su kolegomis Lietuvoje išliko labai geri iki kadencijos pabaigos ir neretai nutikdavo, kad, vykdamas kur nors su vizitu, Vilniumi pasinaudodavo tarsi tarpiniu oro uostu tam kad galėtų su prezidentu Adamkumi

kelias valandas dalintis mintimis įvairiomis temomis oro uosto VIP patalpose.

Jei valstybių abipusių santykių viršūnė buvo prezidento Rütelio valstybinis vizitas, tai reikšmingiausias regioninio pobūdžio ekonominės politikos įvykis buvo vadinamojo Trakų komunikato tarp Baltijos valstybių ministrų pirmininkų pasirašymas 2006 m. vasario 27 d.

Jis lietuvių laikotarpį po įstojimo į Europos Sąjungą, kai Lietuva, laikydamasi įstojimo į Europos Sąjungą sąlygų, buvo

ka riikide mure Balti regiooni energia-
majanduse suure seotuse osas idanaabri
Venemaaga. Nimetatud asjaolude kok-
kulangevus tingiski ühise nõupidamise
korraldamise Leedus, kus suure üksmeele
õhkkonnas sündis plaan kuidas Balti riigid
„energiasaare“ staatusest vabastada. Kom-
münikees lepiti kokku ühise energiast-
rateegia loomises, Balti elektriturgude
ühendamises, uute elektriliste ühenduste
ehitamine Euroopa Liidu liikmesriikidega
ja Leetu uue tuumajaama ehitamises. Kui

vaadata sõlmitud kommünikeele täna ajas
tagasi, siis arvestades Balti riikide vahel
sõlmitud erinevate koostöödokumentide
hulka, millele sagedasti käegakatsutavaid
tegevusi ei järgnenud, siis osutus antud
kokkulepe väga viljakaks. Selle tunnistu-
seks on tänaseks praktiliselt lõpule vii-
dud Balti elektriturgude integreerimine,
uute elektriühenduste ehitamine Soome,
Rootsi ja Poolaga ning Vene gaasisõltu-
vusest vabanemine. Uue tuumajaama ehi-
tamine Leetu küll ebaõnnestus, kuid seda

ei põhjastanud niivõrd Balti riikide vahe-
lised suhted kui võrd tuumaelektrijaama
ehitamise majandusliku atraktiivsuse
vähenedamine elektriturul ja tuumaener-
geetikas toimunud arengute tõttu.“

Suursaadik Tiit Naber (2008–2012)
jutustab oma ametiaja riikidevahelise
suhete parandamisest: „Samasse ajajärku
jääb ka äärmiselt oluline Eesti-Läti-Leedu
parema koostöö algus. Nimelt ühel koh-
tumisel kolleegidega arutasime, kuidas
tihendada valitsusjuhtide omavahelisi

isiklike suhteid. Plaanid said peetud ja
Leedu pool nõustus kutsuma meie PM ja
Läti PM informaalsetele kohtumisele Palan-
gasse, tingimusel, et osalevad ainult PM-d
koos abikaasadega ja ametnikud jäetakse
koju. Nii ka läks.“

Balti energiaettevõtete juhid allkirjastavad uue tuumajaama ehituseks ühismemorandumit

Baltijos energetikos įmonių vadovai pasirašo bendrą naujos
atominės elektrinės statybos memorandumą

Suursaadik Tiit Naber volikirjade üleandmisel.
Vasakult Ahti Raidal, Tiit Naber, Leedu president Valdas Adamkus ja Jaan Reinhold

Ambasadorius Tiitas Naberis įgaliojimų perdavimo metu, iš kairės Ahtis Raidalas,
Tiitas Naberis, Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus ir Jaanas Reinholdas

įpareigota uždaryti Ignalinos atominę
elektrinę. Greta susijusių su elektros ener-
getika problemų vyravo ir valstybių susi-
rūpinimas dėl Baltijos regiono energetikos
stiprių sąsajų su rytine kaimyne Rusija.
Minėtų aplinkybių sutapimas paskatino
surengti bendrą pasitarimą Lietuvoje, kur
stipraus sutarimo atmosferoje gimė pla-
nas, kaip išlaisvinti Baltijos valstybes nuo
elektros energetikos „salos“ statuso.

Komunikate susitarta dėl vieningos
energetikos strategijos kūrimo, Baltijos

šalių elektros rinkų apjungimo, naujų
elektros jungčių tarp Europos Sąjungos
valstybių, naujos atominės elektrinės
Lietuvoje statymo. Dabar žvelgiant į
anuomet sudarytą komunikatą ir turint
omenyje įvairių tarp Baltijos valstybių
sudarytų bendradarbiavimo sutarčių,
kurios neretai neduodavo apčiuopiamų
rezultatų, skaičių, šis susitarimas pasi-
rodė esąs labai vaisingas. Tai patvirtina
šiuo metu jau įvykusi Baltijos elektros
energetikos rinkų integracija, naujų elek-

tros jungčių tiesimas į Suomiją, Švediją
ir Lenkiją ir priklausomybės nuo rusiškų
dujų įgijimas. Naujos atominės elektrinės
Lietuvoje statymo atsisakyta, bet tai aiš-
kintina ne Baltijos valstybių santykiais, o
atominės elektrinės statybos ekonominio
patrauklumo sumažėjimo ir pokyčių ato-
minėje energetikoje priežastimis“.

Ambasadorius Tiitas Naberis (2008–
2012 m.) pasakoja apie tarpvalstybinių
santykių pagerinimą jo kadencijos metu:
„Tas laikotarpis buvo ir itin reikšmingo

Estijos–Latvijos–Lietuvos glaudesnio
bendradarbiavimo pradžia. Vieno susiti-
kimo su kolegomis metu svarstėme, kaip
pagerinti valdžios atstovų asmeninius
ryšius.

Planas buvo sugalvotas ir lietuviai
apsiėmė pakviesti mūsų ministrą pir-
mininką ir latvių ministrą pirmininką į
neformalų susitikimą Palangoje su sąlyga,
kad dalyvaus tik ministrai pirmininkai su
žmonomis, o valdininkai nevažiuos. Taip
ir įvyko.“

08.03.2006 / Andres Troppi erakogu

2008 / Eesti saatkond Vilniuses

Leedu turule sisenemise probleemidest jutustas Andres Tropp (Eesti suursaadik Leedus aastatel 2004–2008): „Minu Vilniuse perioodi alguseks oli Eesti ärimeeste suurem invasioon Leetu juba lõppenud. Kes oli enda äri juba edukalt avanud ja pannud kohalikud neid juhtima, kes oli kõrvetada saanud ja Leedust kui turust üldse loobunud. Igatahes suuremaid ärimeeste masse, kes oleks Leedu ja Eesti vahel liikunud enam ei olnud. Kuna ma siirdusin Leetu välisministeeriumi kaubanduslääbirääkija ametikohalt olin ma hästi teadlik sellest, et Leedu ametkonnad ei suhtunud just kõige soosivamalt Eesti eksportööridesse. Eriti hädas olid Leedu toidu- ja veterinaarametiga Rakvere Liha-kombinaat ning piimatoodete eksportijad, kes korduvalt ka saatkonnast abi otsisid. Kord kui AS Maag (Eesti kohukeste tootja) oli jälle Vilniuses Leedu toidu- ja veterinaarametit väisamas, et enda toote väidetavate kvaliteediprobleemide eest

vastust anda, otsustasin kokkuleppel Eesti ettevõttega ametis toimuvast kohtumisest ise osa võtta. Suur oli Leedu ametnike üllatus, kui ma koos Eesti ettevõtte esindajatega ameti kontori laua taga koha sisse võtsin. Rahustasin neid, et mina osalen kohtumisel üksnes vaatljana ning sõna võtta ei kavatse. Nii see ka läks, sest peale sisukat diskussiooni ilmnas, et seekord pole Leedu ametil eestlastele midagi ette heita ning nende toote, mis oli äsja Leedu poodide lettidelt ameti nõudmisel ära korjatud, võib jälle müüki panna. Seekord õnnestus Eesti ettevõtte huve edukalt kaitsta ja see ei jäänud viimaseks korraks“.

Vilniuses Eesti Leedu kaubanduskoja loomine oli üks märgilisemaid samme Eesti ärikogukonna ühendamiseks, leidis Tiit Naber (Eesti suursaadik Leedus 2008–2012). „Esmased ideed tekkisid 2008. aasta sügisel ja asutiskoosoleku eelne nõupidamine toimus Reval hotelli (nõ Eesti pind) lõunalauas. Kohal olid ka

Jaan Reinhold ja tulevane koja juht Robert Juodka. Tahtmine ühendada eesti ärikogukonda oli suur, kuid nagu tavaliselt oli vajalik leida stardikapital ja tööks vajalikud ruumid. Stardikapitali saamiseks algatasin läbirääkimised Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi kantsleri Marika Priskega ja tänu MKM toetusele sai Eesti Leedu Kaubanduskoda Vilniuses oma tegevust alustada. Esmalt oli meid kümme firma aga seeme oli kasvama pandud ja tänu Kaire Varma-Gily's'le ja Robert Juodkale tegutseb koda edukalt edasi“ kirjutab Tiit Naber.

Eesti Leedu Kaubanduskoda alustas tööd 29. aprillil 2009. Algselt 8 ettevõtjaga alustanud ühendusest on tänaseks päevaks välja kasvanud arvestatav, 40 tegevliikmega organisatsioon. Liikmeskond esindab väga erinevaid tegevusvaldkondi alates kinnisvarast ja ehitusest lõpetades konsultatsiooniteenustega. Kojategevuse üldisem poliitiline eesmärk on aidata

PREKYBOS IR PRAMONĖS RYŠIAI

Apie problemas, susijusias su atėjimu į Lietuvos rinką, papasakojo Andresas Troppas (Estijos ambasadorius Lietuvoje 2004–2008 metais): „Kai pradėjau dirbti Vilniuje, ženklesnė verslininkų invazija į Lietuvą jau buvo pasibaigusi. Vieni jau sėkmingai išvystė verslą ir vadovais paskyrė vietinius, kiti nusvilo ir iš Lietuvos, kaip rinkos, pasitraukė. Kaip bebūtų, nebeliko didesnio skaičiaus verslininkų, važinėjančių tarp Estijos ir Lietuvos. Kadangi į Lietuvą buvau paskirtas iš prekybos reikalų derybininko pareigybės Užsienio reikalų ministerijoje, žinojau, kad į estų eksportuotojus lietuvių valdinkijos požiūris nebuvo itin palankus. Su Lietuvos maisto ir veterinarijos tarnyba nesklandumų kilo Rakvere miesto mėsos kombinato ir pieno gaminių eksportuotojams, kurie ne kartą ambasadoje ieškojo pagalbos. Kartą, kai AB Maag (estiškų varškės sūrelių gamintoja) vėl svečiavosi Lietuvos maisto ir veterinarijos tarnyboje

kad duotų atsakymą dėl savo gaminių kokybės problemos, nusprendžiau, susitaręs su estų įmone, asmeniškai dalyvauti susitikime minėtoje tarnyboje. Lietuvių valdininkai buvo nustebinti, kai drauge su Estijos įmonės atstovais sėdau prie įstaiigos stalo. Nuraminau juos, kad susitikime dalyvauju kaip stebėtojas ir nepasisakysiu. Taip ir buvo, nes po turiningos diskusijos paaiškėjo, kad šį kartą lietuvių valdininkai nieko negalėjo estams prikišti ir tuos gaminius, kurie nesena tarnybos reikalavimu buvo išimti iš Lietuvos parduotuvių lentynų, galima į prekybą sugrąžinti. Tuomet pavyko sėkmingai apginti Estijos įmonės interesus ir tai nebuvo paskutinis kartas“.

Estijos prekybos rūmų Lietuvoje įsteigimas buvo vienas įsimintiniausių žingsnių sutelkiant estų verslininkų bendruomenę, pastebėjo Tiitas Naberis (Estijos ambasadorius Lietuvoje 2008–2012 m.). „Pirmosios idėjos gimė 2008 m. rudenį ir pasitarimas dėl steigiamojo susirinkimo pravedimo įvyko viešbutyje

„Reval“ (taip sakant, Estijos žemėje) prie pietų stalo. Dalyvavo ir Jonas Reinholdas ir būsimasis rūmų pirmininkas Robertas Juodka. Noras suvienyti estų verslininkus buvo didelis, bet, kaip įprasta, reikėjo rasti pradinį kapitalą ir patalpas. Dėl pradinio kapitalo pradėjau tartis su Ekonomikos ir komunikacijų ministerijos kanclere Marika Priske ir, minėtai ministerijai suteikus paramą, Estijos prekybos rūmai Vilniuje galėjo pradėti veiklą. Pradžioje asociaciją sudarė apie dešimt firmų, bet sėkla buvo pasėta ir dėka Kaire Varma-Gily's ir Roberto Juodkos rūmai sėkmingai plėtoja veiklą“ — rašė Tiitas Naberis.

Estijos prekybos rūmai Lietuvoje pradėjo veiklą 2009 m. balandžio 29 dieną. Pradžioje 8 įmonės subūrusi asociacija dabar išaugo į gausią, 40 narių turinčią organizaciją. Jos nariai atstovauja labai įvairias veiklos sritis — pradedant nekilnojamu turtu bei statybomis ir baigiant konsultacijų paslaugomis. Rūmų pagrindinis politinis uždavinys — prisidėti įgyvendi-

kaasa Eesti valitsuse majanduspoliitilise programmi elluviimisele, mis näeb ette uute eksporditurgude avamist Eesti ettevõtjatele. Igapäevatöö keskendub Eesti ettevõtjate tegevuse toetamisele Leedus, oma liikmeskonna huvide esindamisele ja kaitsele, samuti ettevõtluse ja kaubandusega seotud tegevuse arendusele. Kojal on tihe koostöö Eesti saatkonnaga, kord aastas toimub saatkonna saalis pidulik ärihooaja avamine. Keskmiselt kord kuus viiakse läbi erinevaid ettevõtluskesk-

naga seotud seminare, soovi korral ollakse abiks oma liikmete tooteesitluste korraldamisel. Aasta kõige olulisem sündmus on aga kõrgetasemeline energeetikafoorum. Lisaks saadab koja äridelegatsioon Eesti suursaadikut pea kõikidel regionaalsetel visiitidel/ärimissioonidel Leedus.

„2008. aastal alanud ajajärku võib Leedus markeerida ka kui Visaginase AEJ (aatomielektrijaama) mõtte sünniks ja pingeliste läbirääkimiste alguseks. Läbirääkimised viidi läbi nii Eesti Energia

Eesti Leedu Kaubanduskoja logo

Estijos prekybos rūmų Lietuvoje logotipas

nant Estijos vyriausybės ekonominės politikos programą, kurioje numatytas naujų eksporto rinkų Estijos verslui atvėrimas. Kasdieniniai darbai — tai parama Estijos verslininkų veiklai Lietuvoje, savo narių interesų atstovavimas ir gynimas, taip pat su verslu ir prekyba susijusios veiklos plėtra. Rūmai glaudžiai bendradarbiauja su Estijos ambasada, kartą metuose ambasadoje vyksta iškilmingas verslo sezono atidarymas. Maždaug kartą per mėnesį pravedami seminarai verslo klausimais,

jei reikia, asociacijos nariams teikiama pagalba organizuojant savo gaminių pristatymą. Bet svarbiausias įvykis yra aukšto lygio energetikos forumas. Be to, visų regioninių vizitų / verslo misijų Lietuvoje metu Estijos ambasadorius vadovauja rūmų verslininkų delegacijai.

Kaip sakė Tiitas Naberis „2008 m. prasidėjusį laikotarpį galima apibūdinti ir kaip minties apie Visagino atominę elektrinę gimimo ir įtemtų derybų pradžią. Derybos vyko ir bendrovės Estijos Ener-

tasemel, kuid kõikse põhjanevamad otsused võeti vastu peaministrite poolt.“ kirjutas Tiit Naber.

Tänase päeva kolme riigi suurprojekti on aga Baltimaid läbiv raudteeprojekt Rail Baltic, millele on nii toetajaid kui ka kirglike vastaseid. Majanduseksperdid leiavad, et Rail Baltic aitaks Baltikumi muuta ühtseks regiooniks ja siduda paremini Euroopaga. Vastased aga leiavad, et raudteeühendus on eilne päev.

Jaanipäev. Vasakult Eesti Leedu kaubanduskoja tegevjuht Kaire Varma-Gilyš, Leedu president Dalia Grybauskaitė, Eesti suursaadik Toomas Kukk ja saatkonna diplomaat poliitika-, kultuuri- ja konsulaarküsimustes Tiia Miller

Joninės. Iš kairės: Estijos prekybos rūmų Lietuvoje vykdomoji direktorė Kaire Varma-Gilyš, Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė, Estijos ambasadorius Lietuvoje Tomas Kukkas ir ambasados diplomatė politikos ir kultūros klausimams Tiia Miller

gija lygmenyje, bet esmingiausias sprendimus priėmė ministrui pirmininkai.“

Nūdienos didžiausias trijų valstybių projektas yra Baltijos valstybes kertančio geležinkelio

Rail Baltic projektas, turintis ir šalininkų ir aršių priešininkų. Ekonomikos ekspertų požiūriu, Rail Baltic leistų Baltijos šalis paversti vieningu regionu ir geriau susieti jį su Europa. Priešininkų požiūriu, geležinkelio jungtis yra vakarykštė diena.“

Kaitsekoostöö Leeduga toimub täna peamiselt Balti kaitsekoostöö raames, mis on aastate jooksul kasvanud tihedaks ja valdkondadeüleseks, leiab Andres Sang kaitseministeeriumist. Balti kaitsekoostöö tekkis 1990. aastatel, esialgu vajadusest muuta kolme riigi kaitsestruktuurid NATO riikide struktuuridega koostöövõimeliseks ja luua üheskoos sõjalised võimed, mida Balti riigid üksi poleks suutnud luua. Balti riikide kaitsekoostöö ei vähenenud pärast riikide NATO-ga liitumist, vaid on seejärel veelgi tihenunud. Seda on tinginud äratundmine, et ühiste huvide ja eesmärkidega väikesed riigid suudavad teha koos rohkem kui igaüks eraldi. Täna toimub kaitsekoostöö kõigi kolme väeliigi (maavägi, õhuvägi, merevägi) vahel ja ka sõjalise kõrghariduse andmisel. Väljapaistvamad koostööformaadid on hetkel Balti Kaitsekolledž, NATO Balti õhutorve, õhuseirevõrgustik BALNET, Balti pataljon BALTBAT ja ühine osalemine sõjalistel õppustel.

Bendradarbiavimas su Lietuva gynybos srityje dabar vyksta visų pirma Baltijos šalių gynybinio bendradarbiavimo rėmuose, prieina išvados Andresas Sangas iš gynybos ministerijos. Baltijos šalių bendradarbiavimas gynybos srityje prasidėjo 1990-ais, pradžioje dėl poreikio vykdyti pokyčius trijų valstybių gynybos struktūrose, kad jos atitiktų NATO valstybių struktūras ir drauge sukurti karines pajėgas, kokių Baltijos valstybės pavieniui nebūtų pajėgusios sukurti. Baltijos valstybių gynybinis bendradarbiavimas valstybėms įstojus į NATO nesumažėjo, tapo dar glaudesnis. Tą lėmė supratimas, kad bendrų interesų ir tikslų turinčios mažos valstybės drauge sugeba nuveikti daugiau negu pavieniui.

Dabar bendradarbiavimas vyksta tarp visų trijų ginkluotųjų pajėgų rūšių (karinės sausumos pajėgos, karinės oro pajėgos, karinės jūros pajėgos) ir aukštojo karinio išsilavinimo srityje. Šio metu pažymėtini

1998. aastal Eesti, Läti ja Leedu valit-sustevahelise lepinguga Tartusse loodud Balti Kaitsekolledž (BALTDEFCOL) pakub ohvitseridele kvaliteetset haridust ning on üks paremini toimivaid kaitse-alaseid projekte Balti koostöös. Kolledži põhifookus on vanemstaabiohvitseride kursusel, veel korraldatakse kõrgemat juhtimiskursust, tsiviilteenistujate kur-sust ning erinevaid sõjalisi ja julgeoleku-poliitika konverentse ja töötubasid. Õppureid ja õppejõude on kolledžisse lisaks Eestile, Leedule ja Lätile saatnud palju teisigi NATO, Euroopa Liidu ja NATO Rahupartnerlusprogrammi (Part-nership for Peace) riike. BALTDEFCOLi ülemaks on vaheldumisi Eesti, Läti ja Leedu kõrgeid ohvitserid. Leedu kindralid on juhtinud kolledžit aastatel 2004–2007 ning 2012–2016.

Balti riikide õhuvägede koostöö toi-mib 365 päeva aastas. Ühise õhuseire-süsteemi BALNET raames mehitatakse

bendradarbiavimo formatai — tai Baltijos gynybos koledžas, NATO oro policija Baltijos šalyse, oro erdvės valdymo ir pranešimų centras BALNET, Baltijos batalionas BALTBAT ir bendros karinės pratybos.

1998 metais Estijos, Latvijos ir Lie-tuvos kariuomenių vadų susitarimu Tartu įsteigtas Baltijos gynybos kotedžas (BALTDEFCOL) teikia kvalifikuotą išsilavinimą karininkams ir yra vienas geriausiai vykstančių gynybos srities projektų Baltijos šalių bendradarbiavime šioje srityje. Koledže susikoncentruota į vyresniųjų štabų karininkų rengimo kursą, taip pat yra vyriausių vadų kursas, civilių valstybės tarnautojų kursas, rengia-mos įvairios karinės ir saugumo politikos konferencijos ir kūrybinės dirbtuvės. Stu-dentus ir dėstytojus, neskaitant Estijos, Lietuvos ir Latvijos, siunčia ir eilė kitų NATO, Europos Sąjungos ir NATO Tai-kos palaikymo programos (Partnership for Peace) valstybių. BALTDEFCOL

Balti õhuruumi juhtimiskeskust Leedus Karmelavas. Seal jälgitakse pidevalt kõigi kolme riigi õhuruumi, edastatakse õhu-pilt NATO süsteemidesse ja juhitakse NATO õhutorvet tegevaid liitlasrii-kide hävituslennukeid.

Balti õhutorve on olulisimaid NATO ja Balti ühisprojekte. NATO liitlasriigid tagavad meile alates NATOga liitumisest rotatsiooni korras õhutorbevõime. Kuni aastani 2014 baseerusid kõik NATO Balti õhutorbe hävituslennukid Leedus Šiauliai õhuväebaasis, kust vajadusel tagati ka Eesti õhuruumi turvalisus. Sel ajal tihenes koostöö 3B õhuvägede vahel veelgi, info-vahetus, koostöised tegevused ja ühine väljaõpe oli pidev. 2014. aastal otsustas NATO tugevdada Balti õhutorbemis-siooni ning sellest ajast alates paiknevad NATO hävitajad lisaks Leedule ka Eestis, Ämari lennubaasis. Sealjuures oli Eestil Ämari lennubaasis õhutorbemisiooni sisseseadmisel hea juhinduda Leedu vara-

pasikeisdami vadovauja Estijos, Latvijos ir Lietuvos vyresnieji karininkai. Lietuvos generolai koledžui vadovavo 2004–2007 m. ir 2012–2016 m.

Baltijos valstybių oro pajėgų bendra-darbiavimas vyksta 365 dienas per metus. Oro erdvės valdymo ir pranešimų centro BALNET rėmuose Baltijos oro erdvės valdymo centras įkurdintas Lietuvoje, Karmelavoje. Iš ten pastoviai stebima trijų valstybių oro erdvė, vaizdas perduodamas NATO sistemoms ir vadovaujama NATO oro policijos misiją atliekančių valsty-bių naikintuvams.

Baltijos oro policija yra vienas svar-biausių NATO ir Baltijos valstybių bendrų projektų. Valstybės NATO narės mums įstojus į NATO rotacijos tvarka atlieka oro policijos misiją. Iki 2014 m. NATO oro erdvės policijos naikintuvų bazė buvo Lietuvoje, Šiauliuose, iš kur, reikalui esant, užtikrinamas ir Estijos oro erdvės saugu-mas. Vis stiprėjo trijų Baltijos valstybių

semast kogemusest NATO õhuturbemisiooni võõrustamisel.

Kui Balti riigid 1994. aastal maavägede koostööd alustasid, oli eesmärk viia kolme riigi kaitsevälased üheskoos rahuvalveoperatsioonidele. Taoline koostöö oli meie maavägede sõjaliste võimete arendamisel väga oluline ning on ennast tõestanud tänaseni. Praeguseks on mitmel korral osaletud ühise pataljoniga (BALTBAT) NATO reageerimisjõududes, viimati

2016. aastal. Balti maavägede koostöö BALTBATi raames jätkub ka edaspidi.

Viimastel aastatel on suurenenud 3B kaitsekoostöös — muuhulgas NATO ja USA eestvedamisel toimuvate — suuremate ühisõppuste korraldamise tähtsus. Märkida võiks õppusi nagu vastuvõtva riigi toetuse (Host Nation Support) arendamisele keskenduv Baltic Host, õhuvägede õppus Ramstein Alloy, Sabre Strike USA Euroopa väejuhatus (EUCOM)

eestvedamisel, mereväeõppus BALTOPS, miinitõrjeoperatsioon Open Spirit, merepäästeõppus Baltic Bikini jne. Lisaks on teistele Balti riikidele — nagu ka teistele liitlastele — avatud mitmed rahvuslikud õppused. Leedu on alates 2012. aastast osalenud oma luurerühmaga Eesti Kaitseväge suurimal õppusel Kevadtorm. Samuti on Eesti kaitseväge üksused osalenud mitmel aastal Leedu suurõppusel Raudmõök (Iron Sword).

Uues julgeolekukeskkonnas on oluliselt kasvanud Balti koostöö NATO ja ka Euroopa Liidu suunal — seda nii pealinnade kui ka Balti riikide NATO ja EL esinduste vahel Brüsselis. Ühiselt koordineeritakse NATO tippkohtumiste otsuste elluviimist ning aina rohkem tehakse koostööd informatsiooni vahetamise ja ohuhinnangute kujundamise valdas. 2016. aasta suvel Varssavis toimunud NATO tippkohtumisel otsustati heidu-

Suursaadik Toomas Kukkk Šiaulai õhubaasi külastusel

Ambasadorius Tomas Kukkas lankosi Šiaulių oro pajėgų bazėje

Leedus viibivad Eesti kaitsevälased suursaadik Toomas Kuke korraldatud Eesti Vabariigi 98. aastapäeva vastuvõtul

Estijos ginkluotųjų pajėgų atstovai Lietuvoje ambasadorius Tomo Kukko surengtame priėmime Estijos Respublikos 98-jų metinių proga

oro pajėgų bendradarbiavimas, keitimasis informacija, bendri veiksmai ir bendras pasirengimas vyko pastoviai. 2014 m. NATO ėmėsi sustiprinti Baltijos oro erdvės policijos misiją ir nuo tol NATO naikintuvai yra dislokuoti ir Estijoje, Āmari oro pajėgų bazėje. Steigiant Āmari oro pajėgų bazėje oro erdvės policijos misiją gera buvo pasinaudoti ankstesne Lietuvos patirtimi priimant NATO oro erdvės policiją.

Kai 1994 metais Baltijos valstybės pradėjo sausumos pajėgų bendradarbiavimą, jos turėjo tikslą kartu rengti trijų valstybių pajėgų bendras taikos išsaugavimo operacijas. Tuometinis bendradarbiavimas buvo svarbus mūsų sausumos pajėgų kariniam išsivystymui ir tai iki šiol pasitvirtina. Iki šiol bendras batalionas (BALTBAT) kelis kartus budėjo NATO greitojo reagavimo pajėgose, paskutinį kartą 2016 metais. Baltijos valstybių

bendradarbiavimas BALTBAT'o formate tęsiasi iki šiol.

Pastaraisiais metais išaugo 3B bendradarbiavime gynybos srityje — taip pat ir vadovaujant NATO ir JAV — vyks-tančių didelių bendrų pratybų svarba. Reikėtų pažymėti pratybas, kaip į priimančios valstybės paramą (Host Nation Support) sukonzentruotą „Baltic Host“, oro pajėgų mokymus, vykstančius vadovaujant Ramsteinui Alloy, Sabre Strike'ui,

JAV pajėgoms Europoje (EUCOM); jūros pajėgų mokymus BALTOPS, išminavimo jūroje operaciją „Open Spirit“, išgyvenimo jūroje pratybas „Baltic Bikini“ ir t. t. Be to, kitos Baltijos valstybės — kaip ir valstybės sąjungininkės apskritai — turi galimybę dalyvauti daugybėje nacionalinių pratybų. Lietuva su žvalgybos būriu nuo 2012 metų dalyvauja didžiausiose Estijos ginkluotųjų pajėgų pratybose „Pavasario audra.“ Taip pat Estijos ginkluotųjų pajėgų kariniai

tuse ja kollektiivkaitse eesmärgil paigutada Eestisse, Lätti, Leetu ja Poola NATO lahingugrupid. 2017. aasta esimesel poolel riikidesse kohale jõudnud liitlasüksuste võõrustamisega seotud küsimustes toimub Balti riikide ja Poola vahel tihe koordineerimine ja infovahetus. 2008. aastal asutati Eestis NATO küberkaitsekoostöö keskus, mille asutajate seas on ka Leedu. Eesti omakorda on asutajaliikmeks Leedus 2012. aastal asutatud NATO energiajulgeoleku kompetentsikeskuses. Mõlemad riigid on üksteise keskustesse ka oma eksperdi saatnud.

„Balti riikide vaheline sõjaline koostöö on ilmekalt peegeldanud Balti riikide vahelise koostöö üldist natuuri, kus kiiva pilguga jälgitakse, et üks või teine pool koostööst „liigselt“ kasu ei saaks. Tasakaal, mis minu rotatsiooniperioodi jooksul selle osas saavutati — NATO lennukid ja regionaalne õhuseire keskus Leedus, kait-

sekolledž Eestis ja merendusalaane koostöö Lätis — oli selles mõttes küll võrdlemisi hea, kuid samas ka üsnagi kivisse raiutud, sest uusi initsiatiive juba olemasoleva kõrvale juurutada oli väga raske. Üheltpoolt oli selle põhjuseks kirjeldatud tasakaalu säilitamise vajadus, teisest küljest aga Läti ja Leedu kaitseametkondade puudulik finantseeritus, mis suure majanduskriisi tekkides väljendus isegi selles, et Eesti kaitse-eelarve ületas absoluutmahus Leedu oma. Samas see koostöö mida tehti sujus hästi. Nii toimusid ka Eesti õhuväelaste rotatsioonid Kaunase lähedal Karmelavas asuvasse regionaalsesse õhuseirekeskusesse, kus jälgiti 24/7 Balti õhuruumis ja selle naabruses toimuvaid arenguid ning raporteeriti olukordadest NATO staapidesse. Eesti õhuväelased olid populaarsed osalejad mitte üksnes saatkonna poolt korraldatud üritustel vaid ka Kaunase linnas, kus asus nende pea-

tuspaik. Kuna tegemist oli pikkade aastate jooksul eeskujulikult toimunud projektiga külastasid õhuseirekeskust ka mitmed Eesti ametlikud esindajad sealhulgas president Ilves 17. veebruaril 2008“ meenutas Andres Tropp, Eesti suursaadik Leedus aastatel 2004–2008.

vienetai jau ne vieneri metai dalyvauja didžiausiose Lietuvos karinėse pratybose „Geležinis kardas“ (Iron Sword).

Naujoje saugumo aplinkoje ženkliai išaugo Baltijos valstybių bendradarbiavimas turint omenyje NATO ir Europos Sąjungą — ir tarp sostinių ir tarp Baltijos valstybių atstovybių NATO ir ES Briuselyje. Drauge koordinuojamas NATO viršūnių susitikimų nutarimų įgyvendinimas ir vis labiau bendradarbiaujama keitimosi informacija ir grėsmių saugumui vertinimo srityje. 2016 metų vasarą Varšuvoje įvykusiame NATO viršūnių susitikime nuspręsta atgrąsimo ir kolektyvinės gynybos tikslais dislokuoti Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje po bataljono grupės dydžio NATO karinį vienetą. Dėl 2017 metų pirmoje pusėje atvykusių šalių sąjungininkių karinių vienetų priėmimo klausimų tarp Baltijos valstybių ir Lenkijos vyksta glaudus koordinavimas ir keitimasis informacija. 2008 metais Esti-

joje buvo įsteigtas NATO kibernetinio saugumo centras, tarp kurio steigėjų yra ir Lietuva. Estija, savo ruožtu, yra tarp NATO energetinio saugumo kompetencijos centro, kuris 2012 metais įsteigtas Lietuvoje, steigėjų. Abi valstybės yra pasiuntusios ekspertus viena į kitos centrus.

„Baltijos valstybių karinis bendradarbiavimas raiškiai atspindi bendrą Baltijos valstybių bendradarbiavimo pobūdį, kai atidžiai stebima, kad viena ar kita pusė iš bendradarbiavimo negautų „per daug“ naudos. Lygsvara, kuri mano kadencijos metu buvo šioje srityje pasiekta — NATO lėktuvai ir bendras oro erdvės valdymo ir pranešimų centras Lietuvoje, Gynybos koledžas Estijoje ir bendradarbiavimas laivininkystės srityje Latvijoje — šiuo požiūriu buvo ganėtinai gera, bet tuo pačiu ir tartum akmenyje iškalta, nes prie to, kas yra, priauginti naujas iniciatyvas buvo labai sunku. Viena vertus, tai buvo aiškinama lygsvaros išlaikymo būtinybe,

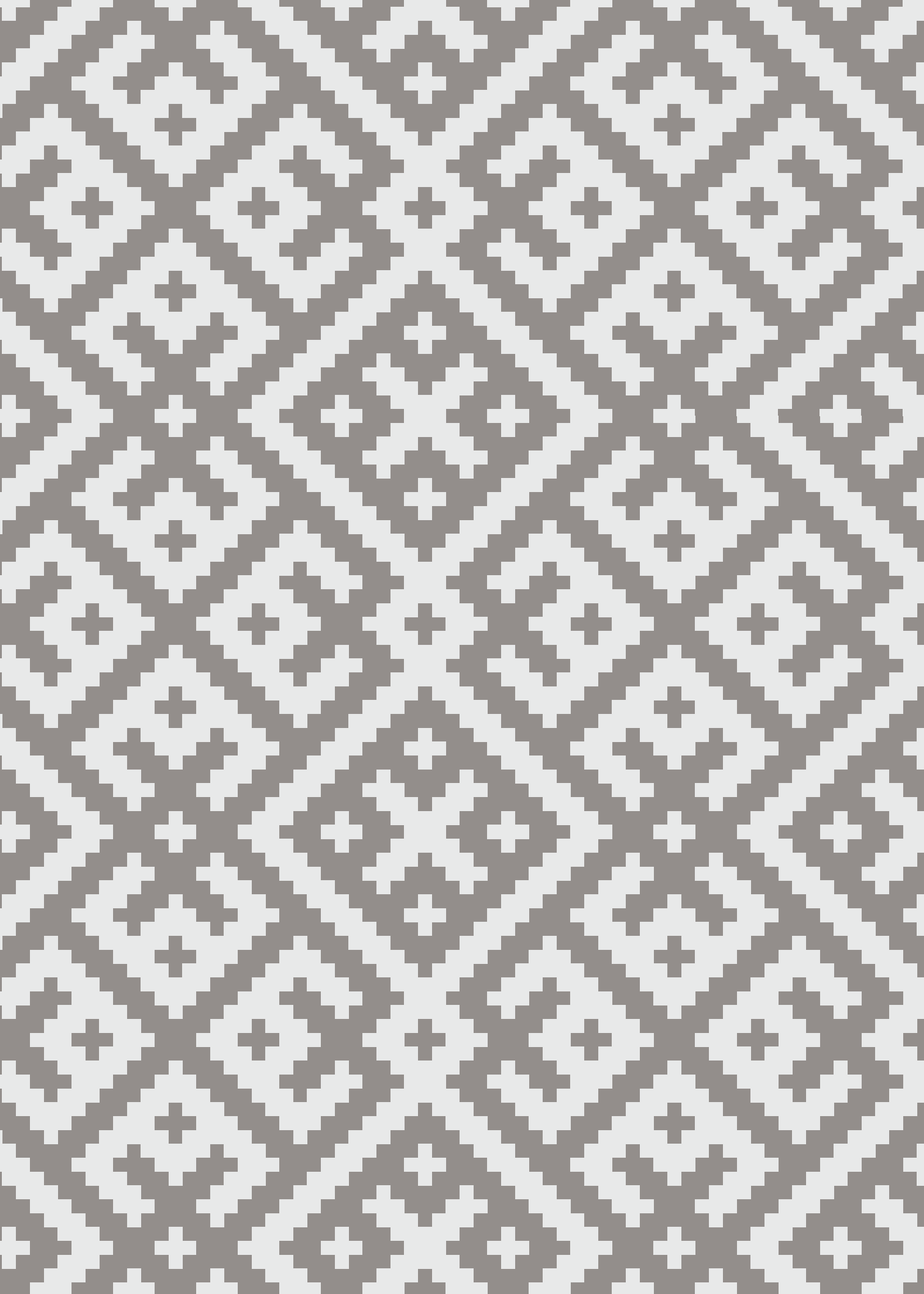
kita vertus, Latvijos ir Lietuvos ginkluotųjų pajėgų nepakankamas finansavimas, kuris, kilus didelei ekonominei krizei, pasireiškė net ir tuo, kad Estijos gynybos biudžetas bendra apimtimi viršijo Lietuvos. Kita vertus, bendradarbiavimas, kuris buvo vykdomas, vyko gerai. Taip vyko Estijos oro pajėgų rotacija į Karmelavoje, prie Kauno esantį bendrą oro erdvės valdymo ir pranešimų centrą, kuriame 24/7 stebima Baltijos oro erdvė ir greta jos vykstantis judėjimas ir apie padėtį raportuojama NATO štabams. Estijos oro pajėgų kariškiai buvo populiarūs dalyviai ne vien ambasados organizuotuose renginiuose, bet ir Kauno miesto, kuriame buvo apsistoję. Kadangi projektas pavyzdingai tęsėsi daug metų, pas oro pajėgų kariškius lankėsi ir daugelis oficialių Estijos valstybės atstovų, tarp jų — 2008 metų vasario 17-tą prezidentas Ilvesas“ — prisimena Andresas Troppas, Estijos ambasadorius Lietuvoje 2004–2008-ais.

„Olles olnud Balti koostöö erinevate küsimustega tegelenud alates 1990. aastate keskpaigast, kui ma välisministeeriumiga liitusin, olin ma Vilniusse saabudes suhete seisu ja olulisemate teemadega hästi kursis. Seetõttu oli minu imestus suur, kui minu Vilniuse perioodi alguses hakati järsku kõikidel Leedu ametlikel tasemetel rääkima Leedust, kui „regiooni liidrist“. Seda rääkis nii president, valitsuse ministrid, parlamendi liikmed kui ka ministeeriumi ametnikud. Mingit kokkulepet Balti riikide vahel selle osas loomulikult polnud ja kuigi ma kolleegidega rääkides selle üle ikka nalja viskasin, siis praktikas see mingit muudatust kaasa ei toonud. Selline Leedu positsioon ja enda tähtsuse rõhutamine kestis umbes paar aastat, mida „rikastasid“ ka teravamad ja vähemteravamad repliigid Balti riikide poliitikute ja ametnike vahel. Asi jõudis koguni nii kaugele, et Leedu hinnangul pidanuks Balti regiooni kavandatavate

olulisemate välisviitide puhul välisriikide esindajad Leedu, kui regiooni liidriga „nõu pidama“, et millist riiki konkreetsel juhul on kõige mõistlikum külastada. Loomulikult ei saanud selline soov Balti riikide vahelisi suhteid kuidagi paremaks muuta ja õnneks mitte kaua peale seda juhtumit sama äkitsi nagu Leedu hakkas ennast „regiooni liidriks“ nimetama nad selle slogani kasutamise ka lõpetasid.“ Andres Tropp, Eesti suursaadik Leedus aastatel 2004–2008.

„Man teko užsiimti įvairiais bendradarbiavimo Baltijos regione klausimais nuo 1990-ųjų vidurio, kuomet dirbau Užsienio reikalų ministerijoje, ir, atvykdamas į Vilnių, buvau gerai susipažinęs su tarpusavio santykiais, pagrindinėmis jų temomis. Tačiau labai nustebau, kai mano kadencijos Vilniuje pradžioje visuose oficialiuose lygmenyse Lietuvoje staiga imta kalbėti apie Lietuvą kaip „regiono lyderę“. Tą sakė ir prezidentas, ir vyriausybės ministrai, ir parlamento nariai ir ministerijos valdininkai. Jokio susitarimo dėl to tarp Baltijos valstybių, suprantama, nebuvo ir, nors su kolegomis šnekėdamasis apie tai vis pasijuokdavau, praktikoje jokie pokyčiai nevyko. Tokia Lietuvos pozicija ir savo svarbos pabrėžimas truko maždaug dvejus metus, kuriuos „prakturtino“ ir aštresnės bei mažiau aštrios replikos tarp Baltijos valstybių politikų ir valstybės tarnautojų. Reikalai pasistūmėjo

taip toli, kad, lietuvių požiūriu, planuodami svarbesnius oficialius vizitus į Baltijos regioną, užsienio valstybių atstovai turėtų su Lietuva, kaip su regiono lydere, „pasitarti“, į kurią iš valstybių konkrečiu atveju reikėtų vykti. Suprantama, toks noras jokia būdu negalėjo pagerinti Baltijos valstybių tarpusavio santykių ir, laimei, neužilgo po minėto įvykio taip pat staiga, kaip pradėjo save „regiono lydere“ vadinti, taip ir nustojo šį šūkį vartoti“ — pasakojo Andresas Troppas, Estijos ambasadorius Lietuvoje 2004–2008 metais.

MILITARY INSTALLATIONS AGREEMENT, TROUBLING TIMES, THE JUNE INSURRECTION

The Foreign-Estonia Almanac provided the following overview of the troubling events of 1939, “On 28 September negotiations ended with signing of the mutual assistance treaty and the trade agreement between the governments of Estonia and the Soviet Union. The assistance treaty presupposes all kinds of mutual aid in the case of direct attack or its threat coming from some large European state and aimed at a party of the treaty in the Baltic Sea region. With the treaty Estonia also gave the Soviet Union with the right to have installations for the military fleet on the Estonian islands Saaremaa and Hiiumaa and in the town of Paldiski as well as to have a certain number of airports for the aviation. /.../ Following Estonia, Latvia and Lithuania also signed analogous agreements with the Soviet Russia, whereat Latvia gave the Soviet Russian the towns of Liibav and Vindav for establishment of military fleet installations and 10-kilometre-long coastline of the Irben Strait for coastal artillery installations. In return for its concessions, Lithuania returned from Russians the town of Vilno with the corresponding territory, which had temporarily belonged to Poland. Thus, the long-time dream and aspiration of Lithuania was fulfilled”

Despite the installations treaty, at the regular 10th conference of the ministers of foreign affairs of the Baltics States, which was held in Tallinn on 7–9 December (1939), representatives of the three Baltics States concluded that the existing neutrality policy had proven efficient and would be continued in the spirit of trustworthy cooperation and in compliance with international duties. It was decided to start activation of the mutual trading and to attempt to jointly protect the Baltic States’ rights in trade with third countries and to coordinate the countries’ trade policy.

The almanac cheerfully reported about the celebration of the Republic anniversary in 1940, “24 February was celebrated as a national holiday also in Latvia and Lithuania, where houses both in Riga

and Kaunas were decorated with flags and numerous festive events were held in the both capitals. The President of Latvia personally visited the Estonian Embassy to congratulate Estonia with the occasion. In Lithuania the whole government and the Commander-in-Chief greeted Estonia. On 24 February, Moscow newspaper the "Izvestija" dedicated the leading article to the Republic of Estonia, the friend. In the article the newspaper wrote that the people of the Soviet Union send their friendly greetings to the Republic of Estonia."

Members of the Association of the Former Officials of the Ministry of Foreign Affairs Aleksander Varma, Hans Rebane, Jaan Lattik, and Heinrich Laretei in Stockholm

A labour force problem emerged in relation to taking over of the households of repatriated Germans. The Estonian committee arrived in Vilnius to hire 5000 agriculture workers for Estonian farms. Lithuanian newspapers wrote that the majority of the hired workers were believed to have been refugees who had ended up in Vilnius due to the whirlwind of the war. They arrived in Estonia as seasonal workers and the majority of them were said to have been satisfied with working conditions.

In May of 1940 Soviet Union authorities began to blame the Lithuanian government in disappearance of the Red Army soldiers and thus required to open the borders. In mid-June Red Army troops

crossed the border of Lithuania. President Smetona escaped from Lithuania. Estonian diplomat Lipstok recalled that the Red Army arrived in Kaunas from three sides and the overall mood was depressive. Hearing the news, Ambassador Lattik is said to have been confused for a while, then he ordered to send a coded telegram to Estonia and also grabbed the phone to call to Estonia.

The June insurrection took place in Estonia. After the June insurrection the Ministry of Foreign Affairs required all the Estonian diplomats to return to the motherland, but ambassadors and the majority of diplomats did not come back to occupied Estonia. In August of 1940 the Minister of Foreign Affairs Nigol Andresen interchanged the Lithuanian Ambassador and attorney-at-law Richard Käsper was appointed to Kaunas instead of Jaan Lattik. Käsper had never before had any relations to the foreign service. Lipstok recalled that Käsper did not remind of an ambassador, always followed him and organized leisure outings.

Lithuania, which was occupied by the Soviet Union, closed down the Estonian Embassy in Kaunas. The last task of the Estonian Embassy attaché was to hand the embassy movable property to the Soviet Union Embassy. Thus, the lifespan of the Estonian embassy was less than 20 years.

The majority of the registered in Lithuania diplomats did not return to occupied Estonia but immigrated to other countries. Fore instance, August Torma was the Ambassador of the Estonian Republic in Great Britain until his death in 1971. Aleksander Varma, Johan Leppik, and Heinrich Laretei lived in Sweden after the war. After the June Insurrection Jaan Lattik did return to Estonia, but then escaped to Sweden. Gloomier destiny awaited those who were in Estonia at the time of the June Insurrection. Thus, both Hans Lohk and Ants Oidermaa were arrested. The former died in a prison camp, while the latter was sentenced to death. Erich

Lipstok was deported on 14 June 1941, but he managed to return to Estonia alive.

The activity of the Estonian Society of Kaunas was ceased for many decades with the Ministry of the Interior decree of 26 August 1940. But it did not mean that the Estonians living in Lithuania did not communicate. The whole families were on friendly terms and each newcomer was immediately accepted in the Estonian network of acquaintance. Afterwards it was already up to the person who to be close friends with and how just to say "hi" to.

During the Soviet period, establishment of friendly connections began in the 1950s. The aim of communication between cities was defined as “involvement of bigger numbers of people in order to secure peace and enhance friendship of nations”. Contacts were established in different spheres and between various community organizations. One form of cooperation was socialist work competitions between similar institutions of two cities. These competitions were meant to assist the institutions to fulfill the plan and to inspire workers to achieve better results.

However, after the Baltic States regained their independence, a number of cooperation agreements were signed among different cities. The aim of the agreements was cooperation in the sphere of culture. In general, cities participate with their cultural programme in celebration of the anniversaries of the twin cities. More active cities are engaged in content-rich cooperation in the sphere of culture and together participate in different projects. Some cooperation agreements between the cities of the three Baltic States are worthy of attention. The examples of such cooperation are agreements of Tallinn-Riga-Vilnius or Pärnu-Jelgava-Šiauliai.

Tartu has been the twin city of Kaunas since 1957. In 1960 the newspaper *Rahva Hääl* wrote, “The first socialist competition agreement between workers of Tartu and Kaunas was signed in 1957. Who has been victorious so far? In 1957 and 1958 Tartu people showed better work results, in the rest of the years Kaunas people won. However, the both sides definitely benefited, and the winner was our national agriculture on the whole. [...] A lot of workers, foremen, and engineers now have acquaintances at twin enterprises in Kaunas. Hundreds of Tartu and Kaunas dwellers are united with personal friendships that developed on the basis of the done together work. This is something that cannot be felt or measured, but it has its own value. [...] The contact is not limited only by the production

sphere. Members of amateur talent groups and athletes of numerous enterprises have visited one another. Udo Väljaots staged “Rummu Jüri” in Kaunas. Student bands of Kaunas have visited Tartu and vice versa. Certainly, connections between the competition partners could be even closer in a lot of spheres. But these connections improve every year. Comradely cooperation and friendship of workers of the two brother cities of the Soviet country help to fulfill the tasks of the seven-year plan and to advance quickly in all the spheres of life”.

Kaunas — Tartu — Kaunas

A long dozen years later, the *Edasi* newspaper reveals, “Twin enterprises, colleges, schools, Communist youth, people of art and literature, as well as members of amateur talent groups of Tartu and Kaunas are communicating with one another. Needless to say, guests are given a warm welcome. But the hearts are most set on the expression of friendship outside of the determined frames and rooms. It enriches you by several hints of feeling.”

In 1962 the “Tartu” café was opened in Kaunas. The panel painting that decorated the interior of the café had been created by Tiiu Ene Vaivadiene, one of Estonian artists living in Kaunas. After collapse of the Soviet Union, the long-lasting friendly connections did not decline, but on 4 May 1993 the cities of Tartu and Kaunas signed the inter-city memorandum of good intentions in Kaunas. From that time on the cities have cooperated well

in the spheres of youth work and cultural exchange; there have been cooperation projects carried out by young artists; the cities have exchanged experience in organization of the international Hanseatic days. Since 1999 representatives of Tartu have participated in celebration of the City Day of Kaunas. In 2015 the event of significant importance happened in the life of the both cities – Kaunas was awarded with the title of UNESCO City of Design and Tartu – with the title of UNESCO City of Literature.

Šiauliai cooperation with Pärnu has also lasted since 1967; the inter-city friendship agreement was signed in 1992. “Pärnu region and Šiauliai entered in a socialist competition. [...] when the first meeting of agronomists of the Baltic States was held. In fact, the agronomists of the two neighbourhoods seized on an opportunity to meet with colleagues once a year. ‘In 1976 a bus full of Pärnu agronomists with the agronomist-in-chief of the agriculture government Helmut Lend in the lead arrived in Šiauliai, where Lithuanians welcomed us”, Laine Kallaste, the qualified advisor of Pärnu County, recalls. “Latvian agronomists and agronomists of Rapla region in Estonia joined us later, thus there were five organizers of the meeting: Šiauliai and Radviliškis from Lithuania, Kuldīga from Latvia, and agronomists from Pärnu and Rapla regions of Estonia” (Äripäev, 11.06.2016).

Active cooperation in the sphere of culture has lasted for years. Numerous talent groups have participated in various festivals both in Estonia and in Lithuania. One good example of cooperation can be the joint art exhibitions that artists from Šiauliai, Jelgava, and Pärnu have organized since 1999. In different years the exhibitions were held in different cities.

The Baltic cooperation has also been established between the three capitals. On 28 May 1993 the three capitals Tallinn, Riga, and Vilnius signed the three-way cooperation agreement. The appendix of the document was the cooperation

plan with annual distribution of activities. On 25 February 2005 the cities signed the new cooperation agreement.

Rakvere and Panevėžys signed their own cooperation agreement in 2005. According to the agreement, the cities are engaged in cooperation in the spheres of city management, entrepreneurship, education, social care, environment, culture, and tourism.

Since 2006 Viljandi had had closer communication with Kretinga and the cities had been searching for points of cooperation before signing the friendship and cooperation agreement during the visit on occasion of the 755th anniversary of Kretinga in 2008. The cities have active cooperation in the spheres of both culture and sport, first and foremost in football. Mostly, cities representatives visit one another on Hanseatic Days in Viljandi and at celebrations of Kretinga City anniversaries.

Kohtla-Järve and Kedainiai signed the cooperation and friendship agreement in 1997. These two towns can be characterized primarily by close cooperation in the sphere of education and among people working in the sphere. There is also experience exchange in the sphere of city economics and provision of public amenities.

Since 2009 Joniškis has been the official twin city of Võru. Joniškis region calls itself the heart of North-Lithuania. Similarly to Võru, Joniškis is the centre of attraction, i.e. the place where people go to, for example, on the way to the airport in the capital of Latvia, Riga. The cooperation between the cities stands out with youth exchange and camps, where Joniškis Youth Centre plays the leading role. The participants of youth camps have been young people from all of the twin cities of Joniškis in Estonia, Latvia, and Poland. Keila has friendly relations with Lithuanian resort town of Birštonas.

The cooperation between Paide and Mažeikiai began in 1993, when the Head of Järva Parish and the Chair of Järva County Council signed the correspond-

ing agreement with Mažeikiai. The agreement was later taken over by Paide town. Since the friendship agreement was taken over, there has been active cooperation primarily in the sphere of culture, to be precise, in music. For instance, Paide brass band has participated in the international brass bands festival in Mažeikiai and girls' choir "Sirjelind" has given a concert in Lithuania.

Thus, culture and experience exchange is the basis for friendly connections between cities, whereat a significant role is giving to participation in anniversary celebrations and to introduction of the culture of the twin city. However, some cities are very skilled at using friendly connections for conducting different projects of cultural and youth exchange that enrich the cultural life of the both cities.

REGAINING OF INDEPENDENCE AND THE HISTORY OF ESTABLISHMENT OF THE EMBASSY IN VILNIUS

Both before the war and after regaining of independence, the story of Estonia and the Estonian community in Lithuania is closely connected with the story of establishment of the Embassy of Estonia.

Mart Tarmak recalls, "Lithuania proclaimed independence regained on 11 March 1990. Afterwards Estonia and Lithuania mutually agreed on opening of the diplomatic mission. I was a member of the People's Front and of Sajūdis Baltic Council and as a Lithuanian lan-

Certificates no. 229. Mart Tarmak. Temporary representative of the Government of the Estonian SSR in the Republic of Lithuania and Temporary representative of the Government of the Estonian Republic in the Republic of Lithuania

Meeting of Juozas Urbšys and Erich Lipstok in Kaunas

guage speaker I agreed to go to Vilnius. During the meeting with the Head of the Government Edgar Savisaar and the Minister of Foreign Affairs Lennart Meri we discussed practical issues including the name of the mission and the title of its head. I do not remember which of my conversation partners said that the concepts of "embassy" and "ambassador"

could not be used, as Estonia does not have the international recognition. My in-between question about how there can be “prime minister” and “minister of foreign affairs” ended the conversation and the “temporary mission” was established.

In early-May I went to Lithuania, and in my pocket I had the document that said “temporary representative of the Government of the Estonian SSR in the Republic of Lithuania”. As the institution of presidency did not exist either in Estonia or in Lithuania (Arnold Rüütel and Vytautas Landsbergis were the chairs of

Valvi Strikaitienė's 70th Jubilee at the Embassy

the Presidium of the Supreme Soviet), Edgar Savisaar signed the bona fides, and I had to hand it in to the Prime Minister of Lithuania Kazimiera Prunskienė. He happened to be out of the country, and as it was urgent to start with the mission activity, the Vice-Prime Minister Romualdas Ozolas accepted the bona fides on 4 May.

But the day before the mission conducted its first event, which was a visit to Kaunas where, in his own home, the former Minister of Foreign Affairs of Lithuania Juozas Urbšys (1896–1991) met with Erich Lipstok (1913–2010), a diplomat of the Embassy of Estonia in Lithuania. Their previous meeting took place over fifty years ago. Juozas Urbšys was the last Minister of Foreign Affairs of Lithuania before occupations and in Moscow he was the one who was handed the ultimatum of the

mutual assistance treaty to be made. After consulting with Kaunas, he signed the treaty together with Vyacheslav Molotov on 10 October 1939. In 1938–1940 Erich Lipstok was the attaché in the Embassy of Estonia which was located in Kaunas, the then temporary capital of Lithuania.

I got to be the representative of the Estonian SSR just for a short period of time, as on 8 May the Supreme Soviet at Toompea adopted the Estonian national symbols act, and I was issued a new document with the same number and validity date, but with Republic instead of SSR.”

The first years of the embassy and the story of the embassy building are looked back on by Valvi Strikaitienė, who was the Ambassador of Estonia in Lithuania (1992–1996) and previously to that an advisor (1990–1992), “/In 1990/ we received to ourselves a house in the former recreation area of the Lithuanian government in Turniškis. The house was located 15 km away from the centre of Vilnius, but then it stood in a beautiful pine forest.

It has to be said that it all was very remote from requirements to a diplomatic mission, not to mention means of communication. Lack of fax communication, computer communication was out of the question; we received the first computer only a year after the work began.

The situation changed significantly after the visa regime was introduced in 1991. There were a lot of visa applicants from Belorussia, Kaliningrad Oblast and other places, and it was very difficult for them to find us in the forest. In addition to visa applicants there were also people who wanted to go to Europe. At the direction of the Lithuanian Government, people crossing the Lithuanian-Polish border were required to submit institutions’ official licenses at the border checkpoints. The licenses were mandatory in the case of travelling officials, sportspeople, or people working in the sphere of culture. Border-crossing licenses, which official institutions of Estonia were not able to issue at the time, were then issued by the Estonian

mission. Thus another queue – the one of travellers with licenses – was now added to the general queue at border checkpoints. At the same time, we were “attacked”, night and day; people came with different problems banging on the door, and sometimes on the window as well...

Recognition of the newly independent Baltic States began in August of 1991. With the directive of the Minister of Foreign Affairs of the Republic of Estonia issued on 1 July 1992, the Estonian mission was reorganized into the Embassy of the Republic of Estonia in Lithuania. With the same directive, the signatory was appointed the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Estonia in Lithuania. Soon afterwards diplomatic missions of other countries were established in Vilnius. Everybody had difficulties with rooms at first. Bigger and richer countries found themselves at first temporary, and then, quite soon, permanent embassy premises, although missions of quite a lot of countries were still located in the same place with us, in Turniškis.

The Embassy of the Republic of Estonia, having support of the Lithuanian Ministry of Foreign Affairs, also began an intensive search for more comfortable and logistically convenient premises. Now it feels that every other house in Vilnius that was suitable even to the smallest extent got viewed. There were even decisions made about renting or buying a certain house. Leafing through documents post-factum one can find numerous decisions issued by mayors of Vilnius about one or another house offered to us. The majority of these houses were unrenovated buildings, some of which are still waiting to be repaired even now. But the houses in a good condition had “hosts”. It was out of the question to take a house from a children’s hospital, an art gallery, the Open Lithuanian Fond or from the then very popular theatre festival “LIFE”. We had some premises, actually quite cozy, and the work of the embassy was done to the best of our abilities. Estonia, Estonians, and the Embassy

of Estonia were very popular in Lithuania, and our inconveniences did not receive much attention. Although, President Lennart Meri did ask at a monthly meeting, “Are you still in the forest?”

The times changed, the Baltic States kept “statifying” even further, and soon we were required to pay rent for our “forest house”, and that rent was not at all small.

In the late autumn of 1994 we found premises in Tlto Street, in the centre of Vilnius. The rent was not very high, and as they were meant as temporary premises, the Ministry of Foreign Affairs was also

Embassy in Tlto Street

satisfied with our choice. After the renovation the rooms became quite cozy, and although the exterior and safety requirements left much to be desired, the rooms did not comply with requirements of protocols or any other requirements. As Ambassador I have turned into a “troublesome fly” both in Lithuania and Estonia. The problem of our premises was receiving growing attention also at the Ministry of Foreign Affairs of Estonia; although other newly opened embassies contacted the ministry with similar problems. Still, the number of specialist who visited our main building kept growing constantly, and during yet another search for premises it was concluded that construction in Lithuania was not very expensive and it would be more reasonable to build a completely new embassy building.

Laying of the Foundation Stone of the Embassy

New searches – this time already for a suitable building lot – began. Estonia and Lithuania made an agreement that on principles of parity both embassies would be rented a building plot free of charge for 99 years. Together with the representative of the Ministry of Foreign Affairs of Lithuania went round all of the at least suitable places in Vilnius. Once the lot on offer turned out to be too small, sometimes the lot we chose had already been sold...

We had to start acting on our own initiative – with the help of employees of the city department of architecture and the Chief Architect we did find a suitable building lot on the right bank of the Neris River, not far from the building of the Lithuanian Parliament. After everything the location seemed almost ideal, which is undoubtedly confirmed by the diplomats working at the Embassy of the Republic of Estonia.

On 14 September 1995 together with the then Mayor of Vilnius Mr. Alis Vidūnas signed the free of charge rent agreement for 99 years. The then Prime Minister of the Republic of Estonia Tiit Vähi signed the government edict that granted us the license to start the construction of the embassy building.

The Estonian Ministry of Foreign affairs announced the architectural competition. It was the first new embassy building that the newly independent state of Estonia was going to construct. The competition aroused a big interest in Estonia, 35 architectural designs were sub-

mitted. On the panel of judges Lithuania was represented by Academician Vytautas Edmundas Čekanauskas and one of Lithuania's most famous specialists in urban science, architect Augis Gučas. The both members of the panel of judges and myself visited Tallinn several times in order to get acquainted with the designs submitted for the competition. Lithuanians were concerned if the under construction building was going to fit into the architectural image of Vilnius. A lot of interesting designs were proposed for the competition, and after the second round, with the six votes in favour (and votes of 5 members of the jury panel against), the design made by the architectural bureau Kolm Pluss Üks LLC (architects Andres Ojari, Markus Kaasik, Ilmar Valdur, and Inga Raukas) was announced the winner. Experienced and competent Lithuanian specialists no longer raised the issue of fitting into the architectural image of Vilnius...

Then the new stage began – the design had to be approved by all of the necessary institutions. Although in October of 1996

International Charity Christmas Fair with Participation of Foreign Embassies at Vilnius Town Hall, from right Anne Jagminienė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys, and Merle Paats

the new Ambassador Alar Olljum started working in Vilnius, the design approval still remained by responsibility. Everyone who has ever dealt with approval of construction and design knows how much time and nerves it requires. However,

everything went well in the end, and the construction of the existing embassy building began in 1997. President Lennart Meri laid the foundation stone of the building on 20 August. The memorial plate hangs attached to the terrace in the embassy patio. The workers of the Estonian construction enterprise "Merko Ehitus" worked fast, and on the eve of the Independence Day of the Republic of Estonia, on 23 February 1998 Rev. Villu Jürjo blessed the new building. The guests at the embassy opening, which was held on the same day, included the Speaker of the Estonian Parliament a.k.a. Riigikogu Toomas Savi and the President of Lithuania Valdas Adamkus.

The Embassy of the Republic of Estonia is now located in Vilnius, in A. Mickevičiuse Street 4A. With its slate facade and the glass backside, the embassy premises are one of the modest modern buildings in Vilnius. Owing to its modernness, architectural solution, and the interesting interior, the building was acknowledged by a lot of journals on architecture all around the world".

The twenty years took its toll on the embassy building, and thus the current Ambassador Jana Vanaveski (the Ambassador of Estonia in Lithuania since 2016) wrote in the summer of 2017, "to this day I have been in Lithuania for slightly longer than a year. Even before arriving in Vilnius I knew that my first bigger challenge was going to be the long-awaited renovation of the embassy. All of the people who have worked in the building have experienced the summer heat and the winter cold. The insufficient ventilation system has become legendary. For almost four months we shared the building with builders, we got used to noise and dust, and at times it felt as if the renovation would never be completed. The big cleaning after the renovation and modernization of different embassy systems also required some time, so the building is not completely ready even today. However, the efforts have totally paid off, and the interior climate of

the building has normalized by now. It is unbelievable that today the building, which is already 20 years old, still surprises guests with its modernness and peculiarity".

This beautiful and modern embassy building in Vilnius has become the central point of the Estonian community and the concept of being an Estonian in Lithuania.

Facade of the Embassy Building

Representatives of the sphere of culture as well business people find the way here. As Toomas Kukk (Ambassador in Lithuania in 2012–2016) has written, "the building of the Embassy of Estonia in Vilnius was undoubtedly the witness of all developments and events that took place, continuously being the frequent meeting place of Estonian and Lithuanian politicians, officials, business people, and representatives of other spheres of life. Looking back at my years in the ambassador's position I have especially great memories of the numerous great events that were organized at the embassy in cooperation with the Estonian community." But the treasure of the Embassy is the Embassy's financial assistant Anne Jagminienė, who has been engaged in the Embassy activity for half of her life in Lithuania. Former and current employees of the Embassy speak well of her.

If before the war no honorary consulates were opened in Lithuania, then today Lithuania has three honorary consuls of Estonia, the overview of them is given by Siim Krispin (the Diplomat of Estonia in Lithuania since 2016).

Honorary Consul in Klaipėda Virginijus Biskys was born on 19 March 1946. Mr. Biskys, as well as his spouse and children, is a doctor, he obtained his higher education in the medical college of Kaunas. Mr. Biskys has made a great contribution to development of medical services in his home region: he was the head of development of the rehabilitation hospital complex in Palanga. Mr. Biskys has had close connections with Hiiumaa: a lot of employees of Hiiumaa hospital were provided with in-service training at the hospital that Mr. Biskys was the head of at the time. He also assisted in organization of numerous exhibitions of Hiiumaa artists in Lithuania. In 2004 Biskys was awarded with the 4th Class Estonian Order of the White Star and in 2013 with Hiiumaa Plaque no. 15. The honorary consulate in Klaipėda was opened by the Ambassador of Estonia Andres Tropp in May of 2008. In addition to Klaipėda County the honorary consulate also serves Telšiai and Tauragė counties.

Honorary Consul in Kaunas Žaneta Simanavičienė was born on 25 July 1967. As a child the consul-to-be lived in Estonia, studied in Tallinn and Tartu. Her father worked at Estonia Theatre in Tallinn and Vanemuine Theatre in Tartu, and her mother worked at music school in the both cities. Mrs. Simanavičienė received the qualification of an economic engineer at Kaunas Polytechnic Institute (nowadays Kaunas University of Technology) and earned a doctorate degree in Economics at Lomonosov Moscow State University. She has an extended experience of academic work, at first as a research fellow and then as a lecturer at Kaunas University of Technology (including 10 years in the position of Professor

of Entrepreneurship Economics), at the Faculty of Humanities of the University of Vilnius that is located in Kaunas and at Kaunas branch of Vilnius University of Mykolas Romeris. In addition to that Mrs. Simanavičienė worked at the economics department of Kaunas City Government

*Klaipėda Honorary Consul Virginijus Biskys
Decorating Estonian Fir Trees in Palanga*

and has experience in the entrepreneurship sphere. The Honorary Consul has been the Vice-President of the Lithuanian Association of Economists and the President of the Board of Kaunas Women's Association. The honorary consulate in Kaunas has been working since August of 2014; it was officially opened by the Minister of Foreign Affairs Keit Pentus-Rosimannus in January of 2015. In addition to Kaunas County the honorary consulate serves Marijampolė and Alytus counties.

Honorary Consul in Šiauliai Gintaras Sluckus was born on 27 April 1961. Mr. Sluckus obtained higher education in Šiauliai University, where he received the qualification of a Physics teacher. For over 20 years by now he has been an entrepreneur, and since 2002 Mr. Sluckus has been working in Šiauliai as the chief executive of the Lithuanian branch of the Swedish enterprise Bigso (produces stationery). Mr. Sluckus actively participates in work of associations in the entrepreneurship sphere; he is a member of both the Lith-

uanian Confederation of Industrialists, Šiauliai Rotary Club, and Šiauliai Chamber of Commerce, Industry, and Crafts. The honorary consulate in Šiauliai has been working since July of 2016; it was officially opened by the Chancellor of the Ministry of Foreign Affairs Rainer Saks in March of 2017. In addition to Šiauliai County the honorary consulate serves Panevėžys and Utena counties.

The main aim of the turn of the century for both Estonia and Lithuania was striving for membership in the European Union and NATO. Alar Olljum, the Ambassador of Estonia in Lithuania in 1996–2000 recalls, “The four years I spent in Lithuania were quite eventful. I had the honour to be the Ambassador of Estonia in Lithuania at the time when cooperation between the two countries in several areas (striving for membership in the European Union and NATO, spheres of economics and defence, etc.) made a sudden progress. During this time a lot of the “first” events took place: the first official post-war visit of the Estonian Minister of Foreign Affairs was in April 1997; in August of the same year there was the Estonian President’s first in history state visit to Lithuania. Within the frames of the visit President Lennart Meri laid the foundation stone of the new embassy building, and already six months later, in Vilnius, the Chair of Riigikogu [Parliament of Estonia] Toomas Savi opened the first new embassy building of the post-war Estonia (the building’s glass courtyard wall was the first construction of this type in the Baltic countries). The exchange of goods between Estonia and Lithuania grew fast: by 1.7. times just in 1997. At the same time the investment Estonia made in Lithuania was the second biggest outward investment after the USA.

Being the Ambassador of Estonia in Lithuania in the late-1990s was not a bed of roses. From time to time the relations between the two countries got disturbed due to certain reasons: during the above-mentioned official visit of the Estonian Minister of Foreign Affairs Toomas Hendrik Ilves there suddenly emerged an acute situation when the Estonian Minister of Foreign Affairs accused his Lithuanian colleague in the use of the narrative that undermined the image of Estonia in order to speed up Lithuanian way to NATO at the expense of Estonia. Secondly, the European Union’s decision to invite Estonia for membership

negotiations ahead of Lithuania caused chagrin among Lithuanian politicians. The sudden growth of Estonian economic interests in Lithuania also brought about some difficulties. The example here can be the then existing plan of Levicom Ltd. to significantly increase investment in development of Lithuanian communication services, which was at first blocked in order to defend the monopoly of the national Lithuanian enterprise.

But, fortunately, at the end of my service time in Vilnius, both Estonia and Lithuania (and certainly Latvia as well) were invited to join both the European Union and NATO, and the Baltic defense cooperation had developed significantly: here we could recall such acronyms as BALTBAT (Baltic Peacekeeping Battalion), BALTNET (Baltic Air Surveillance Network), and BALTDEFCOL (Baltic Defence College). All these projects were carried out at that time. In addition to the state visit of the President of the Republic of Estonia and the festive opening of the new embassy building on the 80th anniversary of the Republic of Estonia, I remember the first big joint military exercises “Baltic Challenge” in the summer of 1997. There I proudly inspected the Estonian soldiers, who stood in line next to soldiers from USA and other allies in Klaipėda.”

Rein Oidekivi, The Ambassador of Estonia in Lithuania in 2000–2004 continued, “I was in Vilnius in the years 2000–2004. During this period the main agenda of Estonia in the international communication was connected with negotiations and preparation for joining the European Union and NATO. There is probably no need to add that the Lithuanian actualities in diplomacy were the same. The dialogue with the European Union revealed that despite the fact that one group of countries had begun membership negotiations earlier (Estonia was also among these countries), the EU was going to expand with the so-called big bang, which meant that 10 countries,

including all of the Baltic States, i.e. Estonia, Lithuania, and Latvia, were joining the Union at the same time. No distinction among the Baltic States was made in the case the NATO expansion either – the Baltic sisters were evaluated fraternally equally and were granted membership at the same time. Based on the common aim, everyday communication and information exchange was close. Not only on

Estonian President’ First in History State Visit To Lithuania

the level of the embassy everyday work, but also at the levels of the leaders of the countries, parliaments and governments. There were not many of those weeks when the embassy did not have to do the honours to a representative of the authorities of Estonia. Emotionally close relations among the Baltic States and separately between Estonia and Lithuania remained strong and became richer; all at once there was more practical cooperation above the Baltic format. The Baltic States cooperation itself obtained a new volume and quality. And, in the end, in the spring of 2004 there were enough of joint celebrations on the occasion of joining the European Union and NATO.

I was also asked and questioned post-factum about the extent of the competition that led to frictions between the countries. I can confirm: there were no major disagreements in the relations between Estonia and Lithuania. Few, the

so-called tactical differences of opinions were solved in the dialogue and were not left to smoulder for long. Only once I felt the real tension Lithuania vs. Estonia. It was in Kaunas, when the Estonian basketball team Kalev was playing against Žalgiris and unexpectedly turned out to be leading after the first quarter. Afterwards the situation solved (alas!) as it always used to in those years – the Lithuanian super club confidently won in the end.

One Lithuanian popular satirical TV show *Bicycle News* sometimes gives a significant role to an Estonian politician character along with local politician characters. On target, the friendly reference directed through self-irony is the recognition of close and healthy relations between neighbours and friends. The eye-catching prize the *Bicycle News* awarded me with is on a shelf at my home. You never know, maybe somewhere in reserve in Vilnius there is a friendly return present of the same value that was given by us...

And the thing that made me, the person who once received philological education, feel especially good is the following: the University of Vilnius opened the permanent position of the Estonian language lecturer, and the classroom for Estonian language teaching was renovated and equipped with support of Estonian entrepreneurs”.

The University of Vilnius has provided the possibility of studying the Estonian language and culture with the visiting lecturer from Estonia already since 1991, when lecturer Annika Hussar taught it for two years. Prior to that, the Estonian language was taught in Vilnius by Dalia Barauskaitė, the lecturer of the Lithuanian Language Division of the University of Vilnius, who spoke the Estonian language perfectly and, in her turn, became a visiting lecturer at the University of Tartu in 1991. Then the Estonian language course was one of electives. Due to the troublesome times, the number of students then was about twenty.

Since the year 2000, when there began the preparation of the academic foreign studies programme of the Estonian language and culture that aimed at supporting the students interested in the Estonian language and culture in their studies at foreign universities, the University of Vilnius was actually one of the first studying centres where appointment the lecturer of the Estonian language and culture was financed by the Republic of Estonia.

In 2002 Tiina Kattel started teaching the Estonian language and culture at the University of Vilnius. Until 2004 the Estonian language was an elective and optional subject. In the study year 2004/05, 16 students started their studies at the combined speciality “Lithuanian Philology and the Estonian Language”. 13 out of them reached the finish line in 2008, and 5 out of the graduates entered Master’s study at the University of Tartu. After that there was a possibility to study the Estonian language as an elective subject at the University of Vilnius for two years. The teacher was a Lithuanian living in Vilnius, who was very proficient in the Estonian language.

Elvira Küün was the lecturer of the Estonian language and culture at the University of Vilnius in 2010–2014. The combined curriculum of the Lithuanian philology and the Estonian language

was opened again, and 12 students were enrolled to study the curriculum subject at the Bachelor's level for four years. Parallel to the curriculum, in 2011 there was opened a group for students studying the Estonian language as an elective subject, which provided students of other curricula, not only the ones of philology, with a possibility to study the language.

There were different reasons for studying the Estonian language, country study, history of culture, as well as classical and modern Estonian literature. Although among economic interests and similar

Estonian Language Learners at the Embassy with the Ambassador Andres Tropp and Lecturer Tiina Kattel

other reasons students emphasized the interest towards the Estonian language and culture, with the last two being obvious based on the topics of students' graduation theses, the majority of the students still claimed, almost unanimously, that the Estonian language learning and possible connection to Estonia in the future seemed to have been destined to them.

The University of Vilnius has had visiting lecturers from both Tartu, Tallinn, and Helsinki universities. Cultural luminaries of Estonia also conducted lectures at the university: for instance, Jaan Kaplinski delivered lectures on literary philosophy; Mart Kalm spoke about Estonian and Lithuanian touch points in the area of architecture and more specifically about

the history of city planning of Estonian towns and Vilnius; Ambassador of the Embassy of Estonia in Vilnius Toomas Kukk conducted a series of lectures on the topic of security.

In addition to the subject related to the Estonian language learning the students had a separate subject of the History of the Estonian Culture and during two terms they also studied classic and modern Estonian literature. From time to time students experienced the joy of discovery when they learned about the common points in the history of Estonia and Lithuania, especially in the modern history. Additionally, for years there were organized the evenings of the Estonian cinematography classics and contemporary films, events of tasting of the Estonian cuisine and listening of Estonian songs ranging from runic songs to popular music. The events introducing the Estonian culture were conducted greatly owing to the Mother Tongue Society. The Baltic Sates Students' Days for students studying the Estonian, Latvian, and Lithuanian languages were conducted in Estonia, Latvia, and Lithuania as an initiative of the Language Centre of the University of Tartu.

Starting from the autumn of 2014 it was possible to study the Estonian language as an elective at the University of Vilnius, the lecturer was Sigita Komarovskytė. The combined curriculum of the Lithuanian philology and the Estonian language was re-opened in the autumn of the following year. The constant decline in the number of the population and significant shift in the demographic influence on the labour market also affect the education landscape of the Baltic countries, including Lithuania. Only two students were enrolled in the curriculum, and a year later one student of the Lithuanian philology joined them. Eve Raeste, who had been the Estonian language lecturer and the Head of Division of the Language Centre of the University of Tartu, started

working as the lecturer of the Estonian language and culture in the University of Vilnius. Eve's teaching experience also includes teaching the Estonian language and culture at Lomonosov Moscow State University (2008–2010).

In addition to the practical language learning, the Estonian language curriculum also includes numerous speciality subjects, such as the Structure of the Estonian Language (I and II), the Estonian Written Language, the Country study of Estonia, the Estonian History, the Estonian Literature, and the Modern Estonian Culture. All of these subjects help to understand the role that the Estonian history, cultural heritage, and the Estonian language play in formation of the Estonian identity. The majority of the speciality lectures were delivered by the visiting lecturers invited with the support of the Estonian Institute and Archimedes (Tiina Kattel, Loone Ots, Sirje Rammo, Küllike Habicht, Mart Velsker).

An inseparable part of the study process is the authentic language environment, which the students are offered through participation in the summer training programmes of the University of Tartu and in the language practice (1–2 weeks during III–V terms) at the Institute of Estonian and General Linguistics of the University of Tartu.

In addition to students of the Estonian philology, all students of other faculties of the university, including students from Vilnius, who were interested in the Estonian language also had a possibility to acquire or improve their Estonian language proficiency. The interest towards Estonia and the good international reputation of the University of Tartu have brought two of such groups of students to the University of Tartu to study at the curricula of psychology and economics.

The role of the lecturer of the Estonian language and culture in introducing of Estonia is worth to be mentioned especially. The lecturer is the interlink in

cooperation among the university(-ties), the Embassy of Estonia, and the Estonian Society of Lithuania. On 27 April 2016 the Day of the University of Tartu was celebrated at the University of Vilnius, which united researchers of the faculties of the universities and popularized learning of small languages. The University of Tartu was represented by a 20-member delegation headed by Prof. Volli Kalm. The Estonian Cultural Days were held in Vilnius on 3–27 April 2017. A exhibition, lectures, presentations, a concert, scientific theatre, the Estonian cuisine, and a workshop of basket weaving — all of it was for the sake of maintaining the being an Estonian by bringing Estonia closer to Lithuania.

On the Mother Tongue Day, which was held on 21 October 2017, the Mother Tongue Society offered educational presentations about tendencies towards changes in the Estonian language, the community of Estonian language speakers, and the contemporary literature.

The University of Vilnius lives in the spirit of reforms. The financial sustainability of the university dictates planning of the academic education, whose regulation mechanisms do not favour small languages. This is the reason why today it is difficult to predict the sustainability of the Estonian language curriculum. In the academic year 2017 there was no new enrollment to the Estonian language curriculum due to the lack of willing enrollees (there were 5 new students, which is a sufficient number for opening of a group in the small language context, but the Lithuanian Ministry of Education and Research made a different decision as it was a combined curriculum).

There was no enrollment in the academic year 2018 as well. However, contrary to expectations, the evening groups were full, with 30 people on the registration list. The university opened two groups of language learning for beginners. The target group are students who have chosen the Estonian language

*Estonian Language Learners with
Eve Raeste at a Café*

as an elective or optional subject, ERASMUS students, and students of the life-long learning programme, the majority of whom will continue language learning also at the next A2 level. The philology students who entered the university in 2015 are graduating in the spring of 2019. The same academic year, the university opens enrollment to the combined curriculum of the Lithuanian and Estonian philology, as it has been confirmed by the new management of the faculty.

WARM RELATIONS BETWEEN THE COUNTRIES

The big political aims of the turn of the century had been achieved and everyday administration and development of military cooperation awaited ahead.

Andres Tropp, the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2004–2008 recalls President Rūtelis's state visit to Lithuania, "The most significant bilateral event during my Vilnius period was undoubtedly President Rūtelis's state visit to Lithuania, which was held on 4–6 October 2004. The visit was highly successful due to the recent achievement of big aim of the for-

*President Rūtelis during the
State Visit in Lithuania*

eign policy of the both countries, which was joining NATO and the European Union, as well as due to the nice weather and Arnold Rūtelis's very warm relations with the Prime Minister and President of Lithuania. Thus the visit was carried out without any major problems in a relaxed and cheerful atmosphere. In addition to the events that are usually included in the state visit programme in Vilnius, the guests also visited the NATO destroyers located at Zokniai Airport and the resort area of Druskininkai. The soul of the visit was the Ambassador of Lithuania in Tallinn Antanas Vinkus, who became very popular during the visit as the person who ensures the good mood of the visitors' group with his never-ending stories. President Rūtelis's relations and contacts with

his Lithuanian colleagues remained very good until the end of his term of office, and it happened quite often that during his foreign visits the President would use Vilnius as the so-called transit airport in order to exchange thoughts with President Adamkus in the airport VIP lounge, where the presidents would talk on different topics for hours.

If the peak of the bilateral relations was the state visit of President Riiütel, then the most significant regional event in the sphere of economic policy was signing of the so-called Communiqué of the Prime

Directors of Baltic energy providers are signing the joint memorandum on construction of the new nuclear power plant

Ministers of the Baltic countries in Trakai on 27 February 2006. It was the period after joining with the European Union when Lithuania gave the consent to close down Ignalina nuclear electric power plant as the consideration for membership in the European Union. In addition to problems in the electricity industry that were lying ahead, the primary concerns of the countries was the fact that the electricity industry of the Baltic region was closely involved with the eastern neighbor Russia. The concurrency of the above-mentioned circumstances was the reason for the joint meeting in Lithuania, where in the atmosphere of full consensus the countries made the plan of freeing the Baltic states from the “energy island” status. In the communiqué the countries

agreed on development of the joint energy strategy, joining of the Baltic energy markets, construction of new electric connections with the member states of the European Union, and construction of the new nuclear power plant in Lithuania. If we look back at the signed communiqué today, then, considering the number of different collaboration documents that had been signed among the Baltic states and left with no tangible follow-up activities, the given agreement turned out to be very fruitful. It is proven by the integration of the Baltic electricity markets, which has almost been completed by today, construction of new electric connections with Finland, Sweden, and Poland, as well as by freeing from the gas dependence on Russia. The construction of the new nuclear power plant in Lithuania did fail, although the reason for that lay not in the relations among the Baltic states, but rather in the decrease of the economic attractiveness of the construction of the nuclear power plant at the electricity market and in the developments in the sphere of nuclear energy industry”.

Ambassador Tiit Naber (2008–2012) tells about the improvement in the relations among the countries during his time of service, “The extremely important beginning of a better Estonia-Latvia-Lithuania cooperation also belongs to the same epoch. Namely, at a meeting with colleagues we discussed how to consoli-

Ambassador Tiit Naber handing bona fides, from the left Ahti Raidal, Tiit Naber, the President of Lithuania president Valdas Adamkus, and Jaan Reinhold

date personal between the leaders of the countries. We made some plans, and the Lithuanian part agreed to invite our PM and the Latvian PM to an informal meeting in Palanga on the condition that the only participants are PMs and their spouses, officials should be left at home. And so it happened”.

Reception dedicated to the Estonian Victory Day organized by Ambassador Tiit Naber at the embassy

Andres Tropp (the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2004–2008) told about the problems with entering the Lithuanian market, “Estonian businessmen’s bigger invasion of Lithuania had already finished by the beginning of my Vilnius period. Some had already established a successful business and appointed locals to manage it, others had already got their fingers burnt and completely given up on Lithuania as a market. Anyway, there no longer were any large masses of businessmen moving between Lithuania and Estonia. As I headed for Lithuania from the position of the commercial negotiator at the Ministry of Foreign Affairs, I was very well aware of the fact that Lithuanian establishments did not really favour Esto-

Logo of the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania

nian exporters. Rakvere Meat Processing Plant and dairy exporters were in especially big trouble with the food and veterinary agency of Lithuania and repeatedly sought for help from the embassy. Once, when Maag Ltd. (the manufacturer of Estonian curd snacks) was again in Vilnius, attending a meeting at the food and veterinary agency to address reputed quality issues, I decided to participate in the meeting at the agency, having agreed on it with the Estonian enterprise. Lithuanian officials were very surprised when at the office of the agency I took a place at the table together with representatives

of the Estonian enterprise. I calmed them down by saying that I was participating in the meeting only as an observer and was not going to say anything. And so it happened, because after a meaningful discussion it turned out that this time the Lithuanian agency had nothing to reproach Estonians about, and their production, which had just been removed from Lithuanian shops upon the demand of the agency, could be sold again. This time we were able to successfully defend the interest of the Estonian enterprise, and it was not the last time we did that”.

Tiit Naber (the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2008–2012) believed that the establishment of the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania that was opened in Vilnius was one of the most significant steps towards unification of the Estonian business community. “The initial ideas emerged in the autumn 2008, and the establishment meeting was held in Reval Hotel (the so-called Estonian ground) at lunch. Jaan Reinhold and the future director of the chamber Robert Juodka were also present. The wish to unify the Estonian business community was big, although, as usually, it was necessary to find the seed capital and premises. In order to receive the seed capital I started negotiations with chancellor of the Ministry of Economics and Communication Marika Priske. Owing to the support of the MEC, the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania was able to start its activity in Vilnius. At first we had about ten enterprises, but then we began to grow and owing to Kaire Varma-Gilys and Robert Juodka the chamber continues to work successfully”, Tiit Naber wrote.

The Estonian Chamber of Commerce in Lithuania began its work on 29 April 2009. The association that started with 8 entrepreneurs has grown into a significant organization with 40 full-fledged members. The member community represents very different areas of business ranging from real estate and construction to con-

sulting services. The more general political aim of the chamber’s activity is to support implementation of the economic political programme of the Estonian government that stipulates for opening of new export markets for Estonian entrepreneurs. The chamber’s everyday work is concentrated on supporting Estonian entrepreneurs’ activity in Lithuania, promoting and protecting interests of the chamber’s members, as well as on developing the commerce-related activity. The chamber has close cooperation with the Estonian Embassy, once a year the festive ceremony of opening of the business season is held in the assembly hall of the embassy. On average once a month the chamber con-

St John’s Day. From the left the CEO of the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania Kaire Varma-Gilys, the President of Lithuania Dalia Grybauskaitė, the Ambassador of Estonia Toomas Kukk, and the embassy diplomat in the issues of politics, culture and consular issues Tiia Miller

ducts various seminars on the issues of the entrepreneurial environment, if necessary the chamber is ready to support its members in organization of the presentation of their production. However, the most important event of the year is the high-level forum of power industry. In addition, the business delegation of the chamber accompanies the Ambassador of Estonia during all the regional visits/business missions in Lithuania.

Tiit Naber wrote, "The epoch in Lithuania that began in 2008 can be marked as the birth of the idea of Visaginas nuclear power plant and as the beginning of difficult negotiation. The negotiations were conducted also at the level of the Estonian Energia, although all of the fundamental decisions were made by the prime minister".

The today's big project of the three states is the railway project Rail Baltic that passes through the Baltic countries. The project has both supporters and fierce opposers. Economic experts believe that Rail Baltic would help to make the Baltic countries a unified region and to establish better connections with Europe, while the opposers claim that railway service is a thing of the past.

THREE WHALES OF THE MILITARY COOPERATION OF THE BALTIC STATES

Andres Sang from the Ministry of Defence claims that today the defence cooperation with Lithuania is primarily arranged within the frames of the Baltic defence cooperation, which during the years has become close and inter-spherical. The Baltic defence cooperation was established in the 1990s, initially due to the need to alter the defence structures of the three countries in order to make them capable of cooperation with the structures of NATO member states and to together build military abilities that the Baltic states alone would not be able to create. The defence cooperation of the Baltic countries did not decrease after the states joined NATO. On the contrary, it became even closer. The reason for that is the recognition of the fact that small countries with common interests and aims manage to do together more than each state on its own.

Today the defence cooperation is carried out among all the three branches of the military (infantry, air forces, and naval forces) as well as during obtaining of the military higher education. At the moment the more outstanding formats of cooperation are the Baltic Defence College, the NATO Baltic Air Defence, the Baltic Air Surveillance Network BALTNET, the Baltic Battalion BALTBAT and joint participation in military exercises.

The Baltic Defence College (BALT-DEFCOL), which was established in Tartu with the agreement among the governments of Estonia, Latvia, and Lithuania in 1998, offers quality education to officers and is one of the best-functioning defence projects within the frames of the Baltic cooperation. The college mainly focuses on the senior leaders' course while also offering the higher command studies course, the civil employee course as well as organizing various conferences and workshops on the topics of military policy and national security policy. Students and lecturers have been sent to college not only from Estonia, Latvia, and Lithuania, but also from other member states

of NATO, the European Union, and the NATO Partnership for Peace programme. The director of BALTDEFCOL is a higher officer from alternately Estonia, Latvia, and Lithuania. Lithuanian generals managed the college in the years 2004–2007 and 2012–2016.

The cooperation of the air forces of the Baltic States functions 365 days a year. Within the frames of joint air surveillance system BALNET the countries officer the control and report centre of the Baltic airspace in Karmelava. From there the airspace of the three countries is constantly surveilled, the sky image is transmitted to NATO systems, and the destroyer jets that surveil the airspace of NATO allies are managed.

Logo of the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania

The Baltic air surveillance is one of the most important joint projects of the NATO and the Baltic States. Starting from the moment the Baltic States joined the NATO, the allies have been providing us with the air surveillance capacity in the rotation order. Until 2014 all of the destroyer jets of the Baltic air surveillance were located at the military air base in Šiauliai, Lithuania. If necessary, the security of the Estonian airspace was guaranteed from there as well. During that time the cooperation between the 3B air forces became even closer; there were constant information exchange, collaborative

activities and joint trainings. In 2014 the NATO made a decision to reinforce the Baltic air surveillance mission and from that year NATO destroyer jets have been located not only in Lithuania, but also at Ämari military air base in Estonia. Moreover, it is good that Estonia was able to apply the Lithuanian experience of hosting the NATO air surveillance mission when installing the air surveillance mission at Ämari military air base.

When the Baltic States started the cooperation of infantry forces in 1994, the aim was to take together soldiers of the defence leagues of the three countries to peacekeeping operations. That cooperation was very important for development of military capability of our infantry forces and has proven itself until today. By now the countries have repeatedly participated in NATO rapid reaction forces with the joint battalion (BALTBAT), the most recent time was in 2016. The cooperation of the infantry forces of the Baltic countries continues within the frames of BALTBAT.

During the recent years there has been an increase in the 3B defence cooperation, including the importance of organization of larger military exercises that are held under the supervision of the NATO and USA. The military exercises that are worth mentioning include the Baltic Host that focuses on development of the Host Nation Support; air forces exercises Ramstein Alloy, Sabre Strike USA under the supervision of EUCOM, naval forces exercises BALTOPS, mining surveillance operation Open Spirit, maritime rescuers exercises Baltic Bikini, etc. Additionally, numerous international military exercises are open to other Baltic countries as well as to other allies. Starting from 2012 Lithuania has participated with its intelligence group in the largest exercises of the Estonian Defence Forces that are called the Spring Storm. At the same time, for many years units of the Estonian defence forces have participated in the Iron Sword – that is the large military exercises of Lithuania.

The Baltic States' cooperation with the NATO and also with the European Union has significantly increased in the new national security environment, including both the cooperation between the Baltic capitals and also between the Baltic States and the NATO and EU offices in Brussels. The Baltic States together coordinate the implementation of the decisions made at NATO summits and increase their cooperation in the spheres of information exchange and development of danger assessment. At the NATO summit in Warsaw in the summer of 2016 it was decided to locate NATO battle groups in Estonia, Latvia, Lithuania and Poland with the aim of intimidation and collective

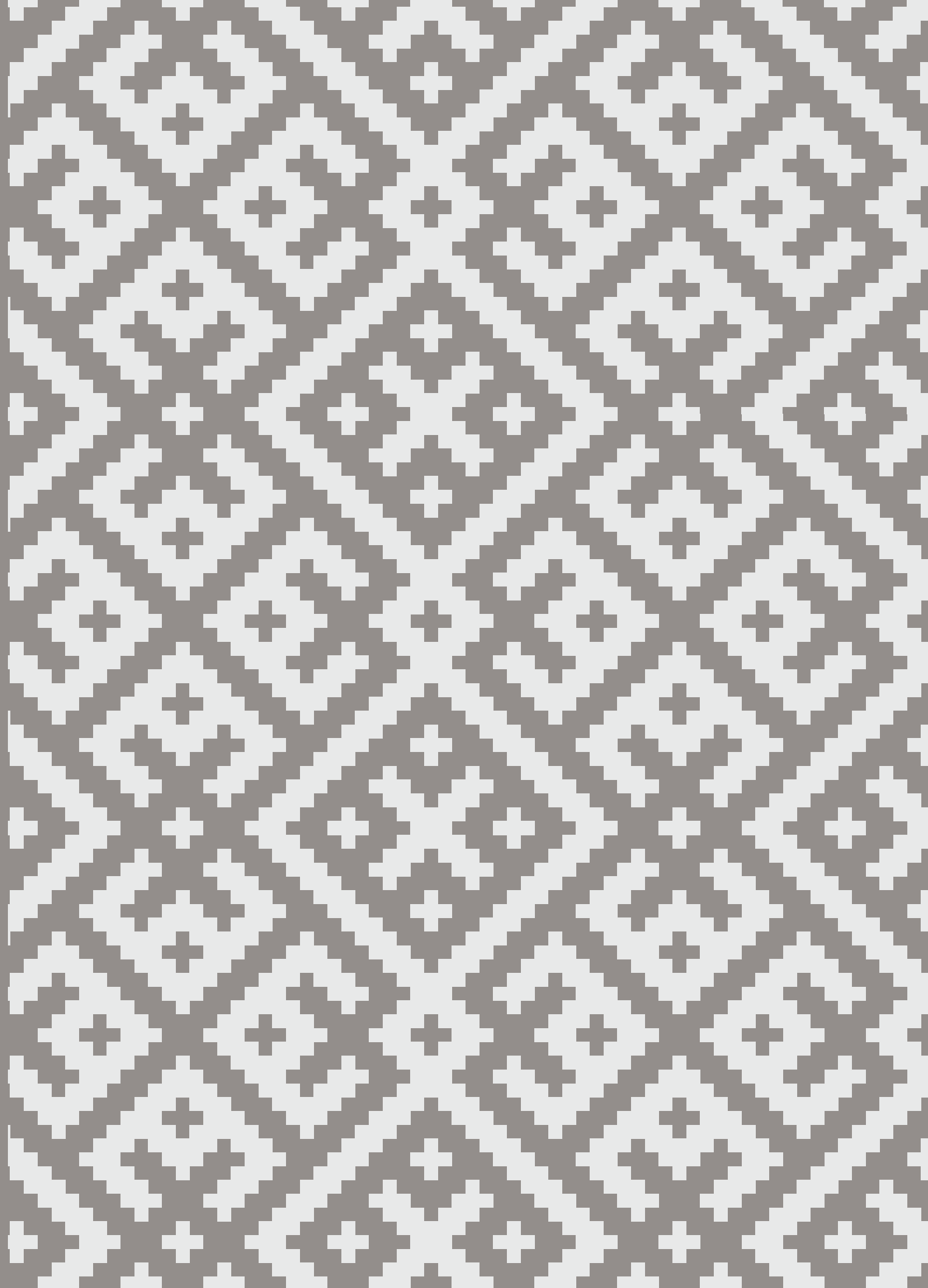
Soldiers of the Estonian Defence Forces during their service in Lithuania at the reception dedicated to the 98th anniversary of the Republic of Estonia and organized by Ambassador Toomas Kukk

defence. The Baltic States and Poland are engaged in close cooperation and information exchange on the issues related to hosting the allies units that arrived in the countries in the first half of 2017.

In 2008 the NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence was established in Estonia, and Lithuania was among the founders. In its turn, Estonia is the founding member of the NATO Energy Security Centre of Excellence that was established in Lithuania in 2012. The both countries have also sent their experts to each other's centres.

“The military cooperation among the Baltic States has clearly reflected the general nature of cooperation among the Baltic countries, where the countries closely observe each other so that one of the other side would not get “exceeding” profit from the cooperation. The balance that was achieved in the cooperation sphere during my rotation period – NATO planes and the regional air surveillance centre in Lithuania, the defence college in Estonia and the naval cooperation in Latvia – was comparatively good in this sense. On the other hand, it was rather set in stone because it was very hard to launch new initiatives next to the existing ones. On the one hand, the reason for that was the need to preserve the above-described balance. On the other hand, the reason lay in the lack of financing of the defence agencies of Latvia and Lithuania, which during the big economic recession was reflected even by the fact that the defence budget of Estonia exceeded the Lithuanian one in the absolute volume. At the same time, the cooperation that was done went well. The rotations of the Estonian air forces to the regional air surveillance centre in Karmelava in the vicinity of Kaunas also functioned well. The centre surveilled developments happening in the airspace of the Baltic States and their vicinity 24/7 and reported the situation to the NATO Headquarters. Estonian air forces were popular participants not only in the events organized by the embassy, but also in events in the city of Kaunas, where they were located. As it was the project that had exemplarily been functioning for a long time, the air surveillance centre had been visited by numerous official representatives of Estonia, including President Ilves on 17 February 2008”, Andres Tropp, the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2004–2008, recalled.

“Having dealt with various issues of the Baltic cooperation since the mid-1990s when I joined the Ministry of Foreign Affairs, upon arriving in Vilnius I was very well aware of the state of the relations and the most important topics. Thus I was very amazed when at the beginning of my Vilnius period, Lithuania was suddenly spoken about as “the leader of the region” at all the official levels of Lithuania. It was said by both the President, the ministers of the government, members of the parliament, and by ministry officials. Certainly, there had been no agreement on the matter among the Baltic States and although I would make a joke about it when talking to my colleagues, it did not bring about any changes to the reality. Such Lithuanian position and emphasizing of one’s importance lasted for about two years that were “enriched” by more and less harsh sayings that the Baltic politicians and officials exchanged. The situation had gone so far that, according to Lithuania, when more important foreign delegations were planning visits to the Baltic region, representatives of the delegations were to “consult” with Lithuania as the region leader about which country would be more reasonable to visit in a particular case. Certainly, such a desire could not improve the relations among the Baltic States in any way. Fortunately, not long after the incident Lithuania ceased using the slogan “the region leader” when referring to itself as suddenly as the country started calling itself this way”, as said by Andres Tropp, the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2004–2008.

KESKLINNA GALERII (LAI TN. 1, RAKVERE)

21.11. - 05.12.2003

"KAUGEL, KAUGEL,
KUS ON
MINU KODU..."

Leedus elavate Eesti kunstnike
Riina Ernesaks-Nedzelskiené,
Tiiu-Ene Vaivadiené ja Ilmar Ossi näitus

ESTONIAN AIR LEEDU SUURSAATKOND EESTIS RAKVERE

LEEDU EESTI SELTS

2003 / Liia Urmani erakogu

Lietuvoje gyvenančių estų dailininkų parodos plakatas

EESTI JA LEEDU KULTUURISUHTED

Eesti ja Leedu kultuurisuhted on tihedad ja eripalgelised. Üldtuntud on teatrite ja muusikakollektiivide väisamised, samuti korraldatakse Leedus näitusi ja kunsti tutvustamisi. Näiteks Leedu Eestlaste Seltsi (LES) ettevõtmisel korraldati 2003. aastal Eesti Suursaatkonnas LES liikme, metallikunstniku Tiiu Ene Vaivadiené (1933–2005) teoste näitus. Tiiu Ene Vaivadiené oli üks esimestest professionaalsest metallikunstnikust Leedus. Abielu leedulasest arhitekti Anicetas Vaivadaga töi teda lapsepõlvelinnast Tallinnast Kaunasse. Kunstniku loominguline tegevus kestis peaaegu viiskümmend aastat. Ta on teinud enam kui kolmkümmend suurt eksterjöõri- ja interjöõripanood vasest ja messingust. Kammerlike metallplaate on aga eksponeeritud paljudel grupi- ja isikunäitustel Leedus ja Eestis, neid on omandanud Leedu kunstimuseum, Eesti Suursaatkond Leedus, Leedu Vabariigi Presidentuur, Leedu Raha muuseum, Tallinna Disaini ja Tarbekunsti muuseum.

KULTŪRINIAI RYŠIAI TARP ESTIJOS IR LIETUVOS

Kultūriniai ryšiai tarp Estijos ir Lietuvos yra glaudūs ir įvairiapusiški. Visuotinai pripažintas yra teatrų ir muzikos kolektyvų pasikeitimas atlikėjais, Lietuvoje rengiamos estų meno parodos, pristatymai. Lietuvos estų draugijos iniciatyva 2003 metais Estijos ambasadoje buvo surengta ilgametės LED narės, metalo dailininkės Tiju Enė Vaivadienės (1933–2005) kūrybinių paroda. Tiju Enė Vaivadienė buvo viena pirmųjų profesionalių metalo dailininkų Lietuvoje. Ištekėjusi už lietuvių architekto Aniceto Vaivados, ji iš Talino atsikėlė gyventi į Kauną. Dailininkės kūrybinis kelias tęsėsi beveik penkiasdešimt metų. Tiju Enė Vaivadienė yra sukūrusi virš trisdešimties didelių pano interjerams ir eksterjerams iš vario ir žalvario. Kamerinės metalo plokštės buvo eksponuotos daugelyje grupinių ir asmeninių parodų Lietuvoje ir Estijoje, jų yra įsigijęs Lietuvos dailės muziejus, Estijos ambasada Lietu-

2003.–2004. aastal toimusid Leedus elavate eestlastest kunstnike Tiiu Ene Vaivadienē (metallplaadid), Riina Ernesaks-Nedzelskienē (akvarell) ja Ilmar Ossi (maal) grupinäitused Rakveres, Pärnus ja Narvas. 2005. aastal aga Estonia kontserdisaalis ja Dolores Hoffmanni galeriis Tallinnas.

Leedus on toimunud mitmeid Eesti ajalugu ja diplomaatilisi suhteid kajastavaid näituseid, samuti on siin esinenud mitmed kunstnikud. Eesti kunsti tutvus-

tamisega Leedus on aga aktiivselt tege- lenud Leedu Eestlaste Seltsi liige, kunstiteadlane ja Leedu Kultuuri Uuringute Instituudi teadur dr Pille Väljataga, kes on kirjutanud paarkümmend artiklit Leedus toimunud Eesti kunstnike näitustest. Eesti Kultuurikapitali stipendiumi toel avaldas kunstiteadlane aastatel 2002–2003 Eesti kunsti tutvustavate artiklite tsükli Leedu kultuuriajakirjanduses.

2007. aastal korraldas ta Leedu Kunstnike Liidu galeriis oma ema taieste näi-

tuse „In memoriam Tiju-Enē Vaivadienē.“ Samuti koostas ta raamatu „Tiju Enē Vaivadienē“ (Vilnius: Inter Se, 2014). Koos raamatu esitlusega toimus saatkonnas kunstniku metalliplaatide mininäitus.

Rääkides kirjandusest tõi Tiit Naber (Eesti suursaadik Leedus 2008–2012) välja Danutē Giraitē, „kes tegi Eesti Leedu kultuurisuhetes ajalugu. Danutē tõlkis esmakordselt Leedu keelde Tammsaare „Tõde ja õiguse“, aasta oli siis 2007. Enamusele oli see üllatus, sest „Tõde ja õigus“

tõlgiti 1950. aastate alguses juba leedu keelde, kuid tõlge tehti venekeelsest raamatust. Danutē tõlge oli eestikeelse „Tõde ja õiguse“ esmatõlge ja selle eest omistati talle Leedu PEN klubi tõlkeauhind.“

Danutē on eesti kirjandust tõlkinud juba üle 40 aasta. Ta pälvis 2018. aasta kevadel ühe Eesti kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastaauhinnadest. Nimelt vahendas ta 2017. aastal leedu keelde koguni neli eesti romaani: Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õiguse“ II ja

Suursaadikud Jana Vanaveski ja Valvi Strikaitienē Eesti ja Leedu diplomaatiliste suhete näituse avamisel

Ambasadore Jana Vanaveski ir Valvi Strikaitienē parodos, skirtos Estijos ir Lietuvos diplomatiniams ryšiams, atidaryme

Pille Väljataga ema Tiiu Ene Vaivadienē mälestusnäitusel

Pillē Veljataga savo mamos, Tiju Enē Vaivadienēs atmininui skirtoje parodoje

voje, Lietuvos Respublikos prezidentūra, Lietuvos pinigų muziejus, Talino Dizaino ir taikomosios dailės muziejus.

2003–2004 metais vyko Lietuvoje gyvenančių estų dailininkų Tiju Enē Vaivadienēs (meninis metalas), Riinos Ernesaks-Nedzelskienēs (akvarelē) Ilmaro Osso (tapyba) paroda Rakvere, Pärnu, Narva miestuose ir 2005-iais metais Estonia koncertų salėje ir Dolores Hoffmann galerijoje Taline. Lietuvoje buvo surengtos kelių estų dailininkų parodos,

nušviečiančios Estijos istoriją bei diplomatinčius ryšius.

Supažindinant lietuvius su Estijos daile aktyviai darbavosi Lietuvos estų draugijos narė, menotyryninkė dr. Pille Veljataga (Pille Väljataga), kuri parašė keliasdešimt straipsnių apie Lietuvoje vykusias estų dailininkų parodas. Gavusi Estijos „Kultūros kapitalo“ stipendiją, 2002–2003-sais metais, kultūrinėje periodikoje ji publikavo straipsnių, supažindinančių su estų dailės gyvenimu, ciklą.

2007 m. Lietuvos dailininkų sąjungos galerijoje ji surengė parodą „In memoriam Tiju-Enē Vaivadienē.“ Taip pat sudarė knygą „Tiju Enē Vaivadienē“ (Vilnius: Inter Se, 2014). Knyga buvo pristatyta ambasadoje, kur buvo surengta ir dailininkės metalo plokščių mini paroda.

Kalbėdamas apie literatūrą, Tiitas Naberis (Estijos ambasadorius Lietuvoje 2008–2012 m.) pažymėjo Danutę Sirijos Giraitę, kuri „kūrė Estijos ir Lietuvos kultūrinių ryšių istoriją. Danutē iš estų kalbos

išvertė Antono Tammsaares „Tiesą ir teisingumą“, tai buvo 2007 metais. Daugelis nustebo sužinoję, kad „Tiesa ir teisingumas“ buvo išleistas lietuviškai 1950-jų pradžioje, bet tada buvo versta iš rusiško leidimo. Danutē pirmą kartą išvertė knygą tiesiogiai iš estų kalbos ir už tai jai suteiktas Lietuvos PEN centro Metų vertėjo kreslas.“ Danutē jau virš 40 metų darbuojasi versdama estų literatūrą į lietuvių kalbą. Danutē Sirijos Giraitē 2018 m. pavasarį pelnė vieną iš Estijos kultūros kapitalo

III osa, Rein Raud „Rekonstruktsiooni“ ja Ilmar Taska „Pobeda 1946“. Eesti kultuuri vahendamise eest Leedus on Danutė Sirijos Giraitė pälvinud Maarjamaa risti V klassi ordeni ja Juhan Smuuli nimeline kirjanduse aastapremia (1986). Tema tõlgetena on ilmunud veel Eduard Bornhöhe „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimised päevad“ (1978), Ülo Tuuliku „Sõja jalus“ (1981), Juhan Peegli „Ma langesin esimesel sõjasuvel: fragmentarium“ (1982), Jaan Krossi „Keisri hull“ (1985), Paul-Ee-

rik Rummo luulekogu (Saulėgrīžos šalis, 1985), Kreutzwaldi „Põhjakonn“ (1987), Oskar Lutsu „Kevade“ (1995), Emil Tode „Piiririik“ (1995), Eno Raud „Naksitrallid“ (1998), Jaan Kaplinski esseekogu „See ja teine“ (2001), Jaan Krossi „Paigallend“ (2003), Andrus Kivirähu „Sirli, Siim ja saladused“ (2010), Leelo Tungla „Seltsimees laps ja suured inimesed“ (2013), Rein Raud „Vend“ (2014), Imbi Paju „Soome lahe õed“ (2014) ja Kätlin Vainola „Lift“ (2016). Käesoleva aasta 24. veeb-

ruaril 2018 esitleti Vilniuse raamatulaadal Ilmar Taska esikromaani „Pobeda 1946“.

Aleksis Rannit (1914–1985) oli luuletaja, kirjandus- ja kunstiteadlane, kes 1940–1944 elas Kaunases, töötas Leedu Riiklikus raamatukogus, riigiteatris. Ta oli abielus ooperilaulja Gračina Matulaitytėga. Kaunase perioodil tõlkis ta arvukalt leedu luulet eesti keelde. Iseäranis olulist tööd tegi ta tähelepanuväärse Leedu kunstniku ja helilooja Mikalojus Konstantinas Čiurlionise, kes püüdis oma

loomingus siduda kahte kunstiala — maalikunsti ja muusikat, tutvustamisel. Oma tegevuse eest on ta pälvinud Henrik Visnapuu kirjandusauhinna (1973) ja Eesti kultuurifondi auhinna (USA, 1978).

Pärast Siberist naasmist asus Leetu, Šiauliaisse, elama Jūri Parijõe tütar Aili Erleman (1924–1967), kes tegeles leedu kirjanduse aktiivse eestindamisega. Seda rada on jätkanud ka Valvi Strikaitienė (sünd 1937). Eestis on tohtu panuse leedu kirjanduse vahendajana aga and-

Eesti Vabariigi 98. aastapäeva näitus saatkonnas

Estijos Respublikos 98-ju metinių progą ambasadoje surengta paroda

Raamatu „Soome lahe õed esitus“, vasakult tõlkija Danutė Sirijos Giraitė ja autor Imbi Paju

Knygos „Suomijos jlankos sesės“ pristatyme: vertėja Danutė Sirijos Giraitė ir autorė Imbi Paju

fondo apdovanojimų: 2017 m. pasirodė net keturi jos iš estų į lietuvių kalbą išversti romanai: Antono Hanseno Tammsaare „Tiesa ir teisingumas“ II ir III dalys, Reino Raudo „Rekonstrukcija“ ir Ilmaro Taska „Pobeda 1946“. Už Estijos kultūros sklaidą Lietuvoje Danutė Sirijos Giraitė apdovanojama „Estijos Marijos žemės kryžiaus“ V laipsnio ordinu (1999) ir Juhan Smuulio vardo literatūrine metų premija (1986). 2017 m. išleistas jos išverstos antroji ir trečioji romano dalys. Sirijos Giraitės išvertė šias knygas: „Viliaus kovos. Kunigaikštis

Gabrielis“, 1978 m.; Julas Tulikas „Po karo batais“, 1981 m.; Juhanas Pegelis „Žuvau pirmąją karo vasarą“, 1982 m.; Janas Krosas „Imperatoriaus beprotis“, 1985 m.; Paulis Erikas Rumas eilėraščių rinktinė „Saulėgrīžos šalis“, 1985 m.; Frydrichas Reinholdas Kroicvaldas „Šiaurės slibinas“, 1987 m.; Oskaras Lutsas „Pavasaris“, 1995 m.; Emil Tode „Paribio valstybė“, 1995 m.; Eno Raud „Pabalduka“, 1998 m.; Jaan Kaplinski ese rinktinė „Šis bei tas“, 2001 m.; Jaan Kross „Sustingęs skrydis“, 2003 m.; Andrus Kivirähk „Sirli, Simas ir slėpiniai“, 2010 m.;

Leelo Tungla „Draugė mergaitė ir suaugę žmonės“, 2013 m.; Rein Raud „Brolis“ 2014 m.; Imbi Paju „Suomijos jlankos sesės“, 2014 m.; Kätlin Vainola „Liftas“, 2016 m. 2018 m. vasario 24 d. Vilniaus knygų mugėje buvo pristatytas Ilmaro Taskos debiutinis romanas „Pobeda 1946“.

Aleksis Rannit (1914–1985 m.) — poetas, literatūrologas, dailėtyrininkas, kuris 1940–1944 metais gyveno Kaune, dirbo Lietuvos valstybinėje bibliotekoje, Valstybės teatre. Buvo vedęs operos dainininkę Gražiną Matulaitytę. Gyvendamas

Kaune išvertė į estų kalbą daug lietuvių poezijos. Išeivijoje daug nuveikė supažindindamas su žymiu lietuvių dailininku ir kompozitoriumi Mikalojumi Konstantinu Čiurlioniu, savo kūryboje siekusi susieti dvi menų rūšis — tapybą ir muziką. Už savo veiklą yra pelnęs Henriko Visnapuu literatūros premiją (1973 m.) ir Estijos kultūros fondo apdovanojimą (JAV, 1978 m.).

Lietuvoje, Šiauliuose, grįžusi iš tremties Sibire, apsigyveno Jurgio Parijõe duktė Aili Erleman (1924–1967 m.), kuri aktyviai vertė lietuvių literatūrą į

nud Mihkel Loodus (sünd 1937), kes 2013. aastal sai Leedu kirjanduse tõlkijate aastapreemia. Noorema põlvkonna tõlkija Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė on tõlkinud Diana Leesalu „Mängult on päriselt“ (2010), Piret Raua „Printsess Lulu ja härra Kere“ (2015) ja Margus Karu „Nullpunkt“ (2016).

Tammsaarelt on leedu keeles ilmunud veel „Põrgupõhja uus Vanapagan“ (1957), „Kõrboja peremees“ (Astramskas, 1960) ja „Elu ja armastus“ (Kalm, 1978). Eesti kirja-

nike tõlgetest võiksime veel mainida Mats Traadi „Tants aurukatla ümber“ (Kalm, 1974), Aadu Hindi „Tuuline rand“ (Kalm, 1975), Jaan Krossi „Taevakivi“ (Astramskas, 1979), nooremast põlvkonnast Rein Raua „Hector ja Bernard“ (Urmanaitė, 2006) ja nii edasi. Muidugi pole tõlkimata jäetud ka Kreutzwaldi rahvusepos „Kalevipoeg“ (Marcinkevičius, 1963).

Päris suurel hulgal on leedu keelde tõlgitud aga lasteraamatuid. Tõlkijateks Aldona Kalm, Danutė Sirijos Giraitė,

Danutė Sirijos Giraitė ja Ilmar Taska Eesti Vabariigi aastapäeval Vilniuses, neid tervitab Valvi Strikaitienė

Danutė Sirijos Giraitė ir Ilmar Taską Estijos Respublikos metinių minėjime Vilniuje sveikina Vaivi Strikaitienė

estų kalbą. Ši kelią tęsė Valvi Strikaitienė (g. 1937 m.). Ženklaus inšas į lietuvių literatūros sklaidą Estijoje priklauso ten gyvenančiam Mikheliui Loodus (g. 1937 m.), kuris 2013 m. buvo apdovanotas Lietuvos vertėjų sąjungos metų premija.

Jaunesnės kartos vertėja Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė yra išvertusi Dianos Leesalu „Žaidimas yra tikrovė“, 2010 m.; Piret Raud „Princesė Lulu ir ponas Skeletonas“, 2015 m. ir Margus Karu „Nulinis taškas“, 2016 m. Iš literatū-

ros klasiko Antono Tammsaares kūrinių lietuviškai yra išleista „Naujasis Vanapaganas“ (iš rusų kalbos vertė Augustinas Gricius, 1957 m.), „Kerbojos šeimninkas“, (iš estų kalbos vertė Eduardas Astramskas, 1960 m.) bei „Gyvenimas ir meilė“ (iš estų kalbos vertė Aldona Kalm, 1978 m.). Iš estų rašytojų kūrinių vertimų minėtini Matso Traato „Šokis apie garo katilą“ (vertė Kalm, 1974 m.); Aadu Hindi „Audrų krantas“ (vertė Kalm, 1975 m.), Jaano Krosso „Dangaus akmuo“, vertė

Vytautas Sirijos Gira, Rasa Unt, Eduardas Astramskas, Nijolė ja Ilmar Vananurm, Domas Lukšys, Jonas Kaušpadas, Viltarė Urbaitė, ja Kristina Bykovienė.

Eesti lastekirjanike on tõlgitud leedu keelde järgnevalt: Aino Pervik: „Õhupall“ (Kalm, 1972), „Paula ja Patrik“ (Urbaitė, 2008), „Paula lõpetab lasteaia“ (Urbaitė, 2008), Aidi Vallik: „Kuidas, elad Ann?“ (Urbaitė, 2005), Andrus Kivirähk: „Sirli, Siim ja saladused“ (Giraitė, 2010), Edgar Valter: „Pokulood“ (Urbaitė, 2014), „Pokuraamat“ (Urbaitė, 2008), Ellen Niit: „Suur maalritöö“ (Astramskas, 1975), Eno Raud: „Karu maja“ (1974), „Sipsik“ (Unt, 1965; Unt, 2006); „Sipsik. Anu ja Sipsik“ (Unt, 1982), Naksitrallid (Giraitė, Gira 1998), Heljo Mänd: „Toomas Linnupoeg“ (Nijolė ja Ilmar Vananurm, 1980); „Tuul peas“ (Unt, 1966), Jaan Rannap: „Jefreitor Jõmm“ (Astramskas, 1983); „Salu Juhan ja ta sõbrad“ (Lukšys, 1967), „Viimane Val-

Astramskas, 1979 m.), jaunesnės kartos rašytojų Reino Raudo „Hektoras ir Bernardas“ (vertė Brigita Urmanaitė, 2006 m.) ir taip toliau. Be abejo, neliko neišversta ir Friedricho Reinholdo Kreutzwaldo nacionalinis epas „Kalevo sünus: Kalevipoegas“ (vertė Justinas Marcinkevičius, 1963 m.).

Į lietuvių kalbą yra išversta iš tiesų daug vaikiškų knygų. Vertė Aldona Kalm, Danutė Sirijos Giraitė, Vytautas Sirijos Gira, Rasa Unt, Eduardas Astramskas, Nijolė ir Ilmaras Vananurmai, Domas Lukšys, Jonas Kaušpadas, Viltarė Urbaitė ir Kristina Bykovienė.

Estų rašytojų knygos vaikams išverstos tokia seka: Aino Pervik: „Balionėlis“ (Kalm, 1972), „Paula ir Patrikas“ (Urbaitė, 2008), „Paula baigia vaikų darželį“ (Urbaitė, 2008), Aidi Vallik: „Kaip laikaisi, Ana?“ (Urbaitė, 2005), Andrus Kivirähk: „Sirle, Simas ir slėpiniai“ (Giraitė, 2010), Edgar Valter: „Puokių istorijos“, (Urbaitė 2014), „Puokiai“, (Urbaitė, 2008), Ellen Niit: „Sumanus

gesulg“ (Kaušpadas, 1973), Kätlin Vainola; „Lift“ (Giraitė, 2016), Leelo Tungal: „Selt-simees laps ja suured inimesed“ (Giraitė, 2013), Piret Raud: „Härra Linnu lugu“ (Urbaitė, 2013), „Printsess Lulu ja härra Kere“ (Bykovienė, 2015), „Natuke napa-kad lood“ (Urbaitė, 2018).

Igal aastal tuleb Leedus lavale ka üks eesti näidend.

Eesti Vabariik 100 ja Leedu Vabariik 100 raames toimub aktiivne kultuurivahetus, Leedut väisavad erinevad Eesti kultuurikollektiivid: Rahvusmeeskoor, Estonia ooperi ja balletiteater andis mais külalissetendusi jne. Vilniuse ooperimajas oli ka kontsert kõige pisematele, kuhu on oodatud väikelapsed vanuses 0–6 aastat. Eesti ooper-kvarteti esituses kuuldi klassikalise muusika pärle, mis sobisid hästi nii beebidele esimese kontserdielamuse saamiseks kui ka lapsevanematele nautimiseks.

dažytojas“ (Astramskas, 1975), Eno Raud: „Lokio trobelė, (1974), „Cypliukas“ (Unt, 1965, 2006): „Cypliukas. Ana ir Cypliukas“ (Unt, 1982); „Pabaldukai“, (Giraitė, 1998), Heljo Mänd: „Tomas Linupoegas“ (Nijolė ir Ilmar Vananurmai, 1980); „Vėjai galvoj“ (Unt, 1966), Jaan Rannap: „Jefreitorius Jemas“ (Astramskas, 1983); „Juhanas Salus ir jo draugai“ (Lukšys 1967), „Paskutinis Baltaplunksnis“ (Kaušpadas, 1973), Kätlin Vainola: „Liftas“ (Giraitė, 2016), Leelo Tungal: „Draugė mergaitė ir suaugę žmonės“ (Giraitė, 2013), Piret Raud: „Pono Paukščio istorija“ (Urbaitė, 2013), „Princesė Lulu ir ponas Skeletonas“, (Bykovienė, 2015), „Šiek tiek paikos istorijos“ (Urbaitė, 2018).

Lietuvos teatruose kasmet pastatoma vienas estų dramaturgų spektaklis.

Pagal Estijos Respublikos ir Lietuvos Respublikos šimtmečių minėjimų programą vyksta aktyvūs kultūrinai mainai, Lietuvoje lankosi įvairūs Estijos meno kolektyvai: Nacionalinis vyrų choras, gegužę vyko

Leedus on avatud mitmeid kunstinäitusi, kus osalevad ka Eesti kunstnikud. Leedu Riiklikus Kunstigaleriis avati aprillis Eestile ja Leedule pühendatud kunstinäitus, mille kuraatorid olid Eglė Juocevičiūtė, Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė, Kadri Asmer, Raivo Kelomees. Näitusele väljapandud Leedu ja Eesti 20. sajandi teise poole kunstiteosed kuuluvad kahe riigi erakogujatele. Kaunases asuvas M. Žilinskase kunstigaleriis oli suvel avatud Eesti ja Läti 20. sajandi kunsti kajastav

näitus, kus võis näha ka Anton Starkopfi, Eerik Haameri, Eduard Wiiralti ja Jüri Arraku töid.

Vilniuse kunstnike ja kultuuriinimeste kohtumispaigaks on Užupise vabariik, mille tegevusega on seotud ka eestlasest tõlk Annika Grišakov. 2013. aastal avasid Leedus riigivisiidil viibiv president Toomas Hendrik Ilves koos Leedu riigipea Dalia Grybauskaitėga ka Užupise Vabariigi põhiseaduse eestikeelse tahvli. Užupise vabariigis on toimunud viimastel

aastatel Eesti kino päevad. Leedu vaatajateni jõudsid 2016. aastal filmid „Risttuules“ (Martti Helde, 2014), „Vehkleja“ (Klaus Härö, 2015), „Varesesaare venelased“ (Sulev Keedus, 2012) ja „Uus maailm“ (Jaan Tootsen, 2011). 2017. aastal võis näha „Disko ja tuumasõda“ (Jaak Kilmi, 2009), Eestlanna Pariisis (Ilmar Raag, 2012), „Polaarpoiss“ (Anu Aun, 2016), „Nõukogude hipid“ (Terje Toomistu, 2017). Hiljuti oli võimalik suurteil ekraanidel näha ka Elmo Nüganeni filmi „1944“.

Tänapäeval on üliõpilastel samuti sidemeid Leedu üliõpilastega. Kaunase korporandid suhtlevad Eesti korporatsioonidega ning üldtuntud on üliõpilaste laulu- ja tantsupidu Gaudeamus. Esimene pidu toimus 1956. aastal Tartu Kassitoomel. Ka tänavu (2018) oli Gaudeamus järjekordselt Tartus.

Tartu Ülikooli kammerkoori laulja Indrek Kalamees meenutas sini-mustvalge lipu lugu laulva revolutsiooni aegselt Vilniuse Gaudeamusest: „Kui mälu ei peta,

Užupise põhiseadus

Užupio konstitucija

Užupise Eesti filmipäevade plakat

Estų kino dienų Užupyje plakatas

„Estonijos“ operos ir baletu teatro gastro-lės. Vilniaus Operos ir baletu teatre buvo surengtas koncertas ir patiemis mažiausiems, kuriame laukiami vaikučiai nuo 0 iki 6 metų. Estijos operos teatro kvartetas atliko klasikinės muzikos šedevrus, tikusius ir mažyliams, kurie patyrė pirmuosius koncertinius išpūdžius, taip pat suteikė malonumo jų tėveliams. Lietuvoje atidaryta keletas dailės parodų, kuriose dalyvauja ir estų menininkai. Gegužės mėnesį Nacionalinėje galerijoje atsidarė Estijai ir

Lietuvai skirta paroda, kurios kuratoriai — Eglė Juocevičiūtė, Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė, Kadri Asmer, Raivo Kelomees. Parodoje eksponuojama 20 a. antros pusės dailė iš abiejų valstybių privačių kolekcijų. M. Žilinsko galerijoje Kaune vasarą buvo atidaryta Estijos ir Latvijos 20 a. dailę atspindinti paroda, kurioje buvo galima pamatyti Antono Starkopfo, Eeriko Haamerio, Eduardo Wiiralto ir Jüri Arrako kūrinių. Vilniaus menininkų ir kultūros žmonių susitikimų vieta yra Užupio

respublika, su kurios veikla yra susijusi ir estė vertėja Annika Grišakov. 2013 metais valstybinio vizito Lietuvoje metu jame dalyvavęs prezidentas Toomas Hendrikas Ilvesas ir Lietuvos valstybės vadovė Dalia Grybauskaitė atidengė Užupio Respublikos konstitucijos lentą estų kalba.

Užupio Respublikoje jau keleri metai vyksta „Estų kino dienos Užupyje“. Lietuvos žiūrovus pasiekė 2016 metų filmai. Rodyta „Kryžminėje ugnyje“ (Martti Helde, 2014), „Fechtuotojas“ (Klaus Härö,

2015), „Varnų salos rusai“ (Sulev Keedus, 2012) ir „Naujas pasaulis“ (Jaan Tootsen, 2011). 2017 metais buvo galima pamatyti „Disko ir atominis karas“ (Jaak Kilmi, 2009), „Estė Paryžiuje“ (Ilmar Raag, 2012), „Poliarinis berniukas“ (Anu Aun, 2016), „Tarybiniai hipiai“ (Terje Toomistu, 2017). Nesenai buvo galima pamatyti kino ekranuose ir Elmo Nüganeno filmą „1944“.

Pastaruoju metu Estijos studentai yra užmezgę artimus ryšius su Lietuvos studentais. Kauno korporacijų nariai

siis 1988. aasta varakevadel ostsin Tartu kangapoest kolme värvi siidriiet (jah, olid tõesti poes kõik vajaminevad toonid olemas!), millest ema abiga õmmeldi kokku trikoloor. Kasutusse läks lipp kindlasti Tartu levimuisikapäevadel aprillis 1988, aga võib-olla juba varemgi. Tähelepanuväärseim episood selle lipu ajaloos oli osalemine üliõpilaste laulupeol Gaudeamus Vilniuses (1.–3. juuli 1988). Millegi-

pärast oli ühel õhtul linnas liikudes, lipp muidugi uhkelt lehvimas, vaja teha pilti Leedu KGB peakorterit ukse ees. *Dežurnõi* muidugi märkas seda ja rebis lipu käest ja meid viidi ülekuulamisele. Hiljem anti meid üle TRÜ ametivendadele, kes tegid omakorda korraliku ajalootuse. Lipp anti ülikooli *kagebešnikutele*, aga mulle nad seda tagastada ei kavatsenud. Nii et vabastajad osutusid anastajateks. Ei jää-

nud muud üle, kui pärast mõningat vaatlust ja luuretööd lipp nende peakorterist endale tagasi varastada. Esimene ja ainuke kord, kui olen midagi varastanud.“

Elmo Nüganeni film „1944“ Vilniuses

Elmo Nüganeno filmas „1944“ Vilniuje

2015 / Eesti saatkond Vilniuses

Gaudeamusel osalenud Tartu Ülikooli kammerkoori lauljad KGB maja ees Vilniuses

Gaudeamus dalyvavę Tartu universiteto kamerinio choro dainininkai prieš KGB būstinę Vilniuje

1988 / Titi Korde

palaiiko ryšius su Estijos korporacijomis, visuotinai žinomas renginys yra studentų dainų ir šokių šventė Gaudeamus. Pirmoji šventė įvyko 1956 m. Tartu miesto rajone Kassitoome. Ir šiais metais Gaudeamus eilės tvarka vyko Tartu. Tartu universiteto kamerinio choro dainininkas Indrek Kalamėes prisiminė dainuojančios revoliucijos laikų Gaudeamus Vilniuje ir mėlynos — juodos — baltos spalvų vėliavą joje: „Jei atmintis neklaidina, tai 1988 metų pavasarį ieškojau Tartu audinių parduotuvėse šilki-

nio audeklo (radau, parduotuvėse buvo visos reikalingos spalvos!), iš kurių, mamai padedant, buvo pasiūta trispalvė. Vėliava buvo naudojama Tartu populiariosios muzikos dienų metu 1988 metų balandį, gal ir anksčiau. Labiau dėmesio šitos vėliavos istorijoje nusipelnantis epizodas buvo dalyvavimas studentų dainų šventėje Gaudeamus Vilniuje (1988 metų birželio 1–3 dienomis). Vieną vakarą po miestą vaikštinėjant, vėliavai iškilmingai plevėsuojant, prisireikė nusifotografuoti prieš pagrindi-

nės KGB būstinės duris. *Dežurny*, suprantama, pamatė, vėliavą iš rankų išplėšė, mus sulaukė apklausai. Vėliau mus perdavė profesijos broliams iš Tartu Valstybinio universiteto, kurie, savo ruožtu, atliko mums smegenų praplovimą. Vėliava buvo perduota universiteto *kgebešnikui*, kurios jis man sugrąžinti nė neketino. Taigi išvaduo-tojai pasirodė esą agresoriai ir neliko nieko kito, kaip atlikus neilgą žvalgybą ir sekimą, vėliavą iš jų atvogti. Pirmas ir vienintelis kartas, kai ką nors vogiau.

Toomas Kukk (Eesti suursaadik Leedus 2012–2016) võttis kokku oma aastad Leedus järgmiselt: „Aastatel 2012–2016 jätkus Eesti ja Leedu mitmekülgne ja tulemuslik koostöö. Eesti ja Leedu muutusid nendel aastatel üksteisele veelgi lähedasmateks ja olulisemateks partneriteks, seda mitmel põhjusel:

Alates 1. jaanuarist 2015 on Eestis ja Leedus käibel sama valuuta — euro. Ühise raha kasutuselevõtt on aidanud kaasa Eesti ja Leedu ärisidemete arengule, hõlbustanud inimeste liikumist kahe riigi vahel ning tihendanud ka meie koostööd Euroopa Liidus; Klaipėda sadamas alustas 2014. aasta lõpus tööd vedelgaasi terminal — tänu sellele terminalile lõppes nii Eestis kui Leedus Venemaa Gazpromi gaasitarnete monopol ning tarbijatele alanes oluliselt maagaasi hind; Muutunud julgeolekukeskkond — Krimmi okupeerimine Venemaa poolt ning sõjalise konflikti alustamine Ida-Ukrainas 2014. aastal, samuti

Venemaa üha suurenev agressiivsus Balti regioonis on viinud Eesti ja Leedu veelgi tihedamale koostööle välispoliitika- ja kaitseküsimustes; Leedu Euroopa Liidu Nõukogu eesistumine 2013. aasta teises pooles ning Leedu mitte-alaline liikmelisus ÜRO Julgeolekunõukogus 2014–2015 — need on ka Eesti välispoliitika kaks väga olulist eesmärki ja väljakutset ning Leedu kogemused on olnud Eestile väga väärtuslikud meie vastavates ettevalmistustes.“

Saatkonna remondi ajal pidi Jana Vanaveski (Eesti suursaadik Leedus alates 2016) nentima: „Tõeks on osutunud ka teine ettekuulutus, mida kolleegid juba enne minu Leetu tulemist jagasid: igast diplomaadist, kes töötab Vilniuse saatkonnas, saab peatselt energeetikaekspert. Just see on valdkond, kus Balti riikidel on ühiselt palju kaalukaid otsuseid vaja langetada: elektrivõrkude desünkroniseerimine, LNG terminal, gaasituru avamine jne. Regionaalsed projektid, mille küljes

on kaalukas hinnalipik ja kus osalistel on kohati erihuvid mängus, pole kunagi kergete killast.

Tihe riikidevaheline suhtlus on jätkunud. Peale lühikest perioodi 2016. aasta sügisel, mil ei Eestil ega Leedul olnud samaaegselt valitsust, käivitus traditsiooniline tutvumisvisiitide laine. Minu esimese lähetusaasta jooksul on Leedut juba külastanud nii Vabariigi president Kersti Kaljulaid, peaminister Jüri Rataskui välisminister Sven Mikser. Eestil on omakorda külas käinud ka kõik vastavad Leedu partnerid. Eraldi tooksin esile 2017. aasta juunis toimunud president Grybauskaitė riigivisiidi Eestisse, mis oli ühest küljest väga tõine, kuid teisalt ka äärmiselt südamlilik. Eriti jäi meelde hetk, mil piduliku riigiõhtusöögi ajal Leedu ja Eesti lähedastest suhetest kõnet pidava president Grybauskaitė silmad hetkeks südamlikult niiskeks tõmbusid — seda märkasid mitmed lähedal istujad.

Tomas Kukkas (Estijos ambasadorius Lietuvoje 2012–2016 m.) apibendrino Lietuvoje praleistus metus: 2012–2016-isiais tęsėsi įvairiapuși ir vaisingas Estijos ir Lietuvos bendradarbiavimas. Šiuo laikotarpiu Estija ir Lietuva viena kitai tapo dar artimesnėmis ir svarbesnėmis partnerėmis ir tam buvo kelios priežastys:

Nuo 2015 m. sausio 1 d. Estijoje ir Lietuvoje apyvartoje yra ta pati valiuta — euras. Naudojimas viena valiuta tik į naudą Estijos ir Lietuvos verslo ryšių plėtotei, tai supaprastino žmonių judėjimą tarp dviejų valstybių ir prisidėjo prie dažnesnio mūsų bendradarbiavimo Europos Sąjungoje; Klaipėdos uoste 2014 m. pabaigoje pradėjo veikti suskystintų dujų terminalas, kurio dėka ir Estijoje ir Lietuvoje baigėsi Rusijos Gazpromu dujų tiekimo monopolis ir vartotojams ženkliai sumažėjo gamtinių dujų kaina; Pakitusi saugumo aplinka — Rusijos okupu-

tas Krymas ir karinio konflikto pradžia Rytų Ukrainoje 2014 metais, taip pat vis didėjantis Rusijos agresyvumas Baltijos regione paskatino dar glaudesnį Estijos ir Lietuvos bendradarbiavimą užsienio politikos ir gynybos srityse; Lietuvos pirmininkavimas Europos Sąjungos Tarybai 2013 metų antroje pusėje ir Lietuvos narystė Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje 2014–2015 metais — tai du labai svarbūs Estijos užsienio politikos tikslai bei iššūkiai ir Lietuvos patirtys Estijai buvo labai naudingos vykdant reikiamus pasirošimus.

Ambasadose remonto metu Janai Vanaveski (Estijos ambasadorė Lietuvoje nuo 2016 m.) teko konstatuoti: „Teisinga pasirodė ir kita pranašystė, kuria kolegos pasidalino prieš man išvykstant į Lietuvą: kiekvienas diplomatas, kuris dirba ambasadoje Vilniuje, galiausiai tampa energetikos ekspertu. Būtent šioje srityje Baltijos valstybėms tenka priimti daug bendrų

svarių sprendimų: elektros tinklų desinchronizavimas, SGD terminalas, dujų rinkos atvėrimas ir pan. Regioniniai projektai, kurių kainos etiketė įspūdinga ir kuriuose dalyvaujantys žaidėjai dažnai turi savų interesų, niekuomet nebūna iš lengvųjų.

Glaudūs tarpvalstybiniai santykiai tęsėsi. Po trumpo laikotarpio 2016 m. rudenį, kai ir Estijoje ir Lietuvoje tuo pačiu metu nebuvo vyriausybių, kilo tradicinė susipažinimo vizitų banga. Per pirmus mano buvimo Lietuvoje metus jau svečiavosi Estijos Respublikos Prezidentė Kersti Kaljulaid, Ministras Pirmininkas Jūris Rataski ir Užsienio reikalų ministras Svenas Mikseris. Lygiaverčiai partneriai iš Lietuvos su atsakomaisiais vizitais svečiavosi Estijoje. Atskirai pažymėčiau 2017 m. birželį įvykusį Lietuvos Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės valstybinį vizitą į Estiją, kuris, viena vertus, buvo darbo vizitas, o, kita vertus, itin širdingas. Ypač įsiminė nuoširdi akimirka,

Eesti eesistumine Euroopa Liidu Nõukogus 2017. aasta teisel poolel oli meie saatkonnale hoopis uutmoodi väljakutseks. Lisaks EL saadikute traditsioonilistele kohtumistele president Grybauskaitė ja peaminister Skvernelisega, korraldasime töölouna ka transpordiminister Masiulisega. Saatkonna ruumides toimus samuti mitmeid üritusi ja seminare kõikvõimalikes formaatides. Võimalik aga, et Eesti eesistumist hakatakse Vilniuses

enim mäletama Tamsta klubis toimunud jazz-peo järgi. Eesti jazz-funk orkestrit Trump Conception tuli kuulama mitu ministrit ja Seimi saadikut, lisaks kolleege, partnereid ja sõpru — kokku 200 inimest. Oli väga hoogne ja meeleolukas üritus. Ette vaatavalt võib öelda, et ka algav aasta (2018) saab olema omamoodi eriline. Nii Eesti kui Leedu Vabariik tähistavad oma 100. aastapäeva. Kohe jaanuaris on Leetu oodata Eesti Rahvusmeeskoori, kevadel

ka Rahvusooperit Estonia ja Rahvusballetti. Sellest tuleb kindlasti veel üks meelejäädvustav aasta.“

Leedu Välisministeerium kutsus Eesti ja Leedu lipuheiskamise tseremooniale 24. veebruaril kell 12.00 Lukiškese väljakul Vilniuses. Seal osalesid Seimi spiiker, teiste riikide suursaadikud, Leedu kaitseväge auvahtkond, Eesti saatkond ja rohkearvuliselt eesti kogukonna esindajaid ja Leedu sõpru. Õhtul toimus Eesti Vabariigi

saatkonnas suursaadik Jana Vanaveski Eesti Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud pidulik koosviibimine, kuhu olid kutsutud kõik eestlased, kellega saatkond on kontaktis. Koosviibimise avasid suursaadikud Jana Vanaveski ja Valvi Strikaitienė, kes pidas emotsionaalse kõne Eesti saatkonna ajaloost ja kaasaegsest eestlaskonnast. Ühiselt istuti pidulaudades ja vaadati aastapäevakontserti ning kuulati presidendi kõnet. Kogupereüritusele

LNG laeva „Independence“ külalastus

Apsilankymas SDG laive saugykloje „Independence“

2015 / Eesti saatkond Vilniuses

Suursaadik Jana Vanaveski Eesti Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud pidulik koosviibimine saatkonnas

Ambasadore Jana Vanaveski Estijos Respublikos 100-oms metinems skirtame iškilmingame pobūvyje ambasadoje

2018 / Eesti saatkond Vilniuses

kai iškilmingos vakarienes metu apie glaudžius Lietuvos ir Estijos ryšius kalbančios Prezidentės Grybauskaitės akimirkai sudrėko — tą pastebėjo keli arčiau sėdėjusieji.

Estijos pirmininkavimas Europos Sąjungos Taryboje 2017 m. antroje pusėje buvo mūsų ambasadai iš tiesų naujoviškas iššūkis. Greta tradicinių ES ambasadorių susitikimų su Prezidente D. Grybauskaite ir Ministru Pirmininku S. Skverneliu, surengėme dalykinius pie-

tus ir su Transporto ministru R. Masiuliu. Ambasados patalpose taip pat įvyko daugybė renginių ir seminarų, kurių formatai buvo kuo įvairiausi. Tikėtina, kad Estijos pirmininkavimas Vilniuje bus prisimenamas ryškiau dėl klube „Tamsta“ įvykusių džiaz Vakarų. Estų jazz-funk orkestro „Trump Conception“ atėjo pasiklausyti keli ministrai ir Seimo pasiuntiniai, taip pat kolegos, partneriai ir draugai — iš viso 200 žmonių. Buvo labai šaunus ir nuotaikingas renginys.

Galima numatyti, kad ir prasidedančiais metais bus savotiškai ypatingi. Ir Estijos ir Lietuvos respublikos minės 100-mečio jubiliejus. Jau vasario mėnesį Lietuvoje sulauksime Estijos nacionalinio vyrų choro, pavasarį ir Estijos nacionalinės operos ir nacionalinio baletu. Tai be abejo bus dar vieneri įsimintini metai.“

Vasario 24 dieną 12 valandą Lietuvos Užsienio reikalų ministerija pakvietė į Estijos ir Lietuvos vėliavų pakėlimo ceremoniją Lukiškių aikštėje Vilniuje. Daly-

vavo Seimo Pirmininkas, kitų valstybių ambasadoriai, Lietuvos kariuomenės garbės sargybos kuopa, Estijos ambasada ir gausus būrys estų bendruomenės atstovų bei bičiulių lietuvių. Vakare Estijos Respublikos ambasadoje įvyko ambasadorės Jana Vanaveski Estijos Respublikos 100-oms metinems skirtas iškilmingas priėmimas, į kurį buvo pakviesti visi estai, kurių kontaktus ambasada turėjo. Priėmimą atidarė ambasadorė Jana Vanaveski ir Valvi Strikaitienė, pasakiusi emociingą

olid oodatud ka lapsed, kellele pakkusid rõõmu eesti multifilmid. Meeleolukates vestlustes saadi uusi tuttavaid eestlas-konna hulgas ning vesteldi meeldival vanade sõpradega. Nii möödusid tunnid linnutiivul. Lisaks esitles Leedu Eestlaste Seltsi esimees Liia Urman seltsile kingitud nostalgiahõngulist raamatut „Eesti krooni originaalpangatähed 1991–2007 / Originals of the Estonian Kroon Banknotes 1991–2007“. Kolm nädalat enne

Eesti Vabariigi 100. aastapäeva jõudis huvilisteni Toomas Kulli koostatud ülevaateraamat Eesti kroonist — ja seda vaid üliväikeses, 100-eksemplarises tiraažis, millest üks kingiti Leedu Eestlaste Seltsile. „Raamat on selles mõttes ainulaadne, et igas raamatus on kaheksa originaal Eesti krooni paberraha,“ on öelnud raamatu autor Kull. „Iga paberraha all on ka tekst, mis aasta raha see on, kelle allkirjad on sellel rahal, kes on selle paberraha kujun-

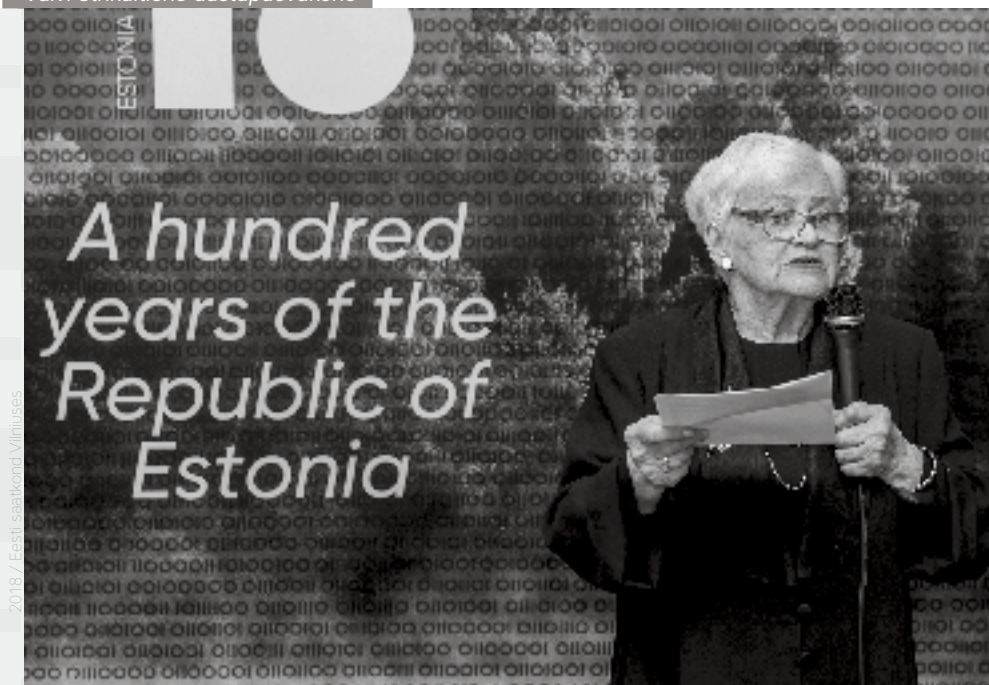
daja ja nii edasi, täielik informatsioon.“ Tegu on omamoodi käsitööga, sest raamatu kõik eksemplarid on eraldi trükitud, nummerdatud ja allkirjastatud. Omaette põnev taust on ka raamatu läbipaistvatel vahelehtedel, mis valmisid Nepaali troopikapäikse all ja sisaldavad ühtlasi rahapuru. Trükikojas Librix Print valminud raamatu kujundas Endla Toots, tekstid kirjutas Eneken Helme ja tõlkis Siiri Ollerma.

Seltsi esimees Liia Urman vabariigi aastapäeval

Draugijos pirmininkė Liia Urman respublikos metinių minėjime

Valvi Strikaitienė aastapäevakõne

Valvi Strikaitienės kalba metinių minėjime

kalbą apie Estijos ambasados istoriją ir dabartinę estų bendruomenę. Susėdę už šventinių stalų visi žiūrėjo metinių minėjimo koncertą per ETV internetu ir klausėsi Estijos Prezidentės kalbos. Visos šeimos renginyje buvo laukiami ir vaikai, kuriuos pradžiugino estiški animaciniai filmai. Nuotaikingi pokalbiai leido užsimegzti naujoms pažintims tarp estų bendruomenės narių, buvo maloniai šnekučiuotasi su senais draugais. Laikas

skriejo greitai. Galiausiai Lietuvos estų draugijos pirmininkė Liia Urman pristatė nostalgijos kupiną knygą „Estijos kronos banknotų originalai 1991–2007 / Originals of the Estonian Kroon Banknotes 1991–2007“, kurią draugija gavo dovanų. Likus trims savaitėms iki Estijos Respublikos 100-jų metinių, besidominčius pasiekė Tomo Kulli'o sudaryta apžvalginė knyga apie Estijos kroną, išleista itin mažu 100 egzempliorių tiražu ir viena iš šių

knygų buvo padovanota Lietuvos estų draugijai. „Knyga yra vienetinė ta prasme, kad kiekviename knygos egzemplioriuje yra aštuoni originalūs Estijos kronos banknotai“ — yra pasakęs knygos autorius Kullis — „greta kiekvieno banknoto yra išsamus informacinis tekstas: kelintų metų šis banknotas, kieno parašas ant jo, banknotą sukūrusio dailininko pavardė ir t. t.“ Turime reikalo su savotišku rankdarbiu, nes kiekvienas knygos egzempliorius

buvo spausdinamas atskirai, turi numerį, yra pasirašytas. Taip pat įdomus dalykas yra puslapius skiriantys persišviečiantys lapai, kurie padirbinti po kaitria Nepalo saule, o jų sudėtis — sutrupinti banknotai. Spaustuveje Librix Print atspausdintos knygos dailininkas — Endla Tootsas, tekstą parašė Enekenas Helme, išvertė Siiri Ollerma.

Saatkonna töötajad pidupäeval

2018 / Eesti saatkond Vilniuses

Ambasados darbuotojai šventės dieną

Peoseltskonnad

2018 / Eesti saatkond Vilniuses

Sventėje

President Kersti Kaljulaidi kõne

2018 / Eesti saatkond Vilniuses

Prezidentės Kersti Kaljulaid kalba

Eesti Vabariik 100 tort

2018 / Eesti saatkond Vilniuses

Tortas „Estijos Respublikai 100“

Eesti krooni raamatu esitlus Eesti Vabariigi 100. aastapäeva koosviibimisel

2018 / Eesti saatkond Viinuses

Knjgos apie Estijos kroną pristatymas Estijos Respublikos 100-ųjų metinių minėjimo pobūvyje

Peoseltskonnad

2018 / Eesti saatkond Viinuses

Šventėje

Peoseltskonnad

2018 / Eesti saatkond Viinuses

Šventėje

Eesti Vabariik 100 tort

2018 / Eesti saatkond Viinuses

Tortas „Estijos Respublikai 100“

See raamat ei oleks sündinud Leedus elavate eestlasteta ja nende soovita oma rahvusidentiteeti säilitada. Pille Väljataga, kes sattus Leetu juba lapsepõlves ning on siin elanud, õppinud ja töötanud, on mõtisklenud eestlusest Leedus järgnevalt: „Kaasaegses rahvusidentiteedi diskursuses on tihti juttu euroopaliku identiteedi ja rahvusidentiteedi suhetest. Nende kokku sobimisest või konfliktist. Üks asi, kui juttu on tugevalt erineva kultuuri ja usuga rahvuse immigratsioonist ja suurest diasporaast, nagu Lääne-Euroopa riikides. Teist moodi on eestlaste, lätlaste ja leedulaste omavaheliste suhetega. Nende rahvuste identiteetide vahel on rohkem sarnast kui erinevat juba selle pärast, et meie ajaloos on palju ühist: nõukogude okupatsioon, stalinlikud repressioonid, Hruštšiovi aja „sulaperiood“, pikad stagnatsiooniaastad, „perestroika“ aeg ja vabadusvõitlus. Kogu selle aja jooksul tuli kokku puutuda konformismi ja nonkon-

formismi dilemmaga, avalikult räägitud valede ning poole ööni sõprade ringis kööginurgas peetud mõttevahetustega. Nõukogude okupatsiooni jooksul oli rahvuslik eneseteadvus vastukaaluks *homo sovieticus*’eks muutumisele. See jäi püsima meie rahvaste ajaloolisse mälu ja leedulased mõistavad, miks eestlaste rahvusvähemusel Leedus on oma keele säilitamine, lastele keele õpetamine ja omavaheline suhtlemine nii tähtis. Rahvusidentiteedi sügav mõõde on elujõuline nii eestlaste

kui leedulaste mälus ning see lähendabki meie rahvaid teineteisele.“

Eesti kodanike arv Leedus on viimastel aastatel kasvanud. Kui 2001. aasta rahvaloenduse järgi elas Leedus 58 Eesti Vabariigi kodanikku ja lisaks oli kahel inimesel nii Leedu kui ka Eesti kodakondsus, siis 2017. aasta alguse seisuga elas Rahvastikuregistri andmetel Leedus 220 Eesti kodanikku. Samas on eestlaste arv vähenenud, sest kui 2001. aasta rahvaloendusel lugesid ennast eestlaseks 419 inimest, siis 2013.

Eesti kogukonna jõulupidu saatkonnas

Estų bendruomenė švenčia Kalėdas ambasadoje

ESTŲ BENDRUOMENĖ LIETUVOJE

Ši knyga nebūtų gimusi be Lietuvoje gyvenančių estų ir jų noro išsaugoti tautinę tapatybę. Pille Veljataga, kuri nuo vaikystės gyvena Lietuvoje, čia studijavo ir dirba, dalinosi mintimis apie estų ir lietuvių tautinę tapatybę: „Šiuolaikiniame tautiškumo diskurse dažnai svarstomi europietiškosios tapatybės ir tautinės tapatybės santykiai. Jų suderinamumas arba priešprieša. Viena, kai turima omenyje skirtingą religiją ir kultūrą turinčios tautos imigracija ir skaitlinga diaspora, kaip kad yra Vakarų Europos valstybėse ir visai kas kita, kai kalbama apie estų, latvių, lietuvių tarpusavio santykius. Tarp šių nacijų tautinių identitetų yra daugiau panašumų negu skirtumų jau vien dėl to, kad mūsų tautų istorijoje daug bendro: sovietų okupacija, stalininės represijos, chruščiovinis „atlydis“, stagnacijos dešimtmečiai, „perestroikos“ metai ir išsilavinimo sąjūdis. Per juos teko susidurti su konformizmo ir nonkonformizmo dilema,

su viešojo kalbėjimo melais ir išsikalbėjimu iki išnaktų virtuvėje bičiulių rate. Sovietinės nelaisvės dešimtmečiais tautinė savimonė buvo atspara prieš virtimą „homo sovieticus“. Tai liko mūsų tautų istorinėje atmintyje ir lietuviai supranta, kodėl estų tautinei mažumai Lietuvoje taip svarbu neapleisti savosios kalbos, mokyti jos vaikus, susiburti bendravimui. Tautinės tapatybės gelmiškojo matmens pajauta gyva estų ir lietuvių atmintyje ir tai suartina mūsų tautas“.

Estijos piliečių skaičius Lietuvoje pastaraisiais metais išaugo. Jei 2001 m. gyventojų surašymo duomenimis Lietuvoje gyveno 58 Estijos Respublikos piliečiai o du žmonės turėjo ir Lietuvos ir Estijos pilietybes, tai 2017 m. pradžios duomenimis Gyventojų registro duomenimis Lietuvoje gyveno 220 Estijos piliečių. Bet tuo pačiu estų skaičius yra sumažėjęs, nes, jei 2001 m. gyventojų surašymo duomenimis save estais laikė 419 žmonės, tai 2013 m. gyventojų surašymo metu estais

aasta rahvaloendusel märkis eestlaseks end vaid 350 inimest. Rahvaloenduse andmetel on eestlased Leedu haritum rahvusrühm, kellest 90% on kõrgharidus.

Täna Leedus elavad eestlased meenutasid oma esimesi ühiseid kokkusaamisi, näiteks rääkis Valvi Strikaitienė: „1960-ndatel hakkasime aktiivselt omavahel suhtlema mina, Mall, Aksa, Liivi. Liivi ja Aksa olid tuttavad juba enne. Siis tulid juurde nooremad Anne ja Liia, kes olid siin õppinud. Vahepeal tuli kunstnik, kelle

mees oli leedulane, Tiiu-Ene Vaivadienė. Seltsitegevuse alguseks võib pidada 1960-ndate lõppu, kui hakkasime kokku saama. See polnud muidugi kuskil registreeritud. Meil oli seltsing, nagu tänapäeval öeldakse. Üks teadis üht, teine teadis teist. Helistasime üksteisele. Mäletan, et kolm korda istusime kohvikus. Siis olid juba noored ka. Mäletan, et üks oli metallikunstnik. Ta abikaasa suri ja ta läks ära. Tema ütles Liia kohta ikka: noor prantslanna. Siis tulid Rein ja teine Rein ning

Anne. Absoluutne raudvara oli ja on Helmut — sõjaväelane, tema abikaasa Lidia. Eesti seltsi asutamiseks ja ametlikuks registreerimiseks koostasime põhikirja.“

Tänapäeval on Leedu eestlaste keskpunkt Vilnius, kus esmakordselt registreeriti ametlikult ka Leedu Eestlaste Selts (1987. aastal Leedu kultuuriministriumis ja 1989. aastal justiitsministriumis). Esimene seltsi esimees oli Valvi Strikaitienė. Valvist sai Eesti suursaadik Leedus ning selle tõttu oli ta sunnitud

ametist lahkuma. Tema asemele valiti seltsi esimeheks Liia Urman, kes on seda ametit pidanud tänaseni. Leedu Eestlaste Seltsi algusaastatel oli liikmeid saja ringis, parimatel päevadel isegi 140. 2018. aasta alguses kuulus seltsi maksumaksjatena vaid 31 inimest, kuid kontakte omab selts üle 80 eestlasega.

Seltsi algusaastaid iseloomustas aktiivne poliitiline tegevus, kuna siis oli ühiskondlik surve „ajada Eesti asja“. Seltsi ametlik asutamine toimus ju nn uue rah-

Jõulupidu, päkapikkudeks Anne ja Rein

Kalėdų šventė, nykštukai — Annė ir Reinas

Laste etteaste jõulupeol

Vaikų pasirodymas švenčiant Kalėdas

įsivardino tik 350 žmonės. Lietuvos estų draugijos veiklos pradžioje draugija turėjo apie šimtą narių, geriausiai laikais — net 140. 2018 m. pradžioje nario mokesčius mokėjo tik 31 žmogus, bet į draugijos kontaktų sąrašą įtraukti 80 estų.

Šiandien Lietuvoje gyvenentys estai prisiminė savo pirmuosius susibūrimus, pavyzdžiui Valvi Strikaitienė pasakojo: „1960-ais pradėjome aktyviai tarpusavyje bendrauti aš, Mall, Aksa, Liivi. Liivi ir Aksa buvo pažįstamos jau anksčiau. Pri-

sijungė ir jaunesnės Anne ir Liia, kurios čia studijavo. Kartais ateidavo dailininkė Tiju-Enė Vaivadienė, kurios vyras buvo lietuvis. Draugijos veiklos pradžia reikėtų laikyti 1960-jų pabaigą, kai susibūrėme. Tai, suprantama, niekur nebuvo įregistruota. Kaip šiais laikais priimta sakyti, turėjome bendriją. Vieni pažinojo vienus, kiti — kitus. Susiskambindavome telefonu. Pamenu, tris kartus buvome susitikę kavinėje. Jau dalyvavo ir jaunesni žmonės. Buvo viena metalo dailininkė. Jos vyras

mirė ir ji išvyko. Apie Liią ji vis sakydavo: toji jauna prancūzaitė. Tuo metu dalyvauti ėmė vienas ir kitas Reinai ir Anne. Viso ko ašis neabejotinai buvo ir yra Helmutas — kariškis, ir jo sutuoktinė Lidia. Kad įsteigtume ir oficialiai įregistruotume Lietuvos estų draugiją parengėme įstatus“.

Šiuo metu Lietuvos estai yra susitelkę Vilniuje, kur ir buvo oficialiai įregistruota Lietuvos estų draugija (1987 metais — Kultūros ministerijoje ir 1989 metais Teisingumo ministerijoje). Pirmoji draugijos

pirmininkė buvo Valvi Strikaitienė. Pirmininkės pareigas ją pakeitė Liia Urman, kuri šias pareigas eina iki šiol. Draugijos gyvavimo pradžioje darbuotasi aktyviai, nes buvo visuomeninis įsipareigojimas „užsiimti Estijos reikalui“. Oficialus draugijos įsteigimas juk vyko drauge su vadinamąja atgimimo banga, kai, prasidėjus Tarybų Sąjungos irimui, kilmę imta laikyti reikšmingu dalyku. Daugelis draugijos narių minėjo, kad tais laikais „būti estu — profesija“, „didžiavomės estais būdami“.

vusliku ärkamisaja lainel, kus Nõukogude Liidu lagunemisprotsessis hakati oma päritolu tähtsustama. Nii mitmedki seltsi liikmed on öelnud, et sellel ajal oli „eestlane olla elukutse“ ja „uhke oli olla eestlane“.

Baltiriikide iseseisvuse saavutamine oli ülim eesmärk, kus igal vabadust nõudval ja Leedu iseseisvust toetaval üritusel oli vaja Eesti lipuga kohal käia. Liia Urman meenutas: „Algusaastad olid eriti huvitavad, paljud võtsid siis seltsi tegevusest osa, selts oli populaarne. Juba poliitiliselt

oli huvitavaid asju ja poliitika oli sellel ajal popp. Leedu Eestlaste Selts andis välja ka nn Rumesseni passe.“ Need olid Eesti Vabariigi kodaniku isikutunnistused, mille kasutuselevõtt otsustati 16. märtsil 1991 Eesti Kongressi IV istungjärgul Tallinnas. Dokument kaotas kehtivuse 8. aprillil 1992, kuid hiljem oli see paljudele abiks kodakondsuse saamisel.

Samast ajast rääkis Ülle Damasickienė: „LESi algusaastail osalesid seltsi liikmed kõikvõimalikel üritustel (miitingud, dis-

puudid, konverentsid jne) toetamaks leedulaste vabaduspüüdlusi. See oli väga tähtis, kuna ametlikud teabekanalid püüdsid näidata teiste Leedus elavate rahvuste vastuseisu. Loomulikult osales Leedu Eestlaste Selts ka Balti ketis.“

Kuigi tänapäeval puudub vajadus aktiivseks poliitiliseks väljaastumiseks, siis siiski on seltsi poolt avaldatud arvamust näiteks Poola ülikooli avamise asjus Leedus ja Leedu keelepoliitika vallas. Viimane puudutab siiani paljusid eestlasi, kes

nõuavad, et nende nimed kirjutataks originaalis. Kuigi Leedu püüab seda näidata ainult poolakate probleemina, siis tegelikult on see ka teiste rahvuste probleem. Vestlusringis rääkis Ülle Damasickienė oma eesnime lugu, kuidas ta pikka aega võitles oma nimekuju eest. Kuna leedu keeles ei ole Ü tähte ja keelereeglid ei luba kahte kaashäälikut kõrvuti kirjutada, siis taheti passi kirjutada „Ule“. Sõdimine lõppes kompromissiga, et Ülle sai küll endale kaks l-tähte, kuid kuna passitrukkimise

Leedu Eestlaste Selts Eesti iseseisvuspäeval 24. veebruaril 1990

Lietuvos estų draugija 1990 m. švenčia Estijos respublikos Nepriklausomybės dieną, vasario 24-ją

Leedu Eestlaste Seltsi liikmed

Lietuvos estų draugijos nariai

Baltijos valstybių nepriklausomybės siekis buvo aukščiausias tikslas ir visuose išsilaisvinimo bei Lietuvos nepriklausomybės palaikymo renginiuose dalyvauta su Estijos vėliava rankose.

Liia Urman prisimena: „Pradžios laikai itin įdomūs, buvo daug dalyvaujančių draugijos veikloje, draugija buvo populiari. Vien jau politikoje vyko įdomūs dalykai, politika tuomet buvo „ant bangos“. Lietuvos estų draugija išduodavo vadinamuosius Rumesseno pasus.“ Tai Estijos Respu-

blikos piliečio asmens dokumentas, kurį išduoti sprendimas buvo priimtas 1991 m. kovo 16 d. Estijos Kongreso IV sesijoje Taline. Dokumentas nustojo galioti 1992 m. balandžio 8 d. Vėliau šis dokumentas daugeliui pasitarnavo gaunant pilietybę.

Ülle Damasickienė apie tuos pačius laikus pasakojo: „LED veiklos pradžioje draugijos nariai dalyvaudavo įvairiuose renginiuose (mitingai, disputai, konferencijos ir kt) paremdami lietuvių išsilaisvinimo siekį. Tai buvo labai svarbu, nes ofi-

ciali žiniasklaida siekė parodyti, kad kitos Lietuvoje gyvenančios tautos jam priešinas. Suprantama, Lietuvos estų draugija dalyvavo ir Baltijos kelyje“. Nors mūsų dienomis nėra būtinybės aktyviai pasisakyti politinėmis temomis, vis gi draugija yra išsakiusi požiūrį, pavyzdžiui, dėl Lenkijos universiteto Lietuvoje atidarymo bei kalbų politikos Lietuvoje. Pastarasis klausimas iki šiol liečia daugelį estų, kurie reikalauja, kad jų asmenvardžiai būtų rašomi originalo kalba. Nors Lietuvoje tai bandoma pateikti

kaip vien lenkų problemą, iš tiesų ji liečia ir kitas tautybes. Besišnekučiuojant Ülle Damasickienė papasakojo istoriją, kaip kovojo dėl savo vardo originalios rašybos. Lietuvių abėcėleje nėra „Ū“ raidės, taisyklės neleidžia rašyti greta dviejų vienodų kalbos garsų, taigi ketinta pase įrašyti „Ule“. Kova baigėsi kompromisu: Ülle laimėjo savo varde dvi „l“ raides, bet, kadangi techninės galimybės neleidė pase atspausdinti „Ū“, buvo atspausdinta „Ū“, taigi pase jos vardas „Ülle“. Pillė paminėjo, kad vardo rašyboje

aparaat ei võimaldanud Ü-tähte kirjutada, siis eesnime esitäheks on pikk leedu U. Seega passi järgi on ta Ülle. Pille Väljataga mainis, et temal säilisid eesnimes kaks l-tähte, kuid ä- ja e-tähed on muutunud leedupäraseks — Pillē Veljataga.

Poliitika oligi üks seltsiga liitumise põhjus. Marju Šlapikienė teatas: „kuidas siis teisiti, eriti neil uutel aegadel.“ Daina Klovienė aga meenutas, et „1990-ndate algul lugesin kord lehest, et kuskil tulevad kokku eestlased ja lätlased. Läksin kuu-

lutuse peale. Tol ajal oli rahvuste maja ja seal oli eestlastel ja lätlastel ühine tuba. Läksin selle mõttega, et kontrollida, ega ma eesti keelt päris ära pole unustanud. Keel ju areneb, tulevad uued sõnad.“ Või Gintaras Naudžiūnas: „See oli 90-ndate aastate alguses. Mu isal ja emal oli siin üks sõber, kes tegeles Leedu Punase Ristiga ja oli kuidagi kirikuga seotud. Ta käis meie eestlastest sugulaste juures külas. Kui olid minu ema matused, siis kutsus ta Eesti saatkonnast eestlasi ema ärasaatmisele. Ta

kutsus isegi saatkonna esindaja matustele. Seal saime juba abikaasaga kutse eestlaste üritustele. Ja detsembris 1993 oli meil siinses õpetajate majas esimene kohtumine eestlastega. Olime koos sakslastega, see oli eestlaste ja sakslaste ühine jõuluõhtu. Sellest ajast saati püüame igal aastal, kui just töö pole, olla koos eestlastega.“

„Oi see oli väga tore. Mul oli väga hea ämm. Tema rääkis mulle, et ajalehed kirjutavad, tehakse mingit eesti ühingut. Nii ma siis sattasingi seltsi — ajalehe kuu-

lutuse peale, ämma juhatusel. Olin asutamiskoosolekul“ pajatas Urmas Merila. Rein Talimaa lisab: „Esimesed eestlased siin Leedus, kellega kohtusin olid Aksa ja Valvi. Aksaga käisime ka perekonniti läbi, tähistasime sünnipäevi, juubeleid. Valvi oli see inimene, kes viis eestlasi omavahel kokku. Koos ajalooliste muutustega 1980-ndate lõpus tuli ka seltsi loomine. Valvi oli ka Leedu Eesti Seltsi esimene esimees. Tal oli algusaastail tööd palju. Ma proovisin teda aidata nii palju, kui sain. Meil olid siis

Eesti kogukond Eesti Vabariigi aastapäeval saatkonnas

Estų bendruomenė Estijos Respublikos metinių minėjime ambasadoje

Leedu Eestlaste Seltsi märk

Lietuvos estų draugijos ženklas

pase yra išsaugotos dvi „l“, bet neliko „e“ bei „ä“ ir jos asmenvardis rašomas lietuvių abėcėlės raidėmis — Pillē Veljataga.

Viena iš telkimosi į draugiją priežasčių ir buvo politika. Marju Šlapikienė sakė: „o kaip gi kitaip, ypač tais naujais laikais.“ Daina Klovienė prisimena: „1990-jų pradžioje kartą perskaičiau laikraštyje, kad susitinka estai ir latviai. Nuėjau į nurodytą vietą. Tuomet tautinių bendrijų namuose latviai ir estai turėjo vieną kambarį. Nuėjau su mintimi, kad reikia pasitikrinti, ar

nepimiršau estų kalbos. Juk kalba kinta, pasipildo naujais žodžiais“. Arba Gintaras Naudžiūnas: „Tai buvo 90-jų pradžia. Mano mama ir tėvas turėjo čia draugą, kuris darbavosi Lietuvos Raudonajame Kryžiuje ir buvo kažkaip susijęs su bažnyčia. Jis lankėsi pas mūsų giminaičius estus. Mano mamos laidotuvių metu jis pakvietė iš Estijos ambasados estus, kurie atėjo su velione atsisveikinti. Net ambasados atstovą pakvietė į laidotuves. Tuomet mudu su sutuoktine buvome pakviesti

dalyvauti estų renginiuose. Ir 1993 metų gruodį mes Mokytojų namuose pirmą kartą susitikome su estais. Drauge su estais dalyvavo ir vokiečiai, vyko bendra Kalėdų šventė. Nuo to laiko kasmet, jei tik darbai leidžia, stengiamės pabūti drauge su estais.“

„Tai buvo puiku. Turėjau puikią uošvę. Ji pasakė, kad laikraščiuose rašoma, jog organizuojama kokia tai estų bendrija. Taip ir patekau į draugiją — pagal skelbimą laikraštyje, uošvės patarimu. Dalyvavau steigiamajame susirinkime“ — pasakojo

Urmas Merila. Reinas Talimaa priduria: „Estai, su kuriais Lietuvoje susidūriau visų pirma, buvo Aksa ir Valvi. Su Aksa bendravome ir šeimomis, šventėme gimtadienius, jubiliejus. Valvi buvo žmogus, kurio dėka estai tarpusavyje susipažindavo. Drauge su istoriniais pokyčiais 1980-jų pabaigoje vyko ir draugijos steigimas. Valvi buvo ir pirmoji estų draugijos pirmininkė. Pradžioje ji turėjo daug darbų. Bandžiau jai padėti, kiek galėjau. Tuo metu mes susitikdavome ir su kitomis draugijomis.

kohtumised teiste seltsidega. Meeles on toredad olemised läti ja saksa seltsidega.“

Helge sõnaga meenutatakse ka seltsi lauluansambli ja pillimees-akordionimängijat Arvo Kunderit. Ansambelis laulsid Arvo abikaasa, Laine, Helmut, Urmas, Urmase abikaasa ja Rein. Tegevust alustati 1998. aastal Pimedate ühingu ruumides, sest ansambli juhatas sealne muusika-juht. 1999. aastal käisid lauljad Eestis laulupeol, millega tähistati 130 aasta möödumist esimesest Eesti laulupeost. „Eestlase

jaoks on laulukaare all laulmine suurhetk, ka kaks pimedat muusikaarmastajat said sellest osa,“ meenutati suursündmust. 1999. aastal esineti Leedu televisioonis, esitati eesti jõululaule, üks laul oli „Aisakell“. Ansambli repertuaaris olid rahvalikud laulud, mis on olnud eestlaste elude ja pidude osaks läbi aegade.

Eredamalt on seltsi liikmetele meelde jäänud 2005. aastal Riias toimunud ESTO päevad: „Tavaliselt toimusid kuskil kaugemal, alles Riia oli nii lähedal, kuhu rahali-

selt saime minna. Riias käis väikebussitais rahvast. See oli esimene kord, kui me tundsim ESTO lõhna ja hõngu. Eriti meeldis ESTO rongkäik mööda vanalinna, milleks oli isegi liiklus kinni pandud“. Riias toimunud rongkäik algas Riia Kongresside maja juurest ja viis vabadussambani, kus asetati pärjad ja mängis orkester. Hinnanguliselt osales rongkäigus 2500 inimest. Neli aastat hiljem käis Liia Urman koos abikaasa ja tollase saadiku Alar Olljumiaga, kes laulis Euroopa Eestlaste Kooris,

Münsteris toimunud ESTO päevadel. Varasematest seltsi üritustest meenutati tihti ka jaanipäevi: „Meil olid vanasti uhked jaanipäevad, enne kui tulid Põhjaamaade jaanipäevad, need on vist nüüd viimased viis aastat toimunud. Alguses tegime jaaniõhtuid seltsiliikmetega, mis me ise organiseerisime. Tavaliselt sõideti kuhugi Vilniuse lähedale loodusesse, kus koos peredega õhtu veedeti. Tehti lõket, tantsiti, lauldi. Eriti on meelde jäänud üks jaanipäev, mis toimus ühe järve ääres,

Liia Urman koos „soomepoiss“ Mart Ojaga

Liia Urman su „suomių berniuku“ Martu Oja

Seltsi lauluansambel laulupeol

Draugijos dainininkų ansamblis Dainų šventėje

Prisimenu susitikimus su latvių ir vokiečių draugijomis.“ Geru žodžiu prisimenamas ir draugijos dainininkų ansamblis ir akordeonistas Arvo Kunderis. Ansamblyje dainavo Arvo sutuoktinė, Laine, Helmutas, Urmas, Urmas'o sutuoktinė ir Reinas. Veiklą pradėjome 1998 metais Aklųjų draugijos patalpose, nes ansamblio vadovas buvo iš tos įstaigos.

1999 metais dainininkai vyko į Estijos dainų šventę, kuria buvo minima ir Estijos dainų švenčių 130 — mečio sukaktis. „Estams dainavimas po Dainų švenčių sce-

nos kupolu buvo didis įvykis, o ir du aklieji muzikos mylėtojai jame dalyvavo“ — taip prisimenama apie svarbųjį įvykį. 1999 m. įvyko pasirodymas per Lietuvos TV, buvo dainuojamos estų kalėdinės dainos, viena jų — „Aisakell.“ Ansamblio repertuare buvo liaudiškos dainos, kurios buvo estų gyvenimo ir švenčių dalis nuo senų laikų.

Draugijos nariams itin ryškiai išminė ESTO dienos 2005 metais Rygoje: „Šie renginiai dažniausiai vykdavo kur nors toli, tik Ryga buvo taip arti, lėšos leido nuvykti. Žmonių susirinko tiek,

kad važiovome nedideliu autobusu. Tai buvo pirmas kartas, kai pajutome ESTO kvapą ir alsavimą. Ypač patiko ESTO dalyvių eiseną per Rygos senamiestį, net eismas buvo sustabdytas“. Eiseną prasi-dėjo nuo Rygos Kongresų rūmų, judėjo link Laisvės paminklo, kur grojo orkestras ir buvo padėti vainikai. Eisenoje dalyvavo apytiksliai 2500 žmonių. Po ketverių metų Liia Urman su sutuoktiniu ir tuometiniu ambasadoriumi Alaru Kollomu, kuris dainavo Europos estų chore, buvo Münsteri-terijoje vykusiose ESTO dienose.

Tarp praėjusiais dešimtmečiais vykusią draugijos renginių prisimenamos ir Joninės. „Anksčiau puikiai švėsdavome Jonines. Tai buvo kol, kol, bene prieš penkerius metus, atsirado Šiaurės ministrų tarybos rengiama Vidurvasario šventė. Jonines surengdavome draugijos nariams, vykdavome visi su šeimomis kur nors į gamtą netoli Vilniaus. Uždegdavome laužą, šokdavome ir dainuodavome. Išiminė Joninės, vykusios prie ežero, visi drauge važiovome, net vietos nakvynei buvo užsakytos.

sinna vist läksime ühiselt, meil olid isegi hotellitoad tellitud.“

Isiklikumat laadi sündmusena on mitmed siinsed eestlased meenutanud ristimist 1996. aasta 24. veebruaril. „Mingil hetkel tekkis küsimus, et kas keegi tahaks lasta ennast ristida. Tahtjaid kogunes kuskil 16-ringis. Kirikusse altari ette mindi heledates riietes ja paarides, ikka ema ja laps kõrvuti. Rahvas nuttis, siis oli palju rahvast. Väga ühendav ja südamlük ja ristivanemad tulid meie taha seisma“ meenu-

tas üks ristitustest. Ristimisel mängis Leedu tuntud kammermuusika orkester Donatas Katkuse juhatusel ning selleks puhuks oli Eestist saabunud kirikuõpetaja Villu Jürjo.

Tänaeni käib igal aastal kirikuõpetaja, kes peab Vilniuse luteri kirikus jumalateenistuse. Kiriku kõrval asuvas hoones on peale jumalateenistust peetud ka toredaid kohvilaudu.

Mitmedki eestlased on tihedalt seotud siinse luteri kirikuga ja laulnud seelses kooris. Rein Talimaa on olnud ka kan-

toriks ja mänginud orelit. 1980. aastate lõpus lõi ta sidemed Eesti Evangeelse Luterliku Kirikuga, tõi Tallinnast suurel hulgal eestikeelset vaimulikku kirjandust, mis jagati eestlaste vahel, samuti materjali pühapäevakooli jaoks.

Seltsiga on liitunud ka mitmed eestlaste järeltulijad, kes on oma juurte vastu huvi hakanud tundma alles vanema lahkumise järel nii nagu eelpool meenutas Gintaras Naudžiūnas, hakkas ka Pille Väljataga seltsi tegevusest aktiivsemalt osa

võtma just ema lahkumise järel, korraldades siis ema loomingu näitust ja koostades raamatu. Pille jutustab: „minu ema, Tiiu Ene, kes Leedus elas alates 1958. aastast, kellel Eestis polnud enam sugulasi ja sõpru, ei jätnud vahele Leedu Eestlaste Seltsi kogunemisi ega Eesti saatkonna üritusi, mis andsid võimaluse eesti keeles rääkida. Mina tundsin ennast halvasti kitsa sõnavara pärast, aga tähtsam oli, et emale tekitas rõõmu, kui kolmekesi, koos minu väikse tütreaga, seltsi üritustel käisime“.

Leedu Eestlaste Seltsi liikmed ESTO päevadel Riias

Lietuvos estų draugijos nariai ESTO dienų Rygoje metu

Leedu Eestlaste Seltsi jaanipäev

Lietuvos estų draugijos Joninės

Kaip labiau asmeniškā įvykį eilē čionykščių estų prisimena krikšto apeigas 1996 metų vasario 24 dieną. „Tuo metu ėmėme svarstyti, ar atsirastų norinčių krikštytis. Norinčių buvo apie 16. Bažnyčioje prie altoriaus ėjome apsilvė šviesiais rūbais ir poromis, vis mama su vaiku. Žmonės ašarą braukė, daug mūsų tuomet susirinkę buvo. Mums už nugarų sustojo krikšto tėvai, tvyrojo vienybė ir širdingumas“ — prisimena viena iš apsikrikštijusiųjų. Krikšto apeigų metu grojo

garsus Lietuvos kamerinis orkestras, vadovaujamas Donato Katkaus, iš Estijos buvo atvykęs pastorius Villu Jürjo. Iki šiol kartą metuose atvažiuoja pastorius ir Vilniaus Evangelikų liuteronų bažnyčioje įvyksta pamaldos estų kalba. Greta bažnyčios esančiuose parapijos namuose būdavo surengiami ir pasibuvimai prie kavos. Keletas estų susiję su Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčia ir yra dainavę jos chore. Reinas Talimaa yra buvęs kantoriumi bei grojęs vargonais. 1980-jų pabaigoje jis

užmezgė ryšius su Estijos evangelikų liuteronų bažnyčia, atvežė iš Talino daug religinės literatūros estų kalba, kuri buvo išdalinta estams, taip pat mokomosios medžiagos sekmadieninei mokyklai.

Draugijos nariai yra ir keli estų paliuonys, kurie ėmė domėtis savo šaknimis po tėvų mirties, kaip kad aukščiau papasakotuose Gintaro Naudžiūno prisiminimuose apie įstojimą į draugiją. Taip pat ir Pille Väljataga ėmė aktyviai dalyvauti draugijos veikloje po mamos mirties:

organizavo mamos dailės kūrinių parodą, parengė knygą. Pille pasakoja: „mano mama, Tiju Enė, kuri gyveno Lietuvoje nuo 1958 metų ir Estijoje nebeturėjo giminių bei draugų, nepraleisdavo Lietuvos estų draugijos susibūrimų ir Estijos ambasados renginių, suteikdavusių galimybę pasišnekučiuoti estiškai. Aš ten jausdavausi nejaukiai dėl skurdoko estų kabos žodyno, bet svarbiau buvo, kad mama džiaugdavosi, kai trise, su mano maža dukra, nueidavome į draugijos renginius“.

Seltsiga liitumise põhjuseks on mainitud ka lapsi, sest pühapäevakooli üritused on siinsetele lastele heaks võimaluseks eesti keelt praktiseerida. Pühapäevakool sai alguse tänu Liia Urmanile ning laste võimalusele minna suveks Eestisse laagrisse. Leedus oli palju peresid, kus ei räägitud eesti keelt või siis räägiti aeg-ajalt, kuid laps pidi enne laagrit kasvõi natuke keelt oskama. Kellel olid vanavanemad Eestis, nendel oli enamasti hea eesti keel,

ilma vanavanemateta kaotati tihti side ja jäädi liiga leedukeskseks. Pühapäevakoolis tutvustatakse eesti kultuuri, mängu, muusikat ja toimunud on ka tantsutunnid. Eesmärgiks on tekitada lapses huvi Eestimaa ja eestluse vastu. Vabamas vormis kokkusaamised on sobilikud siinsetele lastele, kelle vanusevahed on üsnagi suured.

Siinkohal ongi paslik öelda tänusõnu Vilniuse ülikoolis eesti keelt õpetanud Elviira Kūūnile ja eelmise saadiku abika-

sale Jane Kukele, kes olid pühapäevakooli õpetajad ning Vilniuse konservatooriumis õppinud Anneliis Volmerile, kes vedas laste lauluringi. Praegu toimuvad pühapäevakooli üritused on pigem pereüritused, kust osavõtma on oodatud lapsed koos vanematega. Üks isa on leidnud, et lasteüritustel osalemine on „endale olnud hariv ja huvitav.“ Loomaaiakülastus, korvipunumine, kalossimaalimine, lamba- ja kitsetalude külastused, loodusmängud,

viktoriinid ja keelepäevad rikastavad siinsete laste ja nende vanemate elu.

Seltsi kaasabil on lähetatud noori ka Eesti kõrgkoolidesse õppima. Mõned neist on tagasi Leetu tulnud, mõned aga jäänud Eestisse.

Kes nad siis on, need Leedu eestlased, Leedu ja Eesti Vabariikide 100. aastapäeval? Et täpsemalt teada saada, siis tegime küsitluslehed, mida levitati Leedu Eestlaste Seltsi kaudu. Küsimused puudutasid

Põhjamaade jaanipäev Leedus

Siaurės šalių Vidurvasario šventė (Joninės) Lietuvoje

Ristimine Vilniuse luteri kirikus

Krikšto apeigos Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje

Kaip dalyvavimo draugijoje paskata minimi vaikai, nes sekmadieninė mokykla čionykščiams vaikams yra gera estų kalbos praktikos võimalus. Sekmadieninė mokykla buvo įsteigta Liios Urman iniatyva, įtakos turėjo ir tai, kad atsirado võimalus dalyvauti Estų kalbos stovyklose Estijoje. Lietuvoje yra šeimų, kuriose nekalbama estiškai arba kalbama retkarčiais, tad vaikams, prieš vykstant į stovyklą, teko nors truputį pramokti. Šeimose, kuriose vaikai turėjo Estijoje gyvenančius

senelius, vaikai gerai mokėjo estiškai, o pas senelius vasaroti nuvykti negalintys prarasdavo estų kalbos įgūdžius, lietuvių kalba imdavo vyrauti. Užsiėmimų sekmadieninėje mokykloje metu vaikai supažindinami su estų kultūra, žaidimais, muzika, buvo ir šokių pamokėlės. Tikslas — sužadinti domėjimąsi Estija ir tautine savastimi. Užsiėmimų sekmadieninėje mokykloje laisvesnė forma pasirinkta tam, kad užsiėmimas galima būtų praveisti labai skirtingo amžiaus vaikų grupei. Derėtų

ištarti padėkos žodžius Vilniaus universitete estų kalbą dėščiusiai Elvyrai Kūūn ir buvusio ambasadoriaus sutuoktinei Janai Kuk, kurios mokytojavo sekmadieninėje mokykloje. Ir Vilniaus konservatorijoje studijavusiai Anneliis Volmer, kuri mokė vaikus dainuoti. Sekmadieninės mokyklos užsiėmimai, vykstantys dabar, yra greičiau visos šeimos renginiai, kuriuose laukiami vaikai su tėvais. Vienas iš tėvų pastebėjo, kad dalyvavimas renginiuose vaikams „man pačiam buvo lavinantis ir įdomus.“

Apsilankymas zoologijos sode, krepšių pynimas, botų spalvinimas, apsilankymas avių ir ožkų ūkyje, žaidimai gamtoje, viktorinos, kalbos diena praturtina čionykščių vaikų ir jų tėvų gyvenimą. Su draugijos pagalba jaunimas siunčiamas studijuoti į Estijos aukštąsias mokyklas. Kai kurie grįžta į Lietuvą, kai kurie lieka Estijoje.

Kas gi jie, Lietuvos estai, Lietuvos ir Estijos 100-čio minėjimo metais? Kad sužinotume daugiau, paprašėme Lietuvos estų draugijos narius dalyvauti apklausoje.

isikliku, ühiskondliku ja Leedu eestlaste seltsielu.

Leedus elavad eestlased on siia satunud erinevatel põhjustel. Väga paljud on siia toonud või jätnud armastus või nõukogude ajal kõrgkooli lõpetamise järel töölesuunamine. Nõukogude ajal valiti armastuse tõttu Leedu elukohaks pigem seetõttu, et siin oli leida mõlemale nii tööd kui ka elukohta. Näiteks on meenu- tatud, et kuna Tallinnas oli keeruline leida korterit, siis tuldi elama Vilniusesse naise

kodukohta. Samuti on märgitud, et kui ma leedulasega abiellusin, siis ütles ema, et naise koht on ikkagi mehe juures, seega tulin Leetu. Ka küüditatud, kes ei saanud naasta kodumaale, valisid sageli Siberist naastes uue elupaiga Eestile võimalikult lähedal. Siia saabusid ka asumisel tekkinud segaperekonnad. Enamasti valisid endised küüditatud oma elukohaks mereäärseid piirkondi. Ühel juhul on mainitud Leetu elama asumise põhjusena ka terviseprobleeme ja siinset paremat kliimat. Kaasajal

on tulnud töö tõttu või mitmel korral on Leetu asumise põhjuseks segaabieli puhul märgitud ka lapse sündi.

Siia on elama asunud ka mitmed ärimehed, samuti on Leedus Eesti kaitseväelased, kes roteeruvad siin ajutiselt koos perelega. Paaril viimasel aastal on kaitseväelaste pered aktiivselt osa võtnud Leedu eestlaste seltsi lastele mõeldud üritustest, nii käidi koos pühapäevakooli õpilastega loomaaias või kohtuti jõulupuu ajal jõuluvana ja Lottega. Sellel suvel orga-

niseerisid nad ka väljasõidu külma sõja muuseumisse ja endisesse tuumaraketide baasi Plokščiais, Žemaitija rahvusparkis.

Eestlaste elukutsete ja õpitud erialade palett on väga kirju. Aktiivsem seltskond on kõrgharidusega ja oma erialal tunnustatud tegijad. Paljudel siinsetel eestlastel on säilinud kontaktid Eestiga, teadusmaailmas on kirjutatud ühiseid artikleid, käidud mõlema riigi teaduskonverentsidel. Ehituseriala spetsialistid on toonud Leetu Eesti kapitali ja teadmisi.

Pille Väljataga koos ema Tiiu Ene Vaivadienē ja tütrega Agnega

Pillē Väljataga su mama Tiju Ene Vaivadiene ir dukra Agne

1990 / Pille Väljataga erakogu

Pühapäevakool lõputunnistuste andmise päeval, kokkuvõtteid teeb ja tunnistusi annab Valvi Strikaitienē

Sekmadieninēs mokyklos baigimo pažymėjimų įteikimas, žodį taria ir pažymėjimus įteikia Valvi Strikaitienė

ruoju metu yra atsikėlusių dėl darbo, kelis kartus mišrios šeimos apsigyvenimo Lietuvoje priežastimi nurodė ir vaiko gimimą. Pastaraisiais metais apsigyveno eilė verslininkų, o rotacijos būdu Lietuvoje esantys Estijos kariškiai su šeimomis čia gyvena laikinai. Jau kelinti metai kariškių šeimos aktyviai dalyvauja Lietuvos estų draugijos renginiuose vaikams, pavyzdžiui, drauge su besimokančiais sekmdieninėje mokykloje vyko į ekskursiją zoologijos sode, prie Kalėdinės eglutės susitiko su Kalėdų

seneliu ir Lotte (Lotte — vaikų mėgstamas personažas). Šią vasarą jie surengė išvyką į šaltojo karo muziejų, įsikūrusį buvusiam balistinių raketų šachtiniame paleidimo komplekse Plokštinės miške, Žemaitijos nacionaliniame parke.

Estų profesijų ir įgyto išsilavinimo paletė labai marga. Aktyviausia bendruomenė — su aukštuoju išsilavinimu, savo veikos srityse pripažinti žmonės. Daugelis čionykščių estų yra išsaugoję kontaktus su Estija. Mokslo pasaulio atstovai yra

Klausimai — apie visuomeninį, asmeninį bei Lietuvos estų draugijos gyvenimą. Lietuvoje gyvenantys estai pateko čia įvairiomis dingstimis. Daugelį atvedė arba paskatino čia likti meilė arba, sovietmečiu, paskyrimas į darbo vietą baigus aukštąją mokyklą. Sovietmečiu pora apsigyvendavo Lietuvoje greičiausiai ir dėl to, kad čia abu galėjo rasti ir darbo ir gyvenamąją vietą. Pavyzdžiui, buvo atsakymas, kadangi Taline buvo sudėtinga rasti butą, šeima apsigyveno Vilniuje, žmonos

pusėje. Buvo ir toks atsakymas: kai ištekėjau už lietuvio, mama pasakė, kad moters vieta ten, kur vyras gyvena, taigi atvykau į Lietuvą. Beje, tremtiniams nebuvo leidžiama grįžti į tėvynę, todėl dažnai grįžtantys iš tremties Sibire rinkdavosi naują gyvenamąją vietą kur nors netoli Estijos. Atvykdavo ir tremtyje susikūrusios mišrios šeimos. Buvę tremtiniai daugiausia apsigyveno netoli jūros. Vienas iš apklaustųjų apsigyveno Lietuvoje dėl sveikatos problemų, dėl geresnio klimato. Pasta-

Küsitluslehtede järgi on siin arst, ajaloolased, kunstiteadlased ja arhivaar, ajakirjanik, geoloog, matemaatik-programmeerija, Leedu riigiametnik ja saatkonnatöötaja, ehitusinsener ja ehituse projektijuht, organisatsiooni juht, kaitsevälased, ihtuoloog, tõlgid ja giidid, õppejõud, ärimehed, turismikorraldajad. Lisaks on teada veel äriadvokaat, tegevjuhid, ehitajaid, trepimeister, tekstiilidisainer, reklaamiinimesi jt. Nii mõnigi eestlane on tööalaselt seotud Eestiga, on Eesti firmade esindajaid, Eesti turistidega tegelejaid, tõlkijaid, kui ka kaug-

töö harrastajaid. Nii näiteks on viimase seitsme aasta vältel ühe Eesti muuseumi trükiste sisu valminud Leedus.

Küsitluslehtedele vastanud on ühiskondlikult aktiivsed, lisaks Leedu Eestlaste Seltsile, kuulutakse veel erialaselt sisse ja -ühendustesse, ollakse Eesti Leedu kaubanduskoja liikmed, osad maapiirkondades elavad eestlased kuuluvad ka kohalikesse seltsidesse. Inimesed on rahvuslikult ärksad ja peavad oluliseks nii Eesti kui ka Leedu rahvusväärtusi, tähistades mõlema riigi tähtpäevi.

Eestit külastatakse enamasti kas tööalaselt või erakorralistel perekonnasündmustel aga ka suviti puhkuse- ja huvireise tehes ning koolivaheaegadel, aga kohtutakse ka kunagiste koolikaaslaste ja teiste tuttavatega. Uurimistööga seoses külastatakse tihti Eesti mäluasutusi.

Tihedamad Eesti külastajad on aga siin viibivate kaitsevälaste ja diplomaatide pered, kes külastavad vanemaid ja sugulasi ning ajavad tööasju. Koduseid keeli on üldiselt palju, enamasti räägitakse nii eesti kui ka leedu keelt ning kolmanda keelena

käsitatakse vene või inglise keelt. Aju-tiselt roteeruvad kaitsevälased ja saatkonnatöötajate pered kasutavad kodus loomulikult eesti keelt. Üsna tavaline on olukord, kui kodus on kasutusel kas kaks või isegi kolm keelt. Üheks põhjuseks see, et ei taheta, et lapsed kuuleksid vigast eesti või leedu keelt, seetõttu on vanemad ühiseks keeleks valinud kolmanda keele ja lastega räägitakse emakeeles. Eesti keele oskus on edasi antud ka kolmandale põlvkonnale, kuid mitte alati. Näiteks on perekondi, kus ühe lapse lapsed räägivad

Pühapäevakooli korvipunumine

Krepšių pynimas sekmadieninėje mokykloje

Seltis esimees Liia Urman koos lastelaste ja Lottega jõulupeol

Draugijos pirmininkė Liia Urman su anukais ir Lotte Kalėdų šventėje

paraşę straipsnių kaip bendraautorai, dalyvavę abiejų valstybių mokslinėse konferencijose. Statybos specialistai atsinešę į Lietuvą Estijos kapitalo ir žinių. Apklauso duomenimis čia gyvena: gydytojas, istorikai, menotyrininkai ir archyvarė, žurnalistas, geologė, matematikė — programuotoja, Lietuvos valstybės tarnautoja ir diplomatas, statybos inžinierius ir statybos projektų vadovas, prekybininkė, kariškiai, ichtiologė, vertėjai ir gidai, dėstytoja, verslininkai ir turizmo darbuotojai. Dar žinome apie verslo advokatą, vykdomąjį

direktorių, statybininkus, laiptų meistrą, tekstilės dizainerę, reklamos darbuotojus ir pan.

Kai kurie estai susiję su Estija darbo ryšiais — tai atstovaujantieji Estijos firmoms, priimantieji turistus iš Estijos, vertėjai, dirbantieji nuotoliniu būdu. Pavyzdžiui, pastaruosius septynerius metus vieno Estijos muziejaus leidiniai buvo parengiami spaudai Lietuvoje. Užpildžiusieji apklausos anketą yra visuomeniškai aktyvūs žmonės ir, neskaitant narystės Lietuvos estų draugijoje, jie priklauso draugi-

joms, susivienijimams pagal veiklos sritį, taip pat yra Estijos prekybos rūmų Lietuvoje nariai, gyvenantieji regionuose dalyvauja vietinių draugijų veikloje. Dauguma yra tautiškai aktyvūs ir laiko svarbiomis ir estų ir lietuvių nacionalines vertybes, mini abiejų valstybių minėtinas datas.

Estijoje apsilankoma arba ryšium su darbu arba ypatingomis šeimyninėmis progomis (jubileejai, laidotuvės), taip pat vasaromis vykstama atostogauti arba į pažintines keliones, mokslo metų atostogų metu susitinkama su buvusiais

bendramoksliais, bičiuliais. Ryšium su moksliniu tiriamuoju darbu lankomasi Estijos atminties įstaigose. Dažniau į Estiją nuvyksta Lietuvoje dirbančių kariškių ir diplomatų šeimos, lankomasi pas tėvus ir gimines, tvarkomi darbo reikalai.

Kalbų, kurios vartojamos namuose, yra daug, dažniausiai kalbama estiškai ir lietuviškai, o trečia kalba — rusų arba anglų. Rotuojantys, laikinai gyvenantys kariškiai ir ambasados darbuotojai šeimose, suprantama, kalba estiškai. Gana dažna, kad namuose vartojamos dvi ar net

mõlemat keelt, kuid teise lapse lastele enam eesti keelt ei ole õpetatud.

Eestluse lävepakk on perekonniti erinev: „Alates peredest, kus eestlasest ema räägib lastega eesti keelt ka hoolimata sellest, et leedulasest isa vähe aru saab, ning lõpetades nendega, kel tuleb Eesti identiteet eneses avastada ja teadlikult säilitada“ leidis Pille mõtiskledes Leedus elavate eestlaste eesti identiteedist ja selle säilimisest. Ta lisab, et tema, „inimene kaksikidentiteediga tundis alles kuuekü-

neaastasena, et vaimse terviklikkuse saavutamiseks on tähtis mõlema osa tasakaal“.

Kui eestlaste kokkusaamised olid 1960. aastatel pigem perekondlikku laadi, siis täna käiakse perekondlikult teistega harva läbi. Kontakte on, kuid nende alged pärinevad aastakümnete tagant. Erandiks vaid Eesti kaitseväelased, kes on koondunud Kaunase ümbrusesse, kus nad suhtlevad aktiivselt oma väikeses kaitsevälaste kogukonnas. Seetõttu ongi ühiseks kokkusaamise kohaks Leedu Eestlaste

Seltsi või saatkonna poolt korraldatavad üritused. Vastavalt ürituse sisule koguneb nendele ka erinev seltskond.

Väikest Eesti-Leedu „kultuurikonflikti“ võime täheldada pühade tähistamisel. Oluliseks lõheks on jõululaupäeva tähistamine kas eesti või leedu kombe järgi ehk siis „verivorstid ja praeliha“ versus nn „heeringapüha“, kus laud on kaetud seene- ja kalatoitudega.

Jõulueelsel ajal võib tihti kohata küsimust, et kuidas Teie siis jõule tähistate või

arutelu, et Teie arvatavasti tähistate Eesti kombe kohaselt aga meie jõululaupäeva ikka Leedu kombel. Nii on ka küsitluslehtedele vastajad välja toonud, et nemad tähistava jõule ja lihavõtteid eesti või leedu kombel järgi.

Tähtsaks peetakse nii Eesti kui ka Leedu riigipühi. Vabariikide aastapäevade kõrval on olulised ka Mindaugase kroonimispäev, jaanipäev ja Võidupüha. Emadepäeva saab aga kohe kahel korral nädalase vahega tähistada. Viimastel aastatel saa-

Toomas Hein koos lastega jõulupeol

Toomas Heinas su vaiks Kalėdų šventėje

Siim Krispin koos perega jõulupeol

Siimas Krispinas su šeima Kalėdų šventėje

trys kalbos. Viena iš priežasčių — tėvai nenori, kad vaikai girdėtų kalbant su klaidomis estiškai arba lietuviškai, todėl tėvai tarpusavyje kalba trečia kalba, o su vaikais — kiekvienas savo gimtąja kalba.

Dažnai estiškai moka ir trečia karta, bet ne visuomet. Pavyzdžiui, yra atvejū, kai vienas iš vaikū savo vaikus išmokė estiškai, jie moka ir lietuvių ir estų kalbas, o kitas savo vaikū estų kalbos neišmokė. Tautinės savasties vaidmuo šeimose įvairuoja: „Pradedant šeimomis, kur estė mama su vaikais kalbasi estiškai, ir ne

bėda, jei vaikū tėtis lietuvis menkai tesupras ir baigiant tais, kam tenka estiškąją tapatybę savyje atrasti ir sąmoningai palaikyti“ — samprotauja Pille apie Lietuvoje gyvenančių estų tautinės tapatybės išsaugojimą. Ir priduria, kad „sulaukus šešiasdešimties, jai, žmogui su dviguba tapatybe, paaiškėjo, jog dvasinei pilnatvei svarbi abiejų dalių lygsvara.“

1960-ais estai daugiausia bendravo šeimomis, o mūsų dienomis šeimoms retai tarpusavyje susieina. Ryšius palaiko, bet bendravimas prasidėjo senai, prieš kelis

dešimtmečius. Išimtis — Estijos kariškių šeimos, susitelkusios netoli Kauno ir aktyviai bendraujančios savo mažoje kariškių bendruomenėje. Taigi bendrų susitikimų vieta yra Lietuvos estų draugijos arba ambasados organizuojami renginiai. Nuo renginio turinio priklauso, kokia publika susirenka.

Apie nežymų „kultūrų konfliktą“ galima būtų kalbėti tada, kai ateina laikas švęsti šventes. Labiausiai tai sakytina apie Kalėdų šventimą pagal estų arba pagal lietuvių papročius, taigi „kraujiniai vėdarai

ir kepta mėsa“ versus „silké“, t. y. šventinis stalas su žuvies ir grybų patiekalais. Artėjant Kalėdoms dažnai tenka išgirsti klausiant, kaip Jūs Kalėdas švenčiate, arba pasamprotavimą, jog, Jūs, greičiausiai, pagal estų papročius, o mes Kūčias švenčiame pagal lietuvių papročius.

Tad ir apklausos dalyviai atsakė, kad Kalėdas bei Velykas švenčia pagal estų arba pagal lietuvių papročius. Svarbiomis laikomos ir Estijos ir Lietuvos valstybinės šventės. Greta valstybių metinių svarbios šventės — Valstybės (Karaliaus Mindaugo

bujad püüavad vaadata ka Eesti paraade ning Eesti Vabariigi aastapäevade tähistamise üritusi. Eesti Vabariigi aastapäevadel on kutsutud eesti kogukonna liikmeid ka saadiku vastuvõtule, 2018. aastal toimus lausa eestlaskonnale eraldi pidulik koosviibimine. Ka seal vaadati koos aastapäevakontserti ja kuulati Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi kõnet.

Köök ja köhutäide on inimeste elus olulisel kohal. Eesti köögist on vanem põlvkond välja toodud soolasilgu ja hapu-

piima, kaerakile, leivasupi, roosamanna. Palju mainitakse ka kama, vürtsikilu, verivorsti „pruunide kartulite“ ja pohla-moosiga, mulgikapsaid ja kartulisalatit. Üksikjuhtudel ka klimbi- ja frikadelisuppi, hapukapsasuppi loomaliha ja kruupidega, hakkliha- või seenekastet, rosoljet, kaalikat, eesti sülti, rääbiseid. Söögi valmistamisest ei räägi informandid eriti palju, kuid näiteks jutustab Greta Urman: „Liha ja kartul on ikka laual. Aga tihti teeme eesti vanaema toite ja lapse-

Jõulupeolised

Kalėdas švenčiant

2017 / Darius Malinauskas

karūnavimo) diena, Joninės ir Estijos Pergalės šventė. Motinos dieną galima minėti du kartus, datos skiriasi viena savaitė. Atvykusieji pastaraisiais metais stengiasi pamatyti ir Estijos kariškių paradus bei Estijos Respublikos metinių minėjimo renginius. Minint Estijos Respublikos metines estų bendruomenės nariai kviečiami į priėmimus ambasadoje, 2018 metais įvyko vien tik estų bendruomenei skirtas iškilmingas pobūvis. Jo dalyviai drauge žiūrėjo per TV šimtmečio koncertą, klausėsi Estijos prezidentės Kersti Kaljulaidi kalbos.

Virtuvė ir maistas žmonių gyvenime užima svarbią vietą. Vyresniosios katros akcentuojami estų virtuvės patiekalai — sūdyta strimelė, rūgpienis, avižų kisielis, saldi duonos sriuba, rožinės spalvos putėsiai iš manų kruopų. Dažnai minimi yra šaltsriubė iš grūstų avižinių miltų ir rūgpienio (est. — kama), su prieskoniais paruošta kilkė, kraujiniai vėdarai, kuriuos patiekia su „rudomis bulvėmis“ ir bruknių uogiene, troškinti rauginti kopūstai su kruopomis ir kiauliena, bulvių mišrainė. Vienas kitas paminėjo frikadelių sriubą su

põlve toite, mida söime viibides Eestis: kama, mannakreem, lestakala, kiluvõileivad munaga ja muidugi igatseme Tallinna saiakeste ja pirukate järgi.“ „Ema õpetuse järgi pirukad-koogid, kalaroad, hapendamised /.../ murakamoos või värsked murakad, nendeta on kurb elada“ kirjutas Mari-Liis Paaver. Ka raamatu koostaja igapäevaköögist ei puudu eestipäraseid toidud alates herne-, klimbi- ja frikadelisupist kuni liha- ja veretoitudeni: „Kuna ümbruskonna kultuursemaks muutmise eesmärgil hakkasime pidama lambaid, siis ei jää lambast tegemata verivorstid ja -kähkid, süldid, pasteedid ja rulaadid. Tuleb ju oma loomadest saadud liha väärindada niipalju kui vähegi võimalik.“

Leedu toidukultuurist tuuakse esile seenetoite, tsepeliine (riivitud kartulitaignas hakkliha- või kohupiimatäidisega keedetud tsepeliinikujulised „pallid“, mida süüakse praetud külmsuitsuliha ja sibula kastme ja hapukoorega), kastinys't (hapu-

miltiniais leistinukais, raugintus kopūstus su jautiena ir kruopomis, maltos mėsos arba su grybų padažus, agurkinę sriubą, griežtį, estišką šaltieną, rūkytą seliavą. Apie valgio gaminimą respondentai nedaug tepasakė, bet, pavyzdžiui, Greta Urman: „Stalas be mėsos ir bulvių neapsieina. Dažnai gaminame ir močiutės gamintus patiekalus, vaikystės patiekalus, kuriuos valgėme būdami Estijoje: kama, manų putėsius, plekšnę, sumuštinis su kilke ir virtu kiaušiniu ir, žinoma, pasiilgstame Talino bandelių ir pyragaičių.“ „Pyragai, pyragėliai, žuvies patiekalai ir rauginti produktai, pagaminti kaip mama išmokė [...] tekšių uogienė arba šviežios uogos, be jų liūdna gyventi...“ — rašo Mari-Liis Paaver. Ir šios knygos sudarytojos kasdieninis valgiaraštis nestokoja estiškų patiekalų pradedant žirnių, frikadelių su miltiniais leistinukais sriubomis ir baigiant mėsa, jos gaminiais su krauju. Siekdami kiek sukultūrinti aplinką apie namus, ėmėmės auginti avis, taigi neapsieitume negamin-

koorest, hapupiimast ja võist valmistatud küüslaugu ja köömnetega soolane suupiste) ahjukartulitega, kartulipannkooke, kartulivorste (vederai), Žemaičių pliene (hakklihatäidisega kartulipudrukoogid hapukoorega) ja loomulikult külma borši (peedi ja kurgiga hapupiimasupp). Magusatest asjadest leiab märkimist õunajuust (kuivatatud õuntest pikalt keedetud ja seejärel vormides kuivatatud maiustus).

Eestisse minnes võetakse külakostiks kaasa Vilniuse leiba, šakotist, Leedus toodetud delikatess-toiduaineid (juustud, vinnutatud või külmsuitsu vorstid), komme („Vilniuse“ või „Čiurlionise“ komme või „Ruta“ vabriku šokolaadi) ja napsi (nt taimelikõõre), Švyturys Extra õlut, marineeritud peeti, kohupiimajuustu, õunajuustu ja „Skruzdėlynas'ė“ (sipelgapesa) maiustust. Esemetest viiakse Zalgirise meeneid, „Utena“ trikootaazi, puust valmistatud suveniire, kunstialaseid väljaandeid, kalendreid ja kui „tähtsam

dami kraujinių vėdarų, virtinukų, šaltienos, pašteto, vyniotinių. Juk reikia pakelti savo išaugintų gyvulių mėsos vertę kiek tik įmanoma. Todėl, atsižvelgdami į lietuvių mitybos tradiciją, pernai pirmą kartą gaminome vytintas dešras. Iš lietuvių virtuvės patiekalų mūsų šeimoje gaminami lietiniai blynai ir bulviniai blynai, kuriuos, kai taisyklė, savaitgaliais kepa vyras“.

Kalbėdami apie lietuvių maisto kultūrą, respondentai vardino grybų patiekalus, cepelinus (tarkuotų žalių bulvių masė su maltos mėsos arba varškės įdaru, sulipinama į „cepelino“ pavidalą, išverdama, valgoma su padažu iš keptų rūkytų lašinių bei svogūnų ir grietinės), kastinį (sūri užtepėlė iš grietinės, rūgpienio, sviesto, pagardinta česnaku ir kmynais), krosnyje keptas bulves, bulvinius blynus, bulvėmis kimštą dešrą (vėdarus), žemaičių blynus (blynai iš bulvių košės su maltos mėsos įdaru, valgomi su grietine) ir, suprantama, barščius ir šaltus barščius (iš rūgpienio, su burokėliais ir agurkais). Iš saldumynų

sündmus ees, siis ehk mõne hõbedast või merevaigust ehte“. Eesti kaupadest on üldisemad lemmikud vürtsikilud, Kalevi kommid, verivorst, Põltsamaa kange sinep, lisaks leiavad märkimist verikakk, maltoosa, „Tallinna“ küpsised, eesti napsid („Vana Tallinn“, „Kännukukk“, „Kristallkummel“), „Linette“ aluspesu, küpsetised, suitsuvorst ning käsitööõlu. Palju armastatud Eesti kaupu on müügil ka erinevates toidupoekestes, seega tihti ei olegi vaja enam armastatud kommi või kama pärast

Eestisse sõita. Kuid Eestist saab tuua lapsepõlvemaitseid ja koduseid tooteid.

Saatkonna olemasolu Vilniuses peetakse enamasti ülioluliseks, leitakse, et ilma saatkonnata ei kujutata siinset elu ette, saatkond „annab meile kindlustunde, abistab meid sageli ürituste organiseerimisel ja paljud LESi üritused toimuvadki Eesti saatkonnas Vilniuses“, lisaks tuuakse välja ka saatkonna pakutavat konsulaartuge, kuid on kõlanud ka natuke pettunud arvamus, et „kohalikud reeestlased ei näi

üldse saatkonda huvitavat. See on ainult paigaks, kuhu Eestist saabuvad (kõrged) külalised omale tee leiavad. Kui vajalik, kutsutakse ka eestlased publikuks kohale.“

Leedulastele Eesti tutvustamine käib eestlaseks olemisega kaasas. Ülle Damasickienė kirjutab: „Püüan alati anda põhjalikke vastuseid leedulastele huvitavatele küsimustele. Olen otsinud materjali raadiosaadete ja ajakirjanduse jaoks, organiseerinud kolleegidele ekskursioone Eestisse, tõlkinud Eestit tutvustavaid materjale eesti

keelest leedu keelde. Olen organiseerinud Eesti ja Leedu suhteid käsitlevaid näitusi Tallinnas ja Kaunas. Olen Leedu arhiivide assotsiatsiooni liige (enne pensioneerumist ka juhatuse liige).“ Enamasti räägitaksegi Eestist oma tutvusringkonnas või ka töökaaslastele, kuid leitakse ka, et „Eesti ei vaja eriti tutvustamist“, sest infot Eesti kohta on kohalikus meedias küllaldaselt.

Eesti tutvustamine oli olulisem just 1990. aastatel, sellest ajast kirjutab Siiri Bačiauskienė: „Aastaid kestnud töö riigi-

Valimised saatkonnas

Rinkimai ambasadoje

Eesti tutvustamine Põhjamaade jaanipäeval, vasakult Judita Malinaitė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys ja Božena Lotužienė

Estijos pristatymas per Šiaurės šalių Vidurvasario šventę (Jonines): iš kairės Judita Malinaitė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys ir Božena Lotužienė

paminėti obuolių sūris (obuolienė, kurią ilgai verdama, sudedama į maišelius, džiovinama).

Vykstant į Estiją lauktuvių vežama: Vilniaus duona, šakotis, Lietuvoje gaminami delikatesai (sūriai, vytinta arba šalto rūkymo dešra), saldainiai („Vilnius“, „Čiurlionis“ arba „Rūtos“ fabriko šokoladas) ir stiprieji gėrimai (pvz. trauktinės), Švyturio Extra alaus, marinuoti burokėliai, varškės sūris, obuolių sūris, saldumynas „Skruzdėlynas“. Iš daiktų — „Žalgirio“ suvenyrai, „Utenos“ trikotažas, mediniai

suvenyrai, meno leidiniai, kalendoriai ir „jei svarbesnis įvykis, tai sidabrinį ar gintarinį papuošalą.“ Tarp estiškų prekių visų labai mėgstama yra kilkė, paruošta su prieskoniais, taip pat fabriko „Kalev“ saldainiai, kraujiniai vėdarai, AB Põltsamaa Felix aštrios garstyčios, buvo paminėti virtiniai su krauju, maltozė, „Tallinno“ sausainiai, estiški stiprieji gėrimai („Vana Tallinn“, „Kännukukk“, „Kristallkummel“), „Linette“ apatinis trikotažas, kepiniai (štrudelis ir pyragėliai su morkomis, eklerai su varške, juoda duona), rūkytos

dešros, rankų darbo alus. Daugelis mėgstamų estiškų gaminių parduodami įvairiuose prekybos tinkluose, taigi dažnai dėl pamėgtų saldainių ar grūstų avižinių miltų šaltsriubei kama nereikia važiuoti į Estiją. Bet iš Estijos galima parsivežti vaikystės skonių maisto ir namudinių gamininių.

Estijos ambasadą Vilniuje respondentai laiko svarbia, pabrėžia, kad be ambasados neįsivaizduojame savo gyvenimo čia, kad ambasada „suteikia tvirtumo pojūtį, dažnai padeda organizuojant renginius ir daug LED renginių vyksta Estijos ambasadoje Vilniuje“.

Paminima ir tai, kad ambasadoje teikiamos konsulinės paslaugos. Bet buvo ir šiek tiek nusivylimo: „eilinių čionykščių estų ambasada nedomina. Nes tai tik vieta, į kurią kelią randa iš Estijos atvykę (aukšti) svečiai. Jei prireikia, kaip publika sukviečiami ir estai.“ Esame Lietuvos estai, taigi imamės uždavinio supažindinti lietuvius su Estija. Ülle Damasickienė rašo: „Visuomet stengiuosi išsamiai atsakyti į lietuvių dominančius klausimus. Esu ieškojusi medžiagos radijo laidoms ir spaudai, suorganizavusi kolegoms eks-

ja teadustöötajana tingis sagedasi erinevate eesmärkidega ja huvitavaid välislähetusi. Kasutasin igat võimalust välisriikide esindajatele, kellega kokku puutusin, võimalikult rohkem ja igakülsemalt tutvustada meie vabariiki, millede olemasolust enamus polnud kuulnudki. Vastaspoole huvi oli alati siiras.“ Leedu riigiametnikuna osales Siiri ka mitmetes Euroopa Komisjoni Transpordi ja energeetika peadirektoraadi ning Läänemeremaade valit-

susinstitutsioonide moodustatud ja juhitavates rahvusvahelistes, regionaalsetes ja riiklikes töörühmades ning komiteedes. Leedu Eestlaste Seltsi tegevuse raames oli ta 1990. aastal tõlgiks/abiks Londonis elavale ajakirjanikule Clare Thomsonile, kes kirjutas raamatut „The Singing Revolution. A journey through the Baltic States“. Siis osales ta tõlgina tema intervjuude juures paljude riigi- ja kultuuritegelastega Vilniuses ja Tallinnas.“

Siiri Bačiauskienė perekonna keskel, vasakult neljas tütar Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė, kes on tõlkinud mitmeid Eesti lasteraamatuid leedu keelde

Siiri Bačiauskienė su šeimā, iš kairės — ketvirtoji dukra Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė, kuri yra išvertusi į lietuvių kalbą ne vieną estišką knygą vaikams

kursijas į Estiją, išvertusi į lietuvių kalbą su Estija supažindinančią archyvinę medžiagą. Organizavau Estijos ir Lietuvos ryšius pristatančias parodas Taline ir Kaune. Esu Lietuvos archyvarų asociacijos narė (iki pensijos buvau ir valdybos narė)“. Apie Estiją dažniausiai kalbama pažįstamų rate ir su bendradarbiais, bet išsakyta buvo ir tokia nuomonė, kad „ne itin bereikia Estiją pristatinti“, nes vietinėje žiniasklaidoje apie ją pakanka informacijos.

Supažindinimas su Estija buvo svarbesnis 1990-ais, apie tuos laikus rašo Siiri Bačiauskienė: „Ilgus metus trukusiame valstybės tarnautojos ir mokslo darbuotojos darbe dažnai prireikdavo įvairius tikslus turinčių ir įdomių išvykų į užsienį. Išnaudodavau kiekvieną galimybę kad užsienio valstybių atstovus, su kuriais susidurdavau, kiek įmanoma daugiau ir įvairiapusiškiau supažindinčiau su mūsų respublikomis, apie kurias dauguma ir

Tānasel pāeval tuuakse Leedu Eestlaste Seltsi tegevusest mitteosavõtmise põhjusteks vanust või tervislike põhjuseid, pikka vahemaad, tööd või siis sobilike ürituste vähesust. Seltsi peamiseks väärtuseks loetakse suhtlemist emakeeles. Viimane on oluline peaaegu kõigile seltsi liikmetele. „Peamine asi on kokku saada ja vestelda,“ leiab Greta Urman. Ülle Damasickienė kirjutab, et „kahjuks on osadest seltsi üritustest osavõtt küllaltki loid. On olnud tõesti häid üritusi vägagi kesise osavõtjate arvuga. Osa seltsi liikmetest elab Vilniusest kaugemal (Kaunases, Klaipėdas jne). Neil on raske osa võtta seltsi üritustest. Vanemad inimesed jäävad kõrvale tervise tõttu. Nooremate liikmete huvi on suunatud mujale ning, tõesti, neid nooremaid liikmeid ei ole ka seltsis palju. Selts vananeb.“

Mitmete inimest jutust ilmneb iga-aastaste endiste aegade järele, kui selts loodi ja tegevus oli aktiivsem. Maie Varenka meenutab, et „esimesed muljed seltsist

girdėjė nebuvo. Atsakas būdavo nuoširdus dėmesys.“ Kaip Lietuvos valstybės tarnautoja Siiri dalyvavo ir daugelyje Europos komisijos Transporto ir energetikos tarybos bei Šiaurės šalių valstybinių institucijų suformuotose ir vadovaujamosiose tarptautinėse, regioninėse ir nacionalinėse darbo grupėse bei komitetuose. Lietuvos estų draugijos veiklos rėmuose 1990 metais ji buvo Londone gyvenančios anglų žurnalistės Clare Thomson, parašiusios knygą „The Singing Revolution. A journey through the Baltic States“ vertėja/padėjėja. Siiri vertėjavo jos interviu su daugeliu valstybės ir kultūros veikėjų Vilniuje ir Taline metu.

Šiuo metu kaip nedalyvavimo Lietuvos estų draugijos renginiuose priežastys vardinamos amžius ar sveikatos problemos, ilgas atstumas, užimtumas arba tinkamų renginių stoka. Pagrindine vertybe laikomas bendravimas gimtąja kalba. Tai labai reikšminga bene visiems draugijos nariams. „Svarbiausias dalykas

olid väga head, rahvast käis koos palju. Meeldiv oli suhelda võõrsil olles eesti keeles. Meelde on jäänud jõuluõhtud, Eesti filmide vaatamine, kohtumised paljude Eestis tuntud inimestega“.

„Tāhtis on pūhapāevakool /.../ Vāga hīndan kohtumisõhtuid Eestist tulnud külalisesinejatega (lektorid, nāitlejad, lauljad, kāsītōōmeistrid). Mulle tundub oluline olevat ka teine LESi tegevuse aspekt: tutvustada Leedut ja leedu kultuuripārandit siin elavatele eestlastele. Tean eestlasi, kes veel paar aastat tagasi ütlesid, et pole külāstanud mitte ūhtegi Leedu muuseumit ja seda pārast aastakūmnēid Leedus elatud aega“ jutustas Ūlle Damasickienė, kes on LESi juhātuse liige ja mitmete ūrituste organiseerija.

Nagu ikka leiab ka Leedu Eestlaste Seltsi tegevus seltsi liikmete seas erinevat vastukaja. Enamasti ollakse tegevusega eestlaslikult rahul või siis ka natuke kriitilised. Nāiteks on ūks seltsi liige pahaks

yra susitikti ir pasišnekučiuoti“ — mano Greta Urman. Ūlle rašo, kad „tenka apgāilestauti, jog kai kuriuose draugijos renginiuose dalyvaujama gana vangiai. Yra buvę tikrai gerų renginių, o dalyvių skaičius vidutiniškas. Dalis draugijos narių gyvena tolokai nuo Vilniaus (Kaune, Klaipėdoje ir pan.). Jiems sunku dalyvauti renginiuose. Vyresni žmonės lieka nuošalyje dėl sveikatos. Jaunesni nariai turi kitų interesų ir, tiesa, tų jaunesnių nėra daug. Draugija sensta.“ Žmonių pasakojamuose juntamas praėjusių laikų, kai draugija aktyviau veikė, ilgesys. Maie Varanka prisimena: „pirmi išpūdžiai apie draugiją buvo labai geri, daug mūsų susirinkdavo. Buvo malonu svetur esant estiškai bendrauti. Atmintyje liko Kalėdų vakaronės, estiškų filmų žiūrėjimas, susitikimai su eile žinomų Estijos žmonių“.

„Svarbi yra sekmadieninė mokykla [...] Labai vertinu vakarus su iš Estijos pakviestais lektorais, aktorais, daini-

pandud suurejoonelisi jõulupidusid, kuid tegelikkuses on just jõuludega seotud üritused need, mis toovad Eesti Vabariigi aastapäeva kõrval kohale kõige suurema eestlaste seltskonna ning andnud paljudele inimestele positiivseid emotsioone.

Aeg ja võimalused muutuvad, kuid emakeeles suhtlemise pakkumine oli ja jääb üheks seltsi olulisemaks ülesandeks. Sest nagu Ülle Damasickienė on öelnud: „Mulle oli tähtis mitte kaotada sidet Eestiga. Võimalus peale suviseid külaskäike

Eestisse rääkida sagedamini eesti keelt ja leida sõpru rahvuskaslaste hulgast.“

Lisaks seltsi liikmetele mõeldud üritustele on tegeletud ka siinsete eestlaste uurimisega. 2016. aastal sai teoks projekt „Arhiivimaterjalide otsing teemal „Leedu eestlaste seltsi tegevus 1928–1940““, mille digiteeriti Leedu riigiarhiivides leiduvad arhivaalid. Selle projekti jätkuks on ka käeolev Leedu eestlaste lugu puudutav raamat, mida finantseeritakse projektide, liikmemaksude ja toetuste kaudu. Selts on

tegenud ka oma liikmete lugude korjamisega. „Minu lugu“ sarja eestikeelseid intervjuusid on võimalik kuulata YouTube keskkonnas märksõna „Liia Urman“ alt (viimati vaadatud 22.01.2018).

Leedu Eestlaste Seltsi tegevust koordineerib seltsi liikmete poolt kolmeks aastaks valitud viieliikmeline juhatus, mille praegusesse koosseisu kuuluvad: esimees Liia Urman, esimehe asetäitja Ülle Damasickienė, juhatuse liikmed Pille Väljataga, Julia Boikova ja Margus Kesa. Juhatus

auliige on Leedu Eestlaste Seltsi üks asutajatest ja selle esimees Valvi Strikaitienė.

Leedu Eestlaste Seltsi liikmed on oma tegevuse eest pälvinud nii Eesti kui ka Leedu riigi autasusid ja aukirju. Suur-saadiku ametit pidanud seltsi esimene esimees Valvi Strikaitienė on Leedu poolt autasustatud Suurvürst Gediminase II klassi ordeni (1996) ja Leedu Diplomaatia Tähe teenetemärgiga (2010) ning Eesti Vabariik on annetanud talle Valgetähe III klass teenetemärgi (2006). Eesti riigile ja

Leedu vähemusrahvuste leivapäev

Duonos šventė Tautinių bendrijų namuose

Leedu Eestlaste Selts Leedu Vabariik 100 laulupeorongkäigus

Lietuvos estų draugija Lietuvos 100-čio Dainų šventės dalyvių eisenoje

ninkais, dailijų amatų mokytojais. Man atrodo, rõikšmingas yra ir kitas LED veiklos aspektas: čia gyvenančius estus supažindinti su Lietuva ir lietuvių kultūros paveldu. Žinau apie estus, kurie dar prieš kelis metus pasisakė, kad neapsilankė nei viename Lietuvos muziejuje, nors Lietuvoje gyvena ilgus dešimtmečius“ pasakoja Ülle Damasickienė, kuri yra LED valdybos narė ir daugelio renginių organizatorė.

Kaip dažnai būna, draugijos narių atsilepimai apie Lietuvos estų draugijos veiklą, yra skirtingi. Dauguma žvelgia į

jā su estiškai ramiu pritarimu, o yra ir pakritikuojančių. Pavyzdžiui, vienam iš respondentų užkliuvo Kalėdų vakaronių prašmatnumas, bet iš tiesų būtent kalėdiniai renginiai, greta Estijos Respublikos nepriklausomybės dienos minėjimo, yra tie, į kuriuos susirenka daugiausia estų bendruomenės ir daugeliui jie suteikia pozityvių emocijų.

Laikai ir galimybės kinta, bet suteikti galimybę pabendrauti gimtąja kalba išlieka vienu pagrindinių draugijos tikslų. Kaip pastebėjo Ülle Damasickienė, „man

rūpi neprarasti ryšio su Estija ir galimybė, vasaros svečiavimuisi Estijoje pasibaigus, dažniau kalbėtis estiškai bei rasti bičiulių tarp tautiečių“.

Greta draugijos nariams skirtų renginių užsiimame ir estų veiklos Lietuvoje tyrimu. 2016 metais įgyvendintas projektas „Archyvinų šaltinių paieška tema „Lietuvos estų draugijos veikla 1928–1940““ ir suskaitmeninti Lietuvos valstybės archyve esantys šaltiniai. Minėto projekto tūsa yra ši apie estus Lietuvos pasakojanti knyga. Jos leidyba finansuojama projektų, drau-

gijos nario mokesčio ir rėmėjų lėšomis. Draugijai kaupė ir savo narių papasakotas gyvenimo istorijas. „Mano istorija“ — tai serija interviu estų kalba, kuriuos galima peržiūrėti You Tube pagal paieškos žodį „Liia Urman“ (paskutinė peržiūra 2018 01).

Lietuvos estų draugijos veiklą koordinuoja trims metams draugijos susirinkimo išrinkta valdyba, kurią sudaro penki nariai. Šiuo metu valdybos pirmininkė yra Liia Urman, pavaduotoja — Ülle Damasickienė, nariai — Pillė Veljataga, Julia Boikova, Margus Kesa. Valdybos garbės

Leedu Eestlaste Seltsi 25. aastapäeva tähistamine

2014 / Liia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

Leedu Eestlaste Seltsi 25. aastapäeva tähistamine

2014 / Liia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

Leedu Eestlaste Seltsi 25. aastapäeva tähistamine

2014 / Liia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

2014 / Lilia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

2014 / Lilia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

2014 / Lilia Urmani erakogu

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų gyvavimo metinių šventė

Välisministeeriumile osutatud teenete eest on Eesti saatkonna raudvara Anne Jagminienēle annetatud Välisministeeriumi hõbemärk (2014) ja Valgetähe V klassi teenetemärk (2013). Valgetähe IV klassi teenetemärgi (2004) on saanud ka praegune seltsi esimees Liia Urman.

Leedu Kultuuriministeeriumi tänukirjad on saanud Liia Urman (2011, 2014, 2015), Ülle Damasickienē (2014) ja Pille Väljataga (2014) ning Eesti Kultuuriministeerium on tänukirjaga meeles pidanud

Liia Urmanit (2014). Leedu Vabariigi valitsuse juures tegutseva Leedu Vähemusrahvuste Departemangu tänukirjad on saanud Liia Urman (2003, 2018), Margus Kesa (2015) ja Ülle Damasickienē (2016). Tänavu (2018) sai Liia Urman ka Leedu Vabariigi Valitsuse Kuldse teenetemärgi.

Tänane seltsi esimees Liia Urman võttis seltsi juhtimise oma südameasjaks juba aastakümneid tagasi: „juhtimispraktika oli mul olemas ja olin osalenud ka Sajudise töös. Inimesed olid tuttavad ja keegi peab

Leedu Eestlaste Seltsi 25. aastapäeva tähistamine

Lietuvos estų draugijos 25-ųjų metinių šventė

narė yra viena iš Lietuvos estų draugijos steigėjų, buvusi draugijos pirmininkė Valvi Strikaitienė.

Lietuvos estų draugijos nariai už savo veiklą yra pelnę ir Estijos Respublikos, ir Lietuvos Respublikos valstybinius apdovanojimus bei padėkos raštus. Ambasadorės pareigas ėjusi ir pirmąja draugijos pirmininke buvusi Valvi Strikaitienė apdovanota Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 2-jo laipsnio ordino medaliu (1996), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu „Lietu-

vos diplomatijos žvaigždė“ (2010) ir pelniusi Estijos Respublikos apdovanojimą — Baltosios žvaigždės ordino III laipsnio medalį (2006). Ilgametė Estijos ambasados darbuotoja Anne Jagminienė už darbą valstybės tarnyboje apdovanota Estijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos sidabro ženklu (2014) ir Baltosios žvaigždės ordino V laipsnio medaliu (2013). Lietuvos estų draugijos pirmininkės pareigas einanti Liia Urman yra apdovanota Baltosios žvaigždės ordino IV laipsnio medaliu (2004).

ju tegelema“. Tema eestvedamisel on selts olnud aktiivne nii Leedu vähemusrahvuste organisatsioonis kui ka Ülemaailmes Eesti Kesknõukogus (ÜEKN).

Leedu vähemusrahvuste ühendusega on tehtud ühised näituseid Vilniuse omavalitsuses ja Raekojas. Korraldatud on vähemusrahvuste Tolerantsuspäev Seimis. Oleme esindatud erinevates delegatsioonides, nt Europarlamendis, Läti presidendi juures ja Saksamaal Kasselis, kus osaleti linnafestivalil, arutati koostöövõimalusi ning sõlmiti koostööleping. Rahvusvähemuste tegevuses on eestlased nähtavad ja aktiivsed. Alati võtame osa vähemusrahvuste ühisüritustest, näiteks iga-aastastest leivapäevadest, osalesime Leedu Vabariik 100 laulupeo „Rahvasteturul“ ja limiteeritud 10-liikmelise grupina laulupeo rongkäigus jne. Lisaks on seltsi liikmed osalenud Vähemusrahvuste majas toimunud inglise ja leedu keele kursustel.

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos padėkos raštus yra pelniusios Liia Urman (2011, 2014, 2015), Ülle Damasickienė (2014) ir Pille Väljataga (2014), Estijos Respublikos kultūros ministerijos padėkos raštas skirtas Liiai Urman (2014). Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės padėkos raštus yra gavusios Liia Urman (2003, 2018), Margus Kesa (2015) ir Ülle Damasickienė (2016). Šiomet (2018) Liia Urman gavo ir Lietuvos Respublikos vyriausybės Aukso garbės ženklą „Už nuuopelnus“.

Ilgus dešimtmečius vadovavimas draugijai yra Liios Urman, draugijos pirmininkės iki šių dienų, širdies rūpestis: „turėjau vadovavimo praktikos, esu dalyvavusi ir Sąjūdžio veikloje. Su žmonėmis buvau pažįstama ir kažkam juk reikėjo imtis“. Ne be pirmininkės nuopelno draugija aktyviai reiškiasi Lietuvos tautinių mažumų organizacijos veikloje bei Pasaulio estų taryboje (Estonian World Council). Drauge su kitomis tautinėmis

1999. aastal oli Liia Urman, kui LES-i esimees, esimest korda kutsutud osalema ÜEKN konverentsil Tallinnas. Aastapärest võeti LES organisatsiooni lihtliikmeks, kus oli õigus osaleda, kuid otsustusõigus puudus. Mõni aeg hiljem saadi täisliikmeks ja Liia on olnud ka Kesknõukogu juhatuse liige. „Kuni tänaseni aitame lahendada eestlusega seotuid küsimusi kogu maailmas ja ühendada ning koordineerida eesti kogukondi välismaal“.

Lisaks on Leedu Eestlaste Selts ka Euroopa Eesti Seltside Koja liige.

Lõpetuseks annamegi sõna Liiale, kes Seltsi 30. juubeli eel seltsi tegevuse lühidalt kokku võtab: „Kuigi seltsi liikmeskond on küllaltki väike, siis on ülioluline, et selts siiski tegutseks, toimuksid üritused ja kokkusaamised. Viimastel aastatel on tehtud koostööd saatkonna ja Vilniuse ülikooliga, et meie — eestlaste — tegevus Leedus rohkem silma paistaks.

bendrijomis dalyvauta Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės organizuotose parodose Vilniaus savivaldybėje ir Rotušėje, Lietuvos Respublikos Seime vykusoje tautinių mažumų Tolerancijos dienoje. Draugijai atstovauta įvairiose delegacijose, pvz. Europos Parlamente, Latvijos Respublikos prezidento priėmimo, Vokietijos mieste Kaselyje, kur buvo dalyvauta miesto festivalyje, tartasi dėl bendradarbiavimo, pasirašytas susitarimas. Tautinių bendrijų veikloje Lietuvos estų draugija yra matoma, reiškiasi aktyviai. Visuomet dalyvaujame Tautinių bendrijų organizacijos renginiuose. Pavyzdžiui, Duonos šventėje, Lietuvos 100-čio Dainų šventės metu Rotušės aikštėje vykusoje Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių mažumų dienoje, riboto skaičiaus (iki 10 dalyvių) grupė žygiavome pačioje Dainų šventės dalyvių eisenoje. Be to, draugijos nariai lankė Tautinių bendrijų namuose surengtus anglų ir lietuvių kalbų kursus.

Viimastest sündmustest on üks olulisemaid olnud Eesti Rahvusringhäälingu Leedu Vabariigi sajanda aastapäeva tähistamise projekt, kus Eesti vaatajaskonnale tutvustati Leedut ja millele oli seltsi liikmetel suur au ja rõõm kaasa aidata.

Leedu eestlaste seltsi esindajad olid 24. veebruaril 2018 kutsutud samuti osalema Leedu Riikliku Televisiooni saatesse, mille teemaks oli Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamine. Saates osalesid kolm seltsi liiget, kes andsid põhjaliku ülevaate Leedu Eestlaste Seltsi tegevusest.

Lätlastega olime ühed esimesed, kes oma seltsid registreerisid. Ikka võtsime mõõtu, kes on aktiivsem ja rohkem nähtav. Eesti selts on tänini aktiivsemaid ja enamnähtavaid vähemusrahvuste seltsi Leedus. Esialgu oli seltsis saja inimese ümber, parimail päevadel isegi 140 rin-

gis. Aeg läks edasi ja aeg läks paremaks, inimesed said kindlustunde ja kuidagi muutusid passiivsemaks. Aastad läksid edasi, vanemad väsisid, keskmine generatsioon tegi tööd ja kasvas lapsi. Kõik ei olegi huvitatud. Initsiatiivikaid inimesi on puudu. Mina aga töötan erinevate välisorganisatsioonidega ja paljudes olukordades on mul lihtsam leida lahendust ja finantseerimist. Olen arendanud projektitegevust, pea kõik võimalused kasutame ära. Olen ikka öelnud, et andke ainult idee, küll me raha leiame. Aga eestlastele on omane vähene solidaarsustunne, me ei saa inimesi muuta. Eestlased on juba sellised kinnised. Aga kui on häda, siis tullakse kokku ja keegi ei ütle, et mul ei ole aega. Kui on vaja, siis me oleme koos.

Usume, et meil ja meie järeltulijail jätkub jõudu ja tahtmist Eesti asja Lee-

1999 metais Liia Urman, kaip LED pirmininkė, pirmą kartą buvo pakviesta dalyvauti Pasaulio estų tarybos konferencijoje Taline. Po metų Lietuvos estų draugija tapo Pasaulio estų tarybos nare, su teise dalyvauti, bet be balsavimo teisės. Vėliau tapo ir tikrąja nare, o Liia Urman yra šios organizacijos valdybos narė. „Iki šiol padedame sprendžiant su estiškąja savastimi susijusius klausimus visame pasaulyje, vienijant ir koordinuojant estų bendruomenes. Be to, LED tapo Europos estų draugijų rūmų nare“.

Pabaigai suteiksime žodį Liiai, kuri, artėjant Lietuvos estų draugijos 30-čio jubiliejui, trumpai apibendrins draugijos veiklą: „Kadangi draugijos narių skaičius ganėtinai mažas, visų svarbiausia, kad draugija vis gi veiktų, vyktų renginiai ir susibūrimai. Pastaraisiais metais bendradarbiavome su ambasada ir Vilniaus universitetu tam kad mūsų — estų — veikla Lietuvoje būtų labiau matoma.

Iš pastarųjų metų įvykių bene reikšmingiausias buvo Estijos nacionalinės televizijos projektas, skirtas Lietuvos Respublikos šimtmečio paminėjimui, kurio metu 2018 vasario 16 dieną Estijos žiūrovams pristatė Lietuvą ir kurį įgyvendinant su džiaugsmu prisidėjo draugijos nariai: keliolika minučių buvo skirta vienos iš jų pasakojimui apie Lietuvos estų bendruomenę. LED atstovai buvo pakviesti dalyvauti 2018 vasario 24 dienos Lietuvos nacionalinės televizijos laidoje, skirtoje Estijos Respublikos šimtmečiui, kurios metu pasisakė trys draugijos narės ir išsamiai pristatė Lietuvos estų draugijos veiklą.

Mes ir latviai buvome pirmieji, įregistravę draugijas. Vis lygindavome, kas aktyvesnis ir labiau matomas. Estų draugija iki šiol buvo viena aktyviausių ir matomiausių tautinių mažumų draugijų Lietuvoje. Pradžioje draugija turėjo maždaug šimtą narių, vienu metu net apie 140. Metams bėgant laikai pagerėjo, žmonės

dus edasi ajada. Meil on küllalt inimesi, kes oma kodus eestlust hoiavad ja ei lase juuri unustada.

See raamat on üks teetähis, mis jäädvustas killukesi meie — Leedus elavate eestlaste — ajaloost. Nii meil kui ka meie järeltulijail on nüüd paremini võimalik oma ajalugu mõista ja mõtestada“.

pasijuto tvirtai ir tapo pasyvesni: vyresnieji gal pavargo, vidurinioji karta dirbo ir augino vaikus. Ne visiems rūpi. Trūksta iniciatyvių žmonių. Aš dirbu su įvairiomis užsienio organizacijomis ir daugeliu atveju man paprasčiau rasti sprendimus bei finansavimą. Plėtojau projektinę veiklą, pasinaudojame bene visomis galimybėmis. Visad sakydavau, kad tik duokite idėją, o jau pinigų surasime. Bet estams būdingas silpnokas solidarumo jausmas ir žmonių nepakeisi. Tokie jau uždari tie estai. Tačiau bėdai ištikus visi susieina ir niekas nesako, kad neturi laiko. Kai reikia — mes drauge.

Tikimės, kad mums ir mūsų palikuoniams pakaks jėgų, noro ir tautinio aktyvumo. Yra pakankamai žmonių, kurie savo šeimose puoselėja estiškąją savastį ir neleis pamiršti šaknų.

Ši knyga perteikė dalelę mūsų — Lietuvoje gyvenančių estų — istorijos. Ir mes ir mūsų palikuonys dabar galėsime geriau suprasti ir apmąstyti savo istoriją“.

KESKLINNA GALERII (LAI TN. 1, RAKVERE)

21.11. - 05.12.2003

"KAUGEL, KAUGEL,
KUS ON
MINU KODU..."

Leedus elavate Eesti kunstnike
Riina Ernesaks-Nedzelskiené,
Tiiu-Ene Vaivadiené ja Ilmar Ossi näitus

ESTONIAN AIR

LEEDU EESTI SELTS
LEEDU SUURSAATKOND EESTIS

RAKVERE

Poster of the exhibition of the Estonian artists living in Lithuania

ESTONIAN AND LITHUANIAN CULTURAL RELATIONS

The cultural relations of Estonia and Lithuania are close and varied. Visits of theatres and musical bands are generally known; exhibitions and arts presentations are also conducted in Lithuania. For example, in 2003 the Estonian Society of Lithuania (ESL) initiated organization of the exhibition of works by metal artists Tiiu Ene Vaivadienė (1933–2005), who was also an ESL member. The exhibition was held in the Embassy of Estonia. Tiiu Ene Vaivadienė was one of the first professional metal artists in Lithuania. Her marriage with Lithuania-born architect Anicetas Vaivada brought her from her childhood city Tallinn to Kaunas. The creative activity of the artist lasted for almost fifty years. Tiiu Ene Vaivadienė made over thirty large exterior and interior panel paintings from copper and on brass. But her chamber metal plates have been displayed at numerous group and personal exhibitions in Lithuania and Estonia, they have been in possession of the Lithuanian Art Museum, the Embassy of Estonia in Lithuania, the President Office of the Republic of Lithuania, Lithuania Money Museum, the Estonian Museum of Applied Art and Design in Tallinn.

The group exhibitions of Estonia-born artists living in Lithuania were held in Rakvere, Pärnu, and Narva in 2003–2004. The works of the following artists were displayed: Tiiu Ene Vaivadienė (metal plates), Riina Ernesaks-Nedzelskienė (water colour), and Ilmar Oss (painting). In 2005 these exhibitions were held in Estonia Concert Hall and Dolores Hoffmann Gallery in Tallinn.

Numerous exhibitions dedicated to the Estonian history and diplomatic relations have been conducted in Lithuania. Numerous Estonian artists have also been presented here.

Introduction of the Estonian art in Estonia has been actively dealt with by a member of the Estonian Society in Lithuania, art scholar and research fellow of the Lithuanian Cultural Research Institute Dr Pillé Veljataga (Pille Vāljataga), who

has written around 20 articles about the exhibitions of the Estonian artists that were held in Lithuania. Supported by the scholarship of the Cultural Endowment of Estonia, the art scholar published a series of articles introducing the Estonian art in Lithuanian cultural journalism issues in 2002–2003.

In 2007 she organized an exhibition of her mother's artwork at the gallery of the Lithuanian Artists Association. The exhibition was titled "In memoriam Tiju-Ené Vaivadienē". She also composed the

Ambassadors Jana Vanaveski and Valvi Strikaitienē at the opening of the exhibition on diplomatic relations between Estonia and Lithuania

Pille Väljataga at the Memorial Exhibition of Mother Tiiu Ene Vaivadienē

book "Tiju Ené Vaivadienē" (Vilnius: Inter Se, 2014). The presentation of the book was held at the embassy together with a mini-exhibition of artist's metal plates.

Speaking about literature Tiit Naber (the Ambassador of Estonia in Lithua-

nia in 2008–2012) emphasized Danutė Giraitė, "who made it into history of the Estonian-Lithuanian cultural relations. She translated "Tõde ja õigus" [Truth and Justice] into the Lithuanian language for the first time, it was in the year 2007. For most people it was a surprise as "Tõde ja õigus" was already translated into the Lithuanian language in the early 1950s, but the translation was made from the Russian-language book. Danutė translation was the first translation of the Estonian-language "Tõde ja õigus", and for this she was awarded with the Translation Prize of the PEN Club of Lithuania".

In the spring of 2018 Danutė Sirijos Giraitė received one of the annual awards of the Cultural Endowment of Estonia in the area of literature. To be precise, in 2017 she translated four Estonian novels into the Lithuanian language: Anton Hansen Tammsaare "Tõde ja õigus" [Truth and Justice] Part II and III, Rein Raud "Rekonstruktsioon" [Reconstruction] and Ilmar Taska "Pobeda 1946". Danutė has been translating Estonian literature for over 40 years. She was awarded with the 5th Class Order of Maarjamaa Cross (1999) for the mediation of the Estonian culture in Lithuania and the annual Juhan Smuul Literature Award (1986).

The following books have also been published in her translation: Eduard Bornhöhe "Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad" [Duke Gabriel and the Last Days of the Pirita Convent] (Gabrielis, 1978), Ülo Tuuliku "Sõja jalus" [Trampled by War] (1981), Juhan Peegel "Ma langesin esimesel sõjasuvel: fragmentaarium" [I Died in the First Summer of War] (1982), Jaan Kross "Keisri hull" [Czar's Madman] (1985), the collection of poems by Paul-Eerik Rummo (Saulėgrįžos šalis, 1985), Kreutzwald "Põhjakonn" [The Northern Frog] (1987), Oskar Luts "Kevad" [Spring] (1995), Emil Tode "Piiririik" [Border State] (1995), Eno Raud "Naksitrallid" [Naksitrallid] (1998), the collection of essays by Jaan Kaplinski "See ja teine" [This and the Other] (2001), Jaan Kross "Paigallend" [Flying in

Place] (2003), Andrus Kivirähk "Sirli, Siim ja saladused" [Sirli, Siim and the Secrets] (2010), Leelo Tungal "Seltsimees laps ja suured inimesed" [Comrade Child and Big People] (2013), Rein Raud "Vend" [Brother] (2014), Imbi Paju "Soome lahe õed" [Sisters Across the Gulf of Finland] (2014), and Kätlin Vainola "Lift" [The Elevator] (2016). On 24 February 2018 the debut novel of Ilmar Taska "Pobeda 1946" [Pobeda 1946] was presented at Vilnius book fair.

Aleksis Rannit (1914–1985) was a poet, a scholar in the areas of literature and art, who lived in Kaunas in 1940–1944, worked at the National Library of Lithuania and at the national theatre. He was married to opera singer Gračina Matulaitytė. During Kaunas period he translated a lot of Lithuanian poetry into the Estonian language. He did particularly important work on introduction of the remarkable Lithuanian artist and composer Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, who attempted to unite the two arts – painting and music – in his creative work. For his activity Rannit was acknowledged with Henrik Visnapuu Literature Award (1973) the award of the Estonian Culture Foundation (USA, 1978).

Aili Erleman (1924–1967), Jüri Parijõgi's daughter, went to live to Šiauliai, Lithuania, after returning from Siberia. Erleman actively dealt with Estonianization of Lithuanian literature. Valvi Strikaitienė (born in 1937) followed in her steps. However, it was Mihkel Loodus (born in 1937) who made a tremendous contribution to translation of Lithuanian literature in Estonia. In 2013 Loodus was acknowledged with the Annual Award of Literary Translators of Lithuania.

The translator representing the younger generation Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė has translated the following books: Diana Leesalu "Mängult on päriselt" [Games Can Be For Real] (2010), Piret Raud "Printsess Lulu ja härra Kere" [Princess Lulu and Mister Bones] (2015), and Margus Karu "Nullpunkt" [Zero Point] (2016).

Tammsaare's books that have been published in the Lithuanian language also include "Põrgupõhja uus Vanapagan" [The New Devil of Hellsbottom] (from the Russian language Augustinas Gričius 1957), "Kõrboja peremees" [The Master of Kõrboja] (Astramskas 1960), and "Elu ja armastus" [Life and Love] (Kalm 1978). Other translations of Estonian writers that we could mention are: Mats Traad "Tants aurukatla ümber" [Dance around the Steam Boiler] (Kalm 1974), Aadu Hint "Tuuline rand" [The Windy Shore] (Kalm

Exhibition dedicated to the 98th anniversary of the Republic of Estonia at the embassy

Presentation of the book "Soome lahe õed" [Sisters Across the Gulf of Finland], from the left the translator Danutė Sirijos Giraitė and the author Imbi Paju

1975), Jaan Kross "Taevakivi" [Skystone] (Astramskas 1979), including the books by representatives of the younger generation, such as Rein Raud "Hector ja Bernard" (Brigita Urmanaitė 2006), etc. Certainly, Kreutzwald's national epos "Kalevipoeg"

Danutė Sirijos Giraitė and Ilmar Taska, being greeted by Valvi Strikaitenė, at the Celebration of the Anniversary of the Republic of Estonia in Vilnius

Užupis Constitution

did not remain without translation either (Justinas Marcinkevičius, 1963)

Quite a lot of children's books have been translated into the Lithuanian language. The translators are Aldona Kalm, Danutė Sirijos Giraitė, Vytautas Sirijos Gira, Rasa Unt, Eduardas Astramskas, Nijolė ja Ilmar Vananurm, Domas Lukšys, Jonas Kaušpadas, Viltarė Urbaitė, and Kristina Bykovienė.

Estonian children's writers have been translated into the Lithuanian language as follows: Aino Pervik: "Õhupall" [Balloon] (Kalm 1972), "Paula ja Patrik" [Paula and Patrick] (Urbaitė 2008), "Paula lõpetab lasteaia" [Paula Finishes Kindergarten] (Urbaitė 2008), Aidi Vallik: "Kuidas, elad Ann?" [How are you, Ann?] (Urbaitė 2005), Andrus Kivirähk: "Sirli, Siim ja saladused" [Sirli, Siim and the Secrets] (Giraitė 2010), Edgar Valter: "Pokulood" [Poku Stories] (Puokių istorijos, Urbaitė 2014), "Pokuraamat" [Poku Book] (Urbaitė 2008), Ellen Niit: "Suur maalritöö" [The

Great Painter] (Astramskas 1975), Eno Raud: "Karu maja" [Bear's House] (1974), "Sipsik" [Raggie] (Chapter 7), Unt 1965; Unt 2006), "Sipsik. Anu ja Sipsik" [Raggie. Anu and Raggie] (Unt 1982); "Naksitrallid" [Naksitrallid] (Giraitė, Gira 1998), Heljo Mänd: "Toomas Linnupoeg" [Toomas Little Birdie] (Nijolė and Ilmar Vananurm 1980); "Tuul peas" [Scatter-brain] (Unt 1966), Jaan Rannap: "Jefreitor Jõmm" [Yefreytor Jõmm] (Jefreitorius Jemas, Astramskas 1983); "Salu Juhan ja ta sõbrad" [Salu Juhan and His Friends] (Lukšys 1967); "Viimane Valgesulg" [The Last Days of Orlan – White Feather] (Kaušpadas 1973), Kätlin Vainola; "Lift" [The Elevator] (Giraitė 2016), Leelo Tungal: "Seltsimees laps ja suured inimesed" [Comrade Child and Big People] (Giraitė 2013), Piret Raud: "Härä Linnu lugu" [Mister Bird's Story] (Urbaitė 2013), "Printsess Lulu ja härä Kere" [Princess Lulu and Mister Bones] (Bykovienė 2015), "Natuke napakad lood" [Slightly Silly Stories] (Urbaitė 2018).

One Estonian dramatic play is staged in Lithuania every year.

An active cultural exchange is carried out within the Republic of Estonia 100 and the Republic of Lithuania 1000, various groups of performers from Estonia visit Lithuania: the National Male Choir, Estonia Opera and Ballet Theatre gave travelling show performances in May. A concert for the youngest audience, where children at the age of 0–6 years were invited, was conducted at Opera House of Vilnius. During the performance of the Estonian Opera Quartet the audience listened to pearls of classical music that were very suitable both for the babies to receive the first ever concert experience and for the parents to enjoy.

Numerous art exhibitions have been opened in Lithuania, and artists from Estonia also take part in these exhibitions. The art exhibition dedicated to Estonia and Lithuania was opened in the Lithuanian National Art Gallery in April. The exhibitors were Eglė Juocevičiūtė,

Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė, Kadri Asmer, and Raivo Kelomees. The Estonian and Lithuanian works of art dated by the second half of the 20th century that were displayed at the exhibition belong to private collectors of the both countries. In summer the exhibition of the 20th century Estonian and Latvian art was opened at M. Žilinskas Art Gallery in Kaunas. Among the exhibits there were works by Anton Starkopf, Eerik Haamer, Eduard Wiiralt, and Jüri Arrak.

The meeting point of Vilnius artists and figures of the sphere of culture is Užupis Republic. Estonia-born translator Annika Grišakov is also involved in the activity of the Republic. In 2013 President Toomas Hendrik Ilves, who was at the state visit in Lithuania, together with the President of Lithuania Dalia Grybauskaitė unveiled the Estonian-language plaque of the constitution of Užupis Republic.

During the recent year the Estonian Cinema Days (Estų Kino Dienos Užupyje) have been held in Užupis Republic. In 2016 the Lithuanian audience was able to see the films "Risttuules" [In the Crosswind] (Martti Helde, 2014), "Vehkleja" [The Fencer] (Klaus Hāro, 2015), "Varesesaare venelased" [The Russians on Crow Island] (Sulev Keedus, 2012), and "Uus maailm" [The New World] (Jaan Tootsen, 2011). In 2017 the viewers were offered to see "Disko ja tuumasõda" [Disco and Atomic War] (Jaak Kilmi, 2009), "Eestlanna Pariisis" [A Lady in Paris] (Ilmar Raag, 2012), "Polaarpoiss" [The Polar Boy] (Anu Aun, 2016), "Nõukogude hipid" [Soviet Hippies] (Terje Toomistu, 2017). Lately there has also been a possibility to see Elmo Nüganen' film "1944" on the big screen.

Nowadays Estonian students also have connections with students in Lithuania. Kaunas Corporation communicates with Estonian corporations; and the students' song and dance festival Gaudeamus is widely known. The first festival was held at Kassitoome in Tartu in 1956. The location of this year's festival was also Tartu.

A singer of the chamber choir of the University of Tartu Indrek Kalamees recalled the story of the blue-black-white flag at Gaudeamust in Vilnius during the time of the Singing Revolution, "If I remember it correctly, in the early spring of 1988 I bought silk fabric of the three colours at a fabrics shop on Tartu (indeed, they had the fabric in all the necessary colours!), and we sew the tricolour with mother's help. We first used the flag at Light Music Days in Tartu in April 1988,

Užupise Poster of the Estonian Cinema Days

Elmo Nüganen's Film "1944" in Vilnius

maybe even earlier. The worthy of attention episode in the story of this flag was participation in the students' song festival Gaudeamus in Vilnius (on 1–3 July, 1988). One evening, when we were out and about in the city, certainly proudly waving the flag, we needed to take a picture in front of the KGB Headquarters in Lithuania. Certainly, the officer on watch

RECENT YEARS

Singers of the Chamber Choir of the University of Tartu who participated in Gaudeamus in front of the KGB office in Vilnius

noticed us, snapped the flag out of our hands, and we were taken to the interrogation. Later we were handed over to Tartu University officials who, in their term, gave us a proper braiwash. The flag was given to university KGB people who did not have any intention to return it to me. Thus liberators became aggressors. We did not have any choice but to steal the flag from their headquarters, having done some prior observation and scouting. That was the first and only time I had ever stolen something.”

Toomas Kukk (the Ambassador of Estonia in Lithuania in 2012–2016) summarised his years in Lithuania as follows, “In 2012–2016 the varied and fruitful cooperation between Estonia and Lithuania continued. During these years Estonia and Lithuania became even closer and more important partners, and there were a few reasons for that:

Since 1 January 2015 Estonia and Lithuania have had the same currency – euro. The use of the same currency has boosted the development of business connections between Estonia and Lithuania, it simplified people’s travel between the two countries, and it also enhanced our cooperation in the European Union;

At the end of 2014 the liquid gas terminal began its work in Klaipėda harbour. Owing to this terminal the gas supply monopoly of the Russian Gazprom was over both in Estonia and Lithuania, and the price of natural gas for consumers decreased considerably;

Visit to the LNG Ship "Independence"

Ambassador Jana Vanaveski's festive gathering dedicated to the 100th anniversary of the Republic of Estonia that was held at the Embassy

The security environment has changed – the occupation of Crimea by Russia and the outbreak of the military conflict in East Ukraine in 2014 as well as the growing aggressiveness of Russia in the Baltic region have resulted in even closer Estonian-Lithuanian cooperation in the issues of foreign policy and defence;

Lithuania's presidency in the European Union Council in the second half of 2013 and Lithuania's non-permanent membership in the UN Security Council in 2014–2015 – these were two very

Society Chair Liia Urman at the Anniversary of the Republic of Estonia

Estonian Community of Lithuania Listening to the Anniversary Speech by Valvi Strikaitienė

important aims also for the foreign policy of Estonia, and thus Lithuanian experience has been very valuable for Estonia in our corresponding preparations”.

During the embassy renovation Jana Vanaveski (the Ambassador of Estonia in Lithuania since 2016) had to point out that “The second foretelling that col-

leagues told me already before my arrival in Lithuania has also turned out to be true: each diplomat who works in the Embassy in Vilnius soon becomes an expert in the sphere of energy production. This is exactly the sphere in which the Baltic States have to make a lot of considerable decisions together: desynchronization of electrical networks, LNG terminal, opening of the gas market, etc. Regional projects that come with a significant price tag and where the participants sometimes have different interests at stake are never from the easily done category.

The close communication between the states has continued. After the short period in the autumn of 2016, when neither Estonia nor Lithuania had the government at the same time, the traditional series of state visits was launched. During my first mission year, the President of the Republic Kersti Kaljulaid as well as Prime Minister Jüri Ratas and the Minister of Foreign Affairs Sven Mikser visited Lithuania. All the corresponding Lithuanian partners, in their turn, visited Estonia. I would point out President Grybauskaitė's state visit to Estonia that was held in June 2017. On the one hand, this visit was very business-like, on the other – extremely warm-hearted. I have special memories of the moment when President Grybauskaitė's eyes affectionately filled with tears for a moment when she was making a speech about the close relations between Lithuania and Estonia during the festive state dinner, which was noticed by a lot of guests at the dinner who were sitting close to the President.

The Estonian presidency in the European Union Council in the second half of 2017 was a totally new different challenge for our embassy. In addition to traditional meetings of EU ambassadors with President Grybauskaitė and Prime Minister Skvernelis we organized business lunch also with the Minister of Transport Masulis. Numerous events and seminars of all possible formats were held at the embassy premises. However, it is possible that the

Estonian presidency will be most remembered in Vilnius by the jazz-party that took place in Tamsta Club. The performance by the Estonian jazz-funk orchestra “Trump Conception” was attended by several ministers and Seim members, in addition to colleagues, partners, and friends – 200 people in total. It was a very lively and high-spirited event.

Looking ahead, it can be said that the incoming year is also going to be special in its own way. Both the Republic of Estonia and the Republic of Lithuania are celebrating their 100th anniversary. Right in January the National Male Choir is expected in Lithuania, in the spring the Estonia Opera and Ballet Theatre will also be visiting the country. This year will definitely be another one to remember”.

The Lithuanian Ministry of Foreign Affairs invited Estonia and Lithuania to the flag raising ceremony in Lukiškes Square at 12.00 on 24 February. The participants of the ceremony included the Seim Speaker, the ambassadors of other countries, the Lithuanian guard of honour, the Embassy of Estonia and numerous representatives of the Estonian community, as well as Lithuanian friends. In the evening Ambassador Jana Vanaveski held a festive gathering dedicated to the 100th anniversary of the Republic of Estonia at the Embassy of the Republic of Estonia. All the Estonians who the Embassy had contacts with were invited. The gathering was opened by ambassadors Jana Vanaveski and Valvi Strikaitienė; the latter made an emotional speech about the history of the Embassy of Estonia and the modern Estonian community. The guests sat together at festive tables, watched the anniversary day concert, and listened to the President's speech. The event was meant as a whole family gathering, so children, who were also invited, enjoyed watching Estonian cartoons. Being engaged in warm-hearted conversations, the guests made new acquaintances in the Estonian community and were happy to talk to old friends. The time flew. Addi-

Embassy Staff on the Festive Day

Anthem with the President of Estonia Kersti Kaljulaid

Guests at the Gathering

Republic of Estonia 100 Cake

Presentation of the Estonian Kroon Book at the Festive Gathering Dedicated to the 100th Anniversary of the Republic of Estonia

Guests at the Gathering

Guests at the Gathering

Republic of Estonia 100 Cake

tionally, the Chair of the Estonian Society of Lithuania Liia Urman presented the nostalgia-filled book “Eesti krooni originaalpangatähed 1991–2007 / Originals of the Estonian Kroon Banknotes 1991–2007” that had been presented to the Society. Three weeks before the 100th anniversary of the Republic of Estonia the overview book about the Estonian kroon reached the interested audience. The book was composed by Toomas Kull and published in an extremely small pressrun of 100 copies. One of these copies was presented to the Estonian Society of Lithuania. “The book is unique in the way that each copy includes eight original banknotes of the Estonian kroon,” the author of the book Kull said. “Under each banknote there is also the text saying which year the banknote was made in, whose signatures there are on the banknote, who designed it, and so on, the complete information”. The book is handmade in its own way, as all of the copies of the book were separately printed, numbered, and signed. The transparent insert sheets also have a peculiarly exciting story behind them: the sheets were made under the tropical sun of Nepal and they also include money particles. The book, which was published at the Librix Print print shop, was designed by Endla Toots, the texts were written by Eneken Helme and translated by Siiri Ollerma.

ESTONIAN COMMUNITY IN LITHUANIA

This book would not have been born without the Estonians living in Lithuania and their desire to preserve their national identity. Pille Väljataga, who arrived in Lithuania already in her childhood and has lived, studied and worked here, has the following thoughts about being an Estonian in Lithuania, “Modern discourses about the national identity often speak about the relations between the European identity and the national identity. About their match or conflict. It is one issue if we talk about the immigration of a nation with a strongly different culture and religion, as well as about a large diaspora, as it happens in countries of Western Europe. The relations between

Estonian Community's Christmas Party at the Embassy

Estonians, Latvians, and Lithuanians are a different issue. There are more similarities than differences between the identities of these nations already due to the fact that we have a lot of common points in our history: the Soviet occupation, Stalinist repressions, the time of the Khrushchev Thaw, long years of stagnation, the “Perestroika” period, and the fight for freedom. During the whole of this time people had to come across the dilemma of conformism and non-conformism, the publically told lies and the exchange of thoughts that they were engaged in with friends in a kitchen corner till the middle of the night. During the decades of the Soviet occupation the national self-consciousness

Christmas Party, Anne and Rein as Christmas Elve

was the counterweight to becoming the homo sovieticus. This got imprinted to the historic memory of our nations, and Lithuanians understand why the Estonian ethnic minority in Lithuania considers it so important to preserve their language, to teach this language to their children, and to communicate with each other. The deep dimension of the national identity is vital in the memory of both Estonians and Lithuanians and it brings our peoples closed to each other”.

During the recent years the number of the Estonian citizens in Lithuania has increased. If according to the census of 2001, 58 citizens of the Republic of Estonia and two people with the both Estonian and Lithuanian citizenship lived in Lithuania, then as of the early 2017 the data of the Population Register stated that there were 220 Estonian citizens in Lithuania. At the same time, the number of Estonians has decreased: if during the census of 2001 the number of people who considered themselves Estonians was 419, then at the census of 2013 only 350 identified themselves as Estonians. According to the census data, Estonians are the most educated ethnic group in Lithuania, as 90% of them have higher education.

The Estonians living in Lithuania today recalled their first get-togethers, for instance, Valvi Strikaitienė said the following, “In the 1960s Mall, Aksa, Liivi, and myself started to communicate actively. Liivi and Aksa had known each other before. Then younger people, Anne

Children's Performance at the Christmas Party

and Liia who had studied here, joined us. Meanwhile we were joined by artist Tiit-Ene Vaivadienė, whose husband was Lithuanian. The late 1960s can be considered the beginning of the Society's activity, as the time when we began to get together. At the time the Society was not registered. We had networking, as this is called nowadays. One person knew somebody, another person knew somebody. We called each other. I remember that three times we had a meeting at a café. Then we already had younger people in our network. I remember that one of them was a metal artist. Her husband died, and she left. She would call Liia a young French woman. Then Rein came, and the second Rein, and Anne. Helmut was and still is an absolute treasure – a military man. His wife is Lidia. In order to establish and officially register the Estonian Society we composed the statute”.

Today the central point of the Estonians living in Lithuania is Vilnius, where the Estonian Society of Lithuania was officially registered for the first time (in 1987 at the Lithuanian Ministry of Culture and in 1989 at the Ministry of Justice). The first Chair of the Society was Valvi Strikaitienė, who then became the Ambassador of Estonia in Lithuania, which is the reason why she had to resign from her position in the Society. Liia Urman was elected as the new Chair, and she has been in the position up till now. During the early days of the Estonian Society of Lithuania, the number of its members was around one

Estonian Society of Lithuania on the Independence Day of Estonia on 24 February 1990

hundred, in its best times the Society had even 140 members. At the beginning of 2018, 31 people belonged to the Society as taxpayers, although the organization is in contact with over 80 Estonians.

The early years of the Society were characterized with active political activity, as at the time the society pressure was to “do the Estonian thing”. The official establishment of the Society happened on the back of the so-called new national awakening, when in the process of the collapse of the Soviet Union people stated to emphasize their origin. Thus a lot of the Society members had said that at the time “being Estonian was a profession” and they “were proud to be Estonians”.

Gaining of the independence of the Baltic States was the supreme goal, where it was necessary to take the Estonian flag to each event that required independence and supported the independence of Lithuania. Liia Urman recalled, “The early years were especially interesting, a lot of people participated in the activity of the Society, the organization was popular. There were politically interesting things, and at the time politics was popular. The Estonian Society of Lithuania also issued the so-called Rumessen passports”. They were identification cards of Estonian citizens the use of which was decided on during the session of the Estonian Congress IV in Tallinn on 16 March 1991. The validity of the document ceased on 8 April 1992, although later it helped a lot of people in obtaining of the Estonian citizenship.

Members of the Estonian Society of Lithuania

Ülle Damasickienė spoke about the same period as follows, “In the early years of ESL, the Society members participated in all the events possible (mass meetings, disputes, conferences, etc.) to support Lithuania's striving for independence. It was very important, as information channels were trying to show the resistance of other nationalities living in Lithuania. Certainly, the Estonian Society of Lithuania also participated in the Baltic Chain”.

Although today there is not need for active political advocacy, the Society still voices its opinion, for instance, on the issue of opening of the Polish university in Lithuania or in the sphere of the Lithuania language policy. Up till now the latter has been a concern for a lot of Estonians who required their names to have original spelling. Although Lithuania is trying to present it as the Polish people issue only, in fact the problem confronts other nationalities as well. In the conversation circle Ülle Damasickienė told the story of her first name and about the long time it took her to fight for the spelling of her name. As there is no Ū letter in the Lithuanian language and the language rules do not allow for double consonants, then it was suggested to spell the name as “Ule” in the passport. The war ended with the compromise that Ülle did receive two “l” letters. However, due to the fact that the passport printing machine did not allow to print the Ū letter, then the long Lithuanian U became the first letter of the name. Thus, in the passport she is Ülle. Pille

Estonian Community at the Celebration of the Anniversary of the Republic of Estonia at the Embassy

Badge of the Estonian Society of Lithuania

Väljataga mentioned that she had been able to keep the double “l” letters in her first name, but the “ä” and “e” letters had been changed to more Lithuanian-like letters – Pillė Veljataga.

Indeed, politics was one of the reasons for becoming a member of the Society. Marju Šlapikienė claimed that “there was no other way, especially in those new times”. However, Daina Klovienė recalled that “in the early 1990s I once read in a newspaper that Estonians and Lithuanians had a meeting point. I went to the place that was in the advertisement. At that time there was the Peoples’ House, and Estonians and Lithuanians shared a room there. When I was going to the

meeting, my thought was to check if I had not forgotten the Estonian language. The language developed, new words came in.” Gintaras Naudžiūnas has the following memories, “It happened in the early 1990s. My father and mother had a friend who worked at the Lithuanian Red Cross and had some connections with church. He visited our Estonian relatives. When my mother passed away, he invited Estonians from the Embassy of Estonia to the farewell ceremony. He even invited a representative of the Embassy to the funeral. There my wife and I received an invitation to Estonians’ events. And in December of 1993 we had the first meeting with Estonians at the local Teachers’ House. We were together with Germans; it was a joint Christmas party of Estonians and Germans. From that time on, unless we are at work, we try to be with Estonians every year”.

“Oh, it was great. I had very good mother-in-law. She told me that the newspapers were writing about some Estonian society that was being established. That is the way I ended up joining the Society – owing to a newspaper advertisement and my mother-in-law guidance. I took part in the establishment meeting,” Urmas Merila revealed. Rein Talimaa adds, “The first Estonians I met here, in Lithuania, were Aksa and Valvi. My family was friends with Aksa’s family, we celebrated holidays and anniversaries together. Valvi was the person who introduced Estonians to one another. The establishment of the Society happened with the historic changes in the late 1980s. Valvi was also the first Chair of the Estonian Society of Lithuania. During the early years of the Society she had a lot of work. I tried to help her as much as I could. We had meetings with other societies then. I remember our great gatherings with the Latvian and German societies.”

The Society voice band and accordion player Arvo Kunder are also warmly remembered. The singers in the band were Arvo’s wife Laine, Helmut, Urmas, Urmas’ wife, and Rein. The band’s activ-

ity began in 1998 on the premises of the Blind Association, as the director of the band was the musical director of the association. In 1999 the singers participated in the Song Festival in Estonia, which celebrated the 130 anniversary of first Estonian Song Festival. “Singing under the song arch was a big moment for Estonians, and two blind music lovers were also able to participate in it”, that is the way the big event was recalled. In 1999 the band performed Estonian songs at the Lithuanian television, one of the songs was “Aisakell” [Jingle Bells]. The repertoire of the band included folksy songs that had always been a part of Estonians’ lives and celebrations.

Society members have more vivid memories of the ESTO Days that were held in Riga in 2005, “Usually these days were held somewhere far away, only Riga was so close that we were actually able to afford to go. We went there by van, which was full. It was the first time when we were able to feel the smell and vibe of ESTO. We especially liked the ESTO procession around the Old City, and even the traffic was suspended to let the participants make their way.” The procession in Riga started in front of Riga Congress Centre and led to the Freedom Monument where the participants laid wreath and the orchestra played. 2500 people are estimated to have participated in the procession. Four years later Liia Urman together with her husband and the then Ambassador Alar Olljum, who sang in European Choir of Estonians, participated in the ESTO Days held in Münster.

Midsummer days are often recalled among earlier events of the Society, “We used to have big celebrations of the Midsummer Day before Midsummer Days of the Nordic Countries were introduced and these have now been held for the last five years. At first we celebrated the Midsummer Day with society members, and we organized these celebrations ourselves. Usually we would go to the countryside in the vicinity of Vilnius, where we

Liia Urman Together with “The Finnish Boy” Mart Oja

Society Voice Band at the Song Festival

would spend the evening with our families. We made fire, danced, sang songs. I have vivid memories of one Midsummer Day celebration by the lake. It seems that all of us went there, as we even had hotel rooms booked”.

Baptizing on 24 February of 1996 is remembered by a lot of local Estonians as a more personal event. “At a certain point people had the question if anyone would like to get baptized. There were about 16 people who wished that. The people walked towards the altar wearing light-coloured clothes, mother and child side by side. People cried, there were a lot of people. It was a very unifying and warm-hearted moment, and our Godparents came to stand behind our backs”, one of the baptized recalled. The famous in Lithuania chamber music orchestra conducted by Donatas Katkus played at the baptizing ceremony and Vicar Villu Jürjo arrived from Estonia for the occasion.

Up till present the vicar comes every year and ministers a service in Vilnius Lutheran Church. There has been great coffee drinking after the service in the building next to the church.

A lot of Estonians have had close connections with the local Lutheran church and have sung in the church choir. Rein Talimaa has also been the cantor and played organ. In the late 1980s he finally established connections also with the

Members of the Estonian Society of Lithuania at the ESTO Days in Riga

Midsummer Day of the Estonian Society of Lithuania

Estonian Evangelical Lutheran Church and brought a large amount of Estonian-language religious literature from Tallinn and materials for the Sunday school. The literature was distributed among Estonians.

A lot of descendants of Estonians have also become members of the Society.

They began to take interest in their roots only after their parents passed away, just like Gintaras Naudžiūnas recalled above. Pille Vāljataga also began to take part in the Society activity in a more active way after her mother's death. She started to organize exhibitions of her mother's works and to compose a book. Pille says, "My mother, Tiiu Ene, who had lived in Lithuania since 1958 and who did not have any friends or family left in Estonia, did not miss gatherings of the Estonian Society in Lithuania or events of the Embassy that gave her the possibility to speak the Estonian language. I felt bad because of the limited vocabulary, but it was a joy for my mother when the three of us – my mother, my little daughter and I – attended events of the Society."

Children have also been mentioned as a reason for joining the Society, as Sunday school events provide the local children with a good possibility to practice their Estonian language skills. The Sunday school was established owing to Liia Urman and to the possibility for children to go to the summer camp to Estonia. In Lithuania there were a lot of families that did not speak the Estonian language or spoke it from time to time, but the children had to speak at least some Estonian before coming to the camp. The children who had grandparents in Estonia mostly had good Estonian language proficiency. The children without grandparents would often lose the connection and became too focused on the Lithuanian language. The Sunday school introduces the Estonian culture, games, music, and also conducts dance lessons. The aim is to arouse children's interest towards Estonia and being Estonians. Informal gatherings are suitable for local children who have rather big age differences.

Here it is suitable well-timed to express gratitude to Elviira Kүүn, who taught the Estonian language at the University of Vilnius, and to Jane Kukkk, the wife of the former ambassador. They were teachers at Sunday school. Words of gratitude also go

to Anneliis Volmer, who studied at Vilnius Academy of Music, for organizing the song club for children. Now the events held at Sunday school are mostly family events where children are invited to participate together with parents. One father considered that participation in children's events was "educational and interesting for himself". A visit to the zoo, basket weaving, galosh painting, visits to sheep and goat farms, nature-themed games, quizzes and language days enrich the lives of local children and their parents.

The Society has also helped to send young people to study at universities in Estonia. Some of them have returned to Lithuania, some stayed in Estonia.

Who are they, these Estonians in Lithuania, on the 100th anniversary of the Republics of Lithuania and Estonia? To get to know better, we prepared survey forms that were distributed via the Estonian Society of Lithuania. The questions were about the personal, community life and the Society life of Estonians in Lithuania. The Estonians living in Lithuania have come here for different reasons. Very many of them came and remained here for love; another reason was work placement after graduation from university during the Soviet period. At that time people in love would choose Lithuania mostly due the possibility to find both work and the place to live for the both. For instance, some people recall that as it was difficult to find an apartment in Tallinn, they came to live to Vilnius, to the wife's homeplace. Some woman has also mentioned that when she got married to a Lithuanian, here mother said that the wife belongs with her husband and thus she went to live in Lithuania. Besides, not all deportees were able to return to their homeplace, which is the reason why on arrival from Siberia they would often choose places that were located close to Estonia as their new home. Mixed families that had formed in the exile also arrived here. The majority of former deportees chose their new homes in the areas located by

the sea. On respondent mentioned health problems as the reason for immigration to Lithuania and the local better climate as the solution to the problems. Nowadays people move to Lithuania because of work, and quite a few respondents also named the birth of child as the reason for coming to live in the country.

A lot of businesspeople have also moved here. In Lithuania there are also Estonian military personnel who rotate

Midsummer Days of the Nordic Countries in Lithuania

Baptizing at Vilnius Lutheran Church

here with families on the temporary basis. During a couple of recent years the families of the military personnel have been active participants in the children's events organized by the Estonian Society of Lithuania: they visited the zoo with Sunday school students and met with Santa Claus and Lotte during the Christmas season.

This summer they also organized a trip to the Cold War Museum and to the former nuclear missile base in Plokščiai, in Žemaitija National Park.

The range of Estonians' professions and obtained qualifications is very diverse. The more active group consists of people with mostly higher education and recognized specialists in their sphere. A lot of local Estonians have preserved

Pille Väljataga Together with Mother Tiiu Ene Vaivadienė and Daughter Agne

On the Day of Certificate Awarding at Sunday School, Valvi Strikaitienė makes a summary and hands certificates

contacts with Estonia, representatives of the research sphere have written articles together with Estonian colleagues and attended scientific conferences of the both countries. Specialists in the sphere of construction have brought Estonian capital and knowledge to Lithuania. According to the survey forms, the respondents are representatives of the following profes-

sions: a doctor, historians, art scholars and an archivist, a journalist, a geologist, a mathematician-software developer, a state official of Lithuania and an employee of the embassy, a construction engineer and construction project manager, an organization manager, military personnel, an ichthyologist, translators and guides, lecturers, businesspeople, and tourism managers. Other specialists we have information about are a business lawyer, CEOs, construction workers, stairs specialist, textile designer, advertising specialists, etc.

Some of the Estonians have work-related connections to Estonia; there are some representatives of Estonian enterprises, people working with Estonian tourists, translators as well as people working remotely. For instance, the content of publications of one Estonian museum has been made in Lithuania for the last seven years.

The people who filled-in the survey forms are socially active, in addition to the Estonian Society of Lithuania, they also participate in activity of professional societies and associations, are members of the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania. Some people who live in the countryside are also members of local societies. The people are nationally wakeful, and they consider national values of both Estonia and Lithuania to be important, celebrating holidays of the both countries.

The local Estonians visit Estonia mostly in relation to work or on special family occasions (anniversaries, funeral), also during holiday or hobby trips and trips on school holidays and in order to meet with former classmates and other acquaintances. Memorial institutions in Estonia are often visited in relation to research work. The people who visit Estonia more frequently are families of the military and diplomatic personnel located in Lithuania who visit their parents and relatives and deal with work-related issues.

In general, there are a lot of home languages; mostly the families speak both the Estonian and Lithuanian languages and use Russian or English as the third language. The military personnel that rotate on temporary basis and families of the embassy staff certainly speak Estonian at home. It is quite usually for the families to use either two or even three languages at home. One of the reasons for that lies in the situation when the parents do not want their children to listen to poor Estonian or Lithuanian, and thus the parents' have chosen a third language to communicate with each other while each of them uses his/her mother tongue when speaking to the children. The Estonian language proficiency is also passed to the third generation, but not always. For instance, there are families where the children of one child speak the both languages, while no Estonian was taught to the children of the other child. The extent of being an Estonian differs depending on the family, "In the range there are, on the one hand, families where the Estonian nationality mother speaks Estonian to children regardless of the fact that the Lithuanian nationality father does not understand much, and, on the other hand, families where the Estonian identity has to be discovered and preserved by oneself", Pille concluded while sharing her ideas about the Estonian identity of the Estonians living in Lithuania and preservation of this identity. She adds that herself, "being the person with the double identity she was already sixteen when she realized that the balance of the both parts was important for the sake of preserving her mental health".

If in the 1960s Estonians' gatherings were also more of the family style ones, then today family friendship is rare. People have contacts, but they were established decades ago. The only exception is the Estonian military personnel who are grouped in the vicinity of Kaunas, where they actively communicate with

one another in a small community of military personnel. This is the reason why the events organized by the Estonian Society of Lithuania or the embassy are one of the places for getting together. The participants of the event differ depending on its content.

During the holidays celebration one can observe a small Estonian-Lithuanian "clash of cultures". The important different

Basket Weaving at Sunday School

Society Chair Liia Urman with Grandchild and Lotte at the Christmas Party

is the celebration of the Christmas Eve according to the Estonian or Lithuanian tradition, i.e. "black pudding and roast" versus the so-called "herring party", with mushroom and fish dishes on the table. During the Christmas season people are often asked about the way they celebrate Christmas or involved in discussions about how they supposedly celebrate

Christmas Eve the Estonian way while the people who have started the discussion do it the Lithuanian way. Thus, the respondents of the survey also mentioned if they celebrate Christmas and Easter according to the Estonian or Lithuanian tradition.

Both Estonian and Lithuanian legal holidays. Besides the anniversaries of the republics the important holidays are the Anniversary of the Coronation of King Mindaugas, Midsummer Day and the

Toomas Hein together with Children at the Christmas Party

Siim Krispin together with Family at the Christmas Party

Victory Day. Mother's Day can be celebrated twice in a row with just a week between the holidays. During the recent years the Estonians living in Lithuania also try to watch military parades in Estonia and the celebratory events dedicated to the anniversary of the Republic of Estonia. On anniversaries of the Republic of Estonia representatives of the Estonian

community are also invited to the Ambassador's reception, in 2018 there was even a separate festive gathering for the Estonian community. The participants of the gathering also watched the anniversary concert and listened to the speech made by the President of the Republic of Estonia Kersti Kaljulaid.

Cuisine and food play an important role in people's lives. The older generation pointed out such dishes as salted Baltic herring and sour milk, oat kissel, bread pudding, and semolina mousse. Other often mentioned dishes include kama [a sort of cereal]; marinated spicy Baltic herring; black pudding with "brown potatoes" and red bilberry jam; mulgikapsad [sauerkraut stew] and potato salad. Few people recalled dumpling and meatball soup; sauerkraut soup with beef and cereal; minced meat or mushroom sauce; rosoljee [the Russian salad]; turnip; Estonian meat jelly; vendace.

The respondents did not say much about cooking, but, for instance, Greta Urman tells the following, "Meat and potatoes are always on the table. We often cook dishes of our Estonian grandmother and the dishes from childhood that we used to eat when we lived in Estonia: kama, semolina crème, flatfish, Baltic herring sandwiches with egg spread. We surely miss Tallinn pastries and pies." "Pies and pastries cooked to Mom's recipes fish dishes, dishes from sour milk /.../ cloudberry jam or fresh cloudberry – it is sad to live without them", Mari-Liis Paaver wrote. Everyday meals of the author of the given book also include Estonian-like dishes starting from pea, dumpling or meatball soup and finishing with meat and blood dishes, "As we began to keep sheep in order to culturalize the environment, we make black pudding and knodles, meat jelly, pate, and roulades from lamb. We need to appreciate the meat we receive from our sheep to the fullest extent possible".

Concerning the Lithuanian food culture the respondents point out mush-

room dishes, cepelinai (potato dumplings stuffed with minced meat or cottage cheese that are served with cold-smoked meat and onion sauce and sour cream), kastinys (salty entrée made from sour cream, sour milk and butter with added garlic and cumin seeds) with oven roasted potatoes, potato pancakes, potato sausages (vederai), Žemaičių pliene (mash potato cakes with minced meat stuffing and with sour cream), and certainly cold beetroot soup (sour milk soup with beetroot and cucumber). The dish that the respondents mention in the desserts category is apple cheese (the dessert made from slowly cooked apples that are dried in ramekins).

The treats that are taken for a visit to Estonia are Vilniuse bread, šakotis [traditional Lithuanian cake], Lithuania-produced delicacies (cheese, jerked or cold-smoked sausage), sweets ("Vilnius" or "Čiurlionis" sweets or sweets produced at "Ruta" factory), and alcohol (e.g. liqueur made from plants), Švyturys Extra beer, as well as such delicacies as marinated beetroot, cottage cheese, cottage cheese, apple cheese and the "Skrudėlynas" (ant hill) dessert. Lithuanian souvenirs include Zalgiris [Lithuanian basketball club] souvenirs, "Utena" knitwear, souvenirs made from wood, publications about art, calendars, and "if there is an important event coming, then some silver or amber jewelry".

Everyone's favourite Estonian products include marinated spicy Baltic herring, Kalev sweets, black pudding, Põltsamaa strong mustard. Other mentioned treats are black knodles, maltose, "Tallinna" biscuits, Estonian alcohol ("Vana Tallinn", "Kännukukk", "Kristallkummel"), as well as "Linette" lingerie, pastries, smoked sausage and craft beer. A lot of people's favourite Estonian products are sold in different grocery chains, thus there is often no need to travel to Estonia to purchase favourite sweets or kama. On the other hand, home-made produce and produce that tastes like it used to in childhood can be brought from Estonia.

The existence of the Embassy in Vilnius is considered highly important. The local Estonians claim that they cannot imagine the local life without the Embassy, as "it gives us confidence, often helps us with organization of events, and a lot of ESL events are actually held at the Embassy of Estonia in Vilnius". Additionally, people emphasize the consular support the Embassy offers, although, there has been a slightly disappointed opinion that "local

Participants of the Christmas Party

Elections at the Embassy

front-line Estonians do not consider the Embassy to be interesting. This is just the place where (high-rank) guests arriving from Estonia find their way. If necessary, the Estonians are invited as audience".

Introducing Estonia to Lithuanians is a part of being an Estonian. Ülle Damasickienė writes, "I always try to give detailed answers to questions that are interesting

to Lithuanians. I have searched for material for radio programmes and press, organized excursions to Estonia for my colleagues, translated materials about Estonia from the Estonian into the Lithuanian language. I have organized exhibitions dedicated to relations between Estonia and Lithuania. These exhibitions

Introducing Estonia at the Midsummer Days of the Nordic Countries, from the left Judita Malininaitė, Laura Pakaste, Kaire Varma-Gilys, and Božena Lotužienė

Siiri Bačiauskienė in her family circle, from the left her fourth daughter Kristina Bačiauskaitė-Bykovienė, who translated a lot of Estonian children's books into the Lithuanian language

were held in Tallinn and Kaunas. I am a member of the Lithuanian Association of Archivists (before my retirement I also used to be a member of the Board). People mostly tell about Estonia within their circle of acquaintances or to their colleagues, although they also find that "Estonia does not really need to be introduced" as there is plenty of information about Estonia in the local media.

Introducing of Estonia was more important especially in the 1990s; Siiri Bačiauskienė writes about this period as follows, "Years of working as a state official and researcher often meant trips abroad, interesting and with different aims. I used every possibility to introduce our republics, to the fullest extent and in the covering every aspect way, to the representatives of the foreign countries who I came across with. The majority of these people had never heard about these countries before and did not know they existed. The opposing party always showed sincere interest". As a state official of Lithuania, Siiri also participated in numerous international, regional, and national working groups and committees that were composed and managed by the Directorate-General for Energy and Transport of the European Commission and governmental institutions of the Baltic countries. In 1990, within the frames of the activity of the Estonian Society of Lithuania, she was an interpreter/assistant to journalist Clare Thomson, who lived in London. She wrote the book "The Singing Revolution. A journey through the Baltic States". Then Siiri also acted as an interpreter for her interviews with numerous state and cultural figures in Vilnius and Tallinn".

Nowadays age or health issues, long distance, work or lack of suitable events are named as reasons for not participating in the activity of the Estonian Society of Lithuania. Communication in the mother tongue is considered the main value of the Society. It is very important for almost all the Society members. "The main thing is to get together and talk", Greta Urman finds. Ülle Damasickienė writes that "unfortunately, participation in some events of the Society is rather passive. There have been some really good events with a very small number of participants. Some of Society members live far from Vilnius (in Kaunas, Klaipėda, etc.). It is complicated for them to take part in Society events. The elderly often remain uninvolved due to health issues. Younger members are interested

in other things and, indeed, there are not many young people in the Society. The Society is getting old". The words said by a lot of people reveal yearning after the old days when the Society was established and its activity was more intense. Maie Varanka recalls that "the first impressions of the Society were very good, people would get together often. It felt good to speak Estonian in a strange land. I have memories of Christmas parties, watching Estonian films, meetings with a lot of famous Estonian people".

"Sunday School is important /.../ I highly value evening meetings with invited speakers who were famous Estonian people (lecturers, actors, singers, handicraft professionals). I find the other aspect of the ELS activity – introducing of Lithuania and Lithuanian heritage to the Estonians living here – to be important as well. I know Estonians who even a couple years ago said that they had not visited any museums in Lithuania and they said that having lived in Lithuania for decades", Ülle Damasickienė, who is the member of the ESL board and organizer of numerous events, says.

As usually, the activity of the Estonian Society of Lithuania causes different reaction among Society members. The majority is satisfied with the activity in the Estonian way or also slightly critical. For instance, one Society member was upset about the large-scale Christmas parties, but in reality events of the Christmas season are, besides the anniversary of the Republic of Estonia, the gatherings that attract the highest number of the Estonian community representatives and have given positive emotions to lots of people.

The time and possibilities change, but the offer of communication in the mother tongue has been and remains one of the most important tasks of the Society, because as Ülle Damasickienė has said, "It is important for me not to lose the connection to Estonia. The possibility, other than summer visits to Estonia, to speak the Estonian language more frequently and to find friends among people of my nationality."

In addition to organization of events for Society members, the organization has also dealt with research of the local Estonians. The project "Search for Archive Material on the Topic "Activity of the Estonian Society of Lithuania in 1928–1940" was carried out in 2016. Within the frames of the project the materials of the State

Bread Day of Ethnic Minorities in Lithuania

Estonian Society of Lithuania at the Song Festival Procession "the Republic of Lithuania 100"

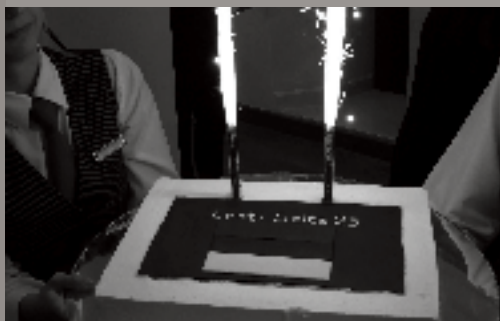
Archive of Lithuania were digitalized. The continuation of this project is the given book about the story of the Estonians in Lithuania, which is financed by the project, membership fees, and subsidies. The Society has also been dealing with collecting of stories of its members. The Estonian-language interviews of the series "Minu lugu" [My Stories] can be listened to in the YouTube environment under the keyword "Liia Urman" (last accessed on 22.01.2018).

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

The activity of the Estonian Society of Lithuania is coordinated by the five-member Board that is elected for the three-year term by Society members. The members of the current Board are: Chair Liia Urman, Deputy Chair Ülle Damasickienė, Board members Pille Väljataga, Julia Boikova, and Margus Kesa. The honorary member of the Board is one of the founders of the Estonian Society in Lithuania and its Chair for many years Valvi Strikaitienė.

Members of the Estonians' Society of Lithuania have received awards and honourable mentions for their activity from both Estonia and Lithuania. The first chair of the society, who held the ambassador's position, Valvi Strikaitienė was awarded with the 2nd Class Order of the Lithuanian Grand Duke Gediminas (1996) and with the Lithuanian Order of the Diplomatic Start (2010).

The Republic of Estonia acknowledged him with the 3rd Class Order of the White Star (2006). The treasure of the Estonian Embassy Anne Jagminienė was acknowledged for her service for the Republic of Estonia and the Ministry of Foreign Affairs and awarded with the Siler Badge of the Ministry of Foreign Affairs (2014) and the 5th Class Order of the White Star (2013). The current chair of the society Liia Urman was also awarded with the 4th Class of the Order of the White Star (2004).

Honourable mentions of the Lithuanian Ministry of Culture were given as acknowledgement to Liia Urman (2011, 2014, 2015), Ülle Damasickienė (2014) and Pille Väljataga (2014), and the Estonian Ministry of Culture acknowledged Liia Urman with a honourable mention (2014). Honourable mentions of the Lithuanian Department of Ethnic Minorities under the Government of the Public of Lithuania were given as acknowledgement to Liia Urman (2003, 2018), Margus Kesa (2015) and Ülle Damasickienė (2016). By now (2018) the Government of the Republic of Lithuania has awarded Liia Urman with the Golden Order for Merits to Lithuania.

The current Chair of the Society Liia Urman started management of the Society as a very valuable part of her life, already decades ago, "I had management experience and I have also participated in activity of Sajudis [public political organization of Lithuania]. I knew the people, and somebody just had to do it." Under her leadership the Society has been active both in the Organization of Lithuanian Ethnic Groups and the Estonian World Council.

The Society has organized joint exhibitions together with the Organization of Lithuanian Ethnic Groups. The exhibitions were held in Vilnius local government and in the Town Hall. The Tolerance Day of ethnic minorities was also held at the Seim. We are represented in different delegations, for instance, in the European Parliament, the office of the President of Latvia and in Kassel in Germany, where we participated in the city festival, discussed possibilities for cooperation, and signed the cooperation agreement. Estonians are visible and active in the activity of ethnic minorities. We always participate in joint events of ethnic minorities, for instance in annual Bread Days. We took part in the song festival "At the Nations' Market" that was dedicated to the 100th anniversary of the Republic of Lithuania and in the song festival In addition, Society members have taken part in English and Lithuanian language learning training at the House of National Communities.

In 1999 Liia Urman, as the ESL Chair, was invited to participate in the Estonian World Council conference for the first time. The conference was held in Tallinn. In the following year ESL was treated as a rank and file member of the organization that has the right to participate, but does not have the right to vote. After a while the Society became a full-fledged member, and Liia is a member of the Council Board. „Up till now we help to solve issues regarding being an Estonian around the whole world and to unite and coordinate Estonian communities abroad“.

Moreover, the Estonian Society of Lithuania is also a member of the Chamber of Estonian Societies in Europe. On the eve of the 30th anniversary of the Society, we are asking Liia for some concluding words to make a brief summary of the Society activity, "Although the number of the Society members is rather small, it is extremely important for the Society to have activity, to hold events and gatherings. During the recent years we have done cooperation with the Embassy and the University of Vilnius in order for our – Estonians' – activity to stand out more.

Celebration of the 25th Anniversary of the Estonian Society of Lithuania

One of the most important of the recent events is the project of the celebration of the 100th anniversary of the Republic of Lithuania. The project was initiated by the National Broadcast of Estonia, and within the frames of the project Lithuania was introduced to Estonian viewers. Members of the Society were honoured and happy to assist in carrying out of the project.

On 24 February 2018 representatives of the Estonian Society of Lithuania were invited to take part in the programme of the National Broadcast of Lithuania that was dedicated to celebration of the 100th anniversary of the Republic of Estonia. Three members of the Society took part in the programme, and they have a detailed overview of the activity of the Estonian Society of Lithuania.

Together with Latvians we were among the first ethnic minorities to register their own society. We would still compare who was more active and stood out more. Up till now the Estonian Society has been one of the most active and visible ethnic minority societies in Lithuania. Initially the Society had around one hundred members, on its best days the number was even around 140 people. The time moved on and for the better, people gained confidence and somehow became more passive. Years went by, parents got tired, the medium generation worked and brought up their children. Not everybody is interested anyway. We lack people who would take the initiative. I work with various foreign organizations and in a lot of situations it is just easier for me to find a solution and financing. I have developed the project-based activity, we use almost all possibilities. I have repeatedly said that we just need to be given an idea, and we will find the money.

However, Estonians typically have little sense of solidarity, we cannot change people. Estonians are already such a reserved nation. But if there is trouble, they gather together and then no one would say that they do not have time. If necessary, then we are together".

We believe that our descendants and we have enough strength and desire to continue doing the Estonian thing in Lithuania. We have enough people who preserve being an Estonian at their homes and will not allow themselves to lose their roots.

This book is one milestone that perpetuated slices of our history, the history of Estonians living in Lithuania. In this way both our descendants and ourselves now have a possibility to understand and comprehend our history".

- 1 August Torma (19.02.1895 Voltveti vald – 12.03.1971 London; kuni 1940 August Johannes Schmidt). Õppis aastatel 1914–16 Peterburi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas ja 1924–28 Tartu ülikooli õigusteaduskonnas. Aastatel 1916–17 oli ta Esimeses maailmasõjas, 1917–18 sõjavangis Austrias, 1918–19 teenis Arhangelskis Briti Põhjakorpuse staabis. Aastatel 1919–21 oli ta Eesti Vabariigi sõjaväeline esindaja, 1921–23 *chargé d'affaires* Leedus. Aastatel 1923–27 oli ta välisministeeriumi poliitilise osakonna juhataja, 1924–25 *chargé d'affaires* Pariisis ja Brüsselis ning 1926. aastal Moskva saatkonna nõunik. Aastatel 1927–31 välisministri abi. Aastatel 1931–34 saadik Itaalias ja Šveitsis ning alaline esindaja Rahvasteliidu juures, 1934–71 saadik Suurbritannias.
- 2 Julius Seljamaa (8.04.1883 Sindi – 17.06.1936 Tallinn) oli eesti ajakirjanik, riigitegelane ja diplomaat. Õppis Riias õpetajate seminaris, oli Taali ministeeriumikoolis õpetaja ja juhataja, hiljem Rakvere haridusseltsi kooli juhataja. 1914 siirdus Peterburi, õppis 1915–18 Peterburi ülikoolis õigusteaduskonnas, töötas Pealinna Teataja toimetuses ja Venemaa IV Riigiduumas ajakirjanikuna. Ta oli 1917 Eesti Vabariiklaste Liidu ja Ajutise Maanõukogu liige, 1918–21 Vaba Maa peatoimetaja. Diplomaatiliselt karjääri alustas 1918. aasta veebruaris Eesti esimese välisdelegatsiooni (1917–18) liikmena, esindades koos Johan Laidoneriga Eestit Nõukogude Venemaal. Osales Eesti-Vene rahuläbirääkimistel. 1922–28 oli ta saadik Lätis, 1925–26 Leedus ja 1928–33 Nõukogude Liidus. 1933–36 oli välisminister (1934. aastal lühikest aega ka peaministri asetäitja). Seejärel nimetati ta saadikuks Rooma.
- 3 Oskar Õpik (8.06.1895 Kunda – 20.11.1974 Põhja-lirimaa), õppis Tartu ülikoolis õigusteadust. 1921. aastast välisministeeriumi teenistuses, töötas mitmetes saatkondades erinevatel ametikohtadel ja oli välisministeeriumi erinevate osakondade juhataja kt. Kaunases viibis nii asjuri kui saadikuna. Juunipöörde ajal oli saadikuks Pariisis. Pöördus Eestisse tagasi Saksa okupatsiooni ajal ja 1942. aastast oli Eesti Omavalitsuse Kohtudirektooriumi juht. 1944 lahkus Saksamale, hiljem Norras, Hispaanias ja Põhja-lirimaal.
- 4 Heinrich Laretei (4.01.1892 Õisu – 3.04.1973 Stockholm). Õppis Pärnu Poeglaste Gümnaasiumis ja kuni I maailmasõja alguseni Peterburi ülikoolis. Astus vabatahtlikuna Vene armeesse, osales 1914–17 I maailmasõjas. 1917–18 Eesti Komitee (Petrogradis) sekretär ja Eesti Sõjaväelaste Keskkomitee (Petrogradis) esimees. 1918–20 osales Vabadussõjas, augustist 1920 arvati reservi kaptenina. 1920–23 õppis Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas. Oli Riigikogu II ja III koosseisu liige, 1925–26 põllutöö- ja 1926 siseminister, 1926–28 Eesti saadik NSV Liidus ja 1928–31 Leedus, 1931–36 välisministeeriumi poliitilise osakonna direktor, 1933–36 välisministri abi, 1936–40 Eesti saadik Rootsis, Taanis ja Norras. Keeldus 1940 Eestisse tagasi tulemast, mõisteti tagaselja surma. Aastast 1940 pidas Rootsis aiandusäri. Oli Eesti Rahvusfondi ja Rootsi Eestlaste Esinduse rajajaid, ajakirja Rahvuslik Kontakt toimetajaid.

5 Johan Leppik (28.07.1894 Suure-Kõpu vald – 25.01.1965 Ryssby, Rootsi) oli Eesti arst ja diplomaat. Lõpetas 1912. aastal Tartu Aleksandri Gümnaasiumi ja 1918. aastal Tartu Ülikooli arstiteaduskonna. Alates 1919. aasta maist oli välisministeeriumi teenistuses viibides erinevates saatkondades erinevates ametites. 1924–27 oli ta Eesti saadik Poolas, 1931–36 Leedus ja 1936–40 Itaalias. Saatkonna likvideerimise järel jäi Rooma ning 1947. aastal läks Rootsi.

6 Aleksander Varma (22.06.1890 Harjumaa – 23.12.1970 Stockholm). Õppis 1914 Narva merekoolis, 1921–24 Tartu ülikoolis rahvusvahelist õigust. Välisministeeriumis asus tööle 1926. aastal olles nii juriidilise büroo kui ka administratiivosakonna juhataja. Oli 1931 Moskva saatkonna nõunik, 1933 Leningradi peakonsulaadi peakonsul, 1938–39 saadik Leedus, seejärel Soomes, kus jätkas ka mitteametlikult saadiku kohustuste täitmist. 1944. aastal oli sunnitud Soomest lahkuma, edaspidi elas Rootsis ja oli Eesti Vabariigi eksilvalitsuse liige.

7 Jaan Lattik (22.10.1878 Võrumaa – 27.06.1967 Stockholm) õppis Tartu Ülikooli usuteaduskonnas, 1908 sooritas konsistooriumi eksami, teenis erinevate koguduste õpetajana, oli nii haridus- kui ka välisminister. 1939–40 oli saadik Leedus, tuli tagasi Eestisse, kust hiljem põgenes Rootsi. Alates 1945. aastast töötas Stockholmi kõrgkooli arhiivis ja 1952. aastast kuni surmani oli koguduse emeritõpetaja Södertäljes.

8 Aleksander Jürgenson (20.08.1882 Sindi – 11.11.1936 Pärnu) oli õppunud Riia polütehnikumis keemiat, hiljem Tartu ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas ja Peterburi ning Berliini ülikoolis. Aastatel 1911–21 töötas erinevates Vene saatkondades. 1921–27 välisministeeriumi teenistuses, sealhulgas poolteist kuud asjur Kaunase saatkonnas alates 30.08.1923. Hiljem töötas keeleõpetajana Pärnus.

9 Hans Lohk (13.09.1867 Viljandimaa – 23.01.1942 Molotovi oblast), õppis Treffneri gümnaasiumis 1884–89, seejärel Tartu Ülikoolis meditsiini 1890–95. Ta oli tuntud Kaug-Ida ja Vladivastoki kaudu, kus ta aastaid arstina praktiseeris (1898–1923) ja hiljem Eesti saadikuna Kaug-Idas ja Hiinas (1919–23) teenis. Välis-Eesti almanakkides on tema poolt saadetud mitmeid kirjutisi sealsetest eestlastest ja eluolust. Pärast Leedus viibimist oli ta peakonsul Leningradis (1926–33), seejärel elas Tartus kuni vangistamiseni 1941. aastal.

10 Jaan Mahlberg (ka Maalberg, 27.02.1897 Valga – 18.01.1942, Sosva, Sverdlovski obl). Töötas 1914. aastast Tallinna postkontoris, osales I maailmasõjas põhjarindel ja Vene kodusõjas Tšehhoslovakkia korpuses ning valgete poolel Siberis ja Kaug-Idas. 1921–23 oli Eesti esinduse sekretär Kaug-Idas, seejärel välisministeeriumi ametnik, 1925. aastast Kaunase saatkonna ametnik ja 1936. aastast atašee, 1937. aastast Moskva saatkonnas ja 1940. aastal välisministeeriumi ametnik. Arreteeriti 1940. aastal ning temalt saadi ülestunnistus, et on luuraja. Suri vangilaagris.

11 Ants Oidermaa (20.11.1891 Sauga vald – surmaaeg ja -koht teadmata; aastani 1935 Hans Oidermann) ajakirjanik ja poliitik. Lõpetas 1912 Pärnu gümnaasiumi, õppis Peterburi ülikoolis vanu keeli. Astus 1914 vabatahtlikuna Vene sõjaväkke ja osales Esimeses maailmasõjas. Naasis 1920 Eestisse, töötas algul ajakirjanikuna, aastast 1922 Välisministeeriumi ametnikuna ja 1926–27 Eesti diplomaatilise esindajana Leedus; oli aastast 1927 Põllumeestekogude üleriigilise esinduse peasekretär, 1931–34 ajalehe Kaja peatoimetaja, aastast 1934 Riikliku Propaganda Talituse juhataja, 1937–39 ajalehe Uus Eesti peatoimetaja ja 1939–40 propagandaminister. 1937 Rahvuskogu ja 1938–40 Riigikogu liige Isamaaliidu keskjuhatuse liige. Nõukogude okupatsioonivõimud arreteerisid ta detsembris 1940, surmaotsus 2.07.1941.

12 Karl Pärl (19.10.1911 Bessaraabia – 10.11.1999 New York) õppis Tartu ülikoolis õigusteadust, seejärel oli Välisministeeriumi praktikant ja välisministuse kandidaat. 1937. aastal Kaunase saatkonna atašee kt ja järgmisel aastast atašee. 1940. aasta septembrini töötas välisministeeriumis, seejärel puidutööstusvabriku tööline ja 1941. aastal metsavend. 1944 põgenes Saksamaale ja 1952. aastal suundus Ameerikasse. Oli pangaametnik ja Midlandi panga asepresident New Yorgis.

13 Erich Lipstok (2.01.1913 Peterburi – 4.01.2010 Tallinn), õppis 1932–36 Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas ja 1957–58 majandusteaduskonnas. 1937–40 oli ta atašee Välisministeeriumi keskasutises ja Kaunase saatkonnas. Arreteeriti NKVD poolt, 1941–51 vangilaagris Sverdlovski oblastis ja 1956. aastani asumisel Novosibirski oblastis, seejärel naasis Eestisse. Kirjutamata memuaaride sarjas ilmus Eesti Raadios ka tema mälestused „Kaunase Eesti Saatkonnast Siberisse“.

40 See osa põhineb Annika Hussari, Tiina Kattel ja Elvira Küüni artiklil „Eesti keele ja kultuuri õpe Vilniuse ülikoolis“ — Oma Keel. 2014/2. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_2/OK_2014-2_08.pdf, mida on täiendanud Eve Raeste.

- 14 Augustas Torma (1895 02 19 Voltveti apskr. – 1971 03 12 Londonas; iki 1940 — Augustas Johannesas Schmidtas). 1914–16 m. mokėsi Peterburgo universiteto istorijos — kalbotyros skyriuje ir 1924–28 m. Tartu universiteto teisės skyriuje. 1916–17 m. dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare, 1917–18 m. — karo belaisvis Austrijoje, 1918–19 m. tarnavo Archangelske, Britų Šiaurės korpuso štabe. 1919–21 m. buvo Estijos Respublikos karinis atstovas, 1921–23 m. — *chargé d'affaires* Lietuvoje. 1923–27 m. jis buvo Užsienio reikalų ministerijos politinio skyriaus vedėjas, 1924–25 m. — *chargé d'affaires* Paryžiuje ir Briuselyje bei 1926 m. — patarėjas atstovybėje Maskvoje. 1927–31 m. — užsienio reikalų ministro pavaduotojas. 1931–34 m. — pasiuntinys Italijoje ir Šveicarijoje bei nuolatinis atstovas Tautų Sąjungoje, 1934–71 m. pasiuntinys Didžiojoje Britanijoje.
- 15 Julius Seljamaa (1883 04 08 Sindi – 1936 17 06 Talinas) buvo estų žurnalistas, valstybės veikėjas ir diplomatas. Mokėsi Rygos mokytojų seminarijoje, buvo ministerijos mokyklos Taali mokytojas ir vadovas, vėliau — švietimo draugijos mokyklos Rakvereje vadovas. 1914 m. išvyko į Peterburgą, 1915–18 m. mokėsi Peterburgo universiteto teisės skyriuje, dirbo žurnalistu „Sostinės žinių“ redakcijoje bei Rusijos IV Valstybės Dūmoje. 1917 m. buvo Estijos respublikonų sąjungos ir Estų žemės tarybos narys, 1918–21 m. — „Laisvo krašto“ redaktorius. Diplomatinę karjerą pradėjo 1918 m. vasarį kaip pirmosios Estijos užsienio delegacijos (1917–18 m.) narys, drauge su Johanu Laidoneriu atstovavęs Estiją Sovietų Rusijoje. Dalyvavo Estijos — Rusijos taikos derybose. 1922–28 m. buvo diplomatinis atstovas Latvijoje, 1925–26 m. — Lietuvoje ir 1928–33 m. Sovietų Sąjungoje. 1933–36 m. buvo užsienio reikalų ministras (1934 m. trumpai ėjo ir ministro pirmininko pavaduotojo pareigas). Vėliau buvo paskirtas pasiuntiniu į Romą.
- 16 Oskaras Öpikas (1895 06 08 Kunda – 1974 11 20 Šiaurės Airija) studijavo teisę Tartu universitete. Nuo 1921 m. — užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, dirbo įvairiose atstovybės skirtingose pareigybose ir buvo įvairių Užsienio reikalų ministerijos skyrių vedėjas. Kaune buvo ir įgaliotasis atstovas ir pasiuntinys. Vėliau dirbo Paryžiuje, vokiečių okupacijos metais grįžo į Estiją ir nuo 1942 m. buvo Estijos Savivaldos Teismų skyriaus vedėjas. 1944 m. išvyko į Vokietiją, vėliau — Norvegiją, Ispaniją ir Šiaurės Airiją.
- 17 Heinrichas Laretei (1892 01 04 Ōisu – 1973 04 03 Stokholmas). Mokėsi Pärnu berniukų gimnazijoje ir iki Pirmojo pasaulinio karo pradžios Peterburgo universitete. Įstojo savanoriu į Rusijos armiją, 1914–17 m. dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare. 1917–18 m. — Estijos Komiteto (Petrograde) sekretorius ir Estijos Kariškių Centro komiteto (Petrograde) pirmininkas. 1918–20 m. dalyvavo Nepriklausomybės kare, nuo 1920 m. rugpjūčio paskirtas atsargos kapitonu. 1920–23 m. mokėsi Tartu universiteto ekonomikos skyriuje. Buvo Valstybės

susirinkimo II ir III šaukimo narys, 1925–26 m. — žemės ūkio, 1926 m. — vidaus reikalų ministras. 1926–28 m. — Estijos pasiuntinys Sovietų Sąjungoje, 1928–31 m. — Lietuvoje, 1931–36 m. buvo Užsienio reikalų ministerijos politinio skyriaus direktorius, 1933–36 m. — užsienio reikalų ministro pavaduotojas, 1936–40 m. — Estijos pasiuntinys Švedijoje, Danijoje ir Norvegijoje. 1940 m. atsisakė grįžti į Estiją, buvo už akių nuteistas mirties bausme. Nuo 1940 m. Švedijoje užsiėmė sodininkystės verslu. Buvo vienas iš Estijos tautos fondo ir Švedijos estų atstovybės steigėjų, laikraščio „Tautinis kontaktas“ leidėjų.

- 18 Johanas Leppikas (1894 07 28 Suure-Kõpu apskr. – 1965 01 25 Ryssby, Švedija) buvo Estijos gydytojas ir diplomatas. 1912 m. baigė Tartu Aleksando gimnaziją, 1918 m. — Tartu universiteto medicinos skyrių. Nuo 1919 m. buvo Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, dirbo įvairių šalių atstovybėse, įvairiose pareigybose. 1924–27 m. m. buvo Estijos pasiuntinys Lenkijoje, 1931–36 m. — Lietuvoje ir 1936–40 m. — Italijoje. Panaikinus atstovybę liko Romoje iki 1947 m., paskui persikėlė į Švediją.
- 19 Aleksandras Varma (1890 06 22 Harjumaa – 1970 12 23 Stokholmas). 1914 m. mokėsi jūreivystės mokykloje Narvoje, 1921–24 m. studijavo Tartu universitete tarptautinę teisę. 1926 m. pradėjo dirbti Užsienio reikalų ministerijoje, buvo teisės biuro bei administracijos skyriaus vedėjas. 1931 m. buvo patarėjas atstovybėje Maskvoje, 1933 m. — konsulato Leningrade vyriausias konsulas, 1938–39 m. — pasiuntinys Lietuvoje, vėliau Suomijoje, kur atliko įvairias pareigas pasiuntinybėje. 1944 m. buvo priverstas palikti Suomiją, vėliau gyveno Švedijoje ir buvo Estijos Respublikos vyriausybės egzilyje narys.
- 20 Jonas Lattikas (1878 10 22 Võrumaa – 1967 06 27 Stokholmas). Mokėsi Tartu universiteto tikybos skyriuje, 1908 m. išlaikė konsistoriumo egzaminą, dirbo pastoriumi įvairiose parapijose, buvo švietimo ir užsienio reikalų ministras. 1939–40 m. buvo pasiuntinys Lietuvoje, grįžo į Estiją, iš kur pabėgo į Švediją. Nuo 1945 m. dirbo Stokholmo aukštosios mokyklos archyve ir nuo 1952 m. iki mirties buvo parapijos pastorius emeritas Södertälje.
- 21 Aleksandras Jürgensonas (1882 08 20 Sindi – 1936 11 11 Pärnu) Rygos politechnikume mokėsi chemijos, vėliau studijavo Tartu universiteto istorijos — kalbotyros skyriuje, vėliau — Peterburgo ir Berlyno universitetuose. 1911–21 m. dirbo pasiuntinybėse Rusijoje. 1921–27 m. buvo užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, nuo 1923 vidurio apie pusantro mėnesio buvo įgaliotasis pasiuntinys pasiuntinybėje Kaune. Vėliau dirbo kalbos mokytoju Pärnu.
- 22 Hansas Lohkas (1867 09 13 Viljandimaa – 1943 01 23 Molotovo sritis). 1884–89 m. mokėsi Treffneri gimnazijoje, 1890–95 m. studijavo mediciną Tartu universitete. Tapo žinomas kaip Tolimuosiuose Rytuose ir Vladivostoke ilgą laiką (1898–1923 m.) praktikavęs gydytojas, kuris 1919–23 m. buvo ir Eestijos pasiuntinys Tolimuosiuose Rytuose ir Kinijoje. Užsienio estų leistuose almanachuose buvo daug jo atsiųstų korespondencijų apie ten gyvenančius estus. Po darbo pasiuntinybėje Lietuvoje buvo paskirtas vyriausiu konsulu Leningrade (1926–33 m), vėliau, iki įkalinimo 1941 m. gyveno Tartu.

- 23 Jonas Mahlbergas (Maalbergas, 1897 02 27 Valga – 1942 01 18 Sosva, Sverdlovsko sr.). Nuo 1914 m. dirbo Talino pašto skyriuje, dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare ir Rusijos pilietiniame kare Čekoslovakijos korpuse bei baltagvardiečių pusėje Sibire ir Tolimuosiuose Rytuose. 1921–23 m. buvo Estijos pasiuntinybės Tolimuosiuose Rytuose sekretorius, užsienio reikalų ministerijos valdininkas. Nuo 1925 m. — pasiuntinybės Kaune tarnautojas, nuo 1936 m. — ataše, nuo 1937 m. — pasiuntinybės Maskvoje, 1940 m. — Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas. Buvo suimtas 1940 m., iš jo buvo išgautas prisipažinimas apie šnipinėjimą, mirė kalėdamas lageryje.
- 24 Antsas Oidermaa (1891 11 20 Sauga apskr. — mirties vieta ir data nežinomi; iki 1935 m. — Hansas Oidermannas) Žurnalistas ir politikas. 1912 m. baigė Pärnu gimnaziją, studijavo filologiją Peterburgo universitete. 1914 m. įstojo savanoriu į Rusijos kariuomenę, dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare. 1920 m. grįžo į Estiją, dirbo žurnalistu, nuo 1922 m. — Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, 1926–27 m. Estijos diplomatinis atstovas Lietuvoje; Nuo 1927 m. Ūkininkų sąjungos sekretorius, 1931–34 m. laikraščio „Kaja“ redaktorius, nuo 1934 m. Valstybinio Propagandos Skyriaus vedėjas, 1937–39 m. laikraščio „Uus Eesti“ vyr. redaktorius, 1939–40 m. propagandos ministras. 1937 parlamento ir 1938–40 vyriausybės narys, Tėvynės sąjungos valdybos narys. 1940 m. Sovietų valdžios suimtas, mirties nuosprendis paskelbtas 1941 07 02.
- 25 Karlas Pärilas (1911 10 19 Besarabija — 1999 11 10 Niujorkas). Studijavo teisę Tartu universitete, atliko praktiką Užsienio reikalų ministerijoje, buvo kandidatas į tarnybą užsienyje. 1937 m. — ataše atstovybėje Kaune. Iki 1940 m. spalio dirbo Užsienio reikalų ministerijoje, vėliau — medienos apdirbimo fabriko darbininkas, 1941 m. tapo partizanų. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, 1952 m. — į Ameriką. Buvo banko tarnautojas ir Midlando banko viceprezidentas Niujorke.
- 26 Erichas Lipstokas (1913 01 02 Peterburgas — 2010 01 04 Talinas). 1932–36 m. mokėsi Tartu universiteto teisės skyriuje ir 1957–58 m. ekonomikos skyriuje. 1937–40 buvo ataše Užsienio reikalų ministerijos centrinėje būstinėje ir pasiuntinybėje Kaune. Buvo areštuotas NKVD, 1941–51 m. kalėjo lageryje Sverdlovsko srityje, iki 1956 m. buvo tremtyje Novosibirsko srityje, vėliau grįžo į Estiją. Estų radijo memuarų laidoje buvo paskelbti jo atsiminimai „Iš pasiuntinybės Kaune į Sibirą“.
- 41 Šioje dalyje remiamasi Annikos Hussari, Tiinos Kattel ir Elviros Kūūni straipsniu „Estų kalbos ir kultūros mokymas Vilniaus universitete“ / *Oma Keel*. 2014/2. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2014_2/OK_2014-2_08.pdf/, kurį papildė Eve Raeste.

- 27 August Torma (19.02.1895 Voltveti Parish – 12.03.1971 London; until 1940 August Johannes Schmidt). In 1914–16 studied at the History and Linguistics Faculty of Petersburg University and in 1924–28 at the Law Faculty of the University of Tartu. In 1916–17 he participated in World War I, 1917–18 was a prisoner of war in Austria, 1918–19 served in the headquarters of the British Northern Corps in Arhangelsk. In 1919–21 he was the military representative of the Republic of Estonia, 1921–23 *chargé d'affaires* in Lithuania. In 1923–27 he was the Head of the Political Department of the Ministry of Foreign Affairs, 1924–25 *chargé d'affaires* in Paris and Brussels and in 1926 the adviser of the Embassy in Moscow. In 1927–31 he was the assistant of the Minister of Foreign Affairs. In 1931–34 he was the Ambassador in Italy and Switzerland and the temporary representative at the League of Nations, 1934–71 the Ambassador in Great Britain.
- 28 Julius Seljamaa (8.04.1883 Sindi – 17.06.1936 Tallinn) was an Estonian journalist, statesman, and diplomat. He studied in the teacher training college in Riga, was a teacher and the director of Taali Ministry school, later was the director of the school of Rakvere Education Society. In 1914 he went to Petersburg, in 1915–18 studied at the Law Faculty at Petersburg University, worked at the editorial office of the Pealinna Teataja and as a journalist at IV State Duma of Russia. He was a member of 1917 Union of Estonian Republicans and Provincial Assembly, in 1918–21 he was the editor-in-chief of the Vaba Maa. He began his diplomatic career in February of 1918 as a member of the first Estonian foreign delegation (1917–18), representing Estonia in the Soviet Russia together with Johan Laidoner. He participated in peace negotiations between Estonia and Russia. In 1922–28 he was the Ambassador in Latvia, in 1925–26 in Lithuania, and in 1928–33 in the Soviet Union. In 1933–36 he was the Minister of Foreign Affairs (in 1934 he also was the acting Prime Minister for short time). Then he was appointed the Ambassador in Rome.
- 29 Oskar Öpik (8.06.1895 Kunda – 20.11.1974 Northern Ireland), studied at the Law Faculty of the University of Tartu. From 1921 he was in service at the Ministry of Foreign Affairs, worked at different positions at numerous embassies and was the acting head of different departments of the Ministry of Foreign Affairs. In Kaunas he was both as charge d'affaires and as Ambassador. At the time of the June Insurrection he was the Ambassador in Paris. He returned to Estonia during the German occupation and from 1942 he was the Head of the Court Directorate of Estonian Local Governments. In 1944 he immigrated to Germany, later to Norway, Spain, and Northern Ireland.

30 Heinrich Laretei (4.01.1892 Õisu – 3.04.1973 Stockholm). He studied in Pärnu Boys' Secondary School and at Petersburg University till the outbreak of World War I. He signed to the Russian army as a volunteer, participated in World War I in 1914–17. In 1917–18 he was the secretary of the Estonian Committee (in Petrograd) and the Chair of the Estonian Central Committee of the Military Men (in Petrograd). In 1918–20 he participated in the Liberation War, in August 1920 he was transferred from active duty to the reserve in the rank of Captain. In 1920–23 he studied at the Economics Faculty of the University of Tartu. He was a member of II and III composition of the Riigikogu (Parliament), in 1925–26 he was the Minister of Agriculture and in 1926 the Minister of the Interior, in 1926–28 the Ambassador of Estonia in the USSR and in 1928–31 in Lithuania, in 1931–36 the director of the Political Department of the Ministry of Foreign Affairs, 1933–36 the assistant of the Minister of Foreign Affairs, in 1936–40 the Ambassador of Estonia in Sweden, Denmark, and Norway. In 1940 he refused to return to Estonia and was sentenced to death in absence. Since 1940 he ran a gardening business in Sweden. He was one of the founders of the Estonian National Fond and the Estonian Mission in Sweden, as well as one of the editors of the *Rahvuslik Kontakt* magazine.

31 Johan Leppik (28.07.1894 Suure-Kõpu Parish – 25.01.1965 Ryssby, Sweden) was an Estonian doctor and diplomat. In 1912 he finished Tartu Aleksander Secondary School and 1918 graduated from the Medicine Faculty of the University of Tartu. Since May of 1919 he was in service at the Ministry of Foreign Affairs and worked at different positions in different embassies. In 1924–27 he was the Ambassador of Estonia in Poland, in 1931–36 in Lithuania and in 1936–40 in Italy. After liquidation of the embassy he remained in Rome and in 1947 immigrated to Sweden.

32 Aleksander Varma (22.06.1890 Harju County – 23.12.1970 Stockholm). In 1914 he studied in Narva nautical school, in 1921–24 he studied international law in the University of Tartu. In 1926 he started working at the Ministry of Foreign Affairs as the Head of both the juridical bureau and the Administration Department. In 1931 he was the advisor at the embassy in Moscow, in 1933 the consul general at the consulate general in Leningrad, in 1938–39 Ambassador in Lithuania, then in Finland, where he continued fulfilling the Ambassador's duties unofficially. In 1944 he was forced to leave Finland, later on he lived in Sweden and was a member of the government in exile of the Republic of Estonia.

33 Jaan Lattik (22.10.1878 Võru County – 27.06.1967 Stockholm) studied at the Theology Faculty of the University of Tartu, in 1908 he passed the consistory examination and served as a teacher at different congregations, was both Minister of Education and Minister of Foreign Affairs. In 1939–40 was the Ambassador in Lithuania, returned to Estonia, but then escaped to Sweden. From 1945 worked in the archives of Stockholm College and from 1952 till death was emeritus teacher of the congregation in Södertälje.

34 Aleksander Jürgenson (20.08.1882 Sindi – 11.11.1936 Pärnu) studied chemistry in Riga polytechnic school, later studied at the History and Linguistics Faculty of the University of Tartu and in universities of Petersburg and Berlin. In 1911–21 he worked in different embassies of Russia. In 1921–27 he was in service at the Ministry of Foreign Affairs, including his 1.5-month work as the *chargé d'affaires* at the Embassy in Kaunas from 30.08.1923. Later he worked as a language teacher in Pärnu.

35 Hans Lohk (13.09.1867 Viljandi County – 23.01.1942 Molotov Oblast), studied in Treffner Secondary School in 1884–89, then studied medicine at the University of Tartu in 1890–95. He was famous due to Far East and Vladivostok where he worked as a doctor for years (1898–1923) and then he worked as the Ambassador of Estonia in Far East and China (1919–23). The Foreign-Estonia almanac published a lot of his publications about Estonians in Far East and China and their life there. After being in Lithuania, he was consul general in Leningrad (1926–33), then he lived in Tartu until being imprisoned in 1941.

36 Jaan Mahlberg (also Maalberg, 27.02.1897 Valga – 18.01.1942, Sosva, Sverdlovsky Oblast). From 1914 he worked in Tallinn post office, participated in World War I at the northern front and in the Russian Civil War in Czechoslovakia Corpus and on the White Russians' side in Siberia and Far East. In 1921–23 he was the secretary of the Estonian mission in Far East then an official of the Ministry of Foreign Affairs. From 1925 he was an official of the Embassy in Kaunas and from 1936 the attaché, from 1937 in the Embassy in Moscow and in 1940 he was an official of the Ministry of Foreign Affairs. He was arrested in 1940 and confessed to being a spy. He died in a prison camp in Siberia.

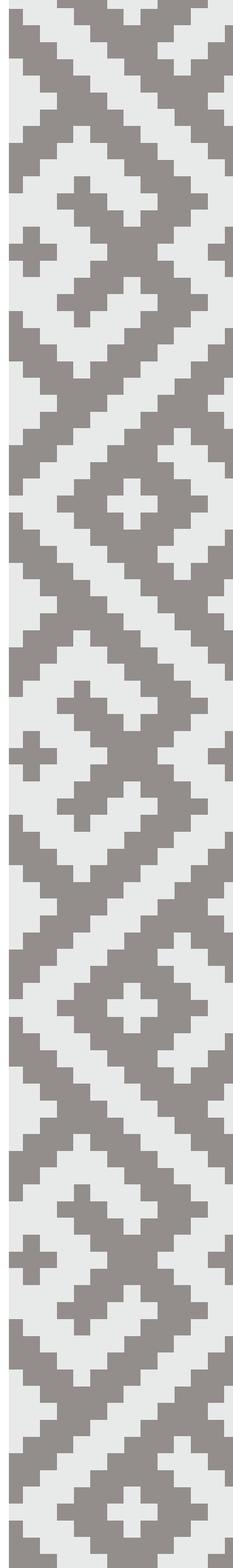
37 Ants Oidermaa (20.11.1891 Sauga Parish – place and time of death unknown; until 1935 Hans Oidermann) journalist and politician. In 1912 he finished Pärnu secondary school, studied ancient languages at Petersburg University. In 1914 he signed to the Russian Army as a volunteer and participated in World War I. In 1920 he arrived in Estonia, at first worked as a journalist and from 1922 as an official of the Ministry of Foreign Affairs and in 1926–27 as diplomatic representative of Estonia in Lithuania; from 1927 he was the chief secretary of the State Agency of Farmers' Councils, in 1931–34 he was the editor-in-chief of the *Kaja* newspaper, from 1934 he was the director of the Department of State Propaganda. In 1937–39 he was the editor-in-chief of the *Uus Eesti* newspaper and in 1939–40 he was the Minister of Propaganda. In 1937 he was a member of the People's Assembly and in 1938–40 a member of the central board of *Isamaaliit* and a member of the Riigikogu (Parliament). He was arrested by the Soviet occupation authorities in December of 1940 and sentenced to death 2.07.1941.

38 Karl Päril (19.10.1911 Bessaraabia – 10.11.1999 New York) studied law at the University of Tartu, then was a trainee at the Ministry of Foreign Affairs and a candidate for foreign service. In 1937 he was the acting attaché at the Embassy in Kaunas and he was appointed the attaché the following year. Until September of 1940 he worked in the Ministry of Foreign Affairs then was a worker at a woodworking factory and in 1941 he was a partisan. In 1944 he escaped to Germany and in 1952 immigrated to America. There he was a bank official and the Vice-President of Midland Bank in New York.

39 Erich Lipstok (2.01.1913 Petersburg – 4.01.2010 Tallinn), in 1932–36 studied at the Theology Faculty and in 1957–58 at the Economics Faculty of the University of Tartu. In 1937–40 he was the attaché in the central office of the Ministry of Foreign Affairs and at the Embassy in Kaunas. He was arrested by NKVD, in 1941–51 he was in a prison camp in Sverdlovsky Oblast and until 1956 in exile in Novosibirsky Oblast, then he returned to Estonia. The unwritten memoirs series of the Estonian Radio include his memoirs “From the Estonian Embassy in Kaunas to Siberia”.

42 This part is based on the article “Eesti keele ja kultuuri õpe Vilniuse ülikoolis” by Annika Hussar, Tiina Kattel, and Elvira KÜün — Oma Keel, which has been edited by Eve Raeste.

TÄNAME: Leedu Eestlaste Seltsi ja kõiki küsitlusele vastajaid, eriline tänu abi eest Liia Urmanile, Pille Väljatagale ja Ülle Damasickienėle. Eesti suursaatkonna töötajaid Vilniuses Jana Vanaveskit, Laura Pakastet, Siim Krispinit ja Anne Jagminienėt. Endisi suursaadikuid Mart Tarmakut, Valvi Strikaitienėt, Alar Oidekivi, Andres Troppi, Tiit Naberit ja Toomas Kukke. Andres Sange Eesti kaitseministeeriumist, Kaire Varma-Gilysi Eesti Leedu kaubanduskojast ja Eve Raestet Vilniuse Ülikoolist. DĖKOJAME: Lietuvos estų draugijai ir visiems dalyvavusiems apklausoje, ypač dėkingi už pagalbą Liiai Urman, Pillei Veljatagai ir Üllei Damasickienei. Estijos ambasados Vilniuje darbuotojams Janai Vanaveski, Laurai Pakaste, Siimui Krispinui ir Annei Jagminienei. Buvusiems ambasadoriams Martui Tarmakui, Valvi Strikaitienei, Alarui Olljumui, Reinui Oidekivi, Andresui Troppui, Tiitui Naberui ir Toomui Kukku. Andresui Sange iš Estijos gynybos ministerijos, Kaire Varma-Gilyš iš Estijos prekybos rūmų Lietuvoje ir Evei Rakaste iš Vilniaus universiteto. ACKNOWLEDGEMENTS: Our sincere gratitude goes to the Estonians' Society of Lithuania and all respondents of the survey, special thank you to Liia Urman, Pille Väljataga and Ülle Damasickienė for their assistance. Employees of the Estonian Embassy in Vilnius Jana Vanaveski, Laura Pakaste, Siim Krispin and Anne Jagminienė. Former ambassadors Mart Tarmak, Valvi Strikaitienė, Alar Olljum, Rein Oidekivi, Andres Tropp, Tiit Naber and Toomas Kuk. Andres Sang from the Estonian Ministry of Defence, Kaire Varma-Gilyš from the Estonian Chamber of Commerce in Lithuania and Eve Raeste from the University of Vilnius.

VÄLJAANNET ON TOETANUD Eesti Rahvusrhiivi rahvuskaaslaste programmi arhiiviprojekt, Eesti Kultuurkapitali Rahvakultuuri sihtkapital, Vilniuse Linnavalitsus, Leedu Vähemürahvuste Departemang, Eesti Välisministeerium, Eesti Saatkond Vilniuses ja Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu.

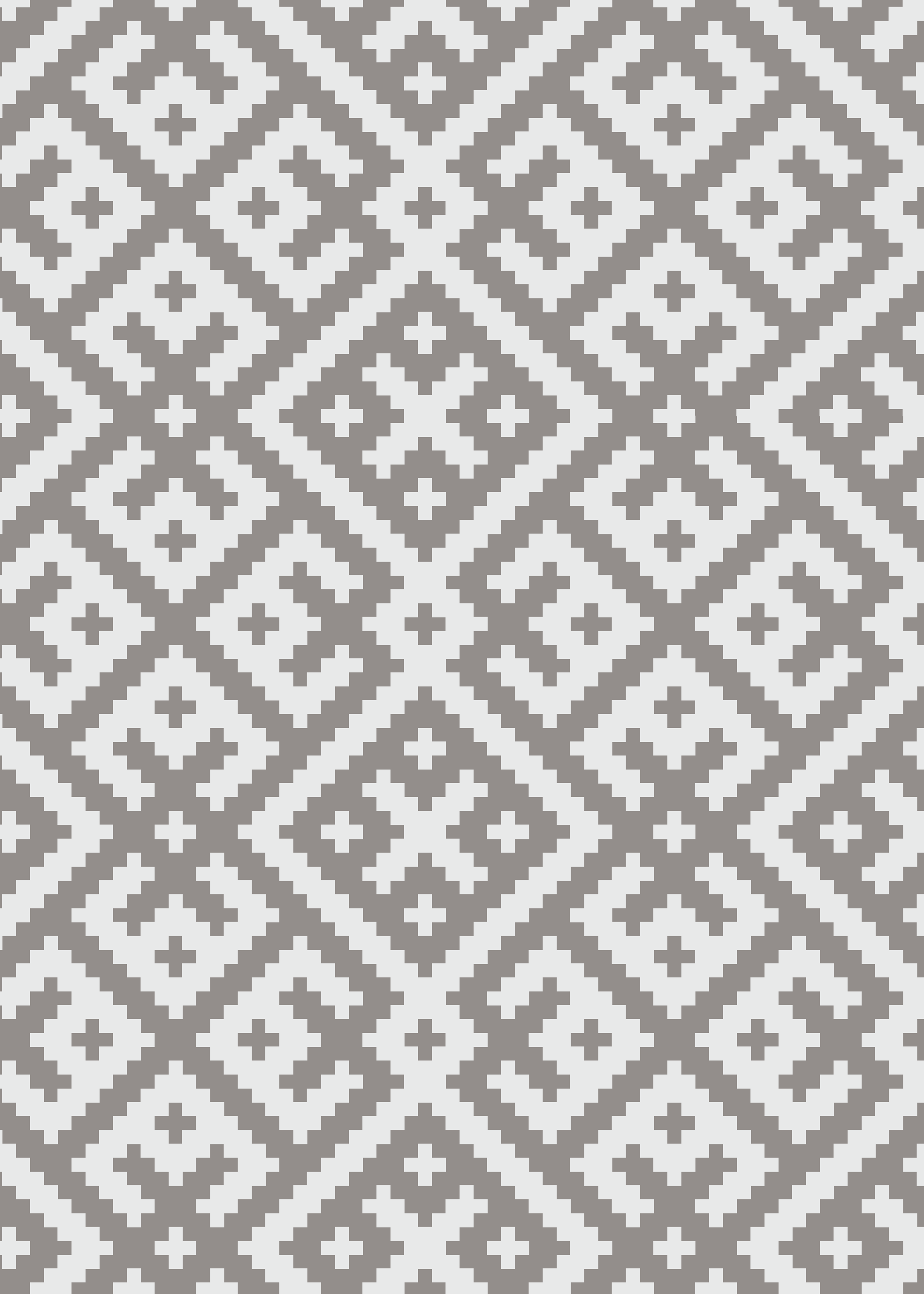
EESTI SUURSAATKOND
VILNIUS

VÄLISMINISTEERIUM

RAHVUSARHIIV

EESTI JA EESTLUS LEEDUS

Käesolev raamat räägib ühest väikesest Leedus elavast rahvakillust – eestlastest ning tähistab sellega Eesti Vabariigi ja Leedu Vabariigi 100. aastapäeva. Vaatamata väikesele arvule on siin õppinud või elanud eestlased jätnud märkimisväärse jälje. Koos nendega on Leedus olnud ka Eesti ja eestlus. Räägime Vilno sõjakooli tähtsusest Eesti ohvitseride kasvulavana, Eesti saatkondade loost, kultuurisidemetest, eesti keelest, sõjalisest koostööst ja paljust muust. Ja loomulikult siin elanud ja elavatest eestlastest ning nende seltsitegevusest, sest kaasaegne Leedu Eestlaste Selts on tegutsenud juba 30 aastat.

Vivat, crescat, floreat
Eesti ja Leedu!

ESTIJA IR ESTŲ BENDRUOMENĖ LIETUVOJE

Estijos Respublikos ir Lietuvos Respublikos 100-sias metines pasitinkant parengta knyga pasakoja apie Lietuvoje gyvenančių negausią tautinę mažumą – estus. Nors čia besimokiusių ar gyvenusių skaičius mažas, estai paliko ženklų pėdsaką. Drauge su jais Lietuvoje reiškėsi Estija ir estiškoji savastis. Kalbame apie Vilniaus karo mokyklos vaidmenį Estijos karininkijos formavimuisi, Estijos pasiuntinybės ir ambasados veiklos istorijas, kultūrinius ryšius, estų kalbą, bendradarbiavimą gynybos srityje ir dar daug ką. Ir, suprantama, apie čia gyvenusius ir gyvenančius estus, jų draugijas, nes dabartinė Lietuvos estų draugija gyvuoja jau 30 metų.

Vivat, crescat, floreat
Estija ir Lietuva!

ESTONIA AND ESTONIAN COMMUNITY IN LITHUANIA

The book that was published on the occasion of the 100th anniversary of the Republic of Estonia and Republic of Lithuania tells the story of a small nationality living in Lithuania – the story of Estonians. Despite their small number, the Estonians who studied or lived here left a significant mark. They brought here Estonia and being an Estonian and kept these with them. We talk about the importance of Vilno military school as the cradle of Estonian officers, the story of Estonian embassies, cultural connections, the Estonian language, military cooperation, and about a lot of other things. And we certainly talk about the Estonians who lived and live here, about the activity of their societies, because the nowadays Estonians' Society of Lithuania has already been working for 30 years.

Vivat, crescat, floreat
Estonia and Lithuania!

AD MMXIX

ISBN 978 609 96078 0 1

